Radu Tudoran

ferma „coțofana veselă"

un porc mizantrop

Două povestiri vesele pentru cei mici, cu tîlcuri triste pentru cei mari

EDITURA ION CREANGĂ

RADU TUDORAN

FERMA „COȚOFANA VESELĂ” și **UN PORC MIZANTROP**

Două povestiri vesele pentru cei mici,
cu tâlcuri triste pentru cei mari

Ediție revăzută

Editura Ion Creangă – București, 1991

Aceste două povestiri-fabulă, apărute în iarna anilor 1945-46, sunt scrise pe un ton de glumă, într-un moment când nu era timp de glumit, de aceea, sub aspectul lor vesel se ascunde multă amărăciune. Dar azi, când se retipăresc, după patruzeci și patru de ani, cu toate îngrijorările, care există, cu toate dezamăgirile, avem dreptul și la speranță, deci tâlcul lor trist să nu-l punem la inimă, ci doar să-l ținem minte.

1991

Radu Tudoran

Ferma „Coțofana veselă”

CAPITOLUL I
Ferma „Coțofana veselă” și stăpânii ei

Dacă ieși din București pe bariera dinspre miazănoapte, puțin după ce treci de aeroport, din șoseaua asfaltată se desparte un drum, la stânga, tăind câmpul și pierzându-se curând într-o linie de salcâmi. Dincolo de această plantație se află ferma domnului Ionescu, botezată de vecini „Coțofana veselă”, nume cam neobișnuit, dar ales nu fără motive; fiindcă în unul din cei doi ulmi mari de la poartă și-a făcut cuibul, împreună cu perechea ei, o coțofană zglobie și guralivă, întotdeauna bine dispusă. Ea însă nu are nici o legătură cu întâmplările care se vor povesti mai departe.

Prin urmare, dincolo de salcâmi se află ferma domnului Ionescu. Acesta este un ins mărunțel, oacheș, cu părul albit pe la tâmple iar în creștet rărit, cu o fărâmă de mustață, sură, zbârlită, și cu o pereche de ochelari în ramă neagră, care, nu știu cum, îi dau o privire posnașă. De dimineață până seara, stăpânul fermei se plimbă pe proprietatea sa, cu o unealtă în mână: ba un cuțitaș de altoit, ba o foarfecă de tăiat iarba, ba o greblă, ori o stropitoare. Într-un cuvânt, înfățișare și apucături de om la locul lui. În istoria împrejurimilor, nu se cunoaște vreo gâlceavă, vreo nemulțumire sau vreo încurcătură provocată de el.

Ferma „Coțofana veselă” se învecinează cu alte ferme, mai mici sau mai mari, proprietățile unor oameni muncitori și potoliți. Nu departe, în spre apus, se poate vedea satul Ghiftuiți, de ale cărui autorități țin aceste ferme. Locuitorii lui se ocupă cu aprovizionarea orașului, unde duc lapte, ouă, păsări, legume și fructe, de ale lor sau cumpărate de la alții, sânt adică și precupeți. După cum arată chiar numele satului, treburile oamenilor merg în plin. De altfel, ne găsim într-o regiune binecuvântată de Dumnezeu.

Prin aceste locuri nu i s-a întâmplat nimănui nimic rău; nu s-a auzit de cineva să scapete, cum nu s-a auzit de vreun furt, cu atât mai puțin de vreun omor. Folosindu-se de binefacerile progresului, de clocitori, de îngrășăminte, de irigații sistematice, oamenii n-au avut să se plângă nici măcar de neplăcerile obișnuite în îndeletnicirea lor, molimi, secete și altele. Copacii lor au dat totdeauna rod mult și bun, vacile au dat lapte mult și gras, stupii au dat miere, viile nu s-au mănat în nici un an, totul, în sfârșit, cum nu se poate mai bine și mai norocos.

Veți crede că așa, neîntâmplându-li-se nimic deosebit, oamenii s-or fi săturat de belșug și se vor fi plictisit de atâta trai bun. Câtuși de puțin! Toți erau fericiți de starea lor, și n-ar fi dorit să se schimbe nimic. Au trebuit să se plictisească animalele, în primul rând catârul afurisit de la ferma „Coțofana veselă”, ca să se întâmple faptele nemaipomenite pe care le voi povesti.

Domnul Ionescu locuia la fermă împreună cu familia, compusă astfel:

Doamna Matilda, soția, o femeie cu figură de lăptăreasă olandeză, așa cum o puteți vedea, în cărțile de geografie de altădată, cu scufa de pânză scrobită. Asemănarea nu vine numai din înfățișare, ci și de la îndeletnicire, fiindcă doamna Ionescu se ocupa cu supravegherea vacilor și cu prepararea laptelui în diferite feluri: smântână, iaurt, unt și brânză. Ea era mai mare peste staulul cu cele patru vaci de rasă, peste femeile care le mulgeau, peste cele zece ciubăre, peste strecurători, putineiuri și peste toate accesoriile lăptăritului. În fiecare zi, își îndeplinea îndatoririle cu sârguință, ba poate mai mult decât atât, totul după ceasornic, același program în fiecare zi. Vacile chiar făceau haz pe socoteala punctualității ei exagerate. Joiana, cea mai bătrână, dar și cea mai șugubeață, găsea ades prilejuri de ironie.

— Știți, fetelor, zicea, ștergându-se cu limba ei aspră prin nări, dacă n-ar fi coana Matilda, Dumnezeu n-ar mai ști după ce să potrivească răsăritul și apusul soarelui.

— Hă-hă-hă! râdea gros taurul Pamfil, din fundul staulului.

Celelalte vaci, mai tinere, se înfiorau de râsul lui. Numai Joiana rămânea indiferentă, fiindcă avusese cândva o dezamăgire din dragoste și nu mai dădea nici un ban pe tauri.

— Nu, zău, fetelor, își relua Joiana gândul șugubăț, eu cred că și anotimpurile se iau tot după coana Matilda; primăvara după pardesiul doamnei, iarna după palton ...

— Dar vara? se amesteca în vorbă Pamfil, ridicând capul și încercând să privească peste parapetul care îl separa de restul staulului.

— Tu ține-ți botul acasă! Nu mă face să cred că te interesează măcar cât o cofă de apă cele ce spun eu! Lasă că știu la ce ți-e gândul și la ce te uiți, pezevenghiule!

Pamfil își lăsa capul în jos, roșu până la albul ochilor, atins în locul cel mai sensibil al ființei lui. Fiindcă, întocmai cum spunea Joiana, nu vorbele

ei îl atrăgeau, ci juncana din partea cealaltă a staulului, Elvira ...

Dar era vorba să vedem ce persoane trăiau la ferma domnului Ionescu, de lângă satul Ghiftuiți.

A treia persoană ca importanță era cucoana Mița, verișoară bună cu stăpânul casei. Rămasă fără bărbat de mult timp, singură pe lume, se refugiase aici, unde se ocupa de pisicile fermei, în afara timpului când se ținea de clevetiri. Numai cu atâtea spuse, cred că v-o și închipuiți: înaltă, slabă, cu nasul ascuțit, cu ochii cenușii, bănuitori și prefăcuți.

Mai trăiau la „Coțofana veselă” și alți oameni: domnișoara Amalia, fiica proprietarilor, care folosea parfum franțuzesc și aștepta un prinț; domnișorul Bebeluș, supranumit „Repetențilă”, fratele ei mai mic, nițel cam sâsâit și prostănac, dar care, după cum credeau părinții, promitea să ajungă departe; apoi madam Cucurigu, guvernanta copiilor, al cărei nume, în afară de porecla de mai sus, a rămas pentru totdeauna necunoscut; în sfârșit, Stana, bucătăreasa, și Anton, șoferul. Despre toți aceștia, pomeniți în treacăt, și despre unii nici măcar pomeniți, de pildă argații, nu va fi de vorbit prea mult în cursul povestirii, rolul jucat de ei fiind cu totul neînsemnat.

Ar trebui acum să cercetăm așezarea fermei, dar, ca să nu se îngrămădească prea multe descrieri plictisitoare, vom face treaba pe măsură ce vom înainta în subiect.

Așadar, după cum spuneam mai înainte, totul a pornit de la catâr. A fost în stare dobitocul acesta urechiat să provoace o atât de mare zăpăceală în rânduielile fermei, încât de pe urma isprăvii lui, altminteri plină de haz, cei de la „Coțofana veselă” nu și-au revenit nici până azi.

CAPITOLUL II
Vi se prezintă eroul principal
și încă un personaj la fel de important

Catâr! De ce catâr, când, ca să-i spunem pe numele cuvenit, era măgar sadea, și nimic mai mult? Nici măcar unul ieșit din comun. Poate, în îngâmfarea lui de fermier admirat de vecini, un măgar i s-o fi părut domnului Ionescu nedemn de el, așa încât, din chiar ziua când îl cumpărase

a găsit nimerit să-l înnobileze măcar puțin, botezându-l Cristofor. Iată un nume care se poate da cel mult unui catâr, și nicidecum unui măgar.

La vremea când s-au întâmplat acestea, Cristofor intra în al șaptelea an al vieții, era, după cum se deduce, un măgar cu mintea destul de coaptă. Dar, ce-i drept, prea multă minte nu poți cere niciodată unui asemenea patruped.

Într-o zi, când se plimba printre răzoare, în repaosul de la prânz, măgarul oftă:

„Of, tare mă plictisesc!”

L-ați auzit? Ce-ar fi vrut, mă rog, domnul Cristofor?

Mai merse ce mai merse pe răzor, pe sub piersicii înmuguriți, căci se desprimăvăra, apoi, oprindu-se cu ochii la cerul albastru, curat, oftă iar:

„Ah! Tare mă plictisesc! ..”

Asupra oftatului îl ajunse din urmă Grigorescu, țapul, care se plimba pe același răzor.

— Bună ziua, domnule Cristofor!

— Bună ziua! răspunse măgarul, la fel de plictisit ca mai înainte.

Țapul continuă convorbirea, foarte cuviincios, întrucât numele măgarului impunea respect tuturor animalelor mai mici:

— Îmi păreți cam abătut. O fi din cauza anotimpului?

— Naiba să știe! Văd numai că mă plictisesc.

Grigorescu îl privi curios, dintr-o parte; el nu se plictisea niciodată, și vorba măgarului i se păru mai mult o izmeneală. Totuși, nu îndrăzni să-și dea gândul pe față.

— Poate ar fi mai bine să schimbați regimul, continuă, prevenitor. Acum iese iarba verde; va fi o plăcere să trăiești.

— Ași! Nu mi-e de iarbă, nici de altceva; n-am chef de nimic.

— Poate că, domnule Cristofor, mă iertați, nu vreau să fiu indiscret, poate să fie din dragoste? Cunosc o măgăriță, la ferma vecină ...

Cristofor ciuli urechile lui mari; dar numai o clipă. Pe urmă le lăsă blegi în jos, și își luă vechiul aer posomorât.

— Nu-i vorba de ce gândești, domnule Grigorescu. Ți-am spus că mă plictisesc, și asta-i tot! Mă plictisesc cu viața asta, care nu se schimbă defel. Gândește-te și dumneata: scularea la ora cinci, în fiecare zi; pe urmă micul dejun o mână de paie, pe urmă hamul și căruciorul ...

— Totuși, după câte știu, nu faceți mereu același drum.

— E adevărat. Însă nu mai pot să sufăr hamul și căruciorul. M-am săturat, domnule Grigorescu, uite, până aici în gât, să mă îmboldească mereu ticălosul de argat: Dii, dii, dii, boală! Parcă nu mi-ar putea vorbi și altfel?... Apoi, biciul! Am devenit atât de nervos, că îmi vine să dau cu copitele când îl simt pe spinare.

— Na, na, na, Cristofor, treci la ham! se auzi, dinspre grajduri, vocea argatului.

— Ai văzut? mormăi măgarul, făcându-se că n-a auzit și continuându-și plimbarea.

Argatul se apropie cu biciul în mână.

— Na, Cristofor, treci la ham, nu face pe prostul!

— Eu cred c-ar fi bine s-o șterg! zise țapul. Vă salut, domnule Cristofor! Spor la lucru!

Și zicând, făcu o săritură în lături, după care o luă la fugă, zbenguindu-se printre piersicii înmuguriți, nu înainte de a face o strâmbătură comică spre argat.

— Stai, Cristofor! striga acesta, acum pe deplin înfuriat.

După un pas, măgarul se opri, plictisit, cu botul în pământ. Omul se apropie, îi trecu hamul peste cap, i-l potrivi pe spinare, apoi îl atinse cu biciul, îndemnându-l spre grajd:

— Hai, mișcă la căruț!

— Behehe! Behehe! făcea țapul din fundul grădinii, strâmbându-se la argat.

Dar, cu toate supărările lui Cristofor, viața la fermă își urma cursul netulburată. La cinci dimineața, doamna Matilda deschidea ușa casei și se îndrepta spre staul. Joiana îi auzea de departe papucii lipăind.

— Vedeți?! Dacă ar fi întârziat, întârzia și soarele să răsară.

— Hă, hă, hă! râdea dincolo de parapet Pamfil, cu ochii după Elvira.

Juncana îi arunca priviri sfioase cu coada ochilor ei mari și înlăcrimați de frumusețe. După doamna Matilda ieșea și domnul Ionescu, făcând gălăgie ca să-i trezească pe toți. Îndată ușile începeau să scârțâie, capacele lăzilor din hambare se pocneau, păsările năvăleau afară din cotețe, roata puțului scârțâia, apa curgea în jgheaburi.

— Behehe! Behehe! făcea țapul, sărind nebunatec de jur împrejurul curții, cu bărbuța în vânt.

— Haide, haide, Grigorescule! îl certa stăpânul fermei.

La garaj, se auzea motorul camionetei pornind. Anton șoferul se pregătea să plece la oraș, după cumpărături.

— Dii, Cristofor, di! Treci la ham! striga argatul.

„Ah! Tare mă plictisesc! ofta Cristofor. De s-ar mai întâmpla într-o zi și altfel! ...”

CAPITOLUL III
Cum a început idila între Elvira juncana și taurul Pamfil

În ziua aceea de aprilie, când s-a întâmplat marea dandana, Elvira juncana scăpase din staul și o luase singură, de capul ei, pe pârâu în sus. Pamfil nu așteptase mult; fuga după ea!

De mirare, Joiana, de obicei atentă la toate, nu băgase de seamă. Mai ciudat, nu observaseră tărășenia nici Miercana, nici Domnica, juncanele, care îi făceau și ele ochi dulci lui Pamfil, motiv să-i urmărească toate mișcările.

Pe hotarul de apus al fermei curgea pârâul Turbata, care se varsă în Dâmbovița, dincolo de București. Turbata este un pârâiaș frumos și limpede, în ciuda numelui. El se strecoară printre plantații și livezi, ocolește copaci bătrâni, susură pe sub zidurile numeroaselor ferme din împrejurimi, ca apoi să se piardă între două rânduri de sălcii plângătoare, care dau locului multă poezie. Pe sub sălcii iarba crește înaltă și atât de grasă că ai putea face din ea salată fără să torni untdelemn.

Într-acolo se îndreptase Elvira. Nu c-ar fi poftit la iarbă verde; numai primăvara o îndemna să umble hai-hui. Curând, Pamfil o ajunse din urmă. Văzând-o, taurul fermei se prefăcu mirat, de parcă numai întâmplarea l-ar fi adus aici:

— Ah, ce surpriză, domnișoară Elvira! Singurică, așa departe de casă? Cum de v-a lăsat doamna Joiana?

Juncana simți că se sfârșește de plăcere; Pamfil avea un glas profund și plin, muzical, ca de bariton.

„Tare e mândru și frumos!” se gândi ea, privindu-l cu ochi înlăcrimați.

Apoi, potolindu-și emoția, răspunse, cu o sfiiciune care îi înmulțea înmiit farmecul:

— Oh! dânsa nu-mi ține socoteală de ce fac. Știe că poate avea deplină încredere în mine.

„Oare să fie adevărat? se întrebă Pamfil, puțin dezamăgit. Să se ascundă sub coarnele ei drăgălașe atâta virtute? Atunci, poate ar fi mai bine să-mi văd de alta!”

Intre timp, Elvira descoperise în iarbă o frumoasă floare galbenă. O smulse cu gura și, sub stăpânirea unui impuls de neînfrânt, i-o întinse lui Pamfil, șoptind:

— Sper că ai s-o presezi și s-o păstrezi ca amintire!

Apoi, speriată de atâta îndrăzneală, o luă la fugă pe sub sălcii, cu coada pe spinare.

— Domnișoară Elvira, domnișoară Elvira! începu s-o strige Pamfil, alergând emoționat pe urma ei.

La cotul pârâului, juncana se opri scurt, gata să vină în bot.

— Sst, liniște! îi șopti taurului, arătându-i ceva în crâng.

Dincolo de pârâu, pe o pajiște presărată cu flori, domnișoara Amalia, fiica fermierului, stătea întinsă pe iarbă, într-o poziție poetică, visând, cu capul sprijinit în arătătorul mâinii drepte pus la tâmplă, cum îl țin gânditorii la fotograf.

În fața ei, un tânăr, necunoscut, așezat în genunchi, cu pumnii împreunați strâns, pe piept, îi vorbea fierbinte.

— Uite, uite, mironosița! făcu Pamfil, intrigat.

— Ah! exclamă juncana. Ce frumos îi stă rochia albă!

Taurul strâmbă din bot:

— Hm! Am văzut altele mai frumoase.

— Of! când vă aud așa! Parcă vă pricepeți la rochii!

În crâng, tânărul, înfierbântându-se tot mai tare, dăduse drumul la glas:

— Scumpa mea Amalia! Am să te duc într-un palat de cleștar, singurul loc care se potrivește cu făptura ta dumnezeiască! ...

— Încântător! făcu Elvira, în extaz.

Pamfil mormăi, înciudat:

— Fleacuri! Parcă nu știu eu ce promit și ce fac acești domnișori! Dacă ar fi să ne mulțumim numai cu vorbe, dragă domnișoară Elvira ...

— Iha, iha, iha! ... se auzi de la fermă glasul spart al măgarului Cristofor.

CAPITOLUL IV
Cristofor dă dovadă că este un mare măgar

Acestea se întâmplau, cum am spus, prin aprilie, și, mai exact, era chiar sâmbătă în ajun de Paști.

Doamna Matilda, în bucătărie, supraveghea pe Safta, care cocea cozonacii. În casă, Mița, uscătura, se uita în coșul de sub scrin, să vadă dacă pisoii cei mici au făcut ochi. Madam Cucurigu acorda pianul; a doua zi, în fața întregului personal al fermei, precum și a mai multor vecini invitați, elevii săi, Amalia și Repetențilă, urmau să dea tradiționalul concert de sărbători. Ce făcea Amalia, am văzut. Cât despre Repetențilă, el înălța zmeul peste drum, împreună cu câțiva de seama lui, din a patra de liceu. Iar stăpânul fermei, împreună cu Anton șoferul, împodobeau cu covoare platforma camionetei, pentru a merge a doua zi, cu toți ai săi, la biserica din Ghiftuiți, pentru slujba de sfintele Paște.

— Iha, iha, iha! se auzi deodată glasul lui Cristofor.

În prima clipă, domnul Ionescu își văzu de treabă, fiindcă zbieretul măgarului era unul din zgomotele obișnuite ale fermei.

— Iha, iha, iha! se auzi din nou.

Abia acum, cei doi oameni de la camionetă ridicară capetele, mirați.

— Ăsta nu-i catârul nostru? întrebă domnul Ionescu.

— Dacă-i catâr, nu știu; s-ar putea să fie și măgar. Dar că-i Cristofor, nu încape îndoială, îl recunosc.

Glasul măgarului nu contenea.

Doamna Matilda scosese capul pe ușa bucătăriei. Din casă se auzea pianul, sunând fals: do-re-mi-mi. .. Iar din altă odaie glasul Miței: „Pisicuții mamei, pis, pis, pis! ...”

„Iha, iha, iha!”

— Ionescule, ce stai?

— Dar unde-i, frate, dobitocul ăsta? întrebă stăpânul fermei, nedumerit.

Zbieretele măgarului nu veneau nici din grădină, nici de la grajduri, ci de undeva, ca din adânc.

Deodată, Anton rămase cu ochii holbați.

— Uite-l!

O ureche sură se ivise la intrarea beciului, și după o clipă dispăruse în jos.

În sfârșit, i se întâmpla și lui Cristofor ceva afară din program. Prezența lui în pivniță nu era un accident.

Pentru a înțelege mai bine întâmplarea, să vedem cum era alcătuită ferma „Coțofana veselă”. Clădirea principală, cuprinzând locuința proprietarului cu dependințele, se afla pe dreapta aleii pietruite care venea de la poartă. Era o clădire mai mult sănătoasă decât elegantă, simplă, fără ornamentații, cu zidurile albe și cu acoperișul roșu, de țiglă, ca al tuturor fermelor din împrejurimi. Între cele două intrări, una principală, pentru stăpâni, alta pentru servitori, se afla gura pivniței.

Asupra acesteia se cade să ne oprim mai mult. O gură de pivniță, ca multe altele: un dreptunghi zidit, un capac de tablă, iar apoi trepte de scândură, oblice, ducând vreo trei metri sub pământ. De acolo pornea un coridor, în prelungirea treptelor, deci perpendicular pe fațada casei. În fundul coridorului se afla încăperea cea mai mare a pivniței, acoperită cu nisip pentru păstrarea legumelor. La data aceasta, firește, legume vechi nu se mai găseau; nisipul curățat și greblat forma straturi geometrice. O ușă grea de stejar, cu zăvor pe partea din afară, închidea această încăpere subterană. De o parte și de alta a coridorului, niște uși, mai mici, dădeau în felurite boxe, despărțituri ale pivniței, fiecare cu întrebuințarea ei. Despre ele nu va fi însă nevoie să vorbim.

„Iha, iha, iha!” se auzea Cristofor zbierând.

Domnul Ionescu se îndreptă curios spre gura beciului și privi înăuntru. Blestematul de măgar nu se mai vedea, se ferise în umbra unei firide adânci. De acolo, după o clipă, auzi cum stăpână-su cobora scările; stătu neclintit. Ajuns jos, domnul Ionescu privi în toate părțile, se cruci, pe urmă o apucă pe coridor spre ușa din fund, pe care o dete de perete.

— Cristofor! Cristofor! Unde te-ai băgat? Ei, fir-ai să .. .

Glasul i se opri în gât. Măgarul se apropiase încet cu spatele și, de la un pas, își proptise picioarele de dindărăt drept în spinarea bietului său stăpân, care se pomeni zburând prin aer; în clipa următoare, bușindu-se în nisip, rămase amețit, cu capul pe un strat proaspăt greblat, moale ca o pernă de puf.

Cristofor îl cercetă cu atenție, văzu că nu mișcă, apoi se îndreptă spre ușa pivniței și începu să zbiere, ca la început.

De la camionetă, Anton ridică ochii, mirat. Doamna Matilda reveni în ușa bucătăriei.

— Cine zbiară?

— Măgarul, coniță, răspunse șoferul.

— Ionescule, Ionescule! strigă coana Matilda. De ce zbiară măgarul?

Nevenind nici un răspuns, Anton se îndreptă spre pivniță, mai mirat decât fusese stăpânul său.

Pașii i se auziră coborând treptele. Curând după aceea urmă o izbitură înfundată, apoi măgarul reîncepu să zbiere.

Argatul venea fuga din grădină, unde îl căutase zadarnic pe Cristofor.

— Paraschive! îl întâmpină doamna Matilda, cu un cozonac în mână, așa cum îl scosese din cuptor. Ia vezi, Paraschive, ce se întâmplă în pivniță!

Între timp, alarmat de zbieretele măgarului, întreg personalul fermei se ivise în curte. Paraschiv coborî în pivniță. După câteva clipe izbucni iar zbieretul lui Cristofor.

—-A! își bate joc un măgar de trei oameni în toată firea! izbucni doamna Matilda.

Și, lăsând cozonacul în mâna Saftei, dădu fuga la pivniță. Pe coridor era întuneric. Nu-l văzu pe Cristofor ascuns în firidă; înaintă până în fund, unde rămase cu ochii zgâiți la cele trei umbre întinse pe nisip.

— Ionescule, Antoane, Paraschive, ce faceți aici? V-ați îmbătat? ... Văleu!

Copitele lui Cristofor i se înfipseră în spinare. Doamna Matilda se pomeni plutind, ca în vis, apoi, în timp ce cădea bușind lângă bărbată-su, ameți.

Afurisitul de măgar îi privi pe toți din nou, să vadă dacă nu-și reveneau, apoi se îndreptă spre scară, unde începu să zbiere.

Nu târziu, zări picioarele bucătăresei, coborând. O lăsă să treacă, apoi îi făcu vânt din spate. După bucătăreasă veni coana Mița, cu cotoiul cenușiu pe umăr. Acesta îl simți pe Cristofor și începu să scuipe speriat.

— Au! avu timp să țipe coana Mița, înainte de a zbura prin aer.

În zbor, cotoiul sări de pe umerii ei și se ascunse în fundul pivniței, unde i se vedeau ochii lucind.

— Cu tine n-am nimic! îl liniști Cristofor. Poți să ieși, numai pe stăpânii tăi am să-i țin închiși!

— Dar ce ți-au făcut?

— Nu mi-au făcut nimic, numai că mă plictiseam.

Cotoiul îi țâșni printre picioare și-o zbughi afară, tocmai în clipa când madam Cucurigu cobora scările. În curte se adunaseră mai toate vietățile fermei, atrase de zbieretele măgarului.

Evadatul încălecă burlanul de tablă și, rupându-și ghearele, zbătându-se ca încolțit de turci, nu se opri decât pe acoperiș.

— Cristofor a înnebunit! strigă către dobitoacele adunate în fața casei.

Izbucni un zgomot confuz, diferite glasuri scoteau exclamații mirate. Erau mugetele vacilor, nechezaturile cailor, măcăiturile rațelor ...

— De unde știi? întrebă neîncrezător Grigorescu, țapul.

— Du-te în pivniță și ai să vezi!

În clipa aceea, se auzi iarăși măgarul, zbierând.

— Ăsta nu-i glas de măgar nebun! declară Joiana, decana vacilor, care după părerea tuturor era animalul cel mai înțelept din ținut.

— Tată, mamă! Antoane, Paraschive! Unde v-ați băgat? strigă Repetențilă, venind repede pe poartă, cu ghemul de sfoară și cu coada zmeului în mână, cum alergase alarmat de măgar.

— Iha, iha, iha! zbiera Cristofor.

— Mamă, Safto, tanti Mițo, unde sânteți?

Dinspre grădină venea Amalia, cu tânărul care îi declarase dragoste în crâng.

Repetențilă coborî scările pivniței. Îndată se auzi o bușitură, urmată de zbieretul măgarului.

Amalia porni fuga spre casă. Văzu ușile deschise, vraiște, și nici urmă de om; numai animalele, strânse în cerc, pe jumătate gânditoare, pe jumătate speriate. Cotoiul se potolise; acolo, pe acoperiș, nu se mai temea de nimic, și își lingea o lăbuță, cu mișcări unduioase, de parcă ar fi cântat la mandolină.

Urechile lui Cristofor se văzură o clipă în gura pivniței.

— Pare-se acolo se întâmplă ceva! observă Amalia.

Tânărul o apucă de braț:

— Stai! Mă duc eu!

— Nu! Nu te las singur! Dacă ți se întâmplă ceva?

— N-are să mi se întâmple nimic.

— Atunci mergem amândoi!

Cei doi îndrăgostiți coborâră scările, ținându-se de mână.

Din firida lui, Cristofor îi privi încurcat. Până atunci totul mersese bine, dar acum oare avea să-i reușească dintr-o dată două lovituri?

Amalia și tânărul îndrăgostit se opriră în ușa din fund.

Nenumăratele victime ale lui Cristofor zăceau nemișcate pe nisip.

— Vai de mine! țipă fata.

Apoi nu mai înțelese nimic. Tânărul ei însoțitor, la fel. Măgarul le pusese câte un picior în spinare, la amândoi în același timp. Strașnică lovitură!

După ce căzură la pământ și acești doi ultimi veniți, dobitocul îi privi pe toți mulțumit, apoi trase ușa cu coada; nu-i mai rămase decât să împingă cu șalele zăvorul mare de fier.

— Cu îngăduința dumneavoastră, domnilor stăpâni, zise batjocoritor, de acum înainte ne mutăm noi în apartamentele de sus!

Și porni spre ieșire, râzând satisfăcut.

CAPITOLUL V
Cristofor se proclamă împărat

Celelalte animale așteptau nedumerite, la locurile lor vechi. Numai Elvira și taurul Pamfil lipseau, dar în zăpăceala generală, nimeni nu băgă de seamă lipsa lor.

Deodată, izbucni un strigăt de uimire: Cristofor apăruse în gura pivniței, obosit, gâfâind, ștergându-și sudoarea de pe frunte cu mișcări dibace ale urechilor.

— Fraților! grăi măgarul, îmbrățișându-i pe toți într-o privire protectoare. De astăzi înainte eu sânt mai mare peste voi! Împărat!

Între ascultători se auziră câteva murmure de protest.

Cristofor le înfruntă, cutezător:

— Are cineva ceva de zis? Aud?

— După câte știu, vorbi Joiana, mai îndrăzneață decât toți, noi avem Rege, nu Împărat, și acesta este Leul.

— Adevărat! Adevărat! aprobară ceilalți, prinzând curaj.

Măgarul începu să râdă, în batjocură:

— Așa? Atunci aflați că ultimul leu, cel de la circul Kludsky, a murit de foame, încă de acum câțiva ani.

— Vai, sărmanul de el! îngăimară animalele.

— Dumnezeu să-l ierte! zise un cal, care fusese în slujbă la dricar și cunoștea obiceiurile la mort.

În vârful porumbarului, hulubii, mai simțitori, începură să plângă cu sughițuri: Hulubau, hulubau ...

— Așa încât vă veți supune! strigă măgarul, profitând de înduioșarea obștească.

Joiana, însă, nu se lăsă:

— Oricum, zise, că o fi leul mort sau nemort, măgari mai mari peste animale n-am auzit până azi.

Câțiva din asistență izbucniră în râs. Lui Cristofor îi veni sângele în ochi.

— Iha, iha! zbieră. Să tăceți și să vă supuneți, că de nu . ..

Dar nu trebui să-și sfârșească amenințarea, că animalele, cu mândria știrbită de îndelungata lor robie, își lăsară speriate capetele în jos, în semn de supunere.

— Așa, vedeți! făcu măgarul, mulțumit. Acum veți primi Decrete-Legi!

Și așezându-se pe scara casei ca pe un tron, ținându-și coada cu copita dreaptă din față, ca pe un sceptru, începu:

— Vaca Joiana, fiindcă s-a împotrivit stăpânirii mele, se pedepsește cu o săptămână arest la grajd, numai cu paie și apă!

— Îndurare, stăpâne! se rugă pentru ea toată obștea.

— Dar Elvira unde este? întrebă Cristofor, băgând de seamă; că juncana lipsea.

— Nu știm! ... Lipsește și taurul Pamfil.

Animalele începură să-și dea coate, chicotind cu înțeles. Cele mai tinere își aplecau capetele, rușinate. Măgarul tuși, ca să-și recâștige autoritatea. Cu Pamfil avea o socoteală mai veche, de când acesta îl împunsese cu coarnele în burtă, de era să-l dea gata. Se mai temea și acum de el, se gândise tot timpul că taurul i se va împotrivi cu tărie; faptul că lipsea tocmai acum pica foarte bine, până la înapoierea lui avea timp să se așeze cu nădejde pe tron.

— Grigorescule! strigă.

— Da, Măria Ta! behăi țapul, făcând un pas înainte.

— Vino și stai lingă mine! Ai să fii aghiotantul meu!

— O! Ce mare cinste! murmurară dobitoacele, unele cu admirație, altele cu invidie.

Grigorescu, roșu până în vârful urechilor, se apropie de măgar, îi sărută smerit copita dreaptă, apoi rămase cu fruntea la pământ. Dar nu era prost, ci

șiret.

— Îți mulțumesc pentru bunăvoință, Sire!

Cristofor îl mângâie pe spinare, mărinimos.

„D-apoi știu că are greutate în copite! se gândi Grigorescu. Doamne ferește să te pui cu el!”

Apoi, la îndemnul stăpânului, se așeză pe scară, cu o treaptă mai jos, unde rămase ascultător.

— Vreau ca nimic din viața fermei să nu se schimbe! își reluă Cristofor proclamația. Vă voi împărți îndatoririle, prin Decret-Lege, după priceperea fiecăruia dintre voi. Cum te cheamă pe tine?

Întrebarea se adresa uneia dintre vaci.

— Miercana.

— Ești rudă cu încăpățânata pe care am băgat-o la arest?

Vaca se lepădă grabnic:

— Doamne ferește, stăpâne! Ne tragem din tauri diferiți. Tatăl meu era selecționat la ferma Statului; n-am avut părinți de rând.

— Tot ce pot să-ți recomand, este mai multă modestie, deși nu pot nega că mă bucur să am supuși atât de distinși. Acum tu vei merge la bucătărie și te vei îngriji mai departe de cozonaci. Te pricepi?

— Fără îndoială, stăpâne! Doar sânt făcuți cu lapte de-al meu!

— Cucurigu! strigă cocoșul, bătând din aripi.

— Tu ce vrei?

— Măria Ta, găinile cer să trimitem și noi o delegație, la cozonaci, întrucât ouăle puse în aluat sânt din producția noastră.

Cristofor încuviință:

— Foarte bine! Numește-ți delegația!

Cocoșul își umflă pieptul și se roti prin fața găinilor, căutându-le pe cele mai moțate. Găinile tremurau de emoție și se îndesau unele în altele, voind să iasă mai în față.

Între timp, Cristofor împărțea mai departe însărcinările.

— Tu te pricepi la camionetă, dacă nu mă înșel! se adresă armăsarului.

— Firește, Măria Ta, doar nu degeaba se măsoară forța motorului în cai putere.

— Atunci ai să fii șofer și mecanic. Vezi că mâine camioneta trebuie să fie gata de plecare.

— Foarte bine, Măria Ta. Te rog numai dă ordin curcanului să umfle cauciucurile.

— De ce curcanul?

— Fiindcă se pricepe; toată ziua se umflă în gușă.

Armăsarul și curcanul plecară spre camionetă, care, de la dispariția oamenilor, rămăsese părăsită în ușa garajului.

— Eu personal, continuă Cristofor, am să organizez cu voi un cor, pe mai multe voci. Știți că sânt muzicant din fire.

— O! O! mă rog, mă rog, Măria Ta! se lingușiră animalele, deși abia își puteau stăpâni râsul, căci vocea măgarului era socotită drept cea mai urâtă dintre toate.

— Fiindcă eu sânt ocupat cu treburile domniei, am să însărcinez pe altcineva cu acordatul pianului. Cine dintre voi se simte în stare?

Porcul făcu un pas înainte.

— Eu, stăpâne!

— Păi tu habar n-ai de muzică, nene Nicolae!

— E adevărat, Măria Ta. Dar fă-mi, te rog, această favoare. Vreau să cânt și eu o dată la pianul stăpânilor.

— Porcul tot porc! murmurară celelalte viețuitoare.

— Nu se poate, nene Nicolae! hotărî măgarul. Îmi pare rău! Am să-ți fac alt hatâr, pianul nu-i de nasul tău!

Porcul se îndepărtă spre cocină, bombănind:

— Asta-i dreptate, va să zică! Să nu-mi pot face un gust? De ce nu-i de nasul meu pianul? Nu avem toate animalele drepturi egale?

Ajungând în fundul curții, dădu nas în nas cu Pamfil și cu Elvira, care, profitând de penumbra amurgului, căutau să se strecoare neobservați spre staul.

— Nu vă mai ascundeți degeaba! grohăi nenea Nicolae. Acum vă știe toată lumea!

Juncana își ținea ochii în jos, foarte turburată. În schimb, Pamfil nu-și ascundea nici îngâmfarea, nici furia.

— Măsoară-ți vorbele, porcule, că-ți sfârtec osânza cu coarnele! mugi în surdină, să n-audă animalele. Ce vrei să spui pe seama noastră? Elvira e o domnișoară onorabilă.

Nenea Nicolae o băgase pe mânecă. Începu să se bâlbâie, cu osânza tremurând ca piftia:

— Vai de mine, domnule Pamfil! Dar repede vă mai supărați! Și măcar dacă ați avea motiv. N-am vrut să spun nimic supărător. Am atât pentru dumneavoastră, cât și pentru domnișoara, o stimă la fel de mare.

— Atunci cere-ți scuze și șterge-o la cocină!

— Scuzați-mi vorba necugetată, domnule Pamfil și domnișoară Elviro! Acum fug la cocină!

— Ia stai! Ce-i adunarea de colo?

— Cristofor, măgarul.. . vreau să spun, Împăratul nostru, a chemat animalele și împarte porunci la toată lumea.

Pamfil văzu roșu.

— Măgarul împărat peste mine?

Juncana începu să tremure de spaimă, prevăzând că se va face vărsare de sânge. Nu-i plăceau scenele violente, se trăgea dintr-o familie blajină de vaci elvețiene. Pamfil, în schimb, descindea dintr-un taur care murise luptând la coridă, în Spania.

— Muu! făcu Pamfil, proptindu-și picioarele în pământ, ca să-și ia avânt. Până azi i-a fost scris măgarului să trăiască!

Palidă, înspăimântată, Elvira izbuti să-l rețină.

— Dragul meu, șopti, nu-mi da emoții! În situația în care mă găsesc ar putea să se întâmple o nenorocire.

Furia taurului se topi, ca prin farmec; o undă de duioșie îi trecu pe chipul până atunci negru de furie.

— Ah! Scumpa mea, să nu mă amăgești!! Vom avea ... vom avea un vițel?

Juncana lăsă capul în jos, rușinată.

— Da, scumpul meu, cu siguranță!

Porcul începu să sară în patru picioare, veselindu-se:

— Vom avea lapte covăsit. Ce bucurie! Domnișoara Elvira face vițel! Domnișoara Elvira ...

Dar se opri încurcat, cu vorba în gât.

— Domnișoara? se întrebă, scăzând glasul. E cu putință, domnișoară cu copil?

Pamfil, care totuși îl auzi, își umflă pieptul, cu mândrie.

— Te înșeli, Nicolae! spuse hotărât. Nu domnișoara, ci doamna! Elvira va fi soția mea, chiar acum. Scumpa mea, hai la măgarul ăla de împărat, să ne cununăm! Pentru alte merite nu, dar pentru nunta noastră am să-l recunosc!

Porcul începu să strige în urma lor, entuziasmat:
— Bravo, domnule Pamfil! Ești un adevărat cavaler; un cavaler cum nu se mai găsește astăzi!
Apoi își aduse din nou aminte de pian și începu iar să bombănească posomorit.
— Auzi, cică asta e egalitate, să n-am voie la pian?
— Ei, cine acordează pianul? întrebă de dincolo Cristofor.
Nici unul din animale nu avea o îndrăzneală atât de mare; știau că pentru astfel de treabă se cere multă pricepere.
În sfârșit, capra își făcu loc în față și se oferi:
— Am să încerc eu, Măria Ta!
— Ai mai făcut vreodată așa ceva?
— Eu personal nu, dar bunica mea, aceea care a murit acum doi ani, o știți, mi-a spus că în viața ei, scăpând odată într-un palat, a dormit o noapte întreagă pe pian; nouă, caprelor, ne place să ne cocoțăm . . .
— Atunci, e minunat! Dacă vei fi moștenit ceva de la ea, desigur ai să reușești.
— Îmi voi da toată silința!
— Vezi, caută în caietele cu note muzicale un marș frumos și învață-l!
— Marșul nupțial! mugi Pamfil, în spatele adunării.
Toate capetele se întoarseră mirate. Taurul tocmai sosise, cu logodnica de braț, și era foarte radios.
— Ce-ai spus? Ce-ai spus? întrebară cele două juncane, Miercana și Domnica, venind fuga de la bucătărie, urmate de Joiana, care însă nu intră în vorbă, nepăsându-i de taur.
Grija cozonacilor rămăsese în seama găinilor.
— Marșul nupțial! repetă Pamfil la întrebarea juncanelor.
— Și de ce, mă rog? făcu Miercana, bănuitoare.
— Fiindcă mă însor!
— Și pe care dintre noi o iei, dacă am voie să întreb?
— Iat-o! zise Pamfil, arătând-o pe Elvira, cu un gest admirativ.
Celelalte două juncane începură să-l blesteme pe rând:
— Berbantule! Ne-ai zdrobit inimile și acum ne părăsești. Vedea-te-aș la abator!
— Vedea-te-aș talpă de ghete! Nu ți-ar ajuta Dumnezeu de escroc sentimental!

— M-ai amăgit c-ai să-mi faci dar de nuntă un sac de trifoi, stați-ar trifoiul în gât, pehlivanule!

— Vedea-te-aș umflat de lucernă, cu burta făcută cimpoi!

— Și tu, mironosițo, care l-ai fermecat, să ai parte de el, tot cum am avut și noi.

— Să-ți dea Dumnezeu viței cu două capete, să ți-i ducă la panoramă!

— Vedea-te-aș în cârlige de măcelar, că ni l-ai luat pe Pamfil, să rămânem fete bătrâne!

— Destul! tună taurul, cu răbdarea la capăt. N-o să rămâneți fete bătrâne, o să vă am în grijă și pe voi.

De pe tronul său, Cristofor interveni:

— Îmi pare rău, domnule Pamfil, dar în împărăția mea nu admit poligamia!

Armăsarul, ocupat să repare camioneta, ridică repede capul de deasupra motorului.

— Și de ce, mă rog? mormăi, nemulțumit de acest decret, care îl lovea direct, ca și pe taur.

Cocoșul nu era nici el mulțumit:

— Cum adică să am dreptul doar la o găină?

— Cotcodac, cotcodac! se auziră, de la bucătărie, găinile, chemând ajutor. Săriți, cozonacii se ard!

De pe ușa cuptorului ieșea un nor gros de fum. Joiana și juncanele o luară la fugă într-acolo, speriate, a lor fiind răspunderea. În acest fel, Pamfil și Elvira scăpară de blestemele lor.

— Dacă vrei să te recunosc împărat, cu toate că n-ai nici un drept, începu taurul adresându-se lui Cristofor, ai să oficiezi chiar acum căsătoria noastră!

Toate animalele aplaudară, bucuroase că vor lua parte la un ospăț de nuntă.

— Bine! încuviință măgarul. *Donant-donant*! (adică îmi dai — îți dau, pe franțuzește). Dacă-i așa, vă declar soț și soție.

— Să fie într-un ceas bun! Noroc să vă dea Dumnezeu! strigară cei dimprejur.

Berbecul făcu câțiva pași înainte, cu mișcări berbante, ca un tânăr cuceritor care și-ar fi răsucit mustăcioara din mers.

— Coană Elviro, îi ură miresei, îți doresc viței mulți și câte două vedre de lapte pe zi!

— O! O! făcu oaia. Frumoasă urare! Nu vorbește el des, berbecul, dar când spune câte una, apoi știu că o nimerește!

Tânăra mireasă își simțea până și coarnele roșii de emoție. Atâția ochi care o priveau, atâtea vorbe frumoase...

Și pe deasupra, începu și capra să cânte, din casă, cu glasul ei nazal, de dascăl, acompaniindu-se la pian:

Vino din Liban mireasă ...

Armăsarul necheza, entuziasmat. Grigorescu, țapul, se întoarse respectuos spre măgar:

— Poate Măria Voastră îngăduie, cu ocazia acestui fericit eveniment, să le dăm supușilor ceva de-ale gurii și ceva de băut.

— Fie! aprobă Cristofor.

Ușile cămării fură deschise, se deschiseră, de asemenea, hambarele. Păsările năvăliră la grăunțe, caprele și oile la tărâțe, caii la ovăz. Dopurile sticlelor de șampanie începură să pocnească. Armăsarul necheza la fiecare pocnet.

— Să fie într-un ceas bun! îi urau animalele tinerei perechi.

Pamfil și Elvira stăteau în mijlocul ogrăzii, fericiți, primind felicitările. Dinăuntru se auzea pianul zdrăngănind fals, și capra cânta pe nas același verset:

Vino din Liban mireasă.

— Aprindeți toate luminile! porunci Cristofor.

Într-o clipă, ferestrele casei și ale dependințelor se iluminară, dând fermei o înfățișare sărbătorească. Toată lumea petrecea, cum nu se petrecuse niciodată sub stăpânirea oamenilor.

Numai juncanele, la bucătărie, își plângeau soarta înșelată; Joiana plângea cozonacii. Iar la cocină, porcul grohăia, nemulțumit:

— Și adică de ce capra, și nu eu? Ce dacă o fi făcut vreo ispravă bunică-sa? Bunică-mea nu s-a urcat și mai sus, în copac? Auzi egalitate, n-am voie să cânt la pian!

CAPITOLUL VI
Părintele Pomană din satul Ghiftuiți, la slujba de Paști

Părintele Pomană din satul Ghiftuiți tocmai coborâse din pat și se pregătea să meargă la biserică. În alte zile ale anului credincioșii nu prea se înghesuiau să-i asculte predicile, dar acum, de Paști, nu era unul, în tot satul, care să lipsească. Părintele își făcea de pe acuma socoteala bănuților strânși în taler și se necăjea, ca întotdeauna, la gândul că dascălul va șterpeli o bună parte din ei.

„Doamne, rogu-mă Ție fierbinte, cu toată fierbințeala inimii mele nedreptățite și cu toată puterea harului meu preoțesc, fă să i se sgârcească degetele pe gologani, ca la paralitici, dacă s-o atinge de ei! ... ”

Preoteasa ciocăni la ușă:

—- E voie, Sfinția Ta?

Preotul își luă un aer cucernic și, cu ochii la cer, adică în tavan, încuviință:

— Intră, cu voia lui Dumnezeu!

În zilele de lucru mai puțin, dar la sărbători preoteasa își credea într-adevăr soțul în legătură cu Dumnezeu, așa încât abia îndrăznea să se arate în fața lui, cu chipul ei pământesc.

— Poftim metrul, Sfinția Ta!

Era o panglică gradată în centimetri, din acelea folosite de croitori.

Apoi preoteasa ieși la fel de smerită cum intrase. După ce rămase singur, părintele Pomană își trecu metrul peste pântece.

— Unu șaptezeci și cinci! ceti pe gradație.

Și dintr-odată se posomori. Seara, la măsurătoare, pântecul, de jur împrejur, avusese doi metri în cap.

— Am slăbit! constată îngrijorat. Pesemne e mâna lui Scaraoschi, care mă chinuiește în somn. Hm! Hm! I-ar plăcea împielițatului un preot mai puțin! Dar stai, că nici eu nu mă las!

Zicând, își trase anteriul peste cap, își încălță ghetele cu gumilastic, își pieptănă părul și barba, cu ochii la răsărit, apoi bătu din palme într-un anumit fel, cunoscut.

Îndată, fără altă poruncă, ușa se deschise și preoteasa, urmată de două servitoare, intrară, aducând micul dejun.

Micul dejun era de fapt mare de tot. Pe o tavă de patru coți, se înșirau tot felul de bunătăți: două hartane de miel fript, ouă roșii, salată de lăptuci cu untdelemn Sasso (nu se mai găsește azi), o pască întreagă, cât o baniță, și un cozonac cât două banițe.

— Cam puțin, cam puțin! mormăi părintele, așezându-se la masă.

Apoi își încercui pântecele cu metrul și se apucă să înfulece, uitându-se din când în când la centimetru. Cu fiecare dumicat, cifrele creșteau. După prima bucată de miel, de la un metru șaptezeci și cinci, pântecul se urcă la unu și nouăzeci. Veni apoi al doilea hartan, apoi ouăle; măsurătoarea se urcă la doi metri și zece.

— Bun! Bun! zise Sfinția Sa, începând să se liniștească.

Dar salata, în loc să ridice cifra, o făcu să coboare. E știut că salatele slăbesc, de aceea le și recomandă domnul doctor Voina[1], doamnelor care țin să-și păstreze silueta.

Necunoscând cauza pierderii, fiindcă se pricepea mai puțin la cele lumești, părintele Pomană se posomori iar.

— Scaraoschi, ticălosul! Piei, drace, din pântecele meu!

Și începu să se lupte cu pasca. Pântecele o luă iar în sus, trecu peste cifra atinsă mai înainte. O dată cu cozonacul, ajunse la doi metri și cincizeci. Pentru un mic dejun, era poate de ajuns. Oricum, părintele se arătă mulțumit, bătu din palme, să se ridice resturile ospățului; resturi, adică farfuriile goale, din mâncare nu mai rămăsese nimic.

— A fost bună pasca, Sfinția Ta? întrebă preoteasa, smerită.

— Bună, bună, numai că prea mică. Dar haide, mila lui Dumnezeu să se abată asupra mâinii care a frământat aluatul!

Preoteasa se închină și ieși, mulțumită de binecuvântare.

În urma ei, preotul își trase peste pântece două chingi late, fără de care nu pleca niciodată la drum, altminteri burdihanul i-ar fi dat de pământ, și n-ar fi fost cuviincios pentru o față bisericească să umble așa pe drum. Chingile și le încheie în față, după ce le trecuse peste umeri, ca pe niște bretele de parașutist. Apoi pe deasupra își trase al doilea anteriu, și deschise ușa.

Afară era lumină multă, așa cum se cuvine într-o sfântă zi de Paști. Soarele se ridica vesel pe cer, iar în copacii proaspăt înfloriți ciripeau păsărelele, dând slavă pământului și lui Dumnezeu.

— Sărutăm dreapta, părinte! se ploconiră slugile, așezate la rând pe pridvor.

— Domnul cu voi!

Câteva păsări scormoneau țărâna pe lângă gard.

— P-aia moțată! hotărî Sfinția Sa, arătând o găină care abia se mai mișca de grasă.

Bucătăreasa și-o însemnă din ochi și întrebă:

— Supă, sau ciorbă?

Preotul se simți străbătut de pofte și de îndoieli. I-ar fi plăcut și supa și ciorba.

„Luminează-mă, Doamne!” se rugă.

Dar, cu toată invocarea lui Dumnezeu, stăruiau amândouă dorințele. „Înseamnă că prea bunul nostru stăpân mă dezleagă și la o poftă și la alta; cată să mă folosesc de îngăduința lui!”

Drept care își puse ochii pe un rățoi atât de gras că dădea cu burta de pământ.

— Găina supă, și rața ciorbă! îi porunci bucătăresei.

— Facă-se voia ta, părinte!

Părintele Pomană deveni mustrător:

— Voia lui Dumnezeu, femeie, voia lui Dumnezeu, nu a mea! Vezi să nu le lași tuleie, și ciorba să n-o afumi, ca rândul trecut. Eu am să mă rog Domnului să alunge pe Scaraoschi de lângă bucătăria mea, dar trebuie ca și tu să veghezi!

Zicând, părintele Pomană se închină și porni la drum cu chingile de peste pântece pârâind.

„Trebuie să-mi fac o garnitură nouă, se gândea. Asta n-are să mai țină mult.”

Oamenii din porți își scoteau căciulile (la Ghiftuiți căciula nu se părăsea până la Rusalii) și îl salutau cucernici:

— Sărutăm dreapta, Sfinția Ta!

— Și dreapta și stânga, fiii mei! Așa o să fiți mai siguri de mila lui Dumnezeu. Dar ați cam întârziat. Haide, haide, luați-o fuga la biserică, să ajungeți înaintea mea!

La drept vorbind, întârziații nici nu erau mulți; îndeobște oamenii aveau grijă să ajungă la timp, ca să nu supere pe Sfinția Sa. Câte unul, rămas în urmă cu treburile, dădea să se strecoare neobservat pe lângă gard.

— Fuga, fuga, Stane! striga părintele după el.

— Ia, să fie cu iertare, Sfinția ta, dar am avut de jupuit un miel, că aseară ne-am întors târziu de la oraș. Că, de, am fost și eu, ca oamenii, după cumpărături de Sfintele Paști!

Sfinția Sa simțea un nod de poftă în gât.

— Ai jupuit mielul, zici? Hm! hm! Și acum l-ai pus la cuptor?

— Da, părinte. Până la sfârșitul slujbei, tocmai bine s-a fript.

— Și cum e mielul tău, Stane?

— Gras, Sfinția Ta.

— Hm! Hm! Atunci Dumnezeu o să te ierte c-ai întârziat. Dar ai grijă să ne trimiți și nouă o pulpă!

Biserica era plină când ajunse acolo omul lui Dumnezeu. Credincioșii se feriră cuviincioși în lături, lăsând drum liber prin mijloc, ca să poată trece pântecul Sfinției Sale.

Din mers, în timp ce dascălul aprindea luminările, cântând pe nas un psalm atât de molfăit că nu se deslușeau cuvintele, preotul mai întreba pe câte un om:

— Ce-ți face purcelul, Marine?

— Bine, Sfinția Ta.

— Bine, dar numai cu voia Domnului, fiul meu, nu uita! Când ai de gând să-l tai?

— Păi ziceam să-l mai țin!

— Hm! Hm! Vezi să nu dea vreo molimă în el. Și preoteasa a cam terminat untura. Ia vezi, poate împlinești voia Domnului și-l tai după Sfintele Paști.

— Bine, părinte, om vedea.

— Eu am să mă rog pentru tine și pentru porc, să vă țină sănătoși. Dar nu întârzia!

Mai departe, întreba pe alt credincios:

— Ce-ți fac oile, Ioane?

— Ce să facă, părinte, mănâncă și mă păgubesc.

— Ține-ți gura, păcătosule, că mânii pe Dumnezeu. Cum te păgubesc dacă iei bani de pe urma lor?

— Păi, de, părinte, zic și eu așa, ca orice negustor.

— Ceva brânză mai faceți voi?

— Facem, de .. .

— Ascultă, Ioane, nu te codi în casa celui mai mare peste noi! Vezi de o putinică, a veche a ajuns la fund, și biata preuteasă râvnește și ea!

Așa, tot schimbând o vorbă ici, alta colo, despre o dublă de mălai, despre una de porumb, despre niște ouă, niște pui, părintele Pomană ajunse la altar,

unde dispăru după sfintele uși. Înainte de a-și trece patrafirul peste cap, scoase metrul din buzunar și se măsură.

Pe drum, pântecul scăzuse cu zece centimetri.

— Doamne, dă-ne puteri!

CAPITOLUL VII
Animalele se duc la biserică

În acest timp, la ferma „Coțofana veselă”, armăsarul se chinuia din greu să pornească motorul camionetei.

— Are patruzeci de cai în el, și eu sânt unul singur! Cum naiba să-i pun la ham?!

Țapul Grigorescu se apropie de el, îngrijorat.

— E ora să pornim. Dacă mai întârziem mult pierdem Sfânta Slujbă și Măria Sa o să se supere rău.

Armăsarul îi dădu curaj, căutând să se încurajeze el însuși:

— Uite-acum, uite-acum! Urcă-te tu la volan și ține apăsată accelerația.

De astă dată motorul porni, atât de vijelios că se zgâlțâia nu doar camioneta, ci chiar pereții garajului.

— Mai încet, să nu explodeze! îi strigă armăsarul țapului.

Apoi își șterse nădușeala de pe frunte, își îndreptă mijlocul obosit, se urcă la volan, trase camioneta în fața casei și începu să dea semnal cu claxonul.

Animalele ieșiră de prin grajduri și cotețe, care de care mai gătite. Prima se urcă, pe platforma împodobită cu covoare, vaca Joiana, urmată de juncanele Domnica și Miercana. Toate trei aveau părul de pe frunte netezit lins, făcând între coarne un „acroche coeur” ca al cucoanei. După ele veni berbecul, tot răsucindu-și din mers mustața închipuită.

— Bună dimineața, madam Joiana și domnișoarelor! salută ceremonios, legănându-și coarnele la picioarele lor, ca pe o pălărie de trubadur. Măi, măi, măi, dar frumoase v-ați făcut!

— Mulțumim, domnule Berbec! sânteți foarte gentil! răspunseră tustrele, îmbujorându-se de plăcere.

Armăsarul suna mereu din claxon. Curcanul se apropie și trecu pe la fiecare roată a camionetei, să vadă cauciucurile, dacă erau bine umflate.

— Ce, vin și păsările cu noi? întrebă nemulțumită Joiana.

Berbecul mișcă din coarne a semn de nedumerire.

Vaca urmă:

— Nu-mi place amestecul între clase. De ce să stăm la un loc cu orătăniile? Au să se găinățeze în automobil, pardon de expresie!

După ce inspectase cauciucurile, curcanul sări pe capota motorului, unde se instală ca la el acasă.

— Slavă Domnului! făcu liniștită Joiana. Așa mai merge! Credeam că are să se bage printre noi.

Cocoșul cercetă camioneta de jur împrejur, se uită cu un ochi la vaci și la berbec, aruncă o privire disprețuitoare curcanului, își scutură aripile și, dintr-un salt, sări sus pe cabina șoferului.

— Cucurigu! strigă de acolo, chemându-și găinile.

Într-o clipă, găinile ieșiră din cotețe și se cocoțară lângă el.

— Să stați cuminți și să nu vă găinățați aici! le porunci cocoșul.

Tocmai atunci ieși și capra din casă, unde tot exersa la pian. Dintr-o săritură, fu pe platforma camionetei, între vacă și berbec.

— Cu apă, sau cu fierul? o întrebă pe Joiana, curioasă ca orice femeie, referindu-se la coafură.

— Ași, draga mea! Cu bale! ne-am ajutat între noi.

— Bună idee! V-ați făcut o ondulație foarte reușită!

— Madam Joiana, observă berbecul, păcat că nu v-ați ondulat și părul din vârful cozii; ar fi fost foarte distins.

— Vă rog să mă scuzați, domnule Berbec, n-a fost din neglijență, numai graba e cauza; am avut atâtea de făcut! Toată noaptea a trebuit să-i dau sfaturi Elvirei, cum să se poarte, înțelegeți, ca tânără căsătorită ...

Oaia veni și ea din fundul curții și, cu mișcări greoaie, izbuti să se suie lângă primii sosiți.

— Totdeauna întârzii! o mustră berbecul.

— Lasă și dumneata acum, nu-mi mai face observație față de lume. Am întârziat, că l-am căutat pe Azor; cred că s-a întâmplat ceva cu el, nu l-am găsit nicăieri.

Toate celelalte animale ridicară capul, intrigate.

— Așa e, unde o fi?

Adevărul era că din ajun nu-l mai văzuse nimeni.

— O fi căzut în puț! își dete cu părerea capra.

— Cum să cadă, că doar nu-i orb!

— L-ați căutat în coteț, frate?
— L-am căutat eu, nu auziți? zise oaia. Așa am și întârziat.
— Și?
— Nu e. Încă și oasele de ieri au rămas pe jumătate neroase.
— Asta-i bună! Ce-o fi pățit, bietul de el?
— Mie nu mi-ar părea rău să fi pățit ceva, zise Joiana, că prea se gudura în fața stăpânilor.
— Da, madam Joiana! sări și oaia. Ați văzut cum tot dădea din coadă? Poți să admiți atâta lingușire? Că doar și noi avem cozi, și nu ne-a văzut nimeni făcând una ca asta. Ah, uite tânăra pereche!
Elvira cu Pamfil tocmai coborau scările casei, unde fuseseră să se îmbrace. Juncana își alesese o rochie albastră, cu volane, de-a doamnei Matilda. La gât, în loc de orice bijuterie, avea un clopoțel de argint, care scotea sunete muzicale.
— Doamne, tare e frumoasă? exclamă Joiana. Îți vine s-o mănânci, nu alta!
Berbecul era superstițios, de-aceea interveni repede:
— Bate în lemn, madam Joiana, să nu fi spus într-un ceas rău! Doamne ferește, să nu ajungă mâine-poimâine la abator!
Și berbecul dădu de trei ori cu cornul în oblonul camionetei. Celelalte animale făcură asemeni.
— Mie, una, zise capra, mi-ar fi plăcut o rochie verde, ceva, așa, care să-mi aducă aminte de lăptuci, sau de varză nouă.
— Adevărat, aprobă Miercana. O rochie verde ar fi fost mai adecvată. Dar să nu credeți că-i port pică, n-am nimic cu ea, să fie fericită!
— Pe dumnealui cum îl găsiți? întrebă berbecul.
— E superb! exclamă oaia.
Berbecul îi aruncă o privire piezișă.
— Mie nu-mi place! zise Domnica.
— E cam mitocan! adaugă Miercana.
Joiana le contrazise:
— Nu-i adevărat! Socotesc că Elvira a făcut o partidă strălucită. Ia uitați-vă ce mândru taur!
Pamfil îmbrăcase fracul domnului Ionescu, sub reverele căruia strălucea vesta albă. În picioarele de dinapoi își pusese pantofi de lac, iar în cele dinainte mânuși „glace” proaspăt spălate cu benzină.

Când tânăra pereche începu să coboare scările, animalele aplaudară.

— Ce fel de căsătorie este? se întrebau unele. Din interes, sau din dragoste?

— Ce întrebare! Uită-te la ei ca să-ți dai seama! Dragoste, poate să vadă oricine.

— Adevărat! Ah, ce fericiți au să fie!

— Din partea mea, zise capra, eu prefer căsătoriile socotite, sânt totdeauna mai durabile, fiindcă nu se sprijină pe pasiune, ci pe rațiune. Eu cu țapul meu, fie-i țărâna ușoară, ne-am căsătorit fără să ne fi cunoscut mai dinainte, și, slavă Domnului, am dus o viață fericită!

Dar iată că aducerile aminte o întristară atât de tare, că începu deodată să plângă în hohote.

— Ajunge! o îmbărbătă Joiana. Nu-ți mai face inimă rea; cei vii cu viii, cei morți cu morții! Nu se cade să plângi la nuntă.

Pamfil și logodnica sa ajunseseră la scara camionetei, în aplauzele animalelor. Toată lumea se dădu în lături și le făcu loc în mijlocul platformei. Două gâște, cu penele din coadă multicolore, țineau în plisc trena miresei; Elvira se simțea cam stânjenită de aceste văluri și încerca să le dea din când în când la o parte, cu coada, dar n-avea încotro, trebuia să le poarte, ca toate miresele.

Doi iezi, mergând în două picioare, duceau lumânările de nuntă. Ei se așezară, cuminți și frumoși, de o parte și de alta a însurățeilor.

— Fiii dumneavoastră? întrebă Joiana pe capră.

— Nu; nepoți! Ai mei au murit, săracii, la nunta de argint a stăpânilor.

Și iar începu să plângă, tocmai când țapul, lovind cu bastonul de ceremonie în treapta de sus a scării, anunța sosirea Împăratului.

Pe loc se făcu liniște adâncă; nu se mai auzea decât motorul, rotindu-se, cam nesigur; de teamă să nu se oprească, armăsarul apăsa din când în când pe accelerație, și atunci părea că automobilul vrea să necheze.

— Bună dimineața, supușilor! strigă Cristofor, apărut în cadrul ușii, cu sceptrul.

— Dar să știi că e impunător! murmură berbecul, cu admirație.

— Impunător, bine zici! aprobă Joiana.

Măgarul stătuse toată noaptea să-și compună costumul. Din draperiile roșii de la ferestre își croise o pelerină, pe care o căptușise cu blană de oaie. Cum blana avea mici pete negre, de departe căpătase o strălucire de hlamidă

împărătească. În picioarele de dindărăt încălțase cizmele de vânătoare ale domnului Ionescu, înalte până deasupra genunchilor. Țapul, care ținea să-și îndatoreze stăpânul, îi croise din cartoane colorate o coroană cu șapte colțuri, pe care le împodobise cu paiete, luate de prin dulapurile cucoanelor.

— Sânteți gata? întrebă Cristofor.

— Gata, stăpâne!

— Nu lipsește nimeni?

— Lipsește numai Azor, zise oaia.

— Taci, proasto! o mustră berbecul. O să întârziem acum, din cauza unui câine!

— Unde-i câinele?

— Nu știu, Măria Ta ... L-am căutat pretutindeni.

— Ei bine, de azi înainte, javra asta nu mai are ce căuta la fermă, dacă n-a binevoit să se prezinte spre ascultarea poruncilor mele!

Zicând, măgarul se urcă în cabină, la dreapta armăsarului. Țapul se agață de scara camionetei, care porni huruind și smucindu-se.

— Parcă miroase a fript! băgă de seamă șoferul. Nu ți se pare, Măria Ta?

Cristofor, ciuli urechile, de parcă simțul mirosului i-ar fi fost înrudit cu auzul.

— Într-adevăr! răspunse, respirând adânc. Miroase a friptură! Și, dacă nu mă înșel, a friptură de pasăre.

— Vai de mine! Să știți că-i curcanul nostru. Îl prăjește motorul.

Lunga așteptare făcuse motorul să se încingă atât de tare, încât capota sfârâia ca o tingire. Amețit de țăcănitul supapelor și de exploziile din eșapament, bietul curcan nu simțea nici o neplăcere. Închisese ochii și părea că doarme, în timp ce penele începeau să fumege.

— Oprește! porunci Cristofor. Săriți și scăpați curcanul!

Capra trecu pe deasupra cabinei, de unde își dădu drumul pe capota motorului.

— Văleau! Dar știi că frige! behăi, sărind de pe un picior pe altul. Haide, că te faci scrum, curcane!

Curcanul însă, amețit, nu voia să se miște. Cu multă greutate îl împinse capra sus, pe acoperișul cabinei, între celelalte orătănii.

— Lăsați-mă la căldură! De ce m-ați adus aici? Vreau înapoi! bolborosea curcanul.

— E intoxicat cu benzină! socoti țapul. Faceți-i respirație artificială.

Cocoșul, împreună cu una din găini, începură să miște aripile curcanului în sus și în jos, silindu-l să înghită aer.

— Smintită pasăre! zise Cristofor.

— Măria Ta, să nu te miri, așa ceva s-a văzut și la oamenii care au respirat benzină arsă; se împotrivesc să fie salvați, cer să fie lăsați în pace.

— Dar multe mai știi tu! făcu admirativ măgarul. Nu-mi pare rău că te-am ales aghiotant. Dacă ai să fii ascultător, la moartea mea îți las tronul!

— O! Măria Ta, nu te gândi la lucruri macabre!

Când automobilul ieși pe poartă, oaia sări alarmată:

— Na, că proastă mai sânt! Lipsește și porcul! Cum de n-am observat până acuma?

— Ce-ți pasă ție cine lipsește? o certă berbecul. Ți-a spus cineva să faci apelul?

— Nu, dar aș vrea să știu unde o fi nenea Nicolae.

— Ciudată oaie! își șoptiră la ureche cele două juncane. N-am mai pomenit vreuna așa de curioasă!

Când camioneta se îndepărtase și zgomotul motorului se stinsese, porcul se ivi de după cocină. După ce privi bănuitor ograda și se încredință că nu mai rămăsese nimeni, nenea Nicolae porni ușurel spre casă, călcând în vârful copitelor. Abia pusese piciorul pe prima treaptă a scării, când Azor sări din pivniță și-i ținu calea.

— Unde te duci? îl întrebă, arătându-și colții.

În prima clipă porcul se sperie, apoi revenindu-și răspunse cu îndrăzneală:

— În casă mă duc! Vreau să cânt la pian. Ce-ți pasă ție?

Dintr-o săritură, Azor fu deasupra lui, îi înfipse colții în ceafă și-l rostogoli în mijlocul ogrăzii.

— Ascultă, porcule! mârâi, continuând să-l scuture. Ai să cânți la pian, când n-am să mai fiu eu aici. Acum șterge-o la cocină, dacă vrei să nu-ți sfârtec șoriciul!

Nenea Nicolae nu așteptă o nouă amenințare; o luă fuga spre fundul curții, simțind încă și acum colții dulăului în spinare.

„Afurisit animal! îl blestemă în gând. N-am mai îndurat până acum asemenea chelfăneală!”

Ajuns în cocină și văzându-se în afară de orice primejdie, îi trecu spaima, iar în locul ei, izbucni ciuda.

— Auzi, al dracului câine! bombăni. Ce se crede el aici? Să nu pot cânta și eu la pian măcar o dată?

Azor îl urmări până îl văzu intrând pe ușa cocinii. Atunci se întoarse spre pivniță. De jos se auzeau bătăi înfundate în ușă.

— Ajutor! Ajutor! strigau niște glasuri înăbușite.

„Bieții mei stăpâni!” îi căină clinele, amărât că nu putea să le dea drumul.

Coborî și merse abătut la ușa zăvorâtă, în fața căreia se așeză, cu botul pe prag, scheunând încetișor, de ai fi zis că plânge. Sau poate plângea de-a binelea.

CAPITOLUL VIII
Se mărită vaca, și plătesc găinile

În biserică toți credincioșii stăteau îngenunchiați cu fruntea la pământ, când sosi camioneta cu animalele.

— Ce face curcanul? fu primul gând al lui Cristofor, cum coborî din cabină.

— Măria Ta, și-a revenit! anunțară cocoșul și găina, care își dăduseră toată silința să-l reanimeze.

— Atunci formați alaiul, să intrăm în biserică!

Animalele coborâră repede și se înșirară în ordine, fiecare la rândul lui, cum era stabilit dinainte. În frunte era, bineînțeles, Cristofor, cu coroana strălucind în soare. La un pas în urmă, ținându-i coada în semn de stimă, venea Grigorescu, țapul. După el, cei doi iezi, cu lumânările de nuntă în mână. Apoi mirii, braț la braț, fericiți nevoie mare.

Capra, foarte emotivă, se pomeni bocind.

— De ce plângi, soro? o întrebă oaia.

— Mi-aduc aminte de nunta mea! Ah! Tare era frumos!

După gâștele cu trena se așezară Joiana și juncanele, ca rude mai apropiate ale miresii. După ele, capra și oaia, apoi berbecul, după care urmau orătăniile, amestecate. Armăsarul trase camioneta la umbra unui ulm, opri motorul și coborî să-și ia locul în șir.

Când alaiul intră în biserică, popa Pomană terminase slujba.

Pașii copitelor de diferite mărimi începură să sune pe lespezi.

Capetele credincioșilor se întorceau mirate spre ciudatele apariții.

— N-aud orga, îi șopti Elvira, Joianei.

— De unde orgă, dragă mea? Aici este o biserică ortodoxă.

Mireasa se opri, palidă, dezamăgită, dacă nu chiar înspăimântată.

— Haide, scumpo! o îndemnă mirele. Trebuie să mergem până în fața altarului, după cum ți-am promis în livadă.

— Nu pot! gemu Elvira. Eu sânt catolică! De ce nu mi-ați spus? Nu vreau să-mi pângăriți credința!

— Adevărat, cum de uitasem? aprobă Joiana, cam fâstâcită. Ca elvețiancă, a rămas la credința ei strămoșească.

— Dar și dumneavoastră sânteți tot elvețiancă! observă berbecul.

— E adevărat, însă la vârsta mea, am văzut multe. . .

În altar, părintele Pomană își trecuse din nou metrul peste pântece.

— Un metru și nouăzeci! Sfinte Doamne, tare te slăbește slujba. Să nu mor înainte de a o duce până la capăt.

Dascălul își băgă capul pe ușă:

— Părinte, părinte!

— Ce-i, diavole? Pornești cu talerul? Să nu te prind că pui mâna!

— Altceva, părinte. A venit o nuntă de ... de ... o nuntă de dobitoace!

— Piei, drace!

— Să-mi sară ochii dacă mint, părinte! Dobitoace, cum vă văd și mă vedeți!

În acest timp, alaiul înainta spre naos. Animalele mai mari stăteau la locul lor, în rând. Orătăniile însă, curcanul, curcile, cocoșul, găinile, rațele și celelalte se răspândiseră prin biserică, măcăind, codcodăcind, căutând ceva de ciugulit. Pe treptele altarului, cocoșul găsise o bucată de anaforă; numaidecât găinile se strânseră în jurul lui, cârâind galeș, uitându-se la el cu dragoste.

De la balcon, numit *cafas*, ca să afle și cei neduși la biserică, se auzi glasul caprei. În calitatea ei de muzicantă, începu să cânte, ca în ajun, cântarea obișnuită la celebrarea căsătoriei:

Vino din Liban mireasă . ..

Mireasa smiorcăia:

— Vreau la catolici! Vreau cu orgă. Nu-mi pângăriți credința!

— Dar, draga mea, fii înțelegătoare! dădea s-o îmbuneze Pamfil. Unde să găsim un preot catolic?

— La București, la catedrală. Dacă ții la mine, du-mă acolo!

Taurul își pierdu răbdarea:

— Uite ce este: dacă mai faci mofturi, plec și te las aici. Nu vreau să mă însor cu o năzuroasă!

Elvira începu să scâncească, înmuiată:

— Să nu pleci! Să nu pleci, că nu mai spun nimic. Iartă-mă dacă te-am supărat! Mă fac ortodoxă, de dragul tău!

— Dascăle, nu visezi? întrebă părintele Pomană în altar. O nuntă de dobitoace, ai zis?

— Așa am zis și așa este: dobitoace și nimic altceva!

— Ia cheamă-l încoace pe naș!

După câteva clipe, măgarul intră în altar. Țapul rămase la ușă, ținându-i coroana, pe care Împăratul animalelor și-o scosese, cucernic.

— Sărut dreapta, părinte! zise, înaintând și apucând cu smerenie mâna popii, între copite.

— Ia te uită! se minună popa. Măgar să vorbească! Și întocmai ca un drept credincios! N-am mai pomenit așa ceva!

— Sfinția Ta, începu Cristofor, avem aici o tânără pereche pe care trebuie să o cununăm: taurul Pamfil și juncana Elvira. Poate vei fi auzit de ei.

— Dar cum vrei, măi creștine, să cunun niște dobitoace? Ai căpiat?

— Doamne ferește, părinte! Dar și noi sântem ființele lui Dumnezeu.

— Asta așa e, fiul meu. . . zise părintele Pomană, cam încurcat. Iată, am să-ți cunun finii. (Apoi mai încet, ca să nu-l audă dascălul): Dar gândesc c-ai să-mi trimiți acasă vreo două-trei perechi de păsări și ceva mălai. N-am altă răsplată pentru cât ostenesc.

— Păsările poți să ți le alegi de pe acum, părinte; sunt în biserică, mi se pare că așteaptă să le spovedești.

— Așa? Apoi atunci să ne grăbim cu nunta, ca să-mi rămână timp și pentru spovedanie! făcu bucuros părintele Pomană, cu gândul la păsările pe care avea să le încredințeze pântecului său, pentru izbăvirea lor veșnică.

Slujba nunții începu, cu acompaniamentul caprei, care dădea răspunsurile de sus, din cafas.

Credincioșii ceilalți se cruceau:

— Părintele Pomană a înnebunit!

Sfinția Sa slujea taina nunții, după tipic, dar ochii îi fugeau după orătănii.

— Uite și p-aia! îi șoptea în pauze măgarului, și p-ailaltă, care ciugulește pe colo. Și curca aia, de sub strană ... Isaiia dănțuieșteee.

— Dănțuiește, dănțuiește! . .. zbiera capra, de sus.

După slujbă, preotul ținu o cuvântare, scurtă, pentru că pântecul îi scăzuse la un metru șaptezeci și chingile îi atârnau slobode pe sub anteriu. Niciodată nu se ostenise Sfinția Sa atât de mult la o cununie. Într-un cuvânt, îi spuse juncanei să-i de-a ascultare lui Pamfil, să-l urmeze pretutindenea și să nu părăsească staulul conjugal. Taurului îi recomandă să nu se uite la alte vaci, și s-o proteguiască pe aleasa inimii lui. Apoi o luă fuga spre casă, cu gândul la supa de găină și la ciorba de rățoi. „Cu voia Ta, Doamne, se gândea, am să mănânc din fiecare câte un castron întreg. Ține-mă în putere până mi-oi pune pântecele la loc!“

Dascălul îl urmă, cu orătăniile înghesuite într-un sac.

Între timp, nunta se urcase în camionetă, care porni la drum. Toată lumea era veselă, afară de cocoș; dintre toți nuntașii, el singur băgase de seamă câte găini lipseau din alai. Ba încă lipseau tocmai cele mai arătoase; nunta, la care nu câștigase nimic, decât o bucățică de anafură, îl costa prea scump.

„Viața nu-i pusă pe temelii drepte! își spunea. Se mărită vaca, și plătesc găinile! ...”

La fel spun și eu, cel care povestește, numai că merg cu gândul mult mai departe; prea mulți plătesc foloasele și bucuriile altora!

CAPITOLUL IX
Petreceri și iar petreceri

Petrecerea la ferma „Coțofana Veselă” dură și a doua zi, și a treia zi de Paști. Tot ce fusese prin hambare, prin pod, prin cămări, se scosese afară și se pusese, slobod, la dispoziția tuturor. Din porunca măgarului, celor din arest li se dădea câte o jumătate de pâine pe zi, de om, și o găleată cu apă pentru toți.

— Dar câinelui să-i dăm și lui ceva, Măria Ta? întrebă țapul.

— Păi, de ce nu? Nu-i animal, ca și noi?

— Mi se pare că ne-a trădat, nu intră în vorbă cu nimeni de-ai noștri. Nici la întrebări nu vrea să răspundă; șade la ușa pivniței și își jelește stăpânii.

— Adevărat, seamănă a trădare! zise măgarul, scărpinându-se gânditor cu copita în fundul urechii.

Piciorul îi intra în ureche până la genunchi; știe oricine cum e urechea măgarului.

— Totuși, spuse, după ce termină de gândit și de scărpinat, e unul ca noi, gândește-te că umblă în patru picioare. Duceți-i jos tot ce-o pofti. Ca să-l atragem de partea noastră, sânt de părere să tai o găină în cinstea lui.

Iar găinile? Mereu ele?

Țapul se miră:

— Cum, sacrificăm pe cineva dintre ai noștri? Mi se pare nedrept. Oare găinile nu trebuie să se bucure de același tratament ca toți supușii Măriei Tale?

— Tu să taci din gură! Pentru motive diplomatice sacrific pe cine cred de cuviință ...

Măgarul privi pătrunzător în ochii țapului, apoi adăugă:

— Și chiar pe tine!

— Îți cer iertare, Măria Ta. N-am să mai greșesc.

— Vezi cum te porți. Nu mai lua apărarea altora, că poți să ispășești pentru ei!

Din ordinul lui Cristofor și prin îngrijirea țapului, se tăie o găină, pe ascuns, bineînțeles, și i se duse lui Azor. Dar câinele nici n-o mirosi; rămase nemișcat cu botul pe labe, la ușa înapoia căreia se aflau închiși stăpânii săi. Așa stătu, și a doua, și a treia zi de Paști, în timp ce afară animalele petreceau fără întrerupere.

A patra zi, văzând că găina neatinsă trebuia aruncată la gunoi, sau cel mult dată porcului, țapul sacrifică alta, mai grasă, dar Azor n-o vru nici pe aceasta. Atunci îl lăsară în plata Domnului și animalele își văzură de petrecerile lor.

Erau zile frumoase, netulburate de nici un vis rău. Elvira și Pamfil își petreceau luna de miere plimbându-se prin crâng și prin livezi. Ca să-i facă plăcere tinerei și mofturoasei sale soții, taurul rupea crengi de măr înflorit și i le aducea de-a dreptul sub bot. Vaca nici măcar pe acestea nu le mânca la rând, ci numai pe ales. Apoi începu să facă nazuri din ce în ce mai mari.

— Dar ce-ți poftește inima, scumpa mea? o întreba îngrijorat, bietul consort.

— Vreau petale de trandafir!

Slavă Domnului, în grădina fermei erau și câțiva trandafiri timpurii. Taurul culese petalele una câte una, altminteri, dacă i-ar fi dus floarea întreagă, se temea să nu-și ințepe Elvira scumpu-i bot, în vreun ghimpe ascuns.

— Ah! Trandafiri roșii! făcea mofturoasa, strâmbând din nas. Astăzi vroiam albi!

Bietul Pamfil se ducea și smulgea alte petale, pe gustul ei, oftând în ascuns. Dintr-un taur mândru și impunător, ajunsese jucăria unei juncane. Nu vă mirați, o mai pățesc la fel și oamenii!

Celelalte animale, care n-aveau belelele noului însurățel, trăiau ca în rai. Primeau mâncare din belșug, așa încât puteau s-o risipească prin curte, după atât de frumosul lor obicei, neîngăduit de oameni până atunci. Pe vaci nu le mai mulgea nimeni, până ce ugerele li se micșorară că păreau domnișoare, pe boi nu-i mai trimetea la corvezi, caii trândăveau, oile, netunse de mult timp, stăteau cu burta la soare, bucurându-se de căldură, capra cânta în voie cât era ziua de mare, păsările umblau libere prin straturile de zarzavat, scurmând la rădăcini, căutând tot trufandale, semințe încă neîncolțite și răsaduri fragede, până atunci păzite cu strășnicie de fermier. Nimeni nu le ținea seama când se culcă și când se scoală; găinile, atât de ordonate în trecut, care se culcau o dată cu amurgul și se trezeau în zori, luaseră obiceiul să facă sindrofii până târziu, sau să se plimbe la lumina lunei, căutând licurici. Dimineața moțăiau în cotețe, unele nu ieșeau până la ceasurile zece; ba altele, mai leneșe, se trezeau tocmai la prânz, ca unele cocoane de la oraș. Cât despre cocoș, își pierduse până și măsura ceasurilor, habar nu mai avea de timp; cânta și el ca să se afle în treabă, la ore atât de trăsnite, încât, pe o rază de câțiva kilometri, la toate fermele, i se dusese vestea de zăpăcit.

Dintre toți, singurul care se gândea la o treabă serioasă, trebuie mărturisit, era Cristofor. Așezat la biroul domnului Ionescu, în halatul acestuia, cu papuci în picioare, cu scufia pe cap, petrecută peste urechi, și cu ochelarii pe nas, măgarul răsfoia prin dosare și hârtii, ca să se pună la curent cu administrația fermei. Știa că sânt de făcut anumite socoteli, dar încă nu le putea veni de hac.

Până una-alta, găsise o carte de aritmetică, de-a lui Repetenție și, într-ascuns, ca să nu-l simtă țapul, învăța de zor cele patru operațiuni. Cu adunarea și cu scăderea era mai ușor, își punea coada pe masă și o folosea

ca pe o mașină de calculat. Spunea: „Avem o dată trei.” Și număra trei fire din coadă, după care le lega cu o fundiță roz, luată dintre moațele doamnei Matilda.

„Și cu cinci ...”, urma, luând cinci fire, ca să le lege cu altă funduliță, lângă cele dintâi.

Pe urmă număra firele din amândouă smocurile.

— Trei, și cu cinci fac opt! constata mulțumit.

Pentru scădere, făcea pe de-andoaselea, și socotelile îi ieșeau la țanc, afară de cazurile când se întâmpla să se mai încâlcească firele cozii și să greșească la numărat.

Într-o zi, cam la vreo săptămână după instaurarea noii domnii, o trăsură se opri în drum; vizitiul coborî și începu să bată la poartă.

Animalele se ascunseră speriate prin diferite colțuri ale ogrăzii. După un timp, văzând că vizitiul nu are de gând să plece, Cristofor îi dădu poruncă țapului să vadă cine e. Țapul se cam codea, dar nu avu încotro, așa că se duse la poartă și, făcându-se mic după stâlp, întrebă tremurând:

— Pe cine căutați dumneavoastră?

— Pe domnul Ionescu. I-auzi întrebare?! izbucni zgomotos un domn din trăsură. Că doar n-am să-l caut pe Hogea!

— Domnul Ionescu nu este acasă! minți Țapul, cu nerușinare.

— Dar unde este? După câte știu, nu avea de gând să plece nicăieri.

— Ba da, domnule, a plecat, n-aș avea nici un interes sa vă mint.

— Dar doamna Matilda e acasă, nu-i așa?

— Dumneaei este . .. Adică nu, nu, cum să fie?!

— Este, sau nu este? răcni domnul din trăsură.

Țapul se dezmetici și răspunse hotărât:

— Nu este, stimate domnule.

— Dar domnișoara?

— Nici dumneaei. Nu e nimeni în toată casa. Au încuiat și au plecat. Au ocupat un autobuz întreg, că dumnealor sânt mulți, știți.

— Și unde au plecat?

— În pivniță ... Aaa ... Nu, nu! Au plecat la ... Paris. Da, cu siguranță, la Paris mi-au spus că se duc!

— Parcă ai spus ceva de pivniță.

— Vi s-a părut, domnule, vă înșelați.

Domnul din trăsură răcni, înfuriat:

— Eu nu mă înșel niciodată, mă, obraznicule. Eu sunt judecător! Acum știi?

„Judecătorul! gândi țapul, tremurând. Vai de mine! Când s-o afla isprava măgarului o să ne condamne la spânzurătoare!”

Era gata-gata să mărturisească totul, pentru a lua o pedeapsă mai ușoară, când măgarul apăru în ușă, în ținuta de casă a stăpânului.

— Cine face atâta gălăgie?

Judecătorul îl văzu pe deasupra gardului și făcu ochii mari:

— Un măgar, un măgar? bolborosi, zăpăcit. În halatul domnului Ionescu? Dumnezeule, și cu scufa lui în cap? Dar e nemaipomenit, mi se pare că visez.

— Cine ești dumneata și ce vrei? întrebă Cristofor, semeț.

Față de atâta îndrăzneală, domnul din trăsură, oricât era el de judecător, o lăsă mai moale:

— Eu sânt omul legii. Și-l căutam pe prietenul meu, domnul Ionescu.

— Domnul Ionescu e plecat pentru mai multă vreme.

— Dar dumneata, dumneata cine ești?

— Sânt procuristul lui.

— Ce? Ce-ai spus? Procurist? Un măgar procurist? Haidade!

— Ce te miri așa? răcni măgarul, simțindu-se tare. Ai spus că ești omul legii. Atunci arată-mi în ce lege scrie că eu, așa cum mă vezi, nu pot fi procuristul unui fermier?

Judecătorul tăcu. „Așa e, are dreptate! se gândi. M-am făcut de râs, nu scrie în nici o lege!”

— Iertați-mă, n-am vrut să vă supăr, domnule ... domnule procurist. Nu știți când va veni prietenul meu?

— Nu știu!

— Atunci n-am să vă mai rețin.

— Bine faci! Bună ziua.

— Mână! porunci judecătorul, vizitiului.

Pocnind de îngâmfare, Cristofor se întoarse la birou, unde își reluă socotelile: „Patrusprezece, minus șase ...”

Din când în când se mai auzeau, înfundat, din pivniță, bătăi în ușă sau în ziduri; măgarul își vedea de ale lui. La trei-patru zile, țapul poruncea să se taie câte o găină, pe furiș, și să i se ducă lui Azor, doar-doar l-o câștiga, dar câinele nu se atingea de mâncare.

Cât despre cocoș, acesta era din ce în ce mai neliniștit. Bănuia ceva, dar nu era sigur, nu mai știa ce să creadă.

— Domnule Grigorescu, îl întreba pe țap, o ții minte pe Cosânzeana?

— Cosânzeana? Găina aia gălbuie? Cum să nu! răspundea țapul, roșu până în albul ochilor. O cunosc, fiindcă eram prieteni.

— Da? îmi pare rău pentru dumneata, am să-ți dau o veste tristă...

— Stai! Să nu spui dintr-odată; am bătăi de inimă.

— Regret sincer, nu știu cum să ocolesc... N-am avut nici un diplomat în familie. Noi, cocoșii, ne cam repezim: țin-te bine, domnule Grigorescu: Cosânzeana a dispărut!

— Vai de mine! Dar sânteți sigur? Poate o fi ascunsă pe undeva.

— Am căutat-o peste tot.

— Poate o fi răpit-o uliul!

— Auzi vorbă! Doar știi prea bine că am înființat un serviciu de pândă, și sună alarma ori de câte ori se vede venind uliul. Ai auzit dumneata sunând sirena în ultima săptămână?

— E drept că nu ... Dar, de, nu știu cum să spun ca să nu te jignesc, aaa... nu vreau să mă înțelegi greșit, mă gândesc, aaa ... de, poate, cine știe, aaa... dacăăă, dacă și-o fi găsit pe undeva ... vreun alt cocoș?

Cocoșul se umflă în pene și-l privi cu dispreț.

— Atunci se vede că nu mă cunoști! Zece poște, de jur împrejur, nu-i altul ca mine. Nici la ferma Statului, unde cresc păsările în puf și le hrănesc cu întăritoare, cum scrie prin cărți.

— Nu mă îndoiesc, iartă-mă, am vorbit fără să știu! S-o mai căutăm, poate om găsi-o pe undeva. Acum mă duc nițel în cameră, îmi vine să plâng ...

Țapul nu era mincinos din fire, dimpotrivă! Ca unul deprins să se repeadă cu cornițele înainte, spunea totdeauna adevărul, indiferent pe cine ar fi avut în față, indiferent cu ce riscuri. Slujba de aghiotant îl făcuse prefăcut, lingușitor, nerecunoscător, cu desăvârșire lipsit de caracter. Nu era însă sortit cu totul pierzaniei, îi mai rămăsese ceva: era conștient, își recunoștea greșelile, ceea ce lasă deschis un drum de întoarcere la calea cea bună pentru orice păcătos.

La drept vorbind, doar țapul, dintre toate celelalte dobitoace, își punea acum probleme de conștiință. Restul voiau să petreacă, fără întrerupere, cât mai plăcut și cât mai mult. Zaiafeturile se țineau lanț, la sindrofiile

orătăniilor se risipeau saci întregi de grăunțe, saci cu tărâțe și bulgări imenși de sare grunjoasă la sindrofiile vacilor, saci cu ovăz la cele ale cailor. Totul se irosea fără nici o măsură ... Așa ar fi continuat multă vreme petrecerea nesăbuită, dacă într-o noapte nu s-ar fi întâmplat ceva care să-i zgâlțâie rău și să le bage spaima în oase.

Într-o noapte au venit hoții la „Coțofana veselă”.

CAPITOLUL X
Noaptea când au venit hoții la găini

Era trecut de miezul nopții; ultimele găini întârziate se duseseră, în sfârșit, la culcare.

Nu trecuse mult timp, când deodată cocoșul începu să cucurigească, dar nu prostește, cum se crezu la început.

— Cât să fie ceasul? se întrebară, deschizând câte un ochi, găinile de la ferma vecină.

— Dormiți înainte, proastelor! le mustră cocoșul lor. Vă luați după toți zăpăciții? E cocoșul de la „Coțofana veselă”, anunță orele aiurea, cred că i s-a stricat ceasul, îi lipsește o rotiță.

În limba cocoșilor, se spune așa despre cineva care e cam într-o ureche.

Vacile avuseseră și ele o sindrofie, abia se terminase. Capra tocmai ieșise din casă, unde exersase la pian, ca în fiecare seară; avea îngăduința specială a măgarului. De fiecare dată când se întorcea de la studiu, porcul îi ținea calea.

— Ah! Spune-mi! Spune-mi, o ruga, cum sânt clapele pianului? Am auzit că sânt albe ca brânza. Ah, dacă m-ar lăsa și pe mine o dată! Numai o dată aș vrea să văd cum se cântă la pian, n-am altă dorință!. . .

Capra stătuse ce stătuse de vorbă cu porcul, apoi își ceruse iertare și se retrăsese în micul ei apartament de lângă staul. Porcul se mai plimbase câteva minute prin curte, fredonând . .. Fredonând sau grohăind, e greu de spus care cuvânt se potrivește mai bine. Pe urmă se culcase și el, în toată ograda nu mai mișca nimeni. Numai în casă, la birou, Cristofor, cu bigudiurile doamnei Matilda, și cu coada pe masă, făcută smocuri, căuta să dea de rostul socotelilor.

— Cincisprezece adunat cu douăzeci și șase ...

Ajunsese la numere din ce în ce mai mari, în curând spera să treacă la cele cu trei cifre.

După încă două-trei exerciții, Cristofor își scoase ochelarii, se frecă la ochi, își întinse spinarea, apoi suflă în lampă și trecu în dormitor, unde căzu frânt de oboseală pe patul confortabil al stăpânului. O clipă mai târziu, sforăia din adâncul plămânilor.

La ora aceea, nimeni, în toată ferma, nu mai stătea de veghe.

Era o noapte de mai, plină de fantasme, de adieri parfumate și de mister. De cu seara fusese lună nouă; pe la ceasurile zece apusese și de-atunci întunericul creștea parcă la fiecare oră. Căzuse o liniște adâncă, arar se auzea câte o frunză foșnind. Ceasul bisericii din Ghiftuiți sună o dată, prelung, poate jumătate după miezul nopții, poate unu, o singură lovitură grea, parcă prevestind nenorocire. Undeva, în depărtare, se auzi pierdut un huruit de tren și un țipăt sinistru de locomotivă. Apoi liniștea fu iar adâncă.

În pivniță, oamenii adormiseră trudiți, cu movile de nisip la căpătâi, drept pernă. La ușă, Azor scheuna neputincios.

Deodată, ridică botul și ciuli urechile; auzise un zgomot ciudat la poartă, cineva, care venise tiptil, încerca, încuietoarea.

Slăbit de îndelungata înfometare, câinele se târî cu greu până la picioarele scării, urcă încet, treaptă cu treaptă și, ajuns sus, ascultă cu luare-aminte. Într-adevăr, la poartă era cineva și umbla s-o descuie. Dar mai era unul, care încălecase gardul, în spate, lângă grajduri; îi vedea silueta neagră, sus, gata să-și dea drumul în curte.

În lunga lui carieră de paznic, Azor învățase să nu se pripească. Demult, în timpurile uceniciei, i se întâmplase să dea alarme false, și se făcuse de râsul câinilor. Acum însă știa să deosebească până și mersul hoțului de al omului cumsecade. Nu-i fu greu să înțeleagă, fără putință de îndoială, intențiile vizitatorilor de noapte.

O clipă mai târziu, omul de pe gard își dădu drumul în curte. În mână ducea un sac mare. Azor îi cunoștea rostul.

„Vin la găini!” își zise.

Bietele găini! Ele trebuiau să plătească mereu? Și acum se mai afla jos una, sacrificată de pomană.

Hoțul înainta tiptil, de-a lungul grajdului, spre cotețe. Curând se auzi o ușă scârțâind subțire.

— Cucurigu! făcu cocoșul trezit din somn. Găinile începură să cârâie.

Acum Azor nu mai avea de ce să aștepte; se repezi în mijlocul curții, așa cum îl țineau puterile, și începu să latre:

— Săriți! Săriți! Hoții la găini!

Omul de la poartă, care pesemne nu avea altă însărcinare decât să stea de pază (la încuietoarea porții umblase doar ca să se exerseze), îi aruncă pe deasupra gardului o bucată de carne.

Câinele zâmbi, cu ironie.

„Nu mă prindeți voi cu d-alde astea. Am jos, în pivniță, o găină întreagă, și tot nu mi se înmoaie inima.”

Apoi începu iar să latre:

— Săriți! Hoții la găini!

În staul, Pamfil deschise ochii. Văzu alături, în paie, capul frumos al Elvirei. O sărută cu dragoste. Ea zâmbi prin somn, alintându-se.

— De ce latră câinele? întrebă, adormită.

— Cică-s hoții la găini.

— Treaba lor! Ce ne pasă nouă! Vino de te culcă, scumpul meu Pamfilică.

Se trezi, de asemenea, și capra. În loc să ia vreo măsură, să dea o mână de ajutor, după puterile ei, se apucă să cânte un cântec netot, care nu se termina niciodată, rotindu-se în jurul acelorași versuri caraghioase:

La un popă-a fost un câine
Și pe câine l-a iubit
Și-a-nghițit un os de pește
Și pe urmă a murit ...

— Săriți! Hoții la găini! scâncea neputincios câinele, în mijlocul ogrăzii.

În casă, țapul, care se trezise de la prima lătrătură, alergă la ușa măgarului.

— Măria, Ta, Măria Ta! Hoții!

Cristofor sări în mijlocul odăii.

— Ce-ce-ce-ai spus? se bâlbâi, în timp ce-și îmbrăca halatul, abia izbutind să găsească mânecile.

— Hoții, Măria Ta! Pune mâna pe carabină!

În odaia de zi, deasupra bufetului, era o panoplie cu o pușcă veche și un pistol puse de-a curmezișul; amintiri din tinerețea domnului Ionescu.

Măgarul se urcă pe un scaun, desprinse pistolul, apoi pușca și, înarmat cu amândouă, ieși în ușa principală.

— Care ești acolo? răcni măgărește! Stai că trag!

O clipă de liniște; se auzea doar capra cântând, neturburată, cântecul ei fără capăt:

Și-a-nghițit un os de pește
Și pe urmă a murit
Și pe crucea lui s-a scris
Că:
La un popă-a fost un câine ...

— Care ești acolo, mă, hoților? Stați că vin la voi cu pușca încărcată!

Hoțul nu voia să fugă cu mâna goală. În grabă și înspăimântat, aduna găinile, fără să le mai aleagă, nădăjduind să scape și cu sacul plin, și cu viață. Cocoșul, cocoțat în vârful cotețului, protesta zadarnic.

— Mă hoțule, lasă găinile! striga Cristofor, agitând armele în aer.

Țapul tremura în spatele lui, ascuns după ușă, și-l îndemna printre clănțăniturile dinților:

— Trage, Măria Ta! Găurește-le pielea!

În staul, cu ochii pe jumătate închiși, Elvira îngâna șăgalnic:

— Tot nu s-a terminat cu găinile?

— Dormi, draga mea, nu-ți strica somnul pentru ele!

Iar capra își continua, ca o flașnetă, cântecul fără capăt:

Și pe crucea lui s-a scris
Că:
La un popă-a fost un câine
Și pe câine l-a iubit ...

În sfârșit, hoțul, cu sacul plin, o luă la fugă spre gard, în cârâitul găinilor.

— Trage, Măria Ta, trage! Să-l înveți minte! stăruia țapul!

— Zău că trag! Uite că trag! răcnea amenințător măgarul, agitând armele pe sus.

Deodată, fără să înțeleagă cauza, o străfulgerare îi luă ochii, în timp ce brațul drept i se smucea din umăr.

Pușca detunase, bubuitura se duse în gard, din gard se întoarse, plesni în zidul casei, de unde ricoșă drept în sus, făcând să țiuie cerul.

Se auzi căzând la pământ sacul cu găini, care cârâiau tot mai stins, înăbușite.

— Văleleu! urla hoțul, în timp ce sărea peste gard, părăsindu-și prada.

Hoțul celălalt, de la poartă, o lua și el la fugă.

— Bravo, Măria Ta! Acum n-o să le mai ardă de găinile noastre!

Cristofor se rezemase palid de ușă. Arma îi fumega încă în mână, în nări avea miros de pulbere arsă, urechile îl dureau de bubuitură, aproape că nu-și mai simțea umărul, și tot nu știa cum se întâmplase. Cum să se întâmple, decât că, tot agitând pușca, apăsase pe trăgaci, fără să-și dea seama?!

— Au plecat? bâigui, năucit, gata să leșine.

Țapul era în culmea fericirii:

— Au plecat, împărate, cu pielea găurită, să se învețe minte!

Celelalte animale, speriate de bubuitură, se ascunseseră care pe unde apucase. Numai cocoșul din vârful cotețului făcea gălăgie, cerând ca să fie dezlegat sacul și eliberate captivele.

— Du-te și dă-le drumul! îi porunci măgarul țapului.

Acesta o băgase pe mânecă:

— Eu, eu, Măria Ta? P-p-păi eu n-am atâta putere! Să chemăm pe cineva mai voinic decât mine.

— Hei! răcni măgarul. Să vină cineva, să dea drumul găinilor.

În toate dependințele fermei, nu se simțea nici o mișcare. Doar capra cânta, netulburată, cu atâta nepăsare, încât îți venea s-o strângi de gât ca să tacă:

Și-a-nghițit un os de pește
Și pe urmă a murit...

— Hei! să vină cineva să le dea drumul găinilor!

— Dar ce-i, frate, ce-i atâta gălăgie? se auzi porcul, grohăind cu nedumerire.

Venea agale de la cocină, căscând somnoros; părea picat din lună.

— Tu unde ai fost? întrebă măgarul.

— Eu? Am dormit! Slavă Domnului că am somnul ușor, altfel puteați să strigați aici până mâine.

— Dar pe hoți nu i-ai auzit?
— Ce hoți?
— Hoții la găini.
— Se vede că glumiți!
— N-ai auzit nici când a bubuit pușca?
— Ce pușcă? N-am auzit nimic, și doar am somnul ușor!
— Bine, nene Nicolae, norocul tău! Acum, dacă vrei să mă îndatorezi, du-te și dă-le drumul găinilor; sânt în sac, colo lângă gard.
— Mă duc, dacă mă lăsați să cânt la pian.
— Asta nu se poate!
— Atunci nici eu nu vreau!
Porcul plecă bombănind spre cocină: „Auzi, să le dau drumul găinilor, le-ar plăcea! Dar să cânt la pian, nu! Mari șmecheri! Să stea găinile în sac până le-oi scoate eu!“
Se opri, atras de glasul caprei, care-și tot cânta cântecul ei stupid:

Și pe urmă a murit
Și pe crucea lui s-a scris ...

— Fals! Fals, coană capră! îi strigă furios. Nu mai face pe muzicanta cu noi!
În urma lui, Cristofor rămase în același loc, încă speriat.
— Ce facem cu găinile, Măria Ta? întrebă țapul.
— Ce să facem?! Până mâine le lăsăm în sac.
— Imposibil, se înăbușă!
— Atunci du-te și dă-le drumul tu!
— Nu, nu gă-găsim pe altcineva?
— Pe nimeni.
— Atunci, Măria Ta, să le lăsăm! În sac o să le fie tocmai bine, nici frig, nici cald.
— Mi se pare că ți-e cam frică! zise măgarul, privindu-l pieziș.
— Frică? Mie? Hm! Atunci nu mă știți, sânt în stare să mă lupt singur cu zece hoți. Mai demult, în tinerețea mea, am încolțit într-o noapte o bandă întreagă. Și n-aveam pușcă, nici pistol, ca Măria Ta. Dacă au să mai vină vreodată hoții, am să vă dovedesc!

— Cred că n-au să mai vină! i-o tăie măgarul. I-a învățat minte împușcătura mea! ... Acum hai să ne culcăm!
— Cucurigu! cucurigu! protesta cocoșul de pe coteț. Ce faceți cu găinile? Nu le eliberați?
Nimeni în toată ferma nu se gândea la găini. Unii dormeau, alții se prefăceau adormiți. Doar capra, în odaia ei, cânta:

Și pe crucea lui s-a scris . ..

— Taci, cucoană, taci! Nu simți că e fals? grohăia porcul, pus pe ceartă.

CAPITOLUL XI
Hoții cer despăgubiri

Fusese într-o miercuri noaptea. Ziua de joi trecu în liniște, la fel și vineri. În schimb, sâmbătă, pe la prânz, un om ciudat se opri la poarta fermei și ciocăni.
— Cine e? întrebă țapul.
— Poșta!
— Poșta? Umblă sănătos; nu așteptăm scrisori.
— Păi am o telegramă!
— Pentru cine?
— Pentru boier.
E adevărat că, așa cum nu aștepta scrisori, țapul nu aștepta nici telegrame, dar o telegramă face curios pe oricine, deci merse și deschise poarta, numai că rămase țeapăn: în fața lui stătea un om care nici pe departe nu semăna a poștaș. Era un ins înalt și slab, negricios, fără un ochi, cu țepi negri pe obraz, cu o pălărie pleoștită, care-i acoperea fruntea până în sprâncene.
— Ține! zise el, amenințător.
Era o hârtie vânătă, împăturită grosolan.
— Asta nu-i telegramă!
Străinul șuieră printre dinți:
— Dacă mai spui ceva, bag cuțitu-n tine!
Țapul o luă ia fugă spre casă, urcă treptele și se prăbuși pe dușumea în odaia măgarului:
— Măria Ta, sări! Ia pușca din cui și vino să-l înveți minte!

— Pe cine? Ce intri așa? Uiți unde te afli?

— E afară unu', Măria Ta, care vrea să mă înjunghie.

— Daa? Atunci stai că-i arăt eu!

Măgarul puse mâna pe pușcă și ieși în prag.

— Care vrei să-l înjunghii pe domnul Grigorescu? Arată-te, dacă ai curaj!

Dar străinul se dusese, încă de mult, cu tot, cu umbra lui.

— N-a avut curaj să dea ochii că Măria Ta! zise țapul, lingușitor.

— Păi, te cred! Ia să văd cine ar îndrăzni să dea piept cu mine!

— Măria Ta, uite ce-a adus; zicea că-i o telegramă.

Cristofor trecu în birou, se așeză tacticos pe scaun, își puse ochelarii, apoi despături hârtia grosolană și începu să citească. Îndată păli, îl cuprinse gâfâiala și tremuriciul.

— Aoleu! Aoleu! făcea, clănțănind ca de friguri.

Pe hârtie scria:

„Oamenii din pădure
către
cei de la fermă.

Ați avut îndrăzneala să ridicați arma împotriva noastră. Puțin a lipsit să răpuneți viața unuia de-ai noștri. Norocul vostru că glonțul a trecut pe de-alături.”

Cristofor își trecu batista pe frunte.

— Așa e! Ce noroc! bâigui, înmărmurit.

— Ba mai bine ar fi fost să-l răpuneți! spuse țapul. Acum n-ar mai fi îndrăznit să ne amenințe!

Mai departe scrisoarea cuprindea, într-adevăr, amenințări înspăimântătoare:

„Dacă până mâine, duminică, la prânz, nu veți depune în scorbura stejarului noduros de lângă icoană, la răspântia Ștreangului, suma de un milion, împreună cu sacul uitat, atunci, duminică seara praful se alege și de voi, și de fermă.”

„P.S. Sacul, înțelegem să-l aduceți plin cu găini, altfel vă fierbem de vii.”

Mai jos era încă un post scriptum, pe care Cristofor îl citi mai mult mort decât viu:

„Găinile, înțelegem să fie grase, nu încercați să ne păcăliți cu cine știe ce mortăciuni, că, înainte de a vă pune la fiert, vă jupuim.”

— Grigorescule!
— Poruncă, Măria Ta.
— Pune repede douăzeci de găini la îngrășat. Dar vezi, caută-le pe cele mai frumoase, altfel mâine seară ai să vezi în oglindă un țap mort.
— Douăzeci de găini? Ne vin musafiri?
— Ai să vezi tu ce musafiri ne vin! Acum aleargă și fă ce ți-am poruncit.
În timp ce țapul lua măsuri pentru supraalimentarea găinilor, măgarul dădu frâu liber spaimei din el, care crescu de zece ori.
— Un milion de lei! Doamne Isuse Cristoase, de unde să-i iau? Și dacă i-oi găsi, cine o să se ducă la răspântia Ștreangului? Doamne Maică-Precistă, ai îndurare de noi!
— S-a făcut, Măria Ta! raportă țapul, revenind. Toate cele douăzeci de găini sânt la îngrășat; după felul cum mănâncă, până mâine n-o să le mai recunoaștem.
— Grigorescule! Ai curaj să te duci în inima pădurii?
— Dar de ce, Măria Ta?
— Să duci hoților sacul uitat, împreună cu un milion de lei despăgubiri.
— Au cerut ei așa ceva?
— Uite, scrie negru pe alb.
— Asta e curată îndrăzneală!
— Nu-i așa? Acum spune: te duci?
— Merge și Măria Ta cu mine?
— Eu? Treburile domniei nu-mi îngăduie. Și la urma urmei, ce să mai văd în pădure? Nu uita că mi-am petrecut tinerețea la un țigan lingurar, care tot umbla după copaci pentru făcut copăi și linguri.
— Ai dreptate, Măria Ta! În pădure nu-i nimic de văzut, mai bine să stăm acasă.
— Dar găinile cine le duce?
— Nimeni!
— Păi ce facem?

— Nimic!
— Mâine seară praful și pulberea se alege de noi, uite, scrie colea!
— Dar Măria Ta nu ai pușcă? Și revolver? O să ne apărăm.
— Crezi c-o să se poată?
— Am deplină încredere în Măria Ta.
— Atunci, cu Dumnezeu înainte! Grigorescule, pregătește ferma pentru asediu!

CAPITOLUL XII
Pregătiri de luptă

O oră mai târziu, la ferma „Coțofana veselă” era decretată stare de asediu. Pe zidurile casei, la hambare, la cotețe, grajduri, staule și cocini se lipise următoarea:

PROCLAMAȚIE

Către toate viețuitoarele fermei, mari și mici, cavaline și cornute, către păsări, precum și către toți ceilalți aflați sub oblăduirea noastră:

CETĂȚENI ȘI CETAȚENE,

O bandă de dușmani ne amenință cu moartea. Dacă Dumnezeu vrea să ne piardă, atunci să pierim eroic. Războiul e pornit, împotriva hoților din pădure, asupritorii noștri. Baricadați toate porțile, astupați toate găurile din garduri, pregătiți-vă de luptă și de moarte. Pentru gloria noastră veșnică, vom ști să rezistăm până la unul. Așa să ne ajute Dumnezeu!!!

CRISTOFOR ÎNTÂIUL
Împăratul animalelor

Îndată ce animalele citiră, sau cei care nu știau carte ascultară de la alții proclamația, în toată ferma începu o mare fierbere. Unii erau pentru luptă, alții, mai fricoși, optau pentru diplomație: să li se ceară scuze, să li se dea milionul, să se dea și găinile.
— Nici mort! Nici mort! striga cocoșul, de pe acoperișul cotețului. Până când să suportăm sacrificiile? Vrem război, vrem să curgă sânge, să ne

ușurăm inimile!

— Bravo! îl aprobau găinile, înflăcărate de aerul lui marțial. Bravo, cocoșule! Dacă tot trebuie să murim, barem să știm că n-am murit degeaba. Poruncește-ne, și te vom urma!

— Dar ce se întâmplă pe aici, frățioare? întrebă porcul, venind tacticos dinspre cocină.

— Ce, dumneata n-ai ochi? Ori pe ușa dumitale nu-i pusă proclamația?

— Nu știu, frățioare, că am dormit până acum. Ia spuneți-mi despre ce-i vorba?

— Este vorba să facem război!

— Și cu cine?

— Cu oamenii din pădure.

— Așa? Atunci, să-l facem!

Zicând, porcul o luă spre casa stăpânilor.

— Anunță-mă măgarului! îi porunci țapului Grigorescu.

Acesta se făcu roșu la față.

— Întâi învață să vorbești cuviincios despre Măria Sa!

— Bine! Mă anunți, sau plec? Mie nu-mi place să-mi pierd vremea.

— Ce-i, nene Nicolae? întrebă Cristofor, care auzise vorba și apăruse în ușă.

— Este că p-afară scrie de război.

— Foarte adevărat! N-ai văzut pregătirile?

— Tocmai de-aia am venit. Înseamnă c-o să moară unii și alții.

— Nu încape vorbă!

— Poate o să mor și eu.

— Atunci vei fi declarat erou și amintirea ta va fi nemuritoare.

— Măria Ta, mai mult decât durează șuncile, nu poate dăinui amintirea noastră; încât, nu-mi fac nici o iluzie. Dar fiindcă s-ar putea să mor, am venit să-mi exprim o ultimă dorință: lăsați-mă și pe mine să cânt la pian, măcar o dată, înainte de moarte!

— Nene Nicolae, cere-mi orice altceva, dar asta nu!

Porcul plecă înfuriat.

— Eu n-am să lupt! strigă, întâlnind un grup mare de animale. Nu înțeleg să-mi sacrific viața pentru o societate care nu e pusă pe principii de egalitate. Adică de ce să aibă voie capra, și eu nu?

Cineva îl întrerupse, disprețuitor:

— Lașule! N-ai să lupți fiindcă ți-e frică să nu-ți curgă grăsimea prin găurile făcute de gloanțe! Altminteri, ai ști să pui interesele societății noastre înaintea intereselor tale.

Mulțimea începu să-l huiduiască.

— Defetistule! striga cocoșul...

În sfârșit, cu entuziasmul unora, cu îndoiala altora, care înclinau să dea dreptate porcului, ferma se pregătea de luptă. Găinile scormoneau prin curte și adunau pietre în chip de proiectile. Oile acceptară să fie tunse, ca din lâna lor să se facă scamă pentru pansamente, din cearceafuri se făceau fese; toată lumea era la treabă, chiar și cei cu inima îndoită. Numai porcul nu vroia să ajute cu nimic; rupsese proclamația de pe cocină și stătea în ușă, întins la soare, privind nepăsător la ceilalți.

Noaptea de sâmbătă spre duminică o petrecură întărind baricadele și desăvârșind pregătirile de bătălie. Duminică dimineața se făcu o rugăciune, în mijlocul curții. Animalele erau adunate în careu, cu fața la intrarea casei. Cristofor apăru în mantia de purpură, cu blana ca de hermină, cu coroana pe cap și cu cele două arme în mână. Însă armele le puse jos și zise:

— Primul nostru gând pașnic se îndreaptă către Dumnezeu! .. .

Urmă rugăciunea după tipic.

— Iar acum, strigă măgarul, să punem mâna pe arme!

Zicând acestea, se aplecă să ia pușca și pistolul. Când să se ridice, atinse trăgaciul puștii, cum i se mai întâmplase odată, desigur din neîndemânare, căci nu avea nici un pic de instrucție. Îndată după bubuitură se auzi un tropot prelung, ca o cutremurare a pământului. Când fumul împușcăturii se risipi, curtea apăru goală, dintr-un gard până-n celălalt; animalele dispăruseră, ascunse care cum putuse mai bine. Într-un târziu, văzând că se făcuse liniște, începură să apară, unul câte unul.

În acest timp, în staul, vaca Elvira își lua rămas bun de la Pamfil.

— Te aștept să vii victorios! îi spunea, cu lacrimi în ochi. Dar mai stai, mai stai cu mine un pic! Lupta încă nu a început! Ce îngrijorată am să fiu, scumpul meu erou!

Taurul se simțea în stare de fapte glorioase, ca să merite atâta dragoste și admirație.

Când scăpă de îmbrățișări și ieși din staul, măgarul tocmai terminase de dat instrucțiunile.

— Te duci la bătălie, domnu’ Pamfil? întrebă porcul din ușa cocinii.

— Firește că mă duc! Dumneata nu?

— Eu nu vreau să lupt, sânt pacifist. A, aș înțelege să-mi calc principiile, dacă și le-ar călca și ei: să-mi dea voie la pian. Nu iei loc nițel, să mai tăifăsuim?

— Mulțumesc, nu stau de vorbă cu ambuscații!

„Măi, măi, măi, tare vi s-a înfierbântat capul!” se gândea Nicolae.

Pentru duminică după-amiază se rânduiră străji, câte două la fiecare colț al gardului. Cocoșul se urcă în vârful casei, ca să poată vedea mai departe. Cei care nu erau de serviciu fură îndemnați să se odihnească, pentru a fi în stare să lupte când va veni clipa.

La căderea serii, totul era pregătit.

CAPITOLUL XIII
Atacul

Atacul începu pe la orele unsprezece. Întâi se auzi doar o împușcătură, cam dinspre miazăzi. Poate fusese un semnal. Glonțul trecu pe deasupra casei și se pierdu în întuneric, țiuind subțire.

— Toată lumea la posturi! porunci Cristofor. Toți cu capul la pământ! Nu vă ridicați până la ordinul meu!

Câteva minute după prima împușcătură, minute care părură foarte lungi, se auzi o a doua, mai aproape; apoi încă două, la rând, dar tot din alte direcții.

— Ne încercuiesc! își dete cu părerea țapul.

Se pricepea oarecum la război, străbunicul lui fusese mascotă de regiment, în campania de la 1877.

— Noi nu tragem? întrebă berbecul, care se cuibărise la postul de comandă, unde se aflau țapul și măgarul.

Postul de comandă era în fundul puțului, pe o platformă îngustă, fixată între ghizduri, într-o vreme când se curățase izvorul. În afară de țap, ceilalți doi coborâseră cu multă greutate, agățați de găleata prea mică pentru mărimea lor. Odată ajunși jos, aveau avantajul că nu-i putea descoperi nimeni, deci pe lângă putința de a conduce bătălia cu cinste, mai erau asigurați că nu vor păți nimic, chiar în caz de înfrângere deplină.

Se auzi al cincilea glonț șuierând pe deasupra.

— Vai lor, celor ce sânt afară! oftă țapul.

— De ce îi căinezi?! se miră Cristofor. Au să moară ca niște eroi!

— Brr! Mi se zbârlește părul numai când mă gândesc ce ascuțit trebuie să fie vârful glonțului.

În acest timp, împușcăturile se întețiseră. Nu se înțelegea ce tactică aveau atacatorii, dar era limpede că nu făceau economie de muniții; poate urmăreau ca nimeni să nu mai fie viu la fermă în momentul asaltului.

Animalele stăteau pitite pe sub garduri, prin gropi, pe după ziduri, pe lângă stivele de lemne, așteptând să intervină. Neavând arme de foc, erau instruite să stea nemișcate, până când începea lupta corp la corp, și când puteau folosi propriile mijloace de apărare și de atac, coarnele, colții, copitele.

În bucătărie, vacile așteptau să apară primii răniți. La fiecare împușcătură tresăreau:

— Asta-i! Acum au să vină cu tărgile!

Dar, din fericire, gloanțele nu nimeriseră pe nimeni până acum, ceea ce făcea să le crească și curajul, și speranța.

— Nu vor avea îndrăzneala să înainteze până la gard! spuse armăsarul, care se aținea după un stâlp, gata să-i tragă o copită la mir primului venit.

Liniștea care domnea la fermă le dădea de gândit hoților. Se așteptaseră la o rezistență organizată, cu poliție și cu jandarmi, cu puști și mitraliere, cu grenade și poate chiar cu tunuri, și când colo, în fața lor nu mișca nimic, ceea ce îi făcea să se simtă nesiguri. Li se părea că pericolul în loc să fie în față, era în spate, și, neliniștiți, tot întorceau capul.

Totuși, înaintau, pas cu pas, după planul bine ticluit de căpetenia bandei. Veneau din patru părți, cu mișcarea sincronizată, așa încât să ajungă la garduri și să asalteze ferma, câteșipatru grupele în aceeași secundă.

Din când în când, mai trăgeau un foc, ca să știe unii de alții.

Căpetenia era un om încercat în rele, care nu putea să se sperie nici de mutra diavolului, dacă i-ar fi apărut în față, pe negândite. Odată ajuns la gard, pândi câteva clipe să simtă ce se întâmplă dincolo.

„Te pomenești că or fi fugit cu toții de frică. Păi atunci putem prăda ferma în liniște.”

Totuși, pentru mai multă siguranță, nu se avântă în neștire. Mai ascultă o dată cu atenție, apoi se cățără sus, de unde scoase un șuier, semnalul

convenit ca bandiții să-l urmeze, și își dădu drumul, ușurel, pe un stâlp al gardului.

După o alunecare de câteva șchioape, simți deodată că se întâmplă ceva de neînțeles, parcă pământul ieșise din nemișcare și pornise să galopeze. Nu-și dădea seama ce forță îl duce, dar se vedea gonind spre mijlocul curții.

„Asta e lucrătura diavolului!” își spuse.

Ar fi vrut să deschidă gura, să strige după ajutor, chit că nimeni n-ar fi putut să-l salveze, dar groaza îi încleștase fălcile, măselele de jos păreau sudate cu cele de deasupra.

Ce se întâmplase? Stâlpul pe care își dăduse drumul era acela după care stătea pitit armăsarul. Cu urechea atentă la împușcături, acesta nu mai auzea alte zgomote, când se pomenise cu o greutate căzându-i în spinare. De spaimă, o luase la goană, fără să știe încotro, gândind, la fel cu banditul, că intrase în stăpânirea lui Scaraoschi. „Da, e însuși diavolul, acum iadul mă așteaptă!”

Armăsarul galopa smintit prin ograda acoperită de întuneric, fără să aleagă drumul, sigur fiind că mai rău decât era acum nu putea să i se întâmple.

Deodată, o barieră neagră îi apăru în față. Până s-o ocolească, se poticni și veni în brânci, cu grumazul pe marginea puțului.

„Iată gura de iad!” își zise. Mai mult decât atât nu putea să judece; nu-l frigea nimic, dar nu avea nici o îndoială că picase în cazanul cu smoală încinsă.

Din izbitură, omul din spinarea armăsarului se prăvălise în față și căzuse în puț, ca o piatră. Măgarul, țapul și berbecul auziră o vâjâitură, o umbră neagră zbură pe dinaintea lor. O clipă mai târziu, apa plescăi în adâncul puțului, trimițând stropi mari până sus. Platforma se cutremură.

— Asta a fost o bombă! socoti țapul. Acum va exploda! Să ne luăm rămas bun de la viață.

Măgarul se repezi la găleată:

— Eu nu vreau să mor! Mă urc sus și mă predau.

— Merg și eu! se repezi berbecul.

— Zadarnic! zise țapul, cu un calm diabolic. N-o să mai ajungeți până sus. Bomba va exploda acuș-acuș. Mai bine faceți-vă cruce și gândiți-vă la Dumnezeu.

— Ajutor! Ajutor! auziră atunci un glas, strigând de jos.

Toți trei rămaseră încremeniți. Hoțul se lupta cu apa, care îi trecea peste cap.
— Ajutor, oameni buni, mă înec!
Animalele își reveniră cu greu din spaimă, iar din uimire își reveneau și mai greu.
— N-a fost bombă! bâigui măgarul.
Îi era peste putință să-și închipuie de unde venea o voce omenească:
— Săriți, oameni buni! Dați-mi o mână de ajutor, altfel mă înec!
După câteva clipe, țapul se dezmetici puțin, se aplecă și încercă să vadă ceva, sub platformă. Jos, ochii hoțului luceau din când în când, apoi apa îi acoperea din nou și se stingeau.
— Cine ești tu? întrebă Grigorescu.
— Sânt capul bandei.
Cu un strigăt de spaimă, toți trei aflați acolo, Cristofor, țapul și berbecul se repeziră, apucară prăjina, căci era un puț cu cumpănă, și dădură să se cațere pe ea ca să iasă din puț; dar sub greutatea lor, prăjina veni în jos și găleata pocni în capul hoțului.
— Oameni buni, nu mă omorâți! strigă acesta. Lăsați-mi viața și voi ispăși tot răul pe care l-am făcut!
Cei trei prinseră curaj; omul de jos nu-i amenința, ci le cerea îndurare.
— Să-l salvăm! zise berbecul.
— Să-l salvăm! fu de părere și măgarul.
Țapul se împotrivi:
— Ca apoi să ne omoare pe toți?!
Apoi către hoț:
— Hei, frățioare, nu merge așa! Am tremurat noi de frica ta, dar acum s-a terminat, o să scăpăm lumea de un răufăcător.
— Banda mea o să mă răzbune!
Berbecul începu să tremure:
— Să... să... să-i dăm drumul. S-or îndura de noi, altfel au să ne jupoaie de vii.
Și plângea, behăind:
— Din pielea mea au să facă cimpoi, din a Măriei Tale, bocanci, din a țapului mănuși...
Acesta din urmă ripostă cu dispreț:

— Sânteți niște fricoși, să mă ierte Măria Ta dacă vorbesc așa! Am eu un mijloc să scăpăm cu obrazul curat. Ei, hoțule, mă auzi?

— Da! Da! Ajutor!

— Atunci ține găleata, apucă-te de ea, și noi o să te tragem afară cât să nu te îneci. Dar strigă-le oamenilor tăi să se împrăștie, dacă vor să te mai vadă viu.

— Strig! Strig, numai dați-mi ajutor!

Țapul trase cumpăna fântânii în jos, până ce hoțul o prinse cu mâinile.

— Acum ține-te de ea, și dă-le porunca!

Hoțul se cam codea, căuta un șiretlic, să-i păcălească.

Țapul se aplecă și-l lovi cu picioarele în cap.

— Au! Nu mă omorî!

— Strigi la ei?

— Strig! Aveți îndurare, că strig.

Căpetenia bandiților începu să-și strige locotenenții, pe nume:

— Barabuleo, Carapanceo, Sgaberceo! ...

Hoții, între timp, săriseră peste gard și acum așteptau. Animalele așteptau și ele semnalul de luptă, cum fusese stabilit: trei răgete ale măgarului, două scurte și unul prelung.

Măgarul însă, după cum s-a văzut, nu se gândea la atac.

— Barabuleo, Carapanceo, Sgaberceo! se auzi din fundul puțului, pierdută, vocea bine cunoscută de hoți.

Aceștia ciuliră urechile, nedumeriți și neîncrezători. Nu-și dădeau seama de ce îi striga șeful, din ce loc, și mai ales de ce le spunea pe nume, în gura mare, ceea ce, după înțelegerea de totdeauna, nu era admis.

— Mă, Carapanceo, mă, și Barabuleo, veniți aci, mă! Am căzut în puț.

Acum, în sfârșit, hoții se dumiriră și alergară în ajutor. Auzind tropote deasupra, țapul lovi cu picioarele în capul hoțului.

— Bagă de seamă ce le poruncești! îl amenință. Nu care cumva să încerci vreo șmecherie, că puțul ți-e mormânt!

— Nu fac nici o șmecherie. Aveți încredere și nu mă mai loviți în cap, că-mi pierd mințile, câte mi-au mai rămas. Carapanceo!

— Ce-i, barosane? Ce faci acolo? întrebă Carapancea, ivindu-se sus, în gura puțului.

Ceilalți hoți se îngrămădiseră în jurul lui.

— Aveți grijă să nu pățiți ca mine, că-i tare rău aici!

— Stai că venim noi cu funia și te scoatem!

Țapul lovi cu copitele în capul căpeteniei și scrâșni la el, necruțător:

— Spune-le să plece cât mai e timp!

— Carapanceo!

— Da, barosane.

— Acum plecați!

— Să plecăm și să te lăsăm acolo? Ba nici gând!

— Au! Nu mai da, domnule! Plecați, mă, plecați dacă vă poruncesc, și nu mai întrebați, că îmi curg creierii în puț.

— Când să venim?

Hoțul ridică ochii spre țap.

— Când să vină?

— Niciodată! răspunse țapul, pocnindu-l din nou.

— Au! Plecați și nu mai veniți niciodată!

— Spune-le să risipească banda! continuă țapul.

— S-o risipească? Păi din ce să trăiască bieții oameni, că nu cunosc altă meserie? Au! ... Nu mai da, că le spun! Carapanceo!

— Da, barosane.

— Plecați și spargeți banda!

— Așa poruncești dumneata?

— Au! Așa poruncesc eu!

Țapul se aplecă și-i șopti:

— Spune-le să se facă oameni de treabă.

— Faceți-vă oameni de treabă, mă!

— Să se ducă la biserică.

— Aoleu! La biserică? îți bați joc de sufletul nostru. Au! nu mai da! La biserică! Am înțeles. Carapanceo!

— Da, barosane!

— Duceți-vă la biserică, mă!

— Să se spovedească, să se căiască și să jure că n-au să mai fure în viața lor!

— Au! Au! Nu mai da, c-am înțeles. Carapanceo!

— Da, barosane! Ce mai poruncești? întrebă Carapancea, abătut și dezorientat.

— Poruncesc să vă spovediți și să jurați că n-o să mai furați.

— Bine, barosane, o să le facem pe toate, și căitul și spoveditul, și jurământul. Dar de furat, se poate?

— Au! ... Capul meu! Mă, Carapanceo, nu glumesc, mă! Să nu mai furați, mă, că mă lăsați fără cap!

—- Acum spune-le să plece, dar să plece glonț.

— Acum plecați, mă! Duceți-vă cu Dumnezeu!

— Păi, noroc bun, barosane!

Hoțul de jos oftă:

— O fi noroc, mă, dar noroc rău! Au! ... nu mai da!

Hoții se răsuciră pe călcâie și plecară fără să mai întoarcă privirile în urmă. În curând, pașii li se pierdură pe drum.

Cerul începea să se albească la orizont. Animalele, încordate de așteptarea îndelungată, picoteau, când țapul se ivi deasupra puțului, cățărându-se pe ghizduri.

— Drepți! strigă. Ce-ați adormit?

Animalele săriră în picioare și luară poziția militărească, tremurând de frică; țapul câștigase autoritate, nimeni n-ar mai fi îndrăznit să-l înfrunte. De fapt, el conducea toate treburile. O fi fost măgarul împărat, dar în curând avea să domnească numai cu numele.

— Domnule Grigorescu, întrebă Joiana, scoțând capul pe ușa bucătăriei. Ce faceți, frate, nu mai începeți războiul? Când ne trimiteți răniții?

— N-au să mai fie răniți; spuneți la toată lumea că am câștigat bătălia.

— Cucurigu! Cucurigu! Victorie! începu să trâmbițeze cocoșul de pe acoperișul casei.

Taurul Pamfil, care-și avusese postul lângă poarta principală, își puse coada pe spinare și, mugind de bucurie, se năpusti spre staul.

— Scumpa mea, s-a terminat! Am învins! strigă din ușă.

Dar rămase cu strigătul în gât: staulul era gol, se cunoștea locul unde dormise vaca Elvira. Unde plecase, și de când, și mai ales din ce motiv, nu putea să-și închipuie.

„Poate s-o fi dus să dea o mână de ajutor”, se gândi Pamfil, îndreptându-se spre bucătărie.

— Nu știți unde s-o fi dus? le întrebă pe celelalte vaci.

Acestea găsiră prilejul să-și verse veninul.

— De, s-o fi plictisit! zise Miercana. Dacă dumneata o neglijezi, așa îți trebuie!

Taurul văzu roșu în față.

— Ce vrei să spui? întrebă, gata să se repeadă.

— Nimic, vai de mine! se apără juncana. Am scăpat așa, o vorbă; dacă nu e în staul, atunci cu siguranță o găsești în grădină. Despre Elvira nu se poate spune nimic rău. Nu, zău, nu te înfuria, Pamfile!

După plecarea taurului, vacile își strânseră capetele laolaltă și începură să chicotească.

Pamfil se îndreptă spre grădină; era din ce în ce mai neliniștit. În acest timp, țapul, cocoțat pe parapetul puțului, striga după ajutor:

— Fuga, aduceți frânghii! Capul bandei e aici, l-am prins!

În câteva clipe, se strânse un maldăr de lanțuri, de curele și de frânghii; fiecare animal adusese câte ceva din zestrea lor, căpestrele, hamurile, opritorile, mai mult decât ar fi fost nevoie.

— Ține-te de găleată, că te tragem în sus! îi porunci țapul Grigorescu tâlharului.

Animalele începură să tragă de prăjină, care atârna greu; cu multă trudă, aduseră găleata până sus. Hoțul părea cu totul pierdut; apa înghițită, spaima și loviturile țapului îl zăpăciseră până la pierderea minților; îndată ce-l scoaseră din puț, se prăbuși la pământ, leșinat.

La vederea lui, animalele o rupseră la fugă și se ascunseră care pe unde nimeri.

— Veniți înapoi, fricoșilor! țipa țapul. Nu vedeți că e înțepenit?

Bietul hoț nu mai mișca deloc. Se apropiară de el, și când se încredințară că nu poate face nimic rău, curajul le reveni.

Cocoșul se urcă triumfător pe pieptul lui.

— Cucurigu! Găinile sânt răzbunate!

Apoi începură să-l lege. Îl legară, încercuindu-l cu lanțuri și frânghii de la cap până la picioare. După ce se încredințară că nu-i mai lăsaseră nici o putință de scăpare, îl traseră prin țărână până la stâlpul din mijlocul ogrăzii, lângă care îl trântiră ca pe un stârv.

— Cine-i mai bun la caligrafie? întrebă țapul.

Rațele înaintară măcăind.

— Noi! răspunseră într-un glas.

Gâștele nu se lăsară mai prejos:

— Ba noi, domnule aghiotant.

— Duceți-vă în casă, în biroul măga ... Măriei Sale și scrieți: „Cine o face ca mine, ca mine să pățească!”

Gâștele și rațele se repeziră pe scări în sus, intrară în biroul lui Cristofor, răsturnară totul cu josul în sus, gâgâind și măcănind, scotociră sertarele, până găsiră o coală mare de carton. Pe urmă își băgară labele în cerneală și, tăbărând toate, claie peste grămadă, asupra hârtiei, începură să scrie de zor:

„Cine o face ca mine ...”

Odată gata pancarda, o țintuiră deasupra hoțului, pe care între timp îl ridicaseră în picioare și îl legaseră de stâlp. Animalele erau în culmea fericirii triumfale, aveau prilejul să înceapă un nou ospăț. Când deodată auziră răgetele măgarului din puț:

— Iha! Iha! Nu mă lăsați așa! striga bietul Cristofor.

Iar berbecul, după el:

— Behehe! Ce-i asta, bre?

— Împăratul! Am uitat de el!

Tuturor le trecu același gând prin cap. Măgarul nu le mai plăcea, îl priviră pe țap, acesta avea cu adevărat pricepere de conducător.

O vorbă numai să fi spus țapul atunci!

Dar nu! Țapul știa mai multe, știa că din umbră putea conduce mai bine decât de pe tron. Că nemulțumirile și ura supușilor se revarsă asupra celui cu coroana pe cap, iar celălalt, ascuns, trage foloase, netulburat.

Încât, se prefăcu, șiret, că nu înțelege nimic, și porunci :

— Vai de mine, l-am uitat pe Măria Sa! Fuga, trăgeți-l sus!

Câtă trudă să scoți un măgar din puț! Și era mult mai greu decât se așteptau.

— Zdravăn măgar! făceau, trăgând.

În sfârșit, Cristofor se ivi sus. Abia atunci văzură că de coada lui se ținea scai berbecul. Se ținea, nu e bine spus, fiindcă, de fapt, și-o trecuse pe după coarne, de două ori, apoi o înnodase strâns.

— Bună dimineața, Măria Ta! strigară animalele (Se luminase de-a binelea între timp). Ne pare bine că te vedem sănătos!

— Sănătos? Mi-e teamă că m-a tras curentul acolo, jos, dar ia să-mi spuneți, cum s-a întâmplat? Cine l-a trântit pe hoț în puț?

Armăsarul înaintă un pas.

— Eu, Măria Ta!

Era speriat: făcuse bine, sau rău?

— Te declar erou și te decorez! Ne-ai scăpat de hoți!

Tot așa au apărut mulți eroi, de la Austerlitz până la Waterloo, ca să nu mă duc mai departe în trecut. Țapul își zâmbea în bărbuță.

„Prostul! își zicea, gândindu-se la Cristofor. Crede că armăsarul este erou, când, la drept vorbind, eroul sânt eu. Dar ce-mi trebuie mie tinichele pe piept? Parcă recunoașterea altora înseamnă mai mult decât aceea pe care mi-o acord eu însumi?”

Iată o vorbă necunoscută multor oameni, din multe timpuri!

— Acum, hotărî măgarul, fiindcă am petrecut o noapte grea, propun să ne culcăm, iar serbarea victoriei s-o amânăm pe după-amiază.

Porcul venea dinspre cocină.

— Ce-i pe aici, bre? Ce v-ați sculat așa, cu noaptea în cap?

— Noi încă nu ne-am culcat, nene Nicolae, răspunse Cristofor. Am stat până acum să apărăm ferma de răufăcători. Uite-l colea pe șeful lor. Ai să faci bine acum să-l păzești, până ne odihnim noi.

— Ba nu-l păzesc, frățioare, că eu sânt pacifist!

Și zicând acestea, porcul o luă spre cocină, grohăind, ca să se culce din nou. Pe drum se întâlni cu Pamfil, care venea dinspre grădină, agitat.

— Bună dimineața, nene Pamfil! îl salută lingușitor.

Dintre toți, numai de taur îi era frică, nu-și punea mintea cu coarnele lui, cu el nu putea vorbi niciodată în doi peri, cum vorbea cu Cristofor și cu ceilalți.

Pamfil nu-i răspunse, trecu înainte, îngândurat. Numai după ce făcu câțiva pași, se opri, parcă trezindu-se din vis.

— Ai spus ceva, Nicolae? întrebă, rătăcit...

— Ți-am spus bună dimineața, și nici n-ai răspuns.

— Iartă-mă, dar nu știu unde mi-e gândul: Elvira a dispărut.

Porcul păru dintr-odată interesat. Se apropie repede și își ridică urechea, curios:

— Ia uite! Ce vorbești? A dispărut cocoana Elvira? Asta-i bună!

— Cum e bună? Ce vrei să spui?

— Ah! iartă-mă, nu mi-am dat seama de vorbe, voiam să spun că sânt nenorocit de cele ce s-au întâmplat! Dar poate o fi pe aci, pe undeva. Să nu disperăm, mai caut-o. Eu, unul, mă duc să mă culc!

Zicând acestea, porcul porni; după câțiva pași se opri, întoarse capul și, văzând că taurul ajunsese departe, începu să râdă cu poftă:

„Ha, ha, ha! trebuie să aflu cu cine o fi fugit. Ha, ha, ha! Taur încornorat! Cine-a mai auzit? Ha, ha, ha! Ce-am să mai râd!”

CAPITOLUL XIV
Vaca Elvira trimite vești

La câteva zile după aceea, într-o după-amiază frumoasă, la sfârșitul primăverii, un ied de la ferma vecină se strecură pe sub gard și înaintă în curtea plină de soare; la stâlpul de care era legat hoțul, se opri și citi:

Cine o face ca mine, ca mine să pățească

— De, îi zise omului, cine te-a pus!? Acum mănâncă-ți pedeapsa!

Hoțul îl fulgeră cu privirea:

— N-oi scăpa eu de aici! Am să te frig haiducește, pe cărbuni, cu piele cu tot!

Bietul ied o băgase pe mânecă. Dracul îl pusese să se amestece unde nu-i fierbea oala?

— Îmi pare rău, domnule! zise, apropiindu-se lingușitor. Îmi cer iertare, n-am vrut să vă supăr. Vă pot fi de vreun ajutor?

— Dezleagă-mă!

— Chiar așa? Stați numai puțin, am o treabă aici, pe urmă fug până acasă, și-o întreb pe mama dacă e bine să fac ce-mi cereți.

Țapul se ivi la geam:

— Ce vrei, piciule?

— Îl caut pe domnul Pamfil, taurul. Unde îl pot găsi?

— În staul, dar e suferind. Ce vrei cu el?

— Am o scrisoare de la cucoana Elvira.

— Ce vorbești? Cucoana Elvira?!

— Da, e la ferma „Ghionoaia șchioapă”, de unde sânt și eu.

— Când vine înapoi?

— Păi eu cred că nu mai vine!

Gâștele, care nu auziseră ultima replică, se repeziră la staul, măcănind bucuroase, sigure că o știre de la Elvira îl va bucura foarte mult pe taur.

Pamfil se ridică de pe paie, cu ochii roșii, cu fața udă de lacrimi. Se schimbase mult în ultimele zile, cu greu ai fi putut recunoaște în el pe taurul semeț care era la începutul povestirii.

— Ce este? întrebă stins, de parcă și-ar fi dat duhul.

Iedul îl privi cu milă.

— Dumneavoastră sânteți domnul Pamfil? Îmi pare foarte rău că sânteți atât de trist. În viața mea n-am văzut un aer atât de jalnic la un taur. Țineți-vă firea, ce Dumnezeu, și fiți curajos!

Pamfil se șterse la ochi.

— Ce treabă aveai cu mine? întrebă, încercând să-și ia un aer mai bărbătesc.

— Am o scrisoare. Poftim!

Taurul se repezi să ia scrisoarea; nu avea cum să recunoască scrisul de pe plic, fiindcă nu corespondase niciodată cu Elvira, dar parfumul hârtiei nu-i era străin.

— De la cine e? întrebă, nerăbdător.

— De la ea.

Ea nu putea fi decât una. Simți că i se înmoaie picioarele, se trase câțiva pași în lături, ca să se rezeme de un stâlp. După un timp izbuti să citească:

„Dragul meu Pamfil, în clipa când vei primi aceste rânduri, drumurile noastre vor fi pentru totdeauna despărțite.”

Era imposibil să nu mugească. Rândurile îi jucau în față, capul îi vâjâia, pământul se clătina, cu greu citi mai departe:

„Recunosc, scria Elvira, că lângă tine am trăit clipe de fericire. N-am să uit niciodată prima noastră seară în crâng. Ah! dragul meu Pamfil, lucerna mirosea atât de frumos! .. . Dar vezi, odată și odată te saturi, și de lucernă, și de toate. Așa că m-am hotărât să plec. La ferma «Ghionoaia șchioapă» am găsit un taur mai puțin războinic, mai de casă, care mă iubește mult, și pe care sper să-l iubesc până la moarte. Scrisoarea aceasta va fi, cred, destulă dovadă ca să poți începe procesul de divorț. Aici avem un iepure care se pricepe la legi, fiindcă a stat mult timp în casă la un judecător, unde a ros toate cărțile din bibliotecă. Acum e tobă de legi; el spune că nici un avocat de la oraș n-a înghițit mai multe coduri și jurisprudențe ca el, deci

mă încred în știința lui. Nu pretind pensie alimentară, ca să-ți arăt astfel generozitatea mea. Deoarece, datorită faptului că eu am părăsit domiciliul conjugal, procesul se va pronunța în favoarea ta, tribunalul îți va încredința, desigur, viitorul nostru vițel. Din partea mea, nu mă opun. Dar cum știu că îți va fi greu să-i găsești o doică, mă ofer să-l cresc până la înțărcare, dacă o avea zile atât de lungi. Nu știu ce intenții au stăpânii noștri, dar aud că la târg se caută foarte mult viteii de lapte ... S-ar putea să scapi de grija lui, mai repede decât ai bănui.

Îmi pare rău, dragul meu Pamfil, dacă plecarea mea te-a mâhnit. Îmbărbătează-te cu gândul că ești încă foarte tânăr și că se găsesc destule vaci care s-ar simți fericite să te aibă de soț. Eu îmi amintesc cu plăcere zilele petrecute la «Coțofana veselă». Salută din partea mea pe doamna Joiana ca și pe domnișoarele Miercana și Domnica. Sper să-mi facă tustrele o vizită, cât de curând; de altminteri, dacă și pe voi vă va da la izlazul comunal, ca pe noi, ne vom întâlni destul de des. Salută-i, de asemenea, pe toți cei de la voi și spune-le cât de rău îmi pare că i-am părăsit. Acum te las, fiindcă al meu se întoarce de la apă, și nu vreau să-l fac gelos."

Cu multă greutate ajunse Pamfil la sfârșitul scrisorii. După ultimul rând, mugi o dată prelung, apoi căzu la pământ, leșinat.

Iedul străin începu să țipe subțire, chemând ajutor.

Animalele se strânseră în jur.

— Ce este? întrebă măgarul.

— Domnului Taur i-a venit rău.

— Și din ce cauză?

— A citit scrisoarea adusă de mine.

Scrisoarea se vedea, mototolită, sub copita lui Pamfil. Țapul se aplecă după ea, o netezi, apoi i-o întinse lui Cristofor:

— Citește, Măria Ta!

— Du-te în casă și adu-mi ochelarii.

Aghiotantul se repezi și într-o clipă fu înapoi. Măgarul își puse ochelarii pe nas, apoi citi:

„Dragul meu Pamfil..."

Toate urechile se ciulíră spre el. Nimeni nu se gândea să-i dea bietului taur o mână de ajutor.

Când lectura scrisorii se termină, toți păreau foarte impresionați.

— Bietul Pamfil! să pățească tocmai el un asemenea necaz!

— Dar și coana Elvira, o fi avut motivele ei. Că altminteri, vedeți cu ce delicatețe a scris, și ne-a trimis salutări tuturor!

În ușa cocinei, porcul râdea:

— Haaa! Taur încornorat! Cine-a mai auzit?

— Ține-ți gura, nerușinatule! îl amenință un cal. Vrei să-ți trimit o copită în rât?

Porcul se trase înăuntrul cocinei, la adăpost, de unde începu să râdă iar:

— Haaa! S-a și găsit cine să-i ia apărarea lui Pamfil! Tocmai calul, care n-a avut nevastă în viața lui! Vezi-ți de tine, neisprăvitule!

— Hei, gura! Gura! Nu vă e rușine să vă certați așa? îi mustră măgarul, sincer îndurerat.

Calul se potoli, aplecându-și capul, spășit, de parcă el ar fi fost vinovatul. Cât despre porc, continuă să râdă, cu nerușinare, în fundul cocinei:

— Haaa! Taur încornorat! Cine-a mai auzit!

— Dar de ce? De ce? Ce-o fi avut coana Elvira, de o fi plecat? se întrebă țapul, privindu-l compătimitor pe Pamfil.

— Domnule, dacă îmi dați voie, zise iedul, înaintând un pas, eu cred că bănuiesc ceva.

— Ce anume, ce anume? făcură animalele curioase.

— Vedeți, zise iedul, luându-și un aer înțelept și mângâindu-și bărbuța, ca oamenii care se pregătesc să țină un discurs. Din câte am observat și auzit, eu cred că doamna vacă a plecat din motive religioase.

— Cum așa?

— Da! Avea, se pare, mustrări de conștiință că își părăsise credința părintească. Am auzit crâmpeie de convorbire între ea și soacră-sa, mama taurului nostru. Poate ați auzit de ea; e o elvețiancă veritabilă.

— Da, am cunoscut-o cândva, zise Joiana. Nu are cumva o pată albă după urechea stângă?

— Exact. Și cum vă spun, am auzit crâmpeie de convorbire între bătrână și noră-sa. Cucoana Elvira povestea că într-o noapte i-a apărut bunicul în vis și i-a spus: „Nenorocito! Ți-ai trădat biserica pentru ochii frumoși ai unui țigan”.

— Vai de mine, l-a făcut țigan pe domnul Pamfil?!

Și animalele întoarseră capul spre taurul leșinat. Da, așa cum era el, brunet, de! ...

— Și cum spun, urmă iedul, i-a apărut bătrânul în vis. De atunci cucoana Elvira avea coșmare, dar dragostea o ajuta să le învingă. Până într-o noapte nenorocoasă; bătrânul iar a apărut, amenințând-o cu cornul stâng, că iarăși, după câte am înțeles, cornul drept îl avea ciuntit.

— Lasă amănuntele! interveni țapul, nerăbdător.

— Da, domnule! Și după cum spuneam, bătrânul s-a repezit la ea, cu cornul stâng. „Nenorocito! i-a strigat. Scoală-te și părăsește imediat acest staul nelegiuit.” Cucoana Elvira a deschis ochii speriată. „Pamfil! Pamfil! a strigat. Strânge-mă în brațe și apără-mă, Pamfil!” Dar Domnul Pamfil, după câte am înțeles, în noaptea aceea lipsea ...

— Apăra ferma de hoți.

— Se poate! Și după cum vă spun, cucoana Elvira atunci a plecat peste câmp, rătăcind, până ...

— Dar taurul vostru, cel puțin, e catolic sadea? întrebă măgarul. Nu-i protestant?

— Nuuu! Catolic, din tată în fiu!

— Atunci faptele se explică. Ne pare rău de bietul Pamfil, dar cucoana Elvira avea motive temeinice. Piciule, să-i transmiți salutări din partea noastră. Un zgomot de coarne lovite îl opri pe măgar cu vorba în gât. Toate capetele se întoarseră spre fundul curții. Cu mirare, le văzură pe cele două juncane, Miercana și Domnica, luptându-se cu înverșunare. Capetele lor, lovindu-se îndesat, scoteau pocnete surde.

— Nu mă las nici moartă! zicea Miercana, gâfâind.

— Nici eu nu mă las! zicea cealaltă, spumegând. Ține-te bine, cumătră! Na!

De mirare că nu cădeau amândouă răpuse, ca la abator.

— De ce vă bateți, nerușinatelor? zbieră măgarul, indignat. Nu vedeți că taurul e bolnav? În loc să-i dați o mână de ajutor ...

— Pentru el ne batem! gâfâi Miercana, bușind-o, în cap pe Domnica.

Dar nici aceasta nu se lăsa mai prejos, riposta cu înverșunare:

— Acum o să se aleagă: al ei, sau al meu! Ține-o și p-asta, surată!...

În cocină, porcul se prăpădea de râs: „Haaa! Se bat pentru un taur încornorat! Cine-a mai pomenit?!”

În toiul luptei, se auzi o trăsură oprindu-se la poartă, apoi cineva ciocăni, stăruitor. Într-o clipă, animalele dispărură, rămaseră numai vacile, bătându-se mai departe, și Pamfil leșinat sub copac.

— Hei, nu deschide nimeni? strigă cineva de afară.

Țapul se apropie tiptil și privi printr-o crăpătură a porții. Recunoscu trăsura judecătorului, prietenul domnului Ionescu, iar în trăsură chiar pe judecător. Cel care continua să bată în poartă era vizitiul.

— Hei, „Coțofana veselă”! Nu aude nimeni?

În fundul curții, coarnele vacilor se pocneau tot mai tare. De după dependințe, capra, curioasă să știe a cui va fi victoria, cânta un marș războinic, cu vocea ei de țârcovnic:

Haideți vacilor ’nainte
Pentru taur vă luptați!
Dați cu coarne și copite ...

— Fals, coană capro, fals! striga porcul, din cocină.

— Hei, deschideți! se auzea la poartă.

Țapul își prefăcu glasul și întrebă, mieros:

— Dar pe cine căutați dumneavoastră?

— Pe prietenul meu bun, domnul Ionescu! Răspunse judecătorul, din trăsură.

— Îmi pare rău, dar domnul Ionescu încă nu s-a întors din voiaj.

— Păi lipsește de două luni.

— Întocmai! Și va mai lipsi mult timp. Să nu-i purtați nici o grijă, e sănătos, împreună cu toată familia dumnealui, îi trimitem demâncare în fiecare zi.

Judecătorul tresări, surprins:

— Cum îi trimiteți demâncare? Unde, dacă este în voiaj?

Țapul o băgă pe mânecă, îl luase gura pe dinainte. Dar își reveni repede:

— Bineînțeles că le trimitem: așa am primit poruncă, să trimitem mâncarea după dânșii, în orașele pe unde trec.

— Asta parcă e cusută cu ață albă. Mi se pare ceva suspect aici. Vreau să vizitez casa.

— Nu se poate. Stăpânii ne-au poruncit să nu lăsăm pe nimeni înăuntru.

— Intru să fac percheziție!

Iedul de la ferma „Ghionoaia șchioapă”, care auzise convorbirea, alergă la poartă și-i șopti țapului:

— Domnule Grigorescu, împotrivește-te! Nu are voie să intre, știu de la prietenul meu iepurele, cunoscătorul de legi.

— Stop! strigă țapul. Să nu te apropii, că o pățești. Nu ai voie să intri!

— Eu sânt judecător!

— Nu te speria! șopti iedul. N-are importanță că e judecător, ca să intre trebuie să aibă mandat de la Parchet.

— Bine că mi-ai spus, piciule! șopti la rândul lui țapul.

Apoi se îmbățoșă:

— Vreți să intrați? Foarte bine! Dar arătați-mi... arătați-mi asta, cum se cheamă ... ?

— Mandat. Mandat de la Parchet!

— Arătați-mi mandatul de la Parchet!

— Așa? Vrei mandat? Bine!

Judecătorul se întoarse pe călcâie, se urcă în trăsură furios și-i porunci vizitiului să pornească.

Țapul începu să se zbenguie:

— N-are mandat, n-are mandat! Ai văzut cum s-a dus? Îți mulțumesc pentru sfatul bun, piciule. Stai să-ți dau un coș cu lăptuci, să le duci iepurelui, din partea mea.

— A, nu-i nevoie! Nu știți ce iepure este el; se hrănește cu cărți, nu cu verdețuri. Dacă aveți ceva, vreun volum interesant, puteți să mi-l dați.

— Haide în bibliotecă, să-ți alegi!

În acest timp, vacile continuau să se bată, iar capra răgușise cântând:

Haideți vaaa-cilor ’nainte,
Taurul să-l câștigați.

Țapul tocmai intra în casă, urmat de micul lui sfetnic, când din pivniță se auzi un behăit jalnic.

— Ce este? Ce s-a întâmplat?

Era oaia care urca scara greoi, jelind.

— Ce-i, cucoană, ce-ai pățit de bocești așa?

Oaia avea un chip jalnic, lacrimile îi curgeau șiroaie.

— Of, of, of,! Câinele Azor... Of, of! Sărmanul, a murit! ...

Deși câinele nu-i era simpatic, pentru că se conducea după capul său, refuzând să se supună poruncilor date de Împărat, țapul fu cutremurat de moartea lui. Se opri în ușă, palid.

— Azor? Azor a murit?

— Da, a murit, vai, a murit bietul de el!

Oaia plângea cu lacrimi nesecate.

— Condoleanțele mele, domnule Grigorescu! zise iedul, închinându-se cu tristețea cuvenită.

Bine crescut ied, dar țapul nu mai era atent la ceremonii.

— Bietul Azor! murmura, lovit până în fundul sufletului.

Poate se simțea vinovat, deși ar fi fost greu să precizeze de unde începea răspunderea sa. Firește, că măgarul, care răsturnase orânduirea fermei, atrăsese și nenorocirea aceasta asupra lor... Dar țapul era prea cavaler ca să-l facă răspunzător numai pe el.

— Bietul Azor! Bietul Azor! murmura.

— Fusese așa de bun cu mine! behăia oaia. Acum doi ani, când a dat lupul să mă ia, el, săracul, m-a scăpat; nu eram decât o mioară neștiutoare.

Între timp, se strângeau și celelalte animale, impresionate de moartea lui Azor. Chiar juncanele, auzind vestea în timpul luptei, conteniră și se apropiară rușinate, cu capetele în jos. Zadarnic cânta capra, în urma lor, ca să le întărâte:

Dați cu coarne și copite ...

— Taci, nenorocito! îi strigă Joiana. Îți mai arde să cânți?

— Dar ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat că a murit Azor...

— Madam Joiana, nu pot să cred. Spune-mi că nu-i adevărat, altfel leșin.

— Atunci leșină!

Sub copac, Pamfil auzi vorba ca prin vis. Deschise un ochi, privi frunzele, apoi cerul senin.

— Ce-ai spus? întrebă.

— Azor a murit!

Taurul sări, ars, de parcă n-ar fi avut nici o suferință.

— Azor? mugi. Cine l-a omorât? Spune-mi, să-i bag cornul în burtă!

— Vai, sărmanul! A murit fiindcă așa a vrut!

— Adică s-a sinucis?

— Da. Precum îți spun.

— Și de ce, madam Joiana?

— De durere, că stăpânii lui stau închiși. Două luni de zile n-a mâncat nimic, până s-a prăpădit!

Într-adevăr, așa se și întâmplase. Sărmanul câine murise de amărăciune, la ușa înapoia căreia domnul Ionescu și familia așteptau să fie salvați. Credinciosul animal, zăcea pe pământul gol, cu botul întins pe prag, de parcă și acum i-ar fi așteptat pe ai săi.

Câine neprețuit! Cine va înțelege și va răsplăti vreodată credința ta? Când vor înceta să te prigonească oamenii pe care îi iubești atât, și pentru care ești gata să mori? Când vei avea culcușul tău cald și bun, și hrană pe săturate? Când vor înceta suferințele tale? Pe tine te chinuiesc de când ești mic, întâi te chinuiesc copiii, în neștiința lor, apoi te chinuiesc oamenii, deși ei ar trebui să știe cine ești tu. Când le stai în cale, îți dau cu piciorul în pântecele supt. Tu le stai în cale fiindcă îi iubești, și ei te bat, fiindcă nu știu ce înseamnă a iubi cu adevărat. Te țin la ușa lor ca pe un străin, și tu nu încetezi să le aperi casa, ca și cum ar fi a ta. Uneori ajung să te urască pe tine, care nu-i urăști nici când te lovesc. Dacă s-ar opri, să te privească în ochi! Ochii tăi, care țintesc totdeauna într-ai lor, neocolindu-le niciodată privirea, cum adesea fac ei.

Sărmane Azor! Tu rămâi adevăratul și singurul prieten credincios, întotdeauna nerăsplătit.

Toate animalele erau triste. Oaia plângea. Plângeau toți. Până și hoțul legat la stâlp ... Numai că nimeni nu mai putea să-l aducă înapoi pe Azor, câinele credincios.

CAPITOLUL XV
Înmormântarea lui Azor

În fundul livezii, sub un tei bătrân care își deschidea larg brațele înflorite, cădelnițând parfumul lui suav și trist, săpară groapa, toate animalele, pe rând. Loveau o dată cu sapa, apoi se opreau să-și șteargă ochii uzi... Treaba era grea, fiindcă nici unul dintre ei n-avea deprinderea acestei munci. Singurul care se pricepea cu adevărat, porcul, refuzase să ia parte la doliul

obștesc, și nu se simțea dator să dea o mână de ajutor. În câteva ceasuri, ar fi putut să râme atât pământ, cât nu izbutiseră să sape ceilalți toți, într-o zi, din zori până la apus. Și încă, seara lucrul nu era terminat. Oaia, capra și berbecul, împreună cu o parte din găini care scurmau pământul cu ghearele, ușurându-le treaba celorlalți, că nu le mai rămânea decât să-l dea la o parte, rămaseră să lucreze chiar după ce se înnoptase. Porcul se plimba prin livadă, ca un boier, numai trabucul îi mai lipsea!

— Pune și dumneata râtul un pic, domnule Nicolae! îl rugau ceilalți, nădușiți.

— Nu, că nu m-a lăsat să cânt la pian!

Înmormântarea fu a doua zi, îndată după prânz. Armăsarul se dusese cu camioneta în sat, la Ghiftuiți, să-l aducă pe părintele Pomană; se gândeau că Azor crezuse în Dumnezeu, dacă avusese tăria să moară din dragoste pentru stăpânii săi. Sfinția Sa se urnise greu, după ce i se făgăduise un sac cu păsări, pe ales. Găinile pătimesc și la nunți, și la botezuri, și la morți!

Părintele Pomană sosi pe la ceasurile trei, cu pântecele de doi metri patruzeci și cinci. Își mai cumpărase un rând de chingi, dar, cu dimensiunea mereu în creștere, în curând chingile n-aveau cum să-i mai fie de folos. Se gândea să-și confecționeze un fel de căruț cu două roți de bicicletă pentru a-și propti burdihanul în timpul mersului. Chiar cumpărase roțile, și se tocmea cu potcovarul, să facă restul.

Vaca Joiana, care se ocupase cu rânduiala tristei ceremonii, îi ieși înainte și, după ce-i sărută dreapta, îi arătă drumul spre livadă, unde fusese dus sărmanul Azor.

— Negrijit, nespovedit, Sfinția Ta! îi spunea pe drum. Roagă-te lui Dumnezeu să-i ierte păcatele pe care n-a avut când să le mărturisească.

Azor se afla întins alături de groapă, sub teiul bătrân, pe un catafalc acoperit cu flori; fiecare animal și pasăre culesese câte un buchet. În noianul de petale, i se vedea numai capul și labele de dinainte, încrucișate pe piept. Era slab, dar nu se cunoștea cât suferise, moartea îi făcuse un chip senin, împăcat, ai fi crezut că bietul câine murise fericit. Dar poate că era chiar așa, fiindcă murise din dragoste pentru oameni. Deasupra lui cădea, când și când, câte o floare întârziată de tei... Se auzea uneori suspinând câte cineva. Numai porcul stătea ca un nesimțit, privindu-i pe ceilalți cu batjocură.

„Cât tămbălău pentru un câine!” își zicea, și disprețuitor și invidios, gândindu-se că la moartea porcului nu se aduna niciodată atâta mulțime. Se

înșela pizmașul, nu știa că, dimpotrivă, dădea năvală toată casa, ba chiar și vecinii, ca să capete o bucată de șorici trecută prin flacără.

Părintele Pomană își petrecu patrafirul peste cap, luă lumânarea pe care i-o întinse Joiana, împreună cu șervetul de datină, apoi dădu drumul la glas.

Suspinele animalelor se întețeau, pe măsură ce înainta slujba.

Veșnica po-me-nire ...

Aici nimeni nu-și mai putu stăpâni plânsul; lacrimile curgeau șiroaie din ochii tuturor, în timp ce coliva se legăna o dată cu ramurile teiului, parcă și ele îndurerate.

— Dumnezeu să-l ierte! zise popa, la urmă. Ei, taică, acum unde-i sacul meu?

— Poftim după mine, părinte! îl chemă Joiana.

— Dar cel puțin sânt grase, sânt grase? întrebă Sfinția Sa, gândindu-se cum să fie gătite păsările, ce poruncă să-i dea preotesei.

Avea și motiv să se gândească la mâncare, pântecele îi dădea înapoi rău de tot, un rând de chingi îi atârnau acum până la genunchi.

„Mi se pare că n-o să mai fie nevoie de cărucior”, gândi îngrijorat.

După plecarea lui, animalele rămaseră descumpănite.

„Ce Dumnezeu! își ziseră, toate în același timp, n-a putut să stea nici măcar până să-l vadă în pământ?”

Țapul făcu un pas înainte, scoase de la subțioară un sul de hârtie și începu să citească discursul:

— Întristată adunare, în numele Măriei Sale, care este prea emoționat ca să poată veni la înmormântare, îmi revine trista misiune de a omagia amintirea celui dispărut ...

În timp ce vorbea, îl văzu pe porc luând-o ușurel spre casă, dar nu-și putea întrerupe discursul, ca să-l oprească.

Porcul așteptase acest moment de emoție, ca s-o șteargă neobservat. Până la poarta grădinii merse tiptil, tot trăgând cu ochiul înapoi. Odată ajuns dincolo, la adăpost, o luă la picior, străbătu curtea în fugă, urcă treptele casei, două câte două, și nu se opri decât în odaia din față, la pian, unde i se înfioră tot șoriciul de satisfacție ...

— Întristată adunare, își continuă țapul discursul funebru. De când li se știe istoria, câinii au sfârșit totdeauna jertfindu-se pentru câte un ideal.

Vreau să vă amintesc de câinele soldatului, a cărui tristă moarte o cunoașteți: Rănit în războaie soldatul căzuse, Și-n puține zile chinuit muri Departe de-o mumă care îl crescuse Și care-l iubi ...

— Ah! Doamneee! izbucni deodată Miercana, nemaiputându-și stăpâni jalea.

— Ssst! Ssst! liniște! șoptiră animalele de primprejur, zguduite de povestea câinelui, care printr-o coincidență emoționantă se numea tot Azor.

— Câinele Azor a rămas de strajă neclintit, la mormântul soldatului, stăpânul său. Răsărea soarele, apunea, răsărea luna, bătea vântul, bătea ploaia, dar el nu pleca ...

— Nu mai poociu, nu mai pociu! hohoti Miercana.

Domnica ar fi vrut s-o îmbărbăteze, dar și ea greu își stăpânea bocetul. Un nod greoi oprit în gât îi dădea spasmuri în tot greabănul, făcând să sune clopotul pe care îl poartă vacile, și animalele se închinau, ca la biserică.

— Nu mai pociu! Nu mai pociu! se jelea Miercana.

Taurul Pamfil a privea cu un interes în creștere.

„Ce inimă simțitoare are fata asta! se gândea. Până acum n-aș fi crezut.”

— Scumpii și în vecii vecilor triștii mei prieteni, continua țapul, dacă vreți să știți sfârșitul acelei întâmplări triste, așa au trecut zilele, una după alta, până când, într-o dimineață, la vremea când se deșteaptă omul muncitor, zăcea mort de întristare, la mormântul soldatului, câinele Azor! Câinele Azor, acela care a murit acolo, era, după cum am aflat chiar astăzi, era bunicul lui Azor al nostru. Fie-i țărâna ușoară!

Adevărul este că măgarul nu venise la înmormântare, fiindcă Azor nu-l recunoscuse drept Împărat al animalelor. Dar ce deșertăciuni! Preot, discurs, lacrimi, tămâie și flori cu grămada! De nici unele n-avea nevoie credinciosul Azor, și puțin i-ar fi păsat de lipsa măgarului. Stătea senin, cu fruntea la cer, cu labele pe piept, împăcat cu viața care nu-i dăduse alt bun decât pe acela de a muri pentru stăpânii săi. Petale parfumate se scuturau de pe ramurile teiului și cădeau asupra-i, ca din cădelniță.

— Drum bun, Azor. Niciodată nu te vom uita ...

CAPITOLUL XVI
Sfârșitul împărăției

Când bulgării începură să cadă peste sicriu, vaca Joiana, care strângea găinile pentru Sfinția Sa, ridicând ochii, dete un strigăt prelung.

— Ce-ți veni, cucoană Joiană? întrebă părintele, îngrijorat de soarta ploconului său.

Vaca tremura din coarne până în vârful cozii.

— A fugit hoțul, părinte!

Stâlpul din mijlocul ogrăzii era înconjurat de frânghii și lanțuri, care zăceau la pământ. încet, cu trudă, tot smucindu-se noapte de noapte, răufăcătorul izbutise să rupă sau să dezlege legăturile, una după alta.

— Vai de mine! se sperie preotul. Acum are să se întoarcă să fure găinile mele. Umple-mi sacul mai repede.

În clipa aceea se auzi bătând cineva la poartă.

— Iată-l c-a și sosit. Dă-mi sacul, că fug.

După ce spuse aceste cuvinte, părintele Pomană, cu găinile la spinare, sări peste gardul din fundul curții și o luă la picior, pe un drumeag dosnic.

Joiana știa, însă, că hoții, când vin, nu ciocănesc; era altcineva. Trebuia să-l vestească pe țap, așa că porni în galop spre livadă.

Acolo tocmai se aruncau pe mormânt ultimele lopeți de țărână. Calul înfigea crucea la căpătâi. Pe ea era scris:

Aici odihnește
CÂINELE AZOR
mort pentru stăpânii lui

Vaca Miercana plângea încet, privind în neștire la mormânt. Pamfil veni lângă ea și o mângâie cu coada pe spinare.

— Haide, draga mea! Ai să te ofilești plângând aici și e păcat de frumusețea ta!

— Zău? zâmbi Miercana, printre lacrimi. Găsești că sânt frumoasă?

Măgarul venea și el dinspre casă, la spartul târgului. Dar era sincer îndurerat și acum regreta că lipsise de la înmormântare.

— Lasă, Măria Ta, lasă! îl încuraja aghiotantul.

— Neînțeles lucru moartea, Grigorescule! O, Doamne, mă cutremur, dar nu de moarte, ci de veșnicia ei!

— Bate cineva la poartă, și hoțul a fugit! îi vesti vaca Joiana, ieșindu-le înainte.

Țapul înaintă, înfipt:
— Cum a fugit? Și cine bate?
— Poliția! Deschideți!
Cât ai înghiți o boabă de porumb, în curte nu mai rămase nimeni. Fiecare animal și pasăre erau ascunse în staul, în grajduri, în cotețe sau în vârful copacilor. O clipă, două, se auzise un ropot, parcă trecea o armată în pas alergător. În clipa următoare în aer rămase un nor de praf și o liniște de mormânt.
— Deschideți! strigau cei de la poartă.
— Vai de noi! se lamenta măgarul, ascuns sub iesle.
Țapul tremura, ceva mai încolo; cocoșul o băgase și el pe mânecă, și nici ceilalți nu erau mai liniștiți. Numai Pamfil părea că nu-și da seama de ce se întâmplă, se plimba încântat cu Miercana, prin livadă.
— Inima mea mai este încă puțin rănită, spunea, dar tu ai s-o vindeci.
Dragoste, apă schimbătoare! Oare nu tot pe aci se plimba acum câteva luni, împreună cu mica juncană care-l părăsise apoi?
— În numele legii, numărăm până la trei, și dacă nu deschideți, sânteți pierduți. Una ...
— Naiba ne-a luat, Grigorescule! se bâlbâia Cristofor.
— Pe mine mai puțin, Măria Ta. Nu eu am dat cu copita ...
— Deschideți! Două ...
— Și nici Împărat nu m-am făcut, cu de la mine putere! Acum cată să plătești, Măria Ta. Dar vezi, barem nu ne băga pe toți în bucluc!
— Deschideți! Trei ...
Începură să se audă bușituri în poartă, care curând sări în lături. Judecătorul, urmat de Procuror și de vreo zece jandarmi, se năpustiră în curte.
— Domnule Procuror, sânt sigur de ceea ce afirm! spunea Judecătorul, foarte agitat. Aici este ceva cu totul neobișnuit. Mi-e teamă de soarta prietenului meu, Ionescu.
— Hei, nu e nimeni la fermă? strigă Procurorul.
— Ba sântem noi! behăi țapul, din fundul grajdului. Dar numai măgarul este vinovat!
— Taci din gură, nenorocitule! scrâșni Cristofor.
Noroc că, fiind departe, noii veniți nu auziră.
— Pivnița mi se pare suspectă! continuă Judecătorul.

Procurorul se întoarse spre jandarmi, cărora le ordonă:
— Coborâți și deschideți!
Jandarmii înaintară temători, cu armele în mână. Ceilalți doi, oamenii legii, veneau după ei, și mai temători. Din fundul pivniței parcă răzbea un glas înăbușit:
— Ajutor, ajutor!
— E prietenul meu, Ionescu! strigă Judecătorul. Vedeți că am avut dreptate, domnule Procuror?
Zăvorul fu tras, ușa dată în lături.
Victimele, îngrămădite unele peste altele, se repeziră spre scară.
— Sântem salvați, sântem salvați! strigau, nerăbdători să ajungă sus și să tragă în plămâni aerul libertății.
— Nu vă grăbiți, mai stați puțin, aerul proaspăt și soarele pot să vă facă rău! îi povățui Judecătorul.
Apoi se întoarse spre prietenul său:
— Dragul meu Ionescu, cine a săvârșit agresiunea?
Trebuie să punem mâna pe vinovați.
Domnul Ionescu ridică din umeri.
— Îți spun drept, mărturisi, nu-mi amintesc. Șederea noastră îndelungată în pivniță a făcut să mi se încâlcească amintirile în cap, și nu doar mie. Parcă aș ști ceva, și parcă nu. Ia spune, Matildo, tu știi cum s-a întâmplat?
— Nu tocmai bine. A fost ca un vis rău. Parcă striga cineva ...
— Așa-i! interveni șoferul. Domnule Judecător și domnule Procuror, eu cu domnul Ionescu pregăteam camioneta, fiindcă a doua zi trebuia să mergem la biserică.
Acum domnul Ionescu își aminti:
— Exact! Exact! Eram amândoi în curte. Eu am plecat în pivniță, nu mai știu pentru ce.
— Parcă striga cineva!
— Striga, dar nu știu ce, și ce vroia. Cred că am leșinat ... O forță ciudată m-a aruncat în fundul pivniței. Când mi-am revenit în simțiri, toți ai mei erau închiși. De atunci înainte n-am mai înțeles nimic. Venea în fiecare zi cineva și ne dădea câte o jumătate de pâine și apă de băut, prin ferăstruica din ușă, dar, fiind întuneric, niciodată n-am putut să văd cine era.
— Să mergem sus! hotărî Procurorul. Ce va fi mai departe, vom vedea. Am însă siguranța că-l voi prinde pe vinovat.

Ieșiră cu toți în curtea luminată de soare. Pe cei care stătuseră închiși, cerul strălucitor îi orbea. Judecătorul avusese dreptate. Închiseră ochii, surprinși.

„Ce-or fi făcând cozonacii mei?” se întreba cucoana Matilda, îndreptându-se spre bucătărie.

— Stați! Nu intră nimeni! porunci Procurorul. Trebuie să facem cercetări. Nu vă atingeți de nici un obiect!

— Unde o fi Iudache al meu? Iudache, Iudache, pis, pis, pis; unde te-ai ascuns?

Mătușa Mița își căuta cotoiul.

Amalia și logodnicul ei se țineau strâns de mână; ei doi suferiseră cel mai puțin, fiindcă petrecuseră prizonieratul împreună. Madam Cucurigu îi privea cu ciudă.

„Ah! Neobrăzat și grăbit e tineretul în ziua de azi! Ehei, pe vremea mea ...”

Cât despre ceilalți, Stana bucătăreasa, Anton șoferul, Repetențilă, Paraschiv argatul nu făceau nimic deosebit, ca să-i mai amintim aici. Ei sporeau doar numărul celor salvați, ajutând ca momentul să devină mai spectaculos.

— Vom cerceta casa, odaie cu odaie! hotărî Procurorul, pornind cu întreg cortegiul după el.

Înăuntru, toate arătau că locuise cineva acolo, până în ultimul moment. În dormitor, patul era desfăcut, halatul domnului Ionescu aruncat jos, papucii prăpădiți.

— Papucii mei! Uite papucii mei! Nerușinații, în ce stare i-au adus!

Fuseseră făcuți pentru un picior omenesc, nu pentru o copită de măgar!

— Uite halatul pe care îl avea procuristul tău, pe care l-ai lăsat să păzească ferma, observă Judecătorul.

— N-am lăsat nici un procurist. Te-a păcălit și-ai fost în stare să-l crezi, în loc să-l fi cercetat.

În birou, la masa de lucru a stăpânului, găsiră mașina de calculat, imaginată de Cristofor.

— Uite bigudiurile mele! sări coana Matilda. Cine le-a adus aici?

— Și ochelarii mei! strigă domnul Ionescu.

— Mergem mai departe! porunci Procurorul. Ce-i în odaia următoare?

— Salonul.

Procurorul puse mâna pe ușă și o deschise, curajos. În prag rămase înmărmurit.

— Sfinte Dumnezeule! Ce-i asta? bâigui.

Cei din spatele lui rămaseră la fel de împietriți ca el.

— Uite porcul nostru! exclamă Safta, bucătăreasa.

Era cu adevărat porcul fermei, Nicolae, cocoțat pe scaunul de la pian, privind în extaz clapele albe, care luceau înaintea lui. Nu auzise nimic din ceea ce se petrecuse afară, nici când fugiseră animalele, nici când veniseră oamenii, cum nu auzea nimic nici acum; părea dus pe altă lume, ființa lui iradia o fericire fără seamăn. Așa cum stătea pe scaun, în fața clapelor de sidef, ar fi stat toată viața, fără nevoie de aer și hrană; toată făptura lui, extaziată și purificată, era acum numai spirit.

— El este ticălosul! strigă stăpânul fermei.

— Da, da, el! întări șoferul. Acum îmi aduc aminte, ca prin vis, că am văzut o ureche în gura pivniței. Cred că era urechea lui!

— Și strigătul, nu-i așa? reluă domnul Ionescu. Nu făcea guiț-guiț?

— Parcă, guiț-guiț, sau, știu eu, altfel. . . Doamne, cum de nu-mi amintesc?! Oricum, însă, vinovatul este el.

— El mi-a luat bigudiurile, nerușinatul!

— Și mie papucii!

— Și s-a culcat în patul nostru!

— Iar acum murdărește pianul!

Porcul, însă, nu auzea nimic, privea pierdut clapele albe și negre. Apoi, încet, parcă împins de o forță hipnotică, zâmbind cu ochii închiși, unei puteri dinlăuntrul său, ridică picioarele din față și le întinse spre clape, pregătindu-se să cânte.

— În numele legii, ești arestat! strigă Judecătorul.

Jandarmii se repeziră și puseră mâna pe el.

— La arest! Să-l păziți bine!

Toți erau agitați, contrariați, zăpăciți. Numai porcul, așa cum îl duceau pe sus, ca la tăiere, zâmbea, cu ochii la pian, transfigurat de simțăminte pe care oamenii nu le înțelegeau.

CAPITOLUL XVII
...și porcul se dovedește a fi un mare muzicant

Animalele stătură ascunse toată ziua, neîndrăznind să miște, de teamă să nu atragă atenția oamenilor. Îndeosebi măgarul, care mai înainte trezea întreaga fermă cu zbieretele lui, acum aproape că nu mai respira, înghesuit sub iesle, în fundul grajdului.

— Să te spun? Să te spun? îl amenința țapul, răutăcios.

Apoi se întorcea către capră:

— Ei, cucoană, ți-ai pierdut glasul? Nu mai cânți?

În casă, Procurorul cu Judecătorul discutau despre pedeapsa cuvenită vinovatului.

— Moartea!

— Firește!

— În ce fel?

— Cred că prin spânzurătoare e cel mai nimerit.

— De acord.

Îndată, jandarmii primiră ordin să înalțe spânzurătoarea în mijlocul curții; aduseră stâlpi, grinzi, cuie și începură să ciocănească. Din adăposturile lor, animalele văzură, auziră și se înfricoșară.

— Doamne Sfinte! ... Pe care din noi l-or spânzura?

Țapul îl necăjea pe Cristofor:

— Ei, pregătește-te: uite ce tron înalt îți ridică!

Măgarul dârdâia de frică.

— Nu face glume macabre, te rog!

A doua zi, în zori, trimiseră camioneta după părintele Pomană.

— E o osteneală zadarnică, spuse domnul Ionescu.

Procurorul și Judecătorul, însă, vroiau să facă totul după tipic.

— Legea ne obligă să dăm condamnatului asistență religioasă.

Părintele Pomană veni, foarte înfometat; primul drum îl făcu la bucătărie.

— Safto, dacă vrei să câștigi împărăția Cerului, ai grijă de burta mea; solemnitatea o să mă secătuiască, să-mi frigi pe puțin o găină și-o gâscă!

Odată preotul venit, Judecătorul și Procurorul, împreună cu cei ai casei, ieșiră în prag.

— Putem începe! le porunci Judecătorul jandarmilor. Aduceți-l pe condamnat.

Jandarmii coborâră în pivniță, de unde se întoarseră cu bietul Nicolae. Dar porcul părea că nu știe ce-l așteaptă, păstra aceeași figură senină,

transfigurată, din ajun, de parcă ar fi stat mână în mână cu Dumnezeu. În ușa pivniței se opri, privi cerul curat, pe care soarele abia răsărit urca radios, privi spânzurătoarea, sinistră, cu ștreangul atârnând, și zâmbi.

— Se ține bine! observă Judecătorul.

— E curajos, într-adevăr!

La picioarele spânzurătorii, aștepta părintele Pomană, cu patrafirul peste anteriu.

— Fiule, curaj!

Porcul îl privi, de parcă n-ar fi înțeles nimic din ceea ce se întâmpla.

— Știi pentru ce fapte vei muri? întrebă Procurorul.

— Nu mă interesează! răspunse Nicolae, și zâmbi, privind în zare, departe, către ceva de neînțeles, dar care îi dădea puterea să zâmbească, senin, sub ștreangul care se legăna de vânt.

— Sânt gata! fură singurele lui vorbe, și iarăși zâmbi.

— Spune, ce ultimă dorință ai? i se adresă Procurorul.

Ochii condamnatului se deschiseră, mari. Întreaga lui ființă se schimbă, pe față i se citea o bucurie inspirată.

— Să cânt o dată la pian! șopti, transportat.

Oamenii îl priviră, fără să înțeleagă.

— Ei poftim! exclamă domnul Ionescu. Altceva nu vroia! Nu-i e deajuns că mi-a stricat papucii?

— Să cânt la pian, repetă porcul.

— E o datorie umană să îndeplinim dorința condamnatului, oricare ar fi ea! fu părerea Procurorului.

Judecătorul socoti la fel, deci ordonă:

— Duceți-l la pian!!

— Uite îndrăzneală! scrâșni stăpânul fermei. Vezi, porcule, să nu murdărești clapele!

Dar porcul nu-l mai auzea, cum nu mai auzea nimic din ce se vorbea în jurul său. Mergea spre salon, cum ar fi mers pe un nor, plutind, visând. O parte din oameni îl urmară, alții rămaseră afară, așteptând plictisiți. Funia spânzurătorii continua să se miște ușor, bătută de vânt. Și, deodată, vântul se opri; se opri și funia. Frunzele copacilor încremeniră. O înfiorare trecu prin aer. Pe ferestrele salonului se revărsa o muzică dumnezeiască: porcul cânta la pian!

Cânta, cu ochii închiși, aplecat asupra clapelor, ca un vrăjitor, și pianul scotea sunete pe care niciodată nu le scosese sub o mână de om.

Jandarmii care îl păzeau rămaseră stane de piatră. Judecătorul și Procurorul se priveau, buimăciți. Domnul Ionescu gâfâia. Ceilalți se opriseră în ușă, cu ochii mari, cu inima bătând repede, cu respirația gâtuită. Cei din curte se pomeniră înaintând spre ferestrele salonului, fără voia lor, parcă hipnotizați. Safta, care gătea pentru Sfinția Sa, lăsă găina și gâsca pe foc, și se apropie de grupul lor, fermecată.

Pe ușa staulului, vaca Joiana scoase capul, întrebătoare, apoi se pomeni și ea, înaintând. Capra o urma, după ea veneau celelalte animale, pe rând, fără să mai țină seama că trebuiau să stea ascunse. Miercana și Pamfil sosiră din livadă, galopând. Până și măgarul Cristofor, în disprețul oricărei prudențe, ieși de sub iesle, ca să se apropie de salon. Numai părintele Pomană nu simțea nimic, afară de foamea care îi chinuia pântecele slăbit în chingi.

Așezat pe un scăunel, lângă mașina de gătit, se ruga lui Dumnezeu:

— Ajută, Doamne, mâna roabei tale Safta, să facă borșul bun, și pilaful la fel, uitând că dorise friptură, și din gâscă, și din găină. Ai îndurare, Doamne, de biet robul tău, și fă să fie găina grasă și gâsca la fel, acum și în vecii vecilor, Amin!

Iar porcul, în acest timp, cânta; cântă un „Preludiu” de Rahmaninov, pe urmă „Apassionata” de Beethoveen, pe urmă o rapsodie de Liszt; cântă un repertoriu nesfârșit, cântă din toți muzicanții lumii, de la cei mai mari, până la cei mai mici, și sub mâinile lui toți păreau uriași! Cântă din Palestrina, ca și din Ravel, din Gluck ca și din Debussy, de la cei mai vechi până la cei mai noi. Cântă apoi compoziții proprii, care le întreceau în măreție pe cele ale tuturor celorlalți.

— Ne găsim în fața unui mare artist! șopti Procurorul, cu gâtul strâns de emoție.

— Am fi făcut o crimă, dacă îl spânzuram!

— Dumnezeu ne-a deschis ochii la timp, fie numele lui binecuvântat!

— Ajunge! Ajunge! strigă domnul Ionescu.

— Te cunoaștem îndeajuns! Îți cerem iertare și te preamărim!

Dar porcul cânta înainte, străin de cei din jur, care îl ascultau fascinați. Așa cântă până pe înserat. Gâsca și găina se făcuseră scrum. Sfinția Sa leșinase de foame, lângă foc.

Apoi porcul se opri din cântat, închise ochii, își lăsă capul pe clape și căzu într-un somn adânc.
— Sssst, liniște! Nu-l tulburați!
— Aduceți halatul meu și puneți-i-l în spinare, să nu-i fie frig.
— Aduceți și papucii!
— Stai, sânt rupți, scoate alții noi, din dulap; cei de lac negru, căptușiți cu mătase roz.
În curte, animalele, revenindu-și, se îndreptau spre adăposturi, vorbind în șoaptă:
— Acum n-au să-l mai spânzure!
— Firește că nu!
— Iată ce înseamnă noroc porcesc!

CAPITOLUL XVIII
Încheiere fericită

Pe Sfinția Sa îl readuseră cu greu în simțiri. Trebui să se taie altă găină, altă gâscă. Ba se mai tăie și un curcan, și toate aceste orătănii fură puse la foc, de-a valma. Când fiertura fu gata, doi oameni luară cazanul și i-l trecură părintelui Pomană pe sub nas. îndată, nasul începu să crească, să se miște, adulmecând, crescu, aproape ca o trompă de elefant,
— Mi-e foame! i se auzi glasul, stins.
— Iacă, mâncarea e gata, Sfinția Ta!
Părintele deschise ochii, pe un sfert. Începură să-i dea ciorbă, cu două linguri deodată. După vreo douăzeci de înghițituri, ochii se mai deschiseră un pic.
— Mâncare! Mi-e foame! gemu.
Când ajunse la fundul cazanului, Părintele Pomană deschise ochii mari și-i privi pe cei din jur.
— Acum putem să ne așezăm la masă!
A fost o masă mare, întinsă în curte, căci în casă n-ar fi avut loc. Se sărbătoreau prea multe deodată ca să nu fie un ospăț împărătesc! Se sărbătorea și revenirea stăpânilor, și căsătoria Ameliei, dar mai ales minunea săvârșită de Dumnezeu: porcul muzicant.

Acesta fu așezat la locul cel mai de cinste, între Judecător și Procuror și față în față cu Sfinția Sa. Apoi începură. Toți mâncau zdravăn, căci după atâtea emoții erau tare flămânzi. Afară de porc: el visa, cu ochii pe jumătate închiși, fără să-i vadă, fără să-i audă pe cei din jur; și parcă șoriciul lui iradia note muzicale, pline de armonii.

Animalele fuseseră și ele poftite, la o masă mare, așezată alături de cea a stăpânilor. Spaima le trecuse tuturor, fiindcă oamenii, cuceriți de muzicant, nu se mai gândeau la trecut. Măgarul avu chiar îndrăzneala să se ridice și să țină un discurs:

— Cinstite fețe, zise, adresându-se stăpânilor și oaspeților, închin acest pahar în cinstea lui nenea Nicolae, datorită căruia am scăpat de ștreang ...

Țapul îl trase de coadă și șuieră la el printre dinți:

— Sst! Ține-ți gura! Ce vrei să spui?

Măgarul se înroși, se bâlbâi de câteva ori, apoi își reveni:

— Da, vreau să spun că am scăpat de ștreang, nu că am fi fost vreunul dintre noi în pericol. Doamne ferește! Dar că am scăpat de prezența lui macabră în mijlocul acestei ogrăzi pașnice ...

— Ei, ai întors-o bine! Dar vezi, mai bine taci, să nu spui iar prostii! îi șopti țapul.

Urechiatul prinsese curaj, ridică al doilea pahar:

— Cinstite fețe ...

Judecătorul îl privea într-un fel ciudat.

— Nu știu de ce-mi aduce aminte acest glas, îi spuse domnului Ionescu, aplecându-se prin spatele porcului. Dacă ar avea halatul și scufa pe cap, ar semăna leit... Ascultă, nu cumva pe el l-ai lăsat procurist în lipsa ta?

— N-am lăsat, frate, nici un procurist! Nu înțelegi?

— Așa? Atunci se vede că mă înșel.

În fața lor, părintele Pomană mânca, nesățios: găini, rațe, gâște, curcani, hartane întregi, cu oase cu tot, ca un căpcăun.

— Mai adă, Safto, mai adă! Să mă întremez.

Își dăduse drumul chingilor, și pântecul i se lăsase slobod pe genunchi, de pe genunchi coborâse în jos, până la pământ, unde, găsind sprijin solid, începu să se umfle, pornind iar în sus.

— Aaa! gâfâia Sfinția Sa, uns de grăsimi până la ceafă. Aaa! Așa mai simt că trăiesc!

De dincolo, cocoșul îl privea, indignat.

„Deci tot găinile! se gândea. Ele au să fie sacrificate mereu!”

— Mai adă, Safto, mai adă, dacă vrei să dai ochii cu Cel de Sus!

— Mi se pare că se mișcă masa! observă Procurorul.

Într-adevăr, mijlocul mesei începuse să se arcuiască în sus. Pântecele popii se umfla, ridica masa, cu paharele pline.

— Aaa! gâfâia părintele Pomană. Încep să simt că învii!

— Ajunge, Sfinția Ta! îl rugă domnul Ionescu. O să se răstoarne masa!

— Aaa! Tare mi-e bine, dar mai e până să mă satur. Mai adă, Safto, mai adă!

Toți băgaseră de seamă ce se întâmplă și-l priveau curioși, cum înfuleca înainte, cu poftă crescândă, bucăți din ce în ce mai mari. Unse cu grăsime, mustățile îi intrară în gură; le reteză cu dinții și le înghiți, o dată cu un picior de curcan. Barba păți la fel; popa rămase spân și masa se ridica mereu. Farfuriile începură să alunece... Apoi, deodată, săriră în sus, în timp ce o detunătură îi aruncă pe conmeseni la pământ. Masa zbură în aer, după farfurii. Nimeni — oamenii, animalele — nu înțelegeau ce se întâmplă.

Popa Pomană zăcea pe spate, cu anteriul făcut ferfeniță și cu pântecele crăpat. Iar din pântecele lui ieși un spiriduș, chicotind. Era un fel de drăcușor hazliu, cu fața cât un boț, îmbrăcat cu redingotă și având nu pălărie, ci joben.

Eu tocmai treceam pe drum, plimbându-mă singur, afară din oraș, ca să uit niște amărăciuni. Spiridușul mă văzu, îmi zâmbi, mă salută, cu jobenul până la pământ, și mă pofti:

— Vino să-ți arăt un popă crăpat!

— Poftim, poftim! zise și Coțofana veselă, aplecându-se din cuibul ei, aflat într-unul din cei doi ulmi de la poartă.

Bietul popă, nimic nu mai rămăsese din pântecele lui!

Apoi, în timp ce oamenii își reveneau, spiridușul mă luă de mână, ca pe un vechi cunoscut, și pornirăm împreună, pe câmp.

— Plimbare plăcută! ne ură Coțofana veselă.

Astăzi sânt prieten bun cu spiridușul. El mi-a povestit cele de mai sus. Nu știu dacă faptele s-au petrecut așa cu adevărat; poate le-a scornit, ca să mă înveselească puțin, căci în anul acela, primul după război, eram descurajat, aveam neliniști și amărăciuni; multă lume murise pe front, mulți căzuseră prizonieri, și nu ne era bine nici nouă, cei care rămăsesem în viață, fără să știm ce ne așteaptă.

Decembrie, 1945

Un porc mizantrop

PARTEA ÎNTÂI

CAPITOLUL I
Câteva date despre copilăria și tinerețea domnului Costică, din care se vor vedea motivele fugii sale

La începutul vieții lui, domnul Costică fusese un purcel ca toți ceilalți. El crescuse, în tovărășia a vreo zece frățiori, în ograda unui oarecare Nea Grigore Inimă-Acră. Trebuie să mai spun că domnul Costică nu avea prea multe amintiri din copilărie. Dar nu putea uita, de pildă, revărsatul acela de zori, când godacii fuseseră sculați din somn de guițături înspăimântătoare.

— Guiț-guiț! Ajutor, porci-buni! se auzea în curte.

— Ține, nu te lăsa! Ține bine, ține bine! răzbea, pe deasupra, vocea lui Grigore Inimă-Acră.

Purcelușii, necunoscând vorbirea omenească, nu înțelegeau ce spune.

— Oare ce-o fi asta? se întrebau, tremurând de spaimă, strânși unii în alții în mijlocul cocinei.

Numai celui mai mic dintre frați, lui Guițică, părea să nu-i pese. El dete fuga la ușă și privi curios prin crăpătura dintre două scânduri.

— Tata și mama pleacă la plimbare! strigă subțire, bârligându-și codița de bucurie.

— Atunci de ce cheamă ajutor? întrebă domnul Costică.

Aici trebuie să mă opresc și să spun că numele acesta nu este ales de mine. Pe domnul Costică îl numeau așa toți ceilalți godaci din familie, pentru apucăturile lui alese. Încă de mic, el dovedise multe deosebiri față de ceilalți frați. De altfel, nu va trece mult timp și le vor vedea chiar cititorii.

— Prostule, răspunse Guițică din ușă, tot răsucindu-și codița trandafirie și subțire ca de șoricel. Cheamă ajutor ca să-i urce în căruță!

— Adevărat! Are dreptate! făcură ceilalți purcei, răsuflând ușurați.

— Nu v-ați gândit? urmă Guițică. La vârsta lor, cum au să se urce singuri într-o codârlă așa de înaltă?

Îndată, voia bună se răspândi în cocină. Câțiva din godaci începură chiar să se zbenguie, guițând de bucurie:

Foaie verde arțăraș,
Pleacă tata la oraș.

Puneți caii la trăsură
Și dați-i o piatră-n gură . . .

Numai domnul Costică stătea într-o margine, pe gânduri, fără să ia parte la bucuria obștească. Pocnetul biciului și huruitul căruței care pornea la drum îl făcură să-și simtă inima înjunghiată de presimțiri negre.

„Plecarea asta nu-i a bună!” își zise, posomorându-se.

Într-adevăr, seara căruța se întoarse cu altă încărcătură. În locul porcilor, oamenii cumpăraseră de-ale casei... Astfel, sărmanii godaci rămăseseră orfani, dar nu bănuiau nenorocirea. Și tot așteptând să li se întoarcă părinții din călătorie, se hârjoneau prin ogradă, cât e ziua de mare, cântând:

Zorile când s-au ivit
Porcii s-au călătorit ...

Până ce rămaseră doar cu cântecul, pe bătrâni îi uitară. Numai domnul Costică nu putea să-i uite. El nu lua niciodată parte la zbenguiala celorlalți, se plimba tăcut de la un gard la altul. Anumite bănuieli începeau să se nască în capul lui muncit de gânduri ...

Într-o seară, după ce-și privi frații cu milă, zise:

— Odată au să ne ducă și pe noi în căruță.

Guițică sări în picioare, cu șoricul înfiorat de plăcere.

— Eu vreau mai întâi! Eu vreau mai întâi!

Fratele mai mare îl privi disprețuitor.

— Nenorocitule! zise, căinându-l.

— De ce mă face nenorocit? scânci purcelușul.

— Așa-i, de ce? mormăiră ceilalți, sâcâiți de aerele celui mare.

— Ține-ți gura, filosofule! strigă unul.

Vorba stârni un amestec de guițături vesele. Guițică începu să sară în patru labe în jurul fratelui mai mare, batjocorindu-l:

— Dom’ Costică, fi-lo-soful! Dom’ Costi-că, fi-lo-so-ful! ...

Domnul Costică se trase de-a-ndărătelea spre locul lui obișnuit, colțul cel mai ascuns al cocinei, se așeză pe paie și rămase gânditor, cuprins de amărăciune.

Guițică se zbenguia mai departe, continuând să-l zădărească:

— Dom’ Costi-că, fi-loso-ful!

Nu cred că trecuse mai mult de o săptămână de la această întâmplare. Se înnoptase .. . Domnul Costică stătea tot la locul lui, gânditor, întins pe paiele murdare. Ceva mai înainte, dând o raită pe sub zidurile casei, simțise la bucătărie o zarvă neobișnuită. Afară, Nea Grigore Inimă-Acră, cu Mutulică, fiu-su mai mare, numit așa fiindcă se născuse fără darul vorbirii, și cu Mână-Lungă, ginere-su, se chinuiau să bage un butoi pe gura pivniței. Era dovadă că se punea la cale o petrecere.

Gândindu-se la toate acestea, cum stătea acum întins pe paie, domnul Costică își aminti deodată că în curând trebuia să fie ziua lui Nea Grigore, pe care acesta o serbase îmbelșugat și anul trecut, cu toată inima lui acră.

Ajungând aici cu gândurile, domnul Costică se întristă mai tare. Fiindcă anul trecut, tocmai cu ocazia petrecerii, dispăruse Manolache, cel mai frumos dintre toți frații.

„Bietul Manolache! îl plânse în gând. Cine știe pe unde i-or fi putrezind oasele!”

Și, cu dosul piciorului din față, își șterse o lacrimă care, fără voie, îi umezea ochii.

Ceilalți frați, între timp, se pregăteau de culcare. Domnul Costică îi urmărea cu ochii, înduioșat. Deși nu arăta pe față, îi iubea la fel de mult pe toți frații. Deodată, inima încetă să-i bată.

— Unde-i Vasile? strigă, sărind în picioare!

Ceilalți purcei se răsuciră pe o rână, nemulțumiți că le strică odihna.

— Lasă-ne în pace cu năzărelile tale, filosofule! țipă supărat Guițică.

Însă, din nenorocire, nu era o năzăreală: Vasile lipsea din cocină. Și n-ar fi fost greu să se bage de seamă lipsa lui, încă mai din vreme, fiindcă el ocupa mai mult loc decât oricare. În ultima vreme prinsese multă osânză, stăpânul îi arătase o grijă mai mare decât celorlalți. Anumite gălеți cu lături din cele bune, anumite turte de sfeclă amestecată cu tărâțe, precum și alte mâncăruri alese i le dăduse lui, într-o despărțitură a cocinei, ca să nu-l tulbure ceilalți.

În vremea când se întâmplau acestea, Vasile arăta cum nu cred să mai fi arătat mulți porci în lume; părerea de rău a domnului Costică era cu atât mai întemeiată.

— Lasă c-o să vină el! făcu unul dintre frați, cu nepăsare.

— Dar unde ar putea să fie? se nelinişti, totuşi, un altul.

— Stăpânul l-o fi luat în casă, să-l gâdile sub gât! zise Guiţică, înfiorându-se de plăcere.

Ce-i drept, câteodată, când se găsea în toane bune, Inimă-Acră avea obiceiul să cheme pe câte unul din godaci la dânsul, să-l întindă pe genunchi, cu burta în sus, şi să-l gâdile sub maxilare.

— Ce bine de el! făcură pizmaşi toţi godacii deodată.

— Vreau şi eu să mă gâdile! Vreau şi eu! începu să smiorcăie Guiţică.

— Nenorocitule! se auzi din colţul cocinei glasul amar al domnului Costică.

Toţi amuţiră. Fiindcă glasul fratelui mai mare fusese străbătut de un tremur, care făcea să li se înfioare şoriciul pe spinare.

Cu toate acestea, a doua zi întâmplarea nu mai nelinişte pe nimeni. Godacii se răspândiră prin ogradă, grohăind încetişor, cu râtul prin gunoaie.

„Repede ne uităm unii pe alţii!” îşi zise domnul Costică, singurul din toţi rămas pe gânduri.

În clipa aceea, Guiţică se rostogoli spre dânşii, ca o minge trandafirie, cu glasul subţire înecat de emoţie.

— Ghiciţi pe cine am văzut? făcu, oprindu-se în mijlocul ogrăzii, cu piciorusul dinainte apăsat pe piept, ca să-şi potolească bătăile inimii.

Purceluşii îl înconjurară, care de care mai curioşi să afle despre ce era vorba.

Guiţică însă ştia cum să-şi dea importanţă. O veste ca a lui nu se spune dintr-odată; trebuia să-şi fiarbă puţin ascultătorii.

— Ia ghiciţi!

Purceii guiţară:

— Hai, spune, ce-ai văzut!

— Ghiciţi, dacă sânteţi în stare!

— Eu ştiu! Coji de pepene, o găleată plină, o să ni le dea la prânz.

— Aşi!

— Şi tărâţe din borş. Am văzut când a deşertat borcanul.

— Tărâţe din borş? Hm! Hm! se bucurară cu toţii, lingându-se pe râturi.

— Aşi! Ce tărâţe?!

— Atunci vorbeşte, nu ne mai chinui.

Guițică îi privi pe toți, îndelung, ca să le mărească nerăbdarea, apoi spuse, plesnind de îngâmfare:

— Pe nenea Vasile l-am văzut!

— Ce spui? Unde? În bucătărie?

— Da, în bucătărie. Era așa de frumos și de mândru, că nici n-a vrut să se uite la mine. Stătea pe o tavă, în ușa cuptorului, cu un smoc de mărar în gură.

— Ce noroc pe el! făcură purceii.

— Vreau și eu pe tavă! se puse să scâncească unul.

— Și eu! Și eu! începură alții.

— Ba eu vreau mai întâi!

Îndată, guițăturile, ridicându-se din toate părțile, făcură peste putință să se mai înțeleagă vreo vorbă. Numai vocea lui Guițică, fiind mai subțire decât celelalte, izbutea din când în când să răzbată deasupra:

— Vreau și eu! Vreau și eu pe tavă!

Domnul Costică stătea în ușa cocinei, posomorât, privindu-și milos frații rătăciți de îngâmfare.

Rând pe rând, frații plecară, cum era de așteptat. Plecară, care pe tavă, în bucătărie, care cu căruța la oraș. Cei rămași jinduiau soarta celorlalți, dar pe de altă parte se bucurau, fiindcă așa, lăturile se împărțeau la mai puține guri.

Plecară, unul câte unul, și domnul Costică, pe măsură ce le scădea numărul, în loc să se îngrașe, cum ar fi fost firesc, mai dădea jos un kilogram de carne.

Am spus carne, și nu din greșeală, căci de slănină nici nu putea fi vorba! Bietul de el avea să rămână în curând numai șorici și oase.

— Măi Mutulică, ce-o fi, mă, cu porcul ăsta? se întreba nemulțumit Inimă-Acră.

Mutulică ridica din umeri, deschidea gura, ai fi spus că vorbește, dar nu se auzea nimic.

— E soi rău! își dădea cu părerea Mână-Lungă, ginerele.

— Ia, de mâine să mi-l puneți la îngrășat! hotărî într-o zi stăpânul casei.

La vremea aceea, domnul Costică rămăsese singur în toată cocina.

„Care va să zică, mi-a venit și mie rândul!” se gândi.

Într-adevăr, nu ar fi fost greu, nici chiar pentru un porc mai puțin deștept, să bănuiască planurile oamenilor. Căușe cu porumb auriu, din ultima recoltă, cu bobul dulce și moale, coji de cartofi, ba chiar și cartofi întregi, abia scoși din cuib, sfecle roșii, mari cât donița, mălai fiert și alte nenumărate bunătăți îi fură aduse în cocină.

„Ce păcat că n-am darul lăcomiei! își spunea cu amărăciune. Aș avea de ce să mă bucur înainte de moarte.”

— Tot nu se-ngrașă, mă? întreba mâniat Inimă-Acră.

Mutulică ridica din umeri.

— Soi rău, soi rău! repeta ginerele, dându-i porcului cu piciorul în burtă.

În ajunul Ignatului, domnul Costică auzi vorbă în curte:

— Gras, slab, eu tot îl tai! Uite așa, numai de necaz! zicea stăpânul casei.

Mutulică nu zicea nimic.

— Să-l tăiem, să i se piardă neamul! încuviință Mână-Lungă.

Apoi, careva dintre ei se apucă să ascută cuțitul pe piatră, poate Mutulică, așa, ca să facă și el o treabă, dacă nu putea spune o vorbă.

Domnul Costică se gândea cu mâhnire, în timp ce cuțitul hârșâia afară:

„De ce m-o fi lăsat Dumnezeu netrebnic? Bieții oameni, ce dezamăgiți au să fie, după ce s-au purtat cu mine atât de bine. E păcat să-și piardă iluziile!”

Și, cu toate că n-avea frică de cuțit, cu toate că în pesimismul lui, pe care am avut ocazia să-l cunoaștem, nu aștepta nimic bun de la viață, porcul se hotărî să trăiască, fiindcă nu se găsea vrednic de moarte.

Peste noapte, când toate viețățile ogrăzii dormeau adânc, domnul Costică se ridică din paie și începu să râme, cu încetineala lui de filosof, sub ușa cocinei. Nu era nevoie de multă muncă, să facă o trecere, pentru un trup nu mult mai înfiripat decât al unui purcel de lapte.

Cocoșii cântau a doua oară, de sus începuse să cadă o ninsoare domoală, când fugarul se strecură printre scândurile gardului, scăpând din ogradă.

„Acum, cu Dumnezeu înainte!” zise, pornind peste câmp, în neștire.

De-aici abia încep întâmplările nemaipomenite.

CAPITOLUL II
Întâlnirea cu Sfântul Ignat

Spre ora prânzului, înotând până la piept prin zăpada pufoasă care se așternea pe dealuri, domnul Costică ajunse la marginea pădurii. Guițături pornite din toate ogrăzile îl urmăriseră o bucata de vreme la începutul drumului, pe urmă nu se mai auziră. În schimb, departe, aproape de zare, de pe linia satului se înălțau fumuri albe, de paie, și domnul Costică le cunoștea rostul. Parcă venea până aici mirosul de șorici pârlit, de la porcii pe care gospodarii îi învârteau deasupra flăcărilor jucăușe.

„Poate c-ar fi fost mai bine la căldură!” își zise fugarul, simțind cum gerul începea să-l pătrundă printre coastele slăbănoage. După atâta drum făcut în fugă, cu șoriciul asudat, aerul aspru al pădurii nu-i putea face bine.

Domnul Costică își căută adăpost la picioarele unui trunchi gros, de care își rezemă spinarea înghețată și rămase cu ochii la satul din neguri.

„Ce bine era în cocină!” se gândi, străbătut de o înfiorare.

Pe urmă, el care nu fusese niciodată lacom, se pomeni cu mintea la lucruri de mâncare: „Ce bună era sfecla roșie!”

— Cra-cra! făcu, în batjocură, o cioară, așezându-se deasupra lui, pe o ramură.

Fugarul ridică ochii, privind-o cu tristețe.

— Ehei, surată! îi răspunse. Degeaba râzi de mine! Să fi văzut măcar lăturile pe care mi le aducea Mutulică după fiecare masă.

— Cra-cra! râse cioara.

— Mă întrebi cine-i Mutulică?

Cioara însă nu-l luă în seamă; croncăni încă o dată, a batjocură, după care se duse, fluturându-și aripile negre prin ninsoarea albă.

„Ce bine era acasă!” Domnul Costică începuse să scâncească. Frigul îi strângea din ce în ce mai tare șoriciul, și abia acum simțea, întâia oară, stomacul chinuindu-l de foame.

Apoi începu să plângă, uitându-și înțelepciunea, plânse amar și deznădăjduit, până ce lacrimile, topind zăpada la picioare, începură să se ducă șiroi la vale. Nu avea putere să le oprească, își pierduse întreagă stăpânirea de sine. Nu mai înțelegea nimic, aproape că nu mai simțea frigul, nici foamea... Până ce, pe negândite, căzu într-un fel de toropeală; câmpia începu să i se învârtească în față, copacii o luară la vale, ogoarele albite de zăpadă se făcură otova cu pădurea, și el nu mai înțelese pe ce lume se află.

Într-un târziu, în vâjâitul nelimpede care-i apăsa urechile, deslușí o voce omenească, plină de bunătate, cum nu mai auzise vreodată:

— Cine ești tu, nefericitule? îl întreba cineva, aplecat asupra lui, cu blândețe.

Fugarul se scutură, să-și alunge slăbiciunea și, ridicând ochii, răspunse cu obidă:

— Sânt Costică, porcul lui Nea Grigore Inimă-Acră, care azi vroia să mă taie.

Abia după aceea desluși o lumină ciudată, care înconjura capul omului; inima începu să-i bată puternic.

— Iartă-mă, Sfinte! strigă, sărind în picioare.

Era pe vremea când sfinții umblau pe pământ, ca să-i aducă lui Dumnezeu știri despre oameni.

Sfântul întinse mâna și-l mângâie părintește pe domnul Costică. Îndată, acesta nu mai simți nici foamea, nici frigul, ci o mare fericire.

— Șezi jos! îl îmbie trimisul lui Dumnezeu, așezându-se și el în zăpadă.

Încă zăpăcit de întâmplare, domnul Costică se lăsă jos numai pe jumătate, și la o distanță respectuoasă.

— Tu știi cine sânt eu? îl întrebă apoi sfântul, zâmbindu-i cu prietenie.

— Sfântu-Petru!

Sfântul începu să râdă în hohote; atât de tare râdea, încât lumina din jurul capului se bălăbănea, gata să cadă în zăpadă, ca o pălărie.

— Sânt tocmai cine nu te aștepți. Sânt, adică... Sfântul Ignat!

Domnul Costică dădu să sară în picioare și s-o ia la sănătoasa.

— Stai! îl opri Sfântul cu bunătate. Știu, voi credeți că pentru mine vă taie oamenii!

— Da, încuviință porcul, cu sfială. Să mă ierți, dar nici nu bănuiești câți s-au înjunghiat astăzi în satul nostru! . ..

— Cum să nu știu? De aceea umblu pe pământ, să văd cât sânge porcesc se varsă în numele meu. În ceea ce mă privește, eu nu capăt nici măcar o bucățică de șorici. De altminteri, chiar dacă mi-ar da cineva, tot nu aș mânca. Eu mă hrănesc cu grăunțele nestrânse de pe câmp, pe care mi le aduc păsările cerului.

— Ești un sfânt cumsecade! găsi de cuviință să spună domnul Costică.

Sfântul Ignat începu să zâmbească, pesemne mulțumit de vorbele recunoscătoare. Deodată îl privi pe cel din față cu stăruință:

— Ce-ai vrea să fac pentru tine?

— Să-mi dai un leac, ca să prind carne! ceru domnul Costică, după o scurtă gândire.
— Prostule! Așa au să te înjunghie, cum au să te vadă! Cere-mi altceva, dar judecă mai bine!
Domnul Costică își lăsă capul în jos și începu să se gândească. Alteori, când era vorba să-i judece pe alții, își simțea creierul limpede; acum, fiindcă era în joc propria lui ființă, parcă nu-și mai găsea în cap nici o idee.
— Ei? întrebă Sfântul Ignat, după o pauză.
— Păi, știu și eu? Să-mi dai... să-mi dai... Ce să-mi dai? O găleată cu lături fierbinți, să-mi încălzesc nițel sufletul.
— Nu ți-a dat Mutulică lături o vară întreagă? Asta vrei tu de la mine? Ce, îți închipui că ai să mă întâlnești în fiecare zi? Cere-mi ceva, să ai pe toată viața!
— Atunci dă-mi o cocină bună!
Sfântul înțelese că neînsemnatele dorinți ale porcului nu erau dovezi de prostie, ci de modestie și bunăcuviință. De aceea, începu să-l privească mai stăruitor, uimit că se găseau în neamul porcesc ființe în stare să nu piardă măsura.
— Am să te fac om! hotărî deodată.
Pe domnul Costică îl luă amețeala.
— Vai de mine! icni, gata să cadă în zăpadă.
— Da! Vei fi ființă omenească și te vei duce în lume! O singură dată, când nu vei mai putea răzbate, vei avea dreptul să vii în locul unde sântem acum și să mă chemi pe mine.
Zicând acestea, Sfântul ridică mâna, gata să facă un semn magic.
— Sfinte Ignate! îngână porcul, gata să leșine. Dacă trebuie să se întâmple așa, atunci fă-mă cel puțin un om gras, că prea am fost slab în viața mea de până acuma!
— Facă-ți-se voia! hotărî Sfântul, împlinind deasupra lui semnul de vrajă.
Câteva clipe, domnul Costică își pierdu cunoștința. Când apoi deschise ochii, i se păru că vede lumea mai mică. E de înțeles: ridicat în două picioare, privind cu mult mai de sus ca până acuma, totul în jur îi apărea în altă perspectivă.
— Sfinte Ignate! Sfinte Ignate! începu să strige, nemaivăzându-și binefăcătorul.

Apoi o luă la goană spre drum, gândindu-se că într-acolo s-o fi dus și Sfântul, că doar n-avea ce să caute în pădure. După câțiva pași simți ceva care îi împiedica mersul; nu hainele, nici încălțămintea, acestea erau parcă făcute pe măsură, mai degrabă îl împiedica ceva rămas din vechea lui alcătuire. Se opri să-și pipăie corpul, prin haine. Deodată înlemni, și de spaimă și de uimire.

— Sfinte Ignate! reîncepu să strige, luând-o iarăși la goană spre drum, mai zorit decât înainte. Sfinte Ignate, stai, unde te-ai ascuns? Mi-ai uitat coada, sânt un om ca neoamenii!

Dar Sfântul se dusese, domnul Costică era sortit să rămână pentru totdeauna așa, ascunzând sub hainele omenești codița îmbârligată, singurul semn care amintea vechea lui obârșie.

— Sfinte Ignate, Sfinte Ignate, mi-ai lăsat coada! continua să strige.

La marginea pădurii văzu, ca ieșită din pământ, o caretă lustruită, cu patru cai negri, bătând zăpada sub copite. La ivirea lui, vizitiul coborî de pe capră, cu căciula în mână.

— Sărut mâna, boierule! zise. Sânt cu trăsura poruncită pentru dumneavoastră!

CAPITOLUL III
Nea Grigore Inimă-Acră, Mână-Lungă și Mutulică rămân cu gurile căscate

Dar cum arăta, oare, domnul Costică, dacă îl saluta cu atâta respect vizitiul? Păi, fără îndoială, semăna a boier! Sfântul Ignat scosese din el un domn din cei care câștigă încrederea și respectul oamenilor, îndată ce se arată în lume. Obrazul, grăsuț și trandafiriu, proaspăt bărbierit, era al unui om curat, sănătos, prosper și plin de voie bună.

Fără să vrea, domnul Costică își trase o mână din mănușă, ca să-și pipăie fața, să vadă de n-o fi rămas și aici cu vreo amintire. Din căldura moale a mănușii, ieși o mână albă, plinuță, cu degetele rotunjoare, o mână de om civilizat, care nu își neglijează manichiura. Totodată descoperi cu uimire o sumedenie de inele groase, de aur, cu pietre sclipitoare, care-i împodobeau degetele. Apoi începu să-și cerceteze obrazul orbește, fiindcă n-avea nici o oglindă la îndemână. Întâlnind moliciunea pielii, fără voie gândul i se duse

la răzuitoarea cu care curăță oamenii șoriciul, după ce pârlesc porcul pe paie. Numai când ajunse cu degetele la nas, inima i se mai strânse o dată, cu puțină teamă. Dar se temea zadarnic, nimeni n-ar fi putut să bănuiască de unde proveneau cele două mici cicatrice ale nărilor; erau urmele belciugului pe care îl purtase în nas o viață întreagă. Numai că belciugul căzuse, și nasul n-avea un cusur vizibil.

Vizitiul deschise ușa cupeului, căci, am uitat să spun, nu era o trăsură obișnuită. Domnul Costică se văzu oglindit în cristalul ferestrei și rămase țeapăn de uimire și încântare, nu-și închipuise că putea să arate chiar atât de bine. O căciulă neagră, de lutru, pusă pe sprinceană, lăsa să i se vadă numai câteva șuvițe din părul castaniu, moale, frumos pieptănat pe frunte. Un miros de pomadă franțuzească se prelingea de sub căciulă; în primele clipe îi făcuse rău, firește că în locul parfumului de trandafir i-ar fi plăcut unul de porumb stricat, mirosul acela umed și încins, care produce nărilor desfătări greu de a fi depășite.

Dar lăsă la o parte gândul parfumului, pentru a-și cerceta mai departe înfățișarea. În jurul gâtului, cam scurt și destul de plinuț, avea înfășurat un fular de mătase albă, peste care venea gulerul paltonului, tot de lutru ca și căciula. Paltonul, larg, bogat, de stofă englezească, gri-fer, căptușit cu o blană gălbuie și mătăsoasă, aruncat cu dezinvoltură pe umeri, nefiind ger mare, era în măsură să spună că stăpânu-su nu-i un oarecine. Hainele, la rândul lor, de o stofă cenușie, puțin mai deschisă decât paltonul, cu ape albăstrii îi dădeau o eleganță de om mare. Un lanț gros, de aur, îi împodobea pântecele, mergând de la un buzunar al vestei la altul. Cât privește picioarele, erau încălțate în șoșoni îmblăniți, buni și la ger, și la zăpadă.

Sub brațul stâng, abia acum văzu că strângea un baston scump, de fildeș, cu măciulia de argint, fin cizelată.

Privindu-se în geam, când dintr-o parte, când din alta, aplecându-se să-și vadă chipul, apoi ridicându-se pe vârfuri, până ce apărea strălucind lanțul de pe pântece, nu se mai sătura admirându-se.

„Trebuia să mi se întâmple una ca asta, ca să devin îngâmfat, eu care am vrut o viață întreagă să rămân modest și la locul meu!” își zise, ferindu-și ochii de luciul amețitor al sticlei.

Dar în clipa când întorcea capul, înlemni, cu ochii pe câmpul plin de zăpadă. Trei oameni veneau în goană dinspre sat, cu ciomegele în mâini, furioși nevoie mare.

„Atâta mi-a fost!” îl fulgeră gândul pe domnul Costică.

În cei trei oameni îi recunoscuse pe Inimă-Acră, cu fiu-su Mutulică și cu Mână-Lungă, ginere-su. Genunchii începură să-i tremure, nu găsi putere nici să se miște, nici să dea vreo poruncă vizitiului. Și apoi ar fi fost prea târziu, cei trei urmăritori, cu ciomegele pe sus, se găseau la câțiva pași de șanțul drumului. Bietul boier se făcu mic, prăpădit, rezemat în aripa cupelei, gata să se prăbușească în zăpadă.

— Sărut-mâna, boierule! zise Inimă-Acră.

— Sărut-mâna! zise și Mână-Lungă.

Mutulică nu zise nimic; doar își săltă căciula, de o palmă.

Fugarul nu se îndoia să oamenii îl salutau pe birjar, fiindcă îl vedeau îmbrăcat în manta cu fireturi și zorzoane.

Inimă-Acră sări șanțul, cu ciomagul sub braț și cu căciula în mână. Domnul Costică închise ochii, pregătindu-se să primească lovitura, care însă întârzia să vină. Când îndrăzni să deschidă pleoapele, fostul lui stăpân stătea smerit, neîndrăznind să înceapă vorba. Abia după câteva clipe își luă inima în dinți.

— Sărut-mâna, boierule, zise, tremurând de frică, nu vă fie cu supărare, ni s-a întâmplat un necaz, vrem să întrebăm pe vizitiul Domniei Voastre dacă n-a văzut cumva pe câmp ...

Domnul Costică simți inima venindu-i la loc. Trase aer în piept, își înfipse bine picioarele cu șoșonii în zăpadă, și, cu o mână în buzunar, cu alta pe baston, cu pântecul împins semeț înainte prin deschizătura paltonului, se stropși, plin de mânie.

— Cum îndrăznești să te apropii de mine, nespălatule?

Dar, numaidecât, îl cuprinse teama că stăpânu-su îi va recunoaște glasul, și se căi că intrase în vorbă cu dânsul. Inimă-Acră, speriat de semeția boierului, se trăgea înapoi, să treacă șanțul.

Lui domnul Costică îi veni să râdă, deși nu uita prin ce spaimă trecuse.

„Ia uite la el ce s-a zăpăcit! Sfinte Ignate, mare minune ai făcut!”

Inimă-Acră rămăsese supus, cu căciula în mâini, dincolo de șanț, neîndrăznind nici să plece, dar nici să vorbească.

— Ia spune, mă, ghiorlane, îl milostivi cu o vorbă boierul, după ce umblați pe câmp, cu ciomegele, ziua-n amiaza mare?

— Sărut mâna, boierule, ne-a scăpat un porc din cocină și vrem să-l prindem ...

— Trei inși pentru un porc? Nu puteați să ridicați tot satul?
— Era soi rău! zise Mână-Lungă.
— Pe tine cine te-a întrebat? Ia, măi creștine (asta către Inimă-Acră), arde-i netotului două palme, din partea mea!
Omul se supuse, fără să aștepte a doua poruncă.
— Da' de ce, boierule? Ce greșeală am făcut? începu să se văicărească ginerele, pipăindu-și obrazul ars de palme.
— Ca să nu mai vorbești de rău ființele care nu sânt de față!
Norocul lui Mutulică, dacă ar fi putut să vorbească pățea și el una.
Domnul Costică puse mulțumit piciorul pe scara cupelei.
— Zi, azi ați tăiat porci în sat?
— Au tăiat ăi care au avut! se văcări Inimă-Acră. Că al nostru a fugit ...
Vizitiul luă hățurile.
— La oraș, boierule?
— La oraș, se înțelege!
Trăsura porni în trapul bătut al cailor, cu domnul Costică lăfăit în pernele de catifea roșie.
Cei trei țărani rămaseră pe marginea drumului.
— Ce fu asta, tăicuță! întrebă Mână-Lungă.
— Necazuri, ce să fie? zise socră-su, cu obidă.
Mutulică dădu să deschidă gura, să spună și el ceva; glasul boierului i se părea cunoscut. Dar mutul mut rămâne!

CAPITOLUL IV
Domnul Costică se instalează la hotel

Drumul până la oraș era lung, trecea peste mai multe dealuri, prin mai multe păduri și prin câteva sate. Pretutindeni pe unde erau așezări de oameni, domnul Costică simțea miros de șorici pârlit.
„Mulți porci s-au tăiat!” se gândea, cu pielea înfiorată.
Pe la cârciumi, țăranii, după obiceiurile locului, frigeau laolaltă, pe grătar, măruntaiele aduse de acasă, în legături de pânză vârâte sub mintean. Toți erau voioși și, ciocnind paharele de țuică, cu gura plină de carne, își urau:
— Noroc, noroc! La anul mai gras și mai frumos!
Era vorba de porc, se înțelege.

Domnul Costică se înfiora de fiecare dată, tremurând în paltonul îmblănit ca o șubă.

„Mai bine să fii om decât porc!” își zicea în gând.

Între sate întâlnea căruțe, întorcându-se de la oraș. Unele erau goale, semn că oamenii luaseră pe marfă prețul cerut, altele aduceau porcul înapoi. Erau fel de fel de porci: și mai tineri, și mai bătrâni, și mai grași, și mai slabi. Toți stăteau prăvăliți pe o parte, cu picioarele legate, cu râtul înfipt în paiele murdare din codârlă. Domnul Costică simți că i se rupe inima de milă, ochii începuseră să-i picure, cu toate că își dădea silința să nu plângă.

„Vai, sărmanii de ei! Sărmanii de ei!”

Dar această slăbiciune nu ținu mult. În locul milei, așa cum se întâmplă întotdeauna când îți merge bine, în sufletul lui se născu un simțământ mai oportun și mai energic. Nu folosea la nimic să se văicărească, altceva trebuia să facă dacă vroia să îndulcească soarta foștilor săi semeni! Așa că își dădu căciula pe ceafă, își duse mâna la frunte și, cu cotul rezemat în perne, începu să se gândească. Atât de greu și de adânc se gândea, încât arcurile trăsurii se îndoiau din ce în ce mai tare, în timp ce caii, opintindu-se, abia mai puteau să ducă povara.

După o meditație covârșitoare, când trăsura intra pe bariera orașului, domnul Costică avea planurile făcute. Pe chipul lui prăpădit de milă mai înainte, acum apăruse siguranța de sine a unui om hotărât și energic.

— La cel mai bun hotel! îi porunci vizitiului.

În ultima parte a drumului, caii mergeau ușor, în trap întins și lin, fiindcă, o dată ce domnul Costică luase hotărârea, se ușurase și trăsura.

Orașul era mare, cu străzi drepte și curate. Zadarnic căuta din ochi noul venit vreun maidan de gunoaie ori vreun hârdău cu lături uitat pe la vreo poartă. Din loc în loc se vedeau măturători cu cărucioare pentru adunat gunoiul. „Asta nu-i a bună!” se gândi domnul Costică. În afară de clădirile monumentale, Primărie, Prefectură, Tribunal, orașul avea Episcopie și Universitate. Apoi, pretutindeni erau case cu mai multe caturi. Neținând seama de proporții, acestea puteau fi asemuite cu cotețele găinilor, unde păsăretul dormea pe etaje, unele peste altele, pe prăjini puse dintr-un perete în altul. Era gata-gata să-l întrebe pe vizitiu unde or fi cocinele, când o lumină orbitoare îi luă ochii. Trăsura se oprise în fața unei uși, de două ori

mai mare decât poarta lui Inimă-Acră, sub un felinar electric care lumina strada până la cele două capete.

Vizitiul coborî, cu căciula în mână, și deschise ușa cupeului.

— Am ajuns, boierule!

— Bine, bine! mormăi boierul, cu o nepăsare prefăcută, căutând să câștige vreme, ca să se mai dezmeticească.

Pe urmă, cu semeția regăsită, coborî ca un adevărat boier și, trecând pe sub felinarul orbitor, intră în holul hotelului, printre doi portari în livrele, care i se ploconiră până ce atinseră covorul cu fruntea. Odată ajuns înăuntru, merse întins drept la un fel de țarc, dincolo de care un orășan în haine negre împărțea camere călătorilor, și îi porunci de sus, cu trufie:

— Am nevoie de o (cocină)[2]. De o cameră bună!

— Numaidecât, cucoane!

Vreo doi inși, sosiți mai înainte, așteptau să li se înscrie numele. Domnul Costică îi văzu căutând în buzunarele dinlăuntrul hainelor, de unde scoteau portofele cu acte și teancuri de bani, hârtii colorate.

— Numele dumneavoastră? îl întrebă funcționarul.

La asta, noul sosit nu avusese timp să se gândească; dar nici nu se zăpăci. Duse mâna la buzunar, cum făcuseră ceilalți, și trase afară un portofel nou-nouț, de piele gălbuie. ,,Sfântul a avut grijă de toate!" se gândi, ușurat.

Dar rămase cu ochii zgâiți la portofel. Mirosul pielei îi amintea ceva; ba poate culoarea, gălbuie, și găurelele caracteristice, rămase din rădăcina părului răzuit. Domnul Costică avu o clipă de silă, pe care însă o alungă repede. „Totuși, socoti întinzând portofelul, ar fi putut fi din alt material! De ce tocmai piele de porc?" Portofelul era burdușit cu hârtii de bancă, de toate felurile, dar mai ales dolari americani și lire sterline, și bineînțeles nu lipseau nici actele de identitate. După ce le răsfoi, funcționarul începu să scrie în registrul hotelului: „Domnul (numele și prenumele) — în călătorie de afaceri".

— Semnați, vă rog! spuse, la urmă.

Noul venit nu se zăpăci, se deprindea repede cu noua lui stare.

— Iscălește dumneata pentru mine! Mi-am lăsat ochelarii în geamantan.

Mare îndrăzneală: de unde geamantan, că nu avea nici măcar o desagă?! Dar chiar în clipa aceea, portarul intra pe ușă, târând după el o valiză pe rotile, mare, elegantă, din aceeași piele galbenă ca portofelul.

— Bagajul dumneavoastră, domnule!

Domnul Costică privi geamantanul, fără să se mire. Avu numai un moment de supărare: „Prea multă piele de porc, frate!”

— Condu pe domnul în camera numărul 6, la etajul întâi! porunci funcționarul unui băiețaș îmbrăcat caraghios, cu o haină roșie strânsă pe trup, cu mulți nasturi de alamă.

Băiețașul porni, trăgând geamantanul după el, spre scările largi de marmură, din fundul holului. Până acolo trecură printre măsuțe și fotolii ocupate de boieri și cucoane, precum și domnișoare, care de care mai frumoase și mai elegante.

„Hm! Hm!” tuși domnul Costică, tulburat de atâta frumusețe.

Mergea cu pântecele împins înainte, săltând pe vârfuri, îmbârligându-și, mândru, codița, pe care bineînțeles n-o bănuia nimeni.

CAPITOLUL V
Liga pentru protejarea porcinelor

Îi trebuiră mai multe zile domnului Costică până să se deprindă, cât de cât, cu noua lui viață de orășan ilustru. Camera de la hotel era frumoasă, cu două ferestre mari spre bulevard, avea pat mare, cu baldachin, pe jos erau covoare moi, alături se găsea o cameră de baie, în faianță albă, dar ...

Domnul Costică ar fi vrut mai mult. Ar fi vrut, de pildă, ca odaia să fie undeva pe lângă bucătării, să simtă mirosul aromat de gunoaie și de lături.

Uneori, seara, pornea pe furiș spre mahalalele orașului, adulmecând pe la intrările de serviciu, băgându-și capul prin curți, dar numai atât; nu îndrăznea să cotrobăie prin lăzile de gunoaie, de teamă că l-ar vedea cineva și s-ar face de râs.

Îi era tare dor de o fiertură de sfeclă roșie, cu mălai, îi mai era dor (de cocina) de casa lui, la care s-ar fi întors oricând, cu dragă inimă, dacă s-ar mai fi putut.

Însă nu se mai putea; fiindcă domnul Costică avea o misiune de îndeplinit și se hotărâse să o ducă până la capăt.

Episcopul, Primarul, Prefectul, Rectorul Universității și alte câteva persoane de vază primiră într-o zi această invitație, tipărită frumos, cu chenar de aur și cu majuscule în două culori:

„Stimate Domn,

Urmărind să punem bazele unei Ligi care să lupte contra consumului cărnii de porc, care s-a dovedit neuman pe de o parte, pe de alta dăunător sănătății, vă rugăm să luați parte la întâlnirea de constituire, duminica viitoare, în sala restaurantului vegetarian.

Cu distinsă considerație,
semnat (numele și prenumele)
împreună cu mai mulți amici”

În duminica hotărâtă, restaurantul se umplu de lume, până la ultimul loc, fiindcă invitații aduseseră cu ei și pe membrii familiei, precum și pe numeroșii lor prieteni. Domnul Costică, îmbrăcat în redingotă, cu pantalonii dungați, se urcă pe un scaun, în lipsa tribunei, și, fără nici o introducere, începu:

— Stimate doamne, stimați domni, consumul cărnii de porc e o rușine a secolului.

— A cărnii în general! strigă Rectorul Universității, care, ca om de știință, se simțea dator să pună lucrurile la punct.

— A cărnii în general, consimți vorbitorul, și a celei de porc în special!

Adunarea aprobă:

— Bravo! Jos carnea de porc!

Domnul Costică așteptă să se termine aplauzele, apoi urmă:

— Stimate doamne și stimați domni, să nu credeți că, lipsindu-ne de acest aliment, organismul nostru va avea ceva de pierdut! Dimpotrivă, va câștiga. Nu e o întâmplare că ne aflăm în acest local, al cărui patron a înțeles înaintea tuturor ...

— Bravo! Trăiască patronul! Trăiască vegetarianismul! începură să strige ascultătorii, aplaudând.

Alături, într-o odăiță, patronul tocmai mesteca în liniște un frumos antricot de porc, fript la grătar. Auzind zgomot, alergă în restaurant, cu dumicatul în gât. Lumea îi făcu o primire plină de entuziasm.

— Să-l luăm drept exemplu! tună domnul Costică.

— Miroase a ceva bun! observă Primarul, adulmecând.

Prefectul adulmecă și el.

— Miroase a friptură! strigă, indignat.

Domnul Costică îl privi mustrător, apoi se întoarse spre mulțime:

— Mirosul de carne, doamnelor și domnilor, nu e în aer, ci în conștiința noastră. Trebuie să scăpăm de el!

— Adevărat! întări Rectorul. Acesta este un caz care în știință se numește ...

Patronul se retrase, pe nebăgate de seamă, în odăița lui, înghiți dumicatul care i se răcise în gât, dădu de dușcă un păhărel de vin și, întorcându-se spre bucătărie, porunci:

— Marițo, ia mai pune la grătar un antricot!

Dincolo, domnul Costică își continua discursul:

— Dumnezeu a lăsat atâtea altele, pentru hrana făpturilor lui. De ce carne? Oare decât un rasol, nu-i mai bună (fiertura de sfeclă cu mălai), supa de zarzavat? O supă de zarzavat, cu smântână și cu unt.

În acest fel vorbi încă mult timp, smulgând aplauzele ascultătorilor. La urmă se votă statutul *Ligii pentru combaterea ca aliment a cărnii în general și a cărnii de porc în special*, după care se alese comitetul și domnul Costică fu declarat Președinte. Sediul Ligii se fixă la restaurantul vegetarian, prin bunăvoința patronului, care, chemat în timp ce înfuleca al treilea antricot, încuviință să pună la dispoziție localul, duminicile dimineața. N-avea nimic de pierdut, dimpotrivă, membrii Ligii deveneau de la sine înțeles mușterii săi, și după terminarea dezbaterilor fiecare era dornic de o mică gustare vegetariană. Li se serveau un fel de pateuri umplute cu spanac și alte zarzavaturi. De la o duminică la alta, pateurile erau mai bune și aveau mai multă căutare.

— Draga mea, spuneau cucoanele, spanacul este minunat! Nu mi-aș fi închipuit.

Adevărul este că în spanac bucătarul punea și carne tocată. Însă în această blestemăție nu trebuie să se vadă un insucces al Ligii. Dacă la restaurantul vegetarian se consumau câteva zeci de kilograme de carne pe săptămână, în restul orașului, datorită intensei propagande, consumul ei scăzu constant, ca spre sfârșitul iernii să devină neînsemnat.

„Îți mulțumesc, Doamne, că mi-ai ajutat să apropii de îndeplinire această nobilă misiune!” spunea seara, smerit, domnul Costică.

Dar nu la fel de mulțumită era toată lumea ...

CAPITOLUL VI
Răpirea domnului Costică de către măcelari

Într-o după-amiază a primăverii care urmă, prăvălit în fotoliu, domnul Costică își bea tacticos cafeaua, trăgând din când în când dintr-o mare țigară de foi, când sună telefonul.

— Alo! se auzi la capătul firului. Domnul... (numele și prenumele)?

— Da, eu în persoană.

— Aici e recepția. Un domn dorește să vă vorbească numaidecât.

— În ce chestiune?

— În legătură cu Liga.

— Dacă-i așa, trimite-l sus!

Peste câteva clipe, se auzi ciocănind la ușă. Vizitatorul era un om necunoscut, cu o figură care gazdei îi amintea parcă de ceva, cum ar fi amintit oricui; cu alte cuvinte, avea o figură foarte caracteristică. Un om voinic, cu umerii lați, cu pumnii mari și cu picioarele scurte, înfipte zdravăn în pământ.

— Vă salut cu respect! zise el, înclinându-se.

— Poftește! îl îmbie gazda, lăsându-se mai adânc în fotoliu.

Musafirul se apropie, sfios, deși sfiala nu se potrivea deloc cu chipul lui. Avea o față rotundă, grasă, roșie, cu vreo două rânduri de guși. Obrajii mai roșii decât restul feței luceau de parcă ardeau pe dedesubt. Dacă n-ar fi fost îmbrăcat orășenește și nu s-ar fi mișcat ca oamenii, n-ar fi fost greu să-l iei drept un soi de căpcăun.

— Cu ce-ți pot fi de folos? îl întrebă domnul Costică, după ce-i făcuse semn să stea jos, în fotoliul cel mai apropiat.

Rămăsese cu ochii la mâinile lui mari, păroase, care parcă abureau, trimițând în aer un miros ... un miros cam cunoscut.

— Prea stimate domnule Președinte! începu străinul, fără să se așeze, ca să se arate cât mai respectuos. În mahalaua noastră inaugurăm azi o filială a Ligii.

Chipul gazdei se lumină:

— Foarte frumos din partea dumneavoastră!

Străinul continuă:

— Mă numesc Ghiță Bivolaru și sânt trimis de comitet să vă invit la serbare. Cred că nu o să ne refuzați?

— Pentru așa ceva, niciodată! Ai bunătatea și așteaptă-mă un minut!

Domnul Costică se ridică sprinten și trecu în baie, pentru a-și pune înfățișarea la punct. Nu-și mai încăpea în piele de mândrie, văzând cât ajunsese de cunoscut și stimat. Curând avea să devină unul din fruntașii orașului, și numai în câteva luni de când venise.

— Sânt la dispoziția dumitale, zise, ieșind cu pardesiul primăvăratic strâns pe trup, cu o batistă albă, din cea mai subțire pânză de Olanda, fluturând în buzunarul de la piept, și, bineînțeles, cu nelipsitul baston sub brațul stâng. (Pe braț nu-l putea ține, fiindcă era un baston cu măciulie, cum s-a spus de la început.)

Jos, în holul mare, oamenii se dădeau în lături, cu respect, ca să-i facă loc. Domnul Costică împărțea saluturi, cu degetele înmănușate, când într-o parte, când în alta.

Aproape de ușă, directorul hotelului îi ținu calea, plecându-se respectuos:

— Un grup vă roagă să luați parte duminică ...

— Bine, bine! Dă dispoziție să se noteze în agenda mea; sânt prea ocupat ca să le țin minte pe toate.

— Ar trebui să vă luați un secretar! își dădu eu părerea Ghiță Bivolaru, care îl însoțea, ținându-se un pas în urma lui.

— Ieși afară, porcule! se auzi în clipa aceea un glas mânios, răcnind.

Domnul Costică simți că-i vine rău. Alb ca varul, se rezemă de tocul ușii. Sub portal, portarul îmbrâncea un cerșetor:

— Pleacă! Marș de-aici, porcule!

Abia când înțelese ce se întâmplă, domnul Costică își reveni și zâmbi strâmb către însoțitorul său:

— Un pic de amețeală! Mi se întâmplă, când mă ridic îndată după dejun.

Între timp, portarul îl văzuse și se repezise să țină ușa, deși era deschisă.

— Mă iertați, boierule! Am de lucru cu un porc de cerșetor.

— E și el o făptură a lui Dumnezeu!

— Adevărat, dar cerșește ca să bea.

Domnul Costică îl întrerupse, nemulțumit:

— Eu îți vorbeam de porc, nu de bețiv! Când cineva dintre (voi) dintre noi face vreo ispravă urâtă, îl numiți porc, fără să vă gândiți că bietul porc n-ar fi putut face așa ceva!

— Foarte adevărat! zise Ghiță Bivolaru. Mie porcii îmi sânt tare simpatici. De altfel, branșa mea ...

Îl luase gura pe dinainte. Însă domnul Costică nu băgă de seamă încurcătura lui.

Afară aștepta un automobil, mare, ca un dric. Șoferul și Ghiță Bivolaru își făcură un semn de înțelegere, din ochi.

Când să plece automobilul, prin dreapta se mai urcă un ins, răsărit ca din pământ; la înfățișare, nu se deosebea mult de celălalt. Fără să salute și fără să ceară încuviințare, se așeză lângă domnul Costică, înghesuindu-l la mijloc.

— Scuzați! găsi totuși de cuviință să intervină Ghiță Bivolaru. Dumnealui este vice-președintele filialei noastre, și a ținut să vă însoțim împreună.

— Încântat de cunoștință!

Noul venit nu dădu nici o atenție acestui schimb de vorbe politicoase. Trântit pe pernele automobilului, cu pălăria trasă pe ochi, mesteca întruna, fără să înghită, ceva ce nu se mai termina, pesemne gumă americană. Domnul Costică văzu abia acum că nu avea nici cravată, nici guler; mai văzu că obrazul lui, nebărbierit, era parcă și murdar, ca și mâinile, ca și îmbrăcămintea. Fără voie se trase în partea cealaltă, spre Ghiță Bivolaru, dar atunci băgă de seamă că nici acesta nu avea o înfățișare cu mult mai îngrijită. La început, în camera de la hotel, nu-și dăduse seama.

„Sânt oameni săraci!” se gândi, cu îngăduință.

Și le zâmbi binevoitor, întâi unuia, pe urmă celuilalt. Dar zâmbetul era mai mult pentru sine, ca să-și alunge un fel de teamă care începea să-l cuprindă. Căci automobilul părăsise străzile umblate și gonea în lungul unei gârle murdare, de o parte și de alta căreia se înșirau, la mare distanță una de alta, case mici părăginite. Ici-colo se vedea câte o femeie, ori un copil, la o poartă. Și apoi iarăși urmau locuri virane.

— Cam departe mergem! spuse cu îndoială domnul Costică.

Ceilalți, de data asta nu-i mai dădură nici o importanță. Vreau să spun de Ghiță Bivolaru, căci dacă e vorba de al doilea, acela nu-i dăduse importanță de la început, își vedea de guma lui.

— Ce-ar fi să ne întoarcem?

Văzând că nici de data asta nu primește răspuns, domnul Costică, tot mai neliniștit, se săltă în perne, încercând să întindă mâna ca să ciocăne în geamul care îi despărțea de șofer.

— Stai jos! îi porunci Ghiță Bivolaru, cu un glas schimbat.

În aceeași clipă, domnul Costică simți între coaste o apăsare rece.

„Ăsta-i revolver!” se gândi, amintindu-și de un film cu gangsteri.

I se păru ciudat să-i fie frică de revolver, când o viață întreagă nu se așteptase să moară de altceva decât de cuțit.

— Ce-aveți cu mine? întrebă, clănțănind din dinți.

— O să vezi numaidecât!

— Dar n-am făcut nimic rău.

Însoțitorii se priviră cu coada ochiului.

— Hm! mormăi, în sfârșit, cel din dreapta.

— Cum adică? Nu mă credeți? Vă închipuiți că pot să am o pată pe conștiință?

— Hm!

— Dacă nu m-am purtat cum se cuvine, vă rog să mă iertați!

— Ține-ți gura! îi porunci Ghiță Bivolaru, împingându-i pistolul în coaste.

Acum automobilul părăsise malul râului și, după ce străbătuse câteva ulițe strimte, prăfuite, ajunsese la o cale ferată, de-a lungul căreia o luă, icnind, prin hârtoape. Ceva mai departe, într-o gară de mărfuri, era un șir de vagoane, cu pereții din zăbrele; înăuntru se vedeau vite, claie peste grămadă. Domnul Costică le auzi mugind și se înfioră. Duse mâna la buzunarul vestei, de unde scoase ceasornicul de aur, cu lanț gros cât degetul mare.

— Poate vrei să ți-l fac cadou? începu, mieros, întorcându-se spre Ghiță Bivolaru.

Drept răspuns, simți țeava revolverului împungându-l între coaste. Se suci spre celălalt.

— Poate ți-ar plăcea dumitale.

Omul își văzu de mestecat guma americană.

— Nu vreți cumva un inel cu briliante?

— Muuu! Muuu! făceau vitele înghesuite în vagoane.

— Sau unul cu safire? Dacă vreți portofelul meu ... Nu e prea îndesat, dar mai am bani la bancă ... Pot să vă iscălesc un cec ...

Vorbea din ce în ce mai repede, pe măsură ce îi creștea spaima. Șirul de vagoane nu se mai termina; printre gratii se vedeau vitele, zbătându-se. Aerul era plin de mugetele lor sfâșietoare.

— Vă dau toată averea mea! ...

— Muuu! Muuu!

— Mă angajez să vă fiu servitor toată viața! Cereți-mi orice, numai dați-mi drumul!

Dacă spaima lui crescuse până la pierderea mândriei și înlocuirea ei cu cea mai josnică slugărnicie, să nu-l judece nimeni prea aspru, căci nu se știe ce-ar fi făcut altul într-o împrejurare asemănătoare. Împrejurimile deveneau tot mai sinistre, șirul de vagoane se terminase, dar acum, pe partea aceea se întindea un gard foarte înalt, de scânduri cenușii, dincolo de care erai îndemnat să crezi că se întâmplă fapte îngrozitoare; plutea în aer un miros de sânge și de groază.

Lac de nădușeală din cap până în coadă, sfârșit, domnul Costică începu să plângă; fără să-și dea seama ce spune:

— Vreau acasă! Dați-mi drumul, că nu mai fac altădată! Vă rog, fie-vă milă de mine!

Răpitorii lui aveau însă inima de piatră.

— Fie-vă milă! Dați-mi drumul! ...

În sfârșit, automobilul își încetini mersul și, cotind încet la stânga, trecu pe sub o poartă de fier, ca să intre în curtea mărginită de gardul sinistru. Dacă nu ar fi avut ochii plini de lacrimi, domnul Costică ar fi putut să vadă, și atunci făcea infarct miocardic, că deasupra porții era o firmă lungă, neagră, pe care scria, cu litere roșii:

ABATORUL COMUNAL

Spre norocul lui, nu-și mai dădea seama ce i se întâmplă. Nu auzea nici loviturile înfundate de satâr care veneau de la niște hangare, din fund, nu vedea petele de sânge de pe ziduri, nici băltoacele roșii prin care trecea automobilul, împroșcând noroiul însângerat în toate părțile.

— Vreau acasă! Vreau acasă! scâncea, ud de lacrimi.

În fața unei clădiri de cărămidă netencuită, care părea și ea plină de sânge, automobilul se opri, și cei doi paznici coborâră, pe o parte și pe alta.

— Hai, mișcă-te! porunci Ghiță Bivolaru.

— Ar trebui să-l legăm la ochi! spuse celălalt. Să nu recunoască locul.

Ghiță Bivolaru rânji fioros:

— Tu crezi că mai iese viu de aici?

— Doamne, Doamne! Dar ce v-am făcut, oameni buni? Ce-aveți cu mine?

— Mișcă înainte, și-ai să vezi!

Domnul Costică urcă, împiedicându-se, câteva trepte de piatră roasă, străbătu un coridor lung, întunecos, apoi se pomeni într-o încăpere unde așteptau vreo zece-cincisprezece oameni.

— Aha! exclamară aceștia. Va să zică, el este!

Semănau cu cei doi dinainte, atâta doar, că, neavând îmbrăcămintea de oraș, li se ghicea dintr-odată meseria.

— Măcelarii! îngâimă înspăimântat prizonierul.

Cei mai mulți abia veniseră din hale. Erau în halate albe, pătate de sânge, cu șorțuri de piele în față; la brâu le atârna câte un lanț gros, de care erau legate tot soiul de cuțite. Fără voie, domnul Costică își duse mâna la carotidă.

— Mișcă înainte! îi porunci Bivolaru.

În mijlocul încăperii se vedea o masă lungă. Șeful măcelarilor stătea la mijlocul ei, în fața unor dosare. Numai privindu-l, prizonierul simți că i se înmoaie picioarele. Era un om cât ceilalți doi, răpitorii, cu un gât scurt și gros, ca de taur, cu un cap rotund, din care nu se vedea decât gura mare, ținând de la o ureche la alta, cu dinți rari, de metal, plantați în așa fel încât cei de sus să se îmbuce cu cei de jos, putând să reteze orice dintr-o mușcătură.

— Stimate domn! începu să se lingușească în fața lui domnul Costică. Dacă și inima vă e tot atât de bună pe cât vă arată chipul, aveți îndurare, și dați poruncă acestor onorați prieteni ai domniei voastre, să mă elibereze.

Șeful măcelarilor râse în hohote și toată adunarea făcu asemeni, până ce el îi liniști, pocnind de câteva ori, cu putere, din cele două rânduri de dinți, care sunau ca niște ciocane.

— Ședința este deschisă! spuse el, după aceea.

Măcelarii se așezară repede pe scaune, în jurul mesei. Domnul Costică rămase în picioare.

— Știi pentru ce vină te-am adus aici? se răsti Șeful măcelarilor.

— Nu, onorate domn! Aveți bunătatea să-mi spuneți, și îmi voi da silința să-mi repar greșala.

Se stârniră iar râsete.

Maimarele adunării pocni din dinți, să se facă liniște, apoi își pironi privirea în ochii înspăimântați ai prizonierului și răcni din fundul bojocilor:

— Fiindcă ne-ai lăsat muritori de foame!

— Scuzați, n-am înțeles bine! se bâlbâi domnul Costică, plimbându-și ochii de la un cap la altul al mesei, pe trupurile bine hrănite. Nu am impresia că vă lipsește mâncarea ...
— Gura! Te-am adus să afli acuzațiile noastre, nu să-ți auzim părerea.
— Da, onorate domn! Vă ascult! Îmi voi da toată silința să înțeleg bine!
— Numele dumitale?
— Eu sânt domnul Costică.
— Costică, și mai cum?
— Râtulescu.
Până acum i-am ocolit numele, socotindu-l simplist și neinspirat, o copilărie. Dar nu am încotro, așa scrie în acte, naivitatea aparține Sfântului Ignat, nu mie.
— Nu știu de ce-mi aduce aminte numele tău! zise, scărpinându-se în cap, unul dintre măcelari, acela numit Ghiulea. Râtulescu! ... Nu vine cumva de la rât?
— Nu, vai de mine! sări speriat domnul Costică. Nici pomeneală!
Ghiulea îl străpungea cu o privire bănuitoare.
,,Oare mi s-o fi văzând semnul belciugului?” se întrebă învinuitul.
Șeful adunării clănțăni din dinți, apoi continuă interogatoriul:
— Ziua nașterii?
Domnul Costică simți că se sufocă.
— Zi-zi-ua .. . Ați întrebat ceva, vă rog?
— În ce zi ești născut?
— La Sfântul Ignat!
— Unde locuiești?
— Scuzați-mă, vă rog, Șefu! se amestecă în vorbă măcelarul Ghiulea. Vreau să-i pun încă o întrebare. Ascultă, bă, ești născut în ziua de Sfântul Ignat, am auzit bine?
— Chiar așa!
Omul se ridică de pe scaun, cu pumnii proptiți în marginea mesei, aplecat amenințător înainte.
— De ce tocmai la Sfântul Ignat?
Domnul Costică se socoti pierdut. Făcu un pas înapoi și își strânse cât putu mai bine codița, ca nu cumva să se bănuiască pe sub haine.
— Nu văd ce importanță are întrebarea, zise Șeful, grăbit să termine cât mai repede judecata.

— Nici o importanță, onorate domn! întări domnul Costică. Absolut nici una! Vă asigur pe cuvântul meu de onoare!

— Pretinzi că nu știi pentru ce vină ești adus aici? urmă interogatoriul.

— Nu; nu știu nimic. Dacă am făcut ceva rău, vă cer iertare.

— Ești fondatorul și Președintele Ligii care combate consumul cărnii de porc?

— Da.

— Asta-i vina!

Învinuitul rămase cu gura căscată.

— Asta-i vina! repetară măcelarii, în cor.

— Onorate domn, vă jur că nu înțeleg.

— E adevărat că îndemni lumea să nu mănânce carne de porc?

— Da!

— De ce?

Domnul Costică simți privirea lui Ghiulea, străpungătoare.

— Răspunde! răcni Șeful.

— Pentru că nu este omenește ...

Ghiulea întrebă, amenințător:

— Dar să mănânci altfel de carne, nu-i la fel?

„Ăsta știe ceva! se gândi domnul Costică. Gata! Acum nu mai am nici o scăpare”.

— Răspunde! tună măcelarul.

Nu avea ce răspunde. Plătea acum greșeala de-a fi căutat să apere neamul porcesc, lăsând pe planul al doilea celelalte animale; își aplecă fruntea spre pământ, lăsând să se înțeleagă că nu avea nimic de spus în apărare.

„Tuturor celor neîndreptățiți li se cuvine același sprijin! se gândi. O dreptate împărțită numai unora din cei ce-o așteaptă, e mai rea decât o dreptate neîmpărțită nimănui! Am greșit, îmi merit soarta!”

— După cum vedeți, acuzatul nu mai are nimic de spus! observă Șeful măcelarilor, răsfoind niște dosare.

Apoi, găsind pesemne hârtiile căutate, le întinse pe masă și ridică ochii.

— Avem în județ nouăsprezece mii de porci arvuniți, zise. Știi ce înseamnă asta?

— Nu, onorate domn!

— Înseamnă că dacă nu-i putem aduce la oraș, să-i tăiem, am pierdut arvuna, trei milioane.

— Îmi pare rău pentru dumneavoastră!

Șeful sări deodată în picioare.

— Dar noi nu vrem să pierdem nimic! răcni. M-ai înțeles?

— Da!

— Așa încât, cei nouăsprezece mii de porci vor fi lunea viitoare, de dimineață, aici. Ne-am luat toate măsurile ... Și tocmai de aceea trebuie ...

— Spuneți, onorate, domn. Voi face orice trebuie.

— Trebuie ca Liga să nu mai existe. Ca orășenii să cumpere în liniște carnea de porc.

— Foarte bine! Voi lua imediat măsuri pentru desființarea Ligii.

— Ha-ha-ha! râse măcelarul. Cum o să te credem?

— Dar jur, pe tot ce-mi veți cere. Pe deasupra, vă dau cuvântul meu ...

— L-ai dat și Ligii, o dată, iar acum ești gata să-l calci.

Domnul Costică își lăsă capul în jos, rușinat. Purtarea lui era nedemnă, merita disprețul și orice pedeapsă.

— De aceea, ca să fim siguri, urmă Șeful măcelarilor, noi am hotărât ...

Aici făcu o pauză. Domnul Costică îl văzu umblând cu mâna la șold. Măcelarii ceilalți făceau la fel.

— ... Am hotărât să ...

Cu un fâșâit scurt, de fier frecat în teacă, lamele cuțitelor ieșiră deasupra mesei, toate deodată.

— Să te omorâm! încheie, fioros, măcelarul.

— Ha, ha! rânji Ghiulea. Domnule Râtulescu, lasă-mi cinstea să încep eu primul!

Ocoli masa și se apropie cu cuțitul.

— Domnilor, începu să se roage domnul Costică, disperat. Aveți milă de un biet nenorocit; n-am avut nici o ambiție; am crezut că fac bine. Iertați-mă, și vă voi fi de ajutor. Vă rog, domnilor, cruțați-mi viața. Voi lupta alături de dumneavoastră. Voi înființa Liga pentru mărirea consumului de carne ...

Măcelarii însă nu-l ascultau. Prizonierul văzu o mulțime de cuțite îndreptându-se spre el și înțelese că i-a venit sfârșitul. Avu deodată părerea de rău că nu știuse să moară demn; în loc să-și disprețuiască dușmanii, încercase să treacă de partea lor.

„Sânt un laș și un trădător! Merit cu prisosință pedeapsa!”

— Domnule Râtulescu, rânji Ghiulea, punându-i lama cuțitului în gât, acum numai Sfântul Ignat mai poate să te scape!

Ceilalți măcelari hohotiră de râs.

— Adevărat, fiii mei! se auzi atunci un glas, venit din cer.

Toți se întoarseră, înspăimântați. Pe zidul dintre ferestre apăruse o lumină și creștea, îmbrăcând conturul unui cap de sfânt desenat din ce în ce mai deslușit. Cuțitele începură să cadă, unul câte unul, pe dușumea. Măcelarii se trântiră cu fruntea la pământ.

— Eu sânt Sfântul Ignat! se auzi același glas. Mi-ați pronunțat numele și am venit.

„E timpul să mă cărăbănesc!” își zise domnul Costică, încă tremurând.

Folosindu-se de zăpăceala tuturor, se strecură pe lângă zid, deschise ușa, o luă pe coridor, și dintr-o fugă fu afară, la automobil.

— Pornește motorul! îi porunci cu îndrăzneală șoferului, care îl privea năuc.

Apoi domnul Costică smuci portiera și se trânti pe canapeaua automobilului, ca un adevărat boier.

— Înapoi la hotel! ordonă. Să mâi repede, dacă vrei să capeți bacșiș.

Abia după ce automobilul ieși pe poarta abatorului, începu domnul Costică să se dezmeticească și să-și dea seama de la ce soartă îngrozitoare scăpase. Acum însă, fiindcă era teafăr, uitase felul josnic cum se purtase.

„Ce bine este să trăiești!” se bucura, trăgând adânc aer în piept.

În ceea ce îl privea pe Sfântul Ignat, care îl scăpase, nu i se simțea deloc îndatorat.

„La urma urmei, a venit singur, nu l-am chemat eu! A, când o fi să-l chem, atunci desigur am să-i mulțumesc! ...”

CAPITOLUL VII
Cel mai iubit cetățean al orașului

Prefectul Poliției citea ziarul, cu pipa în colțul gurii, pufăind arar, într-un nor albăstrui de fum, când șeful de cabinet îi aduse cartea de vizită a domnului Costică.

— Poftește-l numaidecât! zise, ridicându-se emoționat, ca să aranjeze un fotoliu pentru musafir, în fața biroului său uriaș.

Îndată, ușile se dădură în lături și prietenul nostru înaintă, plin de măreția pe care i-o dădea situația lui de Președinte al Ligii.

— Cu tot respectul, domnule Președinte! îl salută Prefectul, frângându-se de mijloc.

— Bună ziua! răspunse domnul Costică, întinzându-i numai două degete.

Apoi se așeză în fotoliu și începu:

— Ieri, în plină zi, s-a săvârșit asupra mea un atentat; am fost răpit într-un automobil.

— Vai de mine, cum s-a putut?! Asta-i ca la cinematograf!

— Exact. Am fost târât într-un loc rău famat, unde au încercat să smulgă din gura mea secretele Ligii noastre.

— Extraordinar!

— Bineînțeles că n-au aflat nimic, deși au folosit tot felul de torturi.

Prefectul își frângea mâinile.

— Sânt dezolat, domnule Președinte! Și noi, care veghem de dimineața până seara pentru siguranța cetățenilor!

— În sfârșit, după cum vezi, am scăpat.

— Ce noroc!

— Am scăpat nu datorită norocului, ci iscusinței mele.

— Nu mă îndoiesc.

— Acum iată pentru ce am venit, domnule Prefect.

— La dispoziția dumneavoastră, domnule Președinte.

— Am nevoie de o sută de agenți care să mă păzească.

Prefectul își ascunse surprinderea.

— Bineînțeles! ... Totuși, o sută, nu e cumva prea mult?

Domnul Costică îl privi urât.

— O sută, așa socotesc eu!

— Credeam că vreo nouăzeci, nouăzeci și cinci ar putea fi de ajuns! zise Prefectul repede, ca să alunge reaua impresie făcută o clipă mai înainte.

— Fie! Nouăzeci și cinci! acceptă domnul Costică.

După câte își amintea, măcelarii erau vreo cincisprezece. Ar fi vrut să aibă pentru fiecare dintre ei câte zece agenți; poate însă că într-adevăr era prea mult.

— Nouăzeci și cinci! Dar să fie din cei mai buni, domnule Prefect. Îți atrag atenția că persoana mea se află în mare pericol.

Prefectul puse mâna pe telefon și începu să dea ordine:

— Allo, brigada a cincea, a șaptea și a unsprezecea, împreună cu cinci oameni de la a șaisprezecea, vor face, începând de astăzi înainte, paza personală a ilustrului nostru concetățean, domnul ... (numele și prenumele).

În acest timp, domnul Costică se plimba dintr-o parte în alta a biroului vast, aprobând satisfăcut ordinele Prefectului, îmbârligându-și codița la fiecare cuvânt.

— Altceva, cu ce vă mai pot fi de folos? întrebă Prefectul, după ce puse jos receptorul.

— Altceva? Ah, da! Ascultă! S-a pus la cale un complot.

— Un complot! ... Nemaipomenit. Cine v-a informat?

— Am mijloace personale, nu le pot dezvălui. Așadar, ia notă că luni de dimineață nouăsprezece mii de porci vor fi aduși în oraș, încercându-se astfel distrugerea Ligii.

— Nouăsprezece mii de porci? Colosal! făcu Prefectul, înghițind în sec. Fiindcă îi plăcea foarte mult carnea de porc, mușchiul și antricoatele mai ales, fripte la grătar și însoțite de cartofi prăjiți, cu salată de varză roșie sau de andive.

— Sigur că-i colosal! reîncepu domnul Costică, indignat. Avem datoria să luăm măsuri.

— Foarte bine! Uite ce este de făcut! Luni de dimineață, toți agenții pe care îi ai, întăriți cu regimentul de infanterie, vor păzi barierele orașului, să nu intre nici un porc.

„Măcar unul dacă aș putea să-l fac scăpat, pentru sufletul meu!” se gândea Prefectul.

— Eu personal, continuă domnul Costică, voi fi în fruntea apărătorilor, la bariera mare!

„Atunci, eu să mă duc la altă barieră! se gândea Prefectul. Poate izbutesc să trec un godac pe ascuns!”

După ce totul fu pus la cale în amănunțime, domnul Costică își luă rămas bun și plecă, satisfăcut.

Cum ieși în stradă, își dădu seama că popularitatea îi crescuse în mod simțitor într-o singură oră. Firește, în oraș se aflase aventura extraordinară, al cărei erou fusese; secretarul Prefectului de Poliție trăsese cu urechea și bătuse toba; acum fiecare cetățean se socotea dator să-l ovaționeze pe Președintele Ligii. Răsturnat în pernele trăsurii, acesta le făcea semne cu mâna și le trimitea bezele. Dar, primele semne de admirație erau nimic față

de ce se pregătea la hotel, unde se adunase o mare mulțime de oameni. Când trăsura apăru în colțul bulevardului, toți aceștia izbucniră în urale.

— Trăiască veneratul nostru Preşedinte al Ligii! strigă Primarul, din balconul Primăriei, aflată chiar în fața hotelului.

— Uraaa, uraaa! răspunse mulțimea, ca un tunet.

De la ferestre, femeile aruncau flori care acopereau pavajul, țesând un covor în toate culorile și înăbușind tropotul cailor. Cu greu își făcea trăsura loc prin mulțimea entuziasmată, care nu contenea cu uralele.

— Ce se întâmplă aici? întrebă un străin, venit chiar atunci de la gară.

Cei din jur îl priviră cu indignare.

— Dar cum, dumneata nu știi? îl admonestă cineva din mulțime.

— Iertați-mă, vin prima oară în orașul dumneavoastră!

— Atunci se schimbă treaba. Află că sărbătorim pe ilustrul nostru concetățean ... (numele și prenumele).

— Și, dacă sânteți amabili să-mi spuneți, pentru ce fapte?

— Fapte? Asta-i bună! Ce face el pentru orașul nostru întrece orice fapte de pe lume!

Cineva adăugă, venind în ajutorul primului:

— Domnul (numele și prenumele) e făcător de minuni, mândria noastră!

— A descoperit o doctorie nouă?

— Glumești, domnule!

— O fi inventat o mașinărie care scutește pe oameni de muncă!

— Ași! N-ai nimerit-o!

Străinul continuă să întrebe, intrigat tot mai tare: construise sărbătoritul catedrala, sau cele două licee, de băieți și de fete (pe atunci tineretul nu învăța împreună, ei cu ele)?

— Dar ce atunci, domnilor? A fost primit în Academie, a luat premiul Nobel?

— Degeaba, domnule, nu se compară! A fondat Liga care combate consumul cărnii de porc, foarte dăunătoare pentru sănătatea omului.

Străinul izbucni în râs:

— Cum, pentru asta îl purtați în triumf?

— Vezi că te snopesc! îl amenință un vlăjgan.

— Trăiască, trăiască! striga în continuare Primarul.

— Tu de ce nu aclami? îl întrebă vlăjganul pe străin.

Acesta nu era un scandalagiu, de felul lui, încât, ca să curme discuția și să nu se aleagă cu vreo scatoalcă, începu să strige o dată cu ceilalți:

— Trăiască, uraaa, trăiască!

Fierbințeala creștea întruna. Când domnul Costică fu să coboare din trăsură, mulțimea îl luă pe brațe și îl duseră așa până în ușa hotelului. înăuntru îl așteptau alte dovezi de admirație: zeci și zeci de coșuri cu flori, sute de telegrame de felicitare, sute de invitații la diferite serbări și congrese. Câteva delegații de doamne, câteva de domnișoare, câteva de bătrâni, de la diferite Societăți și Asociații, veneau să-i ofere sărbătoritului președinția de onoare.

Tot restul săptămânii se scurse în banchete, cu șampanie, cu discursuri, cu flori și cu aplauze. Niciodată orașul nu sărbătorise pe cineva cu atâta elan și fierbințeală. Doar câte un străin se mai mira uneori și întreba cu nevinovăție:

— Este un mare poet?... Un artist?... Un om de știință?

— Ia ascultă, prietene! se stropșeau la el. Ai venit aici să faci pe prostul? Ori să-ți bați joc de lume?

Ce mai la deal, la vale! Când e să-ți meargă bine în viață, îți merge peste orice îți trece prin minte. Îmbătat de glorie, în zilele acelea domnul Costică nu-și mai amintea nimic din ce lăsase în urmă; își vedea de petreceri, își consuma triumful cu lingura mare, bucurându-se ca de icre negre, ungându-se cu grăsime până la ceafă.

Acum, spre a vorbi drept, multe cusururi o fi avut domnul Costică, însă datoria nu putea să și-o uite! Petrecu până duminecă seara, apoi își luă rămas bun de la admiratori, și, cu toată stăruința acestora de a mai rămâne, nu se lăsă ademenit, cum nu l-ar fi ademenit nici chiar sirenele. (Asta-i doar o vorbă; altminteri, domnul Costică nu văzuse în viața lui o sirenă.)

— Mâine am de jucat un rol greu! le spuse, cu gravitate.

Lumea înțelese, și domnul Costică, dus cu alai până la hotel, fu lăsat să se odihnească, așa că a doua zi să fie la înălțime.

Când luminile de la odaia lui se stinseră, în tot orașul se lăsă o liniște adâncă. Oamenii mergeau pe vârfuri și își vorbeau numai prin semne, ca surdo-muții. Curând, această tăcere neobișnuită făcu să adoarmă toată lumea.

Numai cei nouăzeci și cinci de agenți ai Poliției, ascunși care prin hotel, care prin împrejurimi, pe sub garduri, prin copaci și pe acoperișuri, vegheau

să nu i se întâmple ceva rău eroului.

CAPITOLUL VIII
Înfruntarea polițiștilor cu măcelarii

Aflând că agenții Poliției erau răspândiți de jur împrejurul orașului, măcelarii hotărâră să-și strângă forțele la o singură barieră, și anume la bariera mare, ca să poată trece cu toți porcii într-o singură coloană, masivă, greu să fie oprită.

Încă din timpul nopții, în urma ordinelor primite, porcarii se puseră în mișcare, pe drumurile mărginașe. Înaintea zorilor, erau adunați, împreună cu porcii pe care-i mânau din urmă, în fața orașului, o masă enormă, gata să năvălească pe bariera mare, toți grămadă, mai mulți decât un corp de armată. Șeful măcelarilor, călare pe un cal murg, însoțit de aghiotanții săi, de asemeni călări, făcu la trap înconjurul uriașei turme de porci, îmbărbătându-și porcarii. Fiind mulțumit de înfățișarea tuturor, porunci să se desfășoare în vânt steagurile breslei, roșii, cu un cap de bou la mijloc și cu un cuțit deasupra.

— Ascultaaați! strigă, ridicându-se în scări.

Avea glasul atât de puternic, că se auzea la un kilometru. Porcii începură să guițe înfricoșător, pe nouăsprezece mii de glasuri. După ce porcarii izbutiră să-i liniștească, Șeful măcelarilor vorbi astfel:

— Ascultați, porcari și măcelari, și toți care faceți parte din breaslă! De peste un an de zile, orașul a pornit război împotriva noastră; nefiind pregătiți de luptă, a trebuit să ne retragem de pe poziții. Trei sferturi din măcelării au fost închise, abatorul nu mai lucrează decât o zi pe săptămână, fiecare dintre noi am slăbit cu zece până la douăzeci de kilograme.

— Aoleu, ce minciună! necheză calul murg, scuturându-și frâul.

Calul aghiotantului din dreapta întoarse capul:

— Ai spus ceva?

— Tu nu-l auzi cum minte? După părerea mea (și să știi că spinarea nu mă înșeală niciodată), șmecherul acesta a mai prins vreo șapte-opt kilograme.

— Te cred, fiindcă și al meu e mult mai greu ca înainte.

Calul din stânga intră și el în vorbă:

— Cât despre al meu, dacă nu descalecă într-o jumătate de oră, mi-am pus în gând să-l trântesc în țărână. Nu de alta (căci, după cum știți, nu sânt nărăvaș), dar, pur și simplu, îmi rupe spinarea! Au, au, auuu! drace! Greu se mai lasă!

— Ascultați, porcari și voi, parlagii, și restul de măcelari! Ora atacului a sosit. Cu Dumnezeu înainte! Uraaa!

— Înainte, marș! se auziră comenzi, pe batalioane și regimente.

Armata de porci porni toată odată, într-un marș măsurat și sigur, spre bariera care se găsea la o depărtare de câteva sute de metri. Cum negurile dimineții tocmai se ridicau, nu trebuiră să meargă mult, pentru a vedea șirurile de agenți și de infanteriști închizând drumul. În mijlocul lor, pe un cal uriaș de Normandia, era Prefectul Poliției, care se răzgândise și venise la bariera mare, fiind informat că la celelalte bariere nu se simțea nici o mișcare. Domnul Costică se afla alături, în trăsura de gală a Prefecturii. Fusese hotărât să vină și el tot călare, fiindcă se potrivea mai bine cu împrejurarea. Însă, când se suise în șa, nu putuse să stea ca oamenii, îl incomoda codița, bat-o vina!

— Au pornit, domnule Președinte, spuse Prefectul, privind prin binoclu.

— Lasă-i să se apropie.

Glasurile porcarilor, amestecându-se cu grohăiturile porcilor, se auzeau din ce în ce mai limpede. Un nor de praf cenușiu se ridica în urma turmei, făcând un impresionant decor de bătălie.

Prefectul deveni palid.

— Ce facem?

— Ai răbdare! răspunse domnul Costică, ridicându-se în picioare și arătându-se curajos, deși tremura de frică.

De altminteri, tremurau de frică și comisarii, și agenții și chiar infanteriștii. Dar și dincolo, teama nu era de loc mai mică. Dinții de fier ai Șefului clănțăneau atât de tare, că se auzeau până la ultimii porci din coloană.

— Ce faci? îl întrebă aghiotantul.

— Le bat cadența!

— Așa? Să te ajut și eu! făcu ușurat aghiotantul, lăsându-și libere fălcile, pe care până atunci le ținuse încleștate din toate puterile.

Tot atâta frică simțea al doilea aghiotant, ca și măcelarii care încadrau turma, ca și porcarii. Numai porcii nu se temeau de nimic, dimpotrivă,

mergeau voioși înainte, cu codițele îmbârligate, grăbiți să ajungă la oraș, unde li se spusese că pe străzi curge lapte și miere, adică, pe limba lor, borhot și lături grase.

Câte unul, mai lacom, se oprea pe alocurea, încercând să râme la repezeală.

— Haide, calicule! îl împingeau ceilalți, cu râturile. De ce nu ai răbdare? Ai uitat ce plăceri ne așteaptă?

Într-adevăr, li se promiseseră atâtea bunătăți, încât abia așteptau să ajungă.

— Ce ne facem, domnule Președinte? întrebă Prefectul, ținându-se cu amândouă mâinile pe sub fălci, ca să nu-și spargă dinții de clănțăneală.

— Lasă pe mine!

Când turma ajunse la o sută de pași, domnul Costică sări în picioare pe capra trăsurii.

— Staaați! poruncii, cu o voce de tunet.

Turma însă mergea înainte, porcii erau atât de grăbiți, că porcarii nici nu mai trebuiau să-i mâne.

Domnul Costică se ridică pe vârfuri, trase aer în piept, adânc, și răcni la șeful măcelarilor:

— În numele Ligii, te somez, oprește!

— Dați-vă la o parte! fu răspunsul măcelarului.

— Vin peste noi! făcu Prefectul, galben la față. Să fugim, domnule Președinte!

O parte dintre agenți se și trăgeau înapoi; armata măcelarilor era cu mult mai mare decât se așteptaseră. Ar fi trebuit să cheme ajutoare, de la celelalte bariere, dar nu mai aveau când și nici nu cunoșteau legile strategiei.

— Domnule Președinte, se rugă Prefectul, hai, zău, să dăm ordin de retragere! Altfel îi facem pe oameni să fugă din fața inamicului. Și, oricum, tot am pierdut bătălia! ...

Domnul Costică nu răspundea nimic. Stătea în picioare, pe capra trăsurii, încordat din creștet până în vârful cozii, urmărind înaintarea turmei. Când porcii ajunseră la treizeci de pași, Prefectul îl văzu trăgând aer în piept.

— Guiț-guiț! strigă deodată domnul Costică.

Porcii se opriră ca la o comandă. Apoi ridicară mirați ochii spre omul de pe capra trăsurii. Acesta le vorbea în limba porcească:

— Guiț, guiț, guiț-guiiiț, guiț, guiț, guiiiiț-guiț ...

— Ce-i asta? făcu Șeful măcelarilor, parcă lovit în creștet.

Ceilalți, și dintr-o tabără și din alta, nu putură zice nici măcar atâta, rămăseseră prostiți, cu gura căscată la domnul Costică, care continua: guiț-uiț-uiț, ceea ce se traducea cam astfel:

— Credeți c-au să vă dea sfeclă și uruială de ovăz, cum v-au făgăduit? Proștilor! Și că o să aveți fiecare cocină separată, cu troacă de bălăcit personală? Guiț-Guiiț! Vai de capul vostru! ...

— Înainte! porunci Șeful măcelarilor.

Porcarii ridicară ciomegele... Dar nici un porc nu vru să se miște. Cu picioarele înțepenite în țărână, tremurând de spaimă, îl ascultau pe domnul Costică:

— La abator au să vă ducă! Am fost săptămâna trecută în vizită acolo, și am văzut ce loc aveți rezervat fiecare. Spinarea au să v-o topească, s-o pună în garniță pentru la iarnă. Untură, asta au să facă din spinarea voastră!

Un grohăit de groază se ridică din grămadă.

— Burta au să v-o taie fâșii-fâșii, au s-o pună la sare, au s-o afume, pe urmă au s-o agațe în cârlige, în ferestrele mezelăriilor. Costiță au să facă din burta voastră!

— Guiț-guiț! Vai nouă! Vai nouă! plângeau înfricoșați porcii.

— Picioarele au să vi le fiarbă, iar fiertura au s-o pună în farfurii, să se închege, ca pe urmă s-o mănânce fără milă! Piftie au să vă facă!

— Guiț-guiț! Ajunge! Ne apucă groaza!

— Din măruntaie, amestecate cu sânge, au să facă tobă. Din pulpe, jambon, din coaste și din mușchi, friptură la grătar, din cap...

— Guiț! Guiț! Ajunge, cruță-ne! se rugă un porc mai bătrân, făcând un pas înainte. N-am știut nimic, ne-am lăsat amăgiți, ca proștii. învață-ne ce să facem, fii salvatorul nostru!

— Bine! Ascultați aici: eu sânt Costică, porcul lui Nea Grigore Inimă-Acră. Ați auzit de mine?

— Cum să nu! Se poate? Sântem mândri să te cunoaștem!

— Bine! Și acum iată ce trebuie să faceți: voi sunteți nouăsprezece mii, și ei nici măcar o mie; rupeți rândurile, luați-o la fugă înapoi, pe câmp, care încotro veți vedea cu ochii. N-au să vă mai poată prinde.

— Guiț-Guiț! Așa o să facem. Ați auzit, fraților? Înapoi, toată lumea! Înapoi, înapoi, fuga!

Nouăsprezece mii de grohăituri izbucniră în aceeași clipă. Într-o singură mișcare, porcii se răsuciră, unde le era coada veniră cu capul, își trântiră paznicii la pământ și porniră în galop pe câmp, fiecare spre satul lui.

Până să se dezmeticească porcarii, în barieră nu mai era urmă de porc. Înapoia lor, unde pieriseră fugarii, praful ridicat de cele nouăsprezece mii de râturi, care răscoleau pământul în fugă, și de cele aproape optzeci de mii de picioare alergând deznădăjduite, făcea cu neputință orice urmărire.

— Am pierdut bătălia! șcrâșni Șeful măcelarilor. Strângeți steagurile și retrageți-vă la abator!

Domnul Costică își scoase batista de olandă fină din buzunarul de la piept, ca să-și șteargă fața de nădușeală.

— Uf! făcu, dându-se jos de pe capră.

— Ați fost admirabil! exclamă Prefectul.

Agenții, care se îndepărtaseră, reveniră la locurile lor, cu pieptul bombat, așteptând să fie felicitați și propuși pentru decorație.

— Să ne întoarcem! hotărî domnul Costică. Mă simt foarte obosit.

— Vă înțeleg foarte bine! încuviință Prefectul.

Trăsura porni spre oraș; Prefectul călărea în stânga, făcând gardă de onoare. Cum vestea victoriei ajunsese înaintea lor, pe unde treceau oamenii deschideau ferestrele, ori ieșeau în balcoane, aruncând flori și aclamând. Domnul Costică răspundea tuturor, cu un zâmbet obosit, dar plin de mulțumire.

— La toate m-aș fi așteptat, dar la asta nu! Izbucni deodată Prefectul, cu o admirație întârziată. Am văzut mulți poligloți, din cei mai renumiți, însă cel mai învățat dintre ei nu ajunge până la călcâiele dumneavoastră. Să înveți limba porcilor, înseamnă ani îndelungați de studiu, nu-i așa?

— Bineînțeles! Ani, nu glumă!

— Ei bine, vă admir! Vă admir fără nici o rezervă. La atâta iscusință nu mă așteptam. Până și accentul, mă înțelegeți, până și accentul, n-avea nici un cusur! N-o să mă credeți, dar, în timp ce guițați, am avut impresia că, nu știu cum să vă spun, că ...

— Că vorbește un porc adevărat!

— Exact! Oh! Pardon, mă scuzați! Vroiam să spun că ...

Domnul Costică zâmbi, cu același zâmbet obosit și puțin trist. Acolo, la barieră, i se făcuse dintr-odată dor de semenii lui; dacă ar fi fost cu putință, ar fi fugit o dată cu ei.

„Am muncit prea mult în ultimul timp! se gândi. De aceea sânt atât de melancolic. Mi-ar trebui câteva zile de odihnă și o supă bună de sfeclă, cu uruială de ovăz ...”

— Să trăiască! striga din loc în loc câte un om de la balcon.

Și cu toate că era foarte de dimineață, se găseau pe străzi destui trecători care să răspundă în cor:

— Ura! Să trăiască! Ura!

Iar Prefectul, tot se mai minuna:

„Ce accent, domnule! Ce accent! ...”

CAPITOLUL IX
Prima dezamăgire

Nici nu apucase domnul Costică să-și refacă puțin înfățișarea, când în cameră năvăliră ziariștii, neanunțați. Nu erau numai cei din oraș, ci foarte mulți din Capitala țării, precum și câțiva corespondenți din străinătate. Abia sosiseră cu avionul și nu aveau timp de pierdut.

— Domnilor, vă rog, ședeți! îi pofti gazda.

Ziariștii se așezară, care pe scaune, care pe fotolii și pe canapele, care pe mese sau pe glafurile ferestrelor, fiindcă erau mulți.

Domnul Costică rămase în picioare, în mijlocul lor, cu mâinile la spate, gata să răspundă la întrebări.

— Am venit să vă luăm un interviu! începu unul dintre ei, pregătindu-se să pună întrebări.

— Bineînțeles! Mi-am închipuit. Sânt la dispoziția dumneavoastră, domnilor!

În clipa aceea, flacăra scurtă și strălucitoare a unui bliț brăzdă încăperea. Mai multe aparate fotografice erau îndreptate spre amfitrion.

— Vă rog, fotografiați-mă și din profil! zise acesta, schimbându-și poziția.

Încă un fulger lumină încăperea.

— Acum din trei sferturi! propuse el, rotindu-se în fața aparatelor.

I se făcură fotografii în nenumărate poziții; numai după aceea izbutiră să-i pună întrebări.

— Povestiți-ne cum a decurs lupta dumneavoastră cu gangsterii! propuse unul dintre ziariști.

— A fost înfiorător! Zece inși mă țineau de mâna dreaptă, zece inși de cea stângă, tot atâția de mijloc, în vreme ce vreo duzină mă pândeau cu mitralierele ...

— Extraordinar! exclamau ziariștii, stenografiind.

— Atunci mi-am smucit mâna dreaptă; cei zece au căzut la pământ. Le-am pus piciorul în ceafă, și mi-am smucit mijlocul: ceilalți zece au căzut pe spate. Tot așa mi-am eliberat și mâna stângă!

— Dar cei cu mitralierele?

— Care mitraliere?

— Ați spus adineaori că erați încercuit de mitraliere.

— A, da! Firește, firește! Nici nu mă mai gândeam la ei, fiindcă au fugit!

Exclamații admirative.

— Ce decorații vi s-au dat pentru faptele dumneavoastră? întrebă alt ziarist.

— Nici una! făcu domnul Costică, obidit.

— Cum? Nici o decorație? izbucniră cei de față, într-un glas. Este absolut scandalos.

— Am să scriu un articol de protest! zise unul, înfuriat.

— Eu am să consacru acestui caz pagina întâi a ziarului!

— Eu voi porni o campanie! Asemenea procedee nu se mai pot tolera.

— Domnule, anunță solemn decanul ziariștilor, puteți fi siguri că în curând veți obține decorația cea mai înaltă care se poate da unui civil!

— La urma-urmei, mi s-ar cuveni chiar una militară! (fu de părere domnul Costică. Sânt un om foarte modest, dar țineți seama că, în definitiv, m-am luptat și cu niște oameni înarmați ...

— Adevărat. Și încă înarmați cu mitraliere! aprobară cei mai mulți.

Domnul Costică urmă, cu același ton modest:

— Poate în spate erau și câteva tunuri.

— Da! Da! aprobară cu toții. Trebuie să cerem o decorație de război!

— Eu vorbesc telefon azi director al meu pentru ca guvern nostru dai și el decorații! declară unul dintre ziariștii străini.

— E tocmai ce vroiam să vă rog pe confrații din alte țări! spuse decanul ziariștilor. Cred că este datoria dumneavoastră să preamăriți faptele unui asemenea om!

— Povestiți-ne acum, interveni un altul, cum ați izbutit azi-dimineață să alungați măcelarii care asediau orașul?

— A fost o bătălie demnă de ținut minte! ... își începu domnul Costică povestirea.

Și povesti, povesti, înflăcărându-se, gesticulând, asudând, gâfâind, fără să mai știe nici el ce este adevăr și ce născocire.

— Este adevărat că în momentul critic v-ați adresat porcilor în limba lor?

Gazda se înroși până la urechi; era singurul subiect pe care ar fi vrut să-l ocolească. Totuși, din moment ce întrebarea era pusă, trebuia să răspundă, nu mai avea încotro.

— Într-adevăr! La un moment dat, situația devenise disperată pentru noi. Atunci mi-am adus aminte că în tinerețe studiasem limba porcilor.

— La ce universitate, vă rog?

— A, nu există universitate. Am învățat ... la abatoarele din Cicago.

— Este o limbă grea?

— Hm! Depinde de talent.

— Nu vreți să spuneți câteva cuvinte, să auzim și noi?

Domnul Costică se codi:

— Vedeți, sânt cam răgușit ...

Ziariștii stăruiră:

— Vă rugăm foarte mult! Vă dați seama cât sântem de curioși; este o ocazie unică.

— Bine! Am să spun câteva cuvinte.

După ce-și potrivi glasul, grohăind încetișor din fundul gâtului, gazda scoase deodată un guițat prelung, urmat de câteva guițături scurte, dar pe un ton mai sus:

— Guiiiiț-guiț-guiț-guiț!

— Vreți să ne traduceți?

— Desigur. Ceea ce am spus acum ar fi un fel de salut. Ar însemna: „Fraților, aici sunt”. Este cuvântul de unire pe care și-l trimit porcii, de la o cocină la alta, în ziua de Ignat.

În clipa aceea, pe ferestrele larg deschise pătrunse, îndepărtat dar foarte limpede, același guițat:

— Guiiiț-guiț-guiț-guiț! ...

Domnul Costică se îngălbeni.

— Ce-i asta? se miră cineva. Parcă a fost un ecou.

— E un guițat de porc, pur și simplu! zise altcineva.

— Bine, dar de unde? După câte știu, în oraș nu sunt porci. Nu-i așa, domnule ... (numele și prenumele).

Domnul Costică nu era însă în stare să răspundă; surpriza îl ștrangula. Fiindcă urechea lui, mai deprinsă, prinsese încă un semnal, asemănător:

— Guiiiiț-guiț-guiț!

Era un strigăt înăbușit, care venea parcă dintr-un loc ascuns, dintr-o cocină bine închisă, sau poate dintr-un beci. Împleticindu-se, se îndreptă spre fereastră, cu mâinile înfipte în guler, încercând să se descheie la gât.

— Aer! Aer! gemu.

Afară, lumea se oprise în stradă și asculta, cu un fel de mirare și de neliniște. Fiindcă unul după altul, guițăturile porcilor se înmulțeau.

— Guiiiț-guiț-guiț! se auzea când mai aproape, când mai departe, când mai limpede, când mai înăbușit.

— Bine, dar ăștia sânt porci adevărați! observă unul dintre ziariști. Dumneavoastră, ca specialist, puteți să ne confirmați.

Domnul Costică rămăsese cu ochii peste drum, în curtea Primăriei. Ușa unei magazii din fund se zgâlțâia, în timp ce dinăuntru se auzea chemarea deznădăjduită:

— Guiiiț-guiț-guiț! Fraților, și eu sânt aici, în grajd, mă ține ascuns domnul Primar!

Mai departe, pe strada cealaltă, un alt porc guița:

— Și eu sânt aici, sub stiva de lemne, la Prefect!

— Guiiiț-guiț-guiț! Și eu, fraților, la Rectorul Universității!

Dar era peste putință să urmărești din câte părți veneau asemenea strigări. Oameni care se opriseră jos, în stradă, o luaseră deodată la fugă, zicându-și: „Repede, repede, acasă! Să vedem ce face al nostru. Doamne ferește, să nu fi scăpat!”

— Guiiiț-guiț-guiț! se auzea de jur împrejur.

— Porci, nu-i așa? repetă ziaristul, gata să noteze răspunsul.

Palid, domnul Costică se rezemă de zid.

— Porci adevărați! Și Primarul, și Prefectul, și Rectorul Universității, și ceilalți! . . . răspunse, înainte de a leșina.

CAPITOLUL X
Uimitoarea intervenție a medicului veterinar

În urma acestei urâte întâmplări, dezamăgit și descurajat, domnul Costică zăcu mult timp în camera lui de la hotel, refuzând să primească pe cineva. Orășenii, rușinați, își dădeau silința să-și îndrepte greșelile și să-i fie pe plac. Din ordinul Primarului, cât timp bolnavul zăcu, se interzise circulația pe strada hotelului. (Care era de fapt principalul bulevard.) Fură oprite, de asemenea, petrecerile și muzica de lăutari, pe o rază de cinci sute de metri în jurul punctului delicat. Domnul Costică zăcea într-o liniște desăvârșită, ca de pe altă lume. Din când în când intra în vârful picioarelor câte un lacheu, încălțat în pantofi cu talpă de pâslă.

— Domnul Primar vă roagă să-l primiți măcar pentru un minut! îi șoptea la căpătâi.

Domnul Costică făcea semn din cap că nu, și cu ochii închiși se străduia să nu-și mai aducă aminte de acel individ.

Așa veniră, pe rând, Prefectul, Episcopul, Rectorul Universității și alții, tot atât de însemnați, dar bolnavul nu primea pe nimeni. Trecură lunile, una după alta, se împlini anul, apoi încă unul, și bolnavul zăcea mereu.

— Dar ce are? Ce are? Cum se cheamă boala? erau întrebați medicii renumiți care veneau să-l vadă.

Aceștia ridicau din umeri. O boală ciudată! Erau nevoiți să mărturisească, toți pe rând, că n-o găsesc în nici una din cărțile lor groase, unde sânt trecute mii de boli.

— Să încercăm cu farmece! își dete cu părerea unul dintre oamenii care se simțeau mai răspunzători.

Nu se împotrivi nimeni, nici chiar Rectorul Universității, cu toate că datoria lui ar fi fost să apere știința de vrăjitori; dar cazul era prea de neînțeles ...

Într-o zi, cea mai renumită babă descântătoare din județ fu adusă la hotel. După ce privi bolnavul, vrăjitoarea ceru să i se dea două labe de gâscă, sau de pisică turbată, și o găleată cu apă neîncepută. Făcu din acestea un amestec pe care îl puse la foc, pe un fierbător electric. Apoi, în timp ce leacurile clocoteau, se apropie de pat și începu să descânte:

Na, necuratule,

Și ingratule!
Na, spurcatule,
Blestematule,
Știu cine ești,
Că te cuibărești
Unde poftești
Și pe domnul Costică
Fără de frică
Mi-l jigărești ...

Dar nu spusese bine primele vorbe ale descântecului, și bolnavul deschise ochii mari.

— Ești baba Floarea! gemu.

Vrăjitoarea rămase cu gura căscată, cu descântecul la jumătate.

— Da’ de unde mă cunoști?

Domnul Costică gemu iarăși, prelung; recunoscuse vocea babei, de la început.

— Ei, uite că te cunosc!

— Ptiu! Piei, drace, că n-ăi fi ăl împielițat!

Parcă era cineva în sat care să n-o știe? De dimineața până seara, cât e ziua de mare, n-auzeai altceva decât vorba ei, dădea fuga din casă în casă și peste tot trăncănea:

— Șa-șa-șa-șa-șa ...

— Ce mai e prin sat? întrebă domnul Costică.

— Prin care sat?

— Prin satul tău.

— Și p-ăla îl știi?

— Îl știu.

— Apăi dacă-l știi, sântem bine cu toții.

— Nea Grigore Inimă-Acră ce face?

— Ce-a învățat.

— Mai ... mai are porci?

— Porci? Nu mai avea nici unul, dar acum a prăsit vreo șapte.

— Tot în cocina veche îi ține?

— Cocina a veche? Mi se pare c-a dărâmat-o.

Domnul Costică oftă.

— Ți-e rău, maică?
— Tare rău! Mână-Lungă ce face?
— Ce apucă și el.
— Dar Mutulică?
— Mutulică? Apoi, ce să facă?! Tace!
Bolnavul închise ochii, și nu vru să-i mai deschidă, cu toate descântecele babei.
Trecu ziua, trecu seara, trecură alte zile, alte seri, trecură săptămâni, luni, și domnul Costică bolea.
Îi aduceau doctori din toate părțile țării, după cartea de telefoane, iar când ajungeau la litera Z o luau de la început.
— Trebuie să-l facem bine! zicea Primarul. Altfel, pe capul nostru cade răspunderea.
— Să mai căutăm în listă! Poate dăm peste unul mai norocos!
După ce terminară cu medicii, luară moașele, la rând, întâi pe cele cu diplomă, pe urmă pe celelalte, dar nici ele nu fură de folos.
— A mai rămas doar medicul veterinar!
— Ei, asta-i! Ne pierdem vremea!
— Trebuie să încercăm tot ce este cu putință.
Fu adus și veterinarul. Acesta se numea doctor Calu (fără nici o glumă, chiar așa îl chema, l-am cunoscut, scria și în Buletin, și pe firma de la poartă).
Însoțit de Consiliul Municipal, doctorul Calu se înfățișă la hotel într-o sâmbătă, la prânz. Consiliul rămase jos, așteptând nerăbdător, iar doctorul urcă în camera bolnavului. Acolo zăbovi mai bine de un ceas, în care timp ceilalți fierbeau de neliniște. Când, în sfârșit, îl văzură coborând scările, săriră de pe scaune și îl întrebară într-un glas:
— Ei, ce este?
Doctorul era schimbat; parcă băuse sau i se întâmplase ceva ieșit din comun; năucise, cobora scările țopăind, râzând prostește, cu gura până la urechi și gesticulând ca un manechin tras cu sforile.
— Hi-hi-hi! Mă aflu în posesia unui mare secret profesional. Hi-hi-hi! ...
— Cum îi e bolnavului? întrebă Primarul, nervos.
— Bolnavul e în afară de orice pericol. Peste două zile poate să se dea jos din (coci...) din pat. Hi-hi-hi! ...
Și îi privi pe toți cu un ochi ciudat, când batjocoritor, când rătăcit.

— Îți mulțumim din tot sufletul, doctore! strigă Primarul. Vei avea recunoștința întregului Consiliu Municipal! Ce spun eu? A întregului oraș!...

— Hi-hi-hi! Vă salut, vă salut! Mă aflu în posesia unui mare secret profesional. Hi-hi-hi! ... chicoti doctorul, plecând cu mersul lui țopăit.

Asta fusese, cum am spus, sâmbătă după prânz. Luni dimineață, domnul Costică părăsi patul, iar luni după-masă pe doctorul Calu îl internară la balamuc. N-avea altceva decât că râdea tot timpul, de nu se mai putea înțelege nimeni cu el. Medicii fură de părere că și-a pierdut mințile pentru totdeauna. Mulți socoteau că și-a ruinat sănătatea ca să salveze viața domnului Costică, doar n-ar fi fost prima oară în lume când se întâmplă un asemenea caz.

Se vorbi despre recunoștința orașului, despre o decorație, despre un monument, despre o listă de subscripție. Până la urmă nu știu ce s-a făcut. Poate că astăzi doctorul Calu o fi având bustul în grădina publică sau pe bulevard. Dar, la ce folos? Încă de pe atunci puțin îi păsa de toate și de toți.

— Hi-hi-hi! chicotea. Mă aflu în posesia unui mare secret profesional! ...

Și fiindcă mai sus veni vorba de decorații, trebuie să povestesc cum a fost sărbătorit domnul Costică, după ce îi trecuse boala ciudată!

În timpul cât bolise, începuseră să vină decorațiile. Veneau, care prin poștă, care cu avionul, care cu automobilul. Dacă orașul ar fi fost port la mare, fără îndoială că ar fi venit și cu vaporul. La Primărie, aproape că nu mai aveau sertare unde să păstreze atâtea medalii cu brevetele lor. În total, una peste alta, cele mari cu cele mici, cântăreau vreo patruzeci de kilograme.

Îndată ce bolnavul își sfârși convalescența, cu toată supărarea pricinuită de autorități și de cetățenii orașului care creșteau porci, călcând prevederile Ligii, domnul Costică se învoi să ia parte la solemnitatea înmânării decorațiilor.

În vederea evenimentului, își comandă un frac special, cu patru revere suprapuse, ca să-și poată atârna medaliile pe mai multe rânduri, una peste alta. Își mai comandă, de asemenea, un dulap de bibliotecă, în care să păstreze brevetele, precum și un cufăr mare, cu zeci de mici despărțituri, pentru depozitarea decorațiilor, căci nu le purta tot timpul. Când toate fură gata, îl anunță pe Primar că este dispus să ia parte la ceremonie.

CAPITOLUL XI
În culmea gloriei pământești

Ce vremuri fericite! Azi toate se fac mai la repezeală, cum dă Dumnezeu, și, îndată ce se fac, se uită. Despre sărbătorirea domnului Costică avea să vorbească ani de zile orașul!

În ziua aceea, cetățenii fură treziți de bubuitul a douăzeci și una de lovituri de tun, care vesteau începerea festivității. Pretutindeni erau atârnate drapele și ghirlande de flori. Muzicile militare cântau prin toate piețele publice. Afișele, cât pereții, chemau lumea să iasă pe stradă, în întâmpinarea cu exclamații a sărbătoritului. La orele unsprezece, Episcopul, înconjurat de întreg clerul, de la toate parohiile, oficie un „Te Deum” la Episcopie. La aceeași oră se oficiau servicii religioase asemănătoare de către reprezentanții tuturor cultelor cunoscute în oraș.

La unsprezece și jumătate, trăsura de gală a Primăriei, pe care o cunoaștem de la războiul cu măcelarii, numai că de astă dată avea înhămați șase cai albi, fu trasă în fața hotelului. Vizitiul era împodobit cu galoane de argint în jurul pălăriei, pe haină și pe pantaloni; la fel și lacheul care stătea pe capra de la spate, nemișcat, ca o plăsmuire de ceară.

Îndată ce veni trăsura, directorul hotelului, îmbrăcat cu redingota lui cea mai bună, bătu la ușa sărbătoritului.

— Trăsura înălțimii Voastre e la scară!

Domnul Costică coborî scările, mândru, în frac, cu joben și cu mănuși albe, de ai fi crezut că merge să se însoare.

— Camionul a venit? se interesă la portar.

— Bineînțeles!

Câțiva oameni de încredere tocmai scoteau pe scara de serviciu cufărul pentru decorații, ca să-l urce în camioneta anume comandată. Domnul Costică așteptă să se termine treaba, apoi se urcă în trăsură, se tolăni pe perne, și trăsura porni la trap, spre Teatrul Mare Municipal.

Ehei! Unde sânt acele vremuri? Unde se mai pomenesc asemenea serbări? Dar cine a mai putut să vadă de atunci o sală măcar pe jumătate strălucitoare? Numai fracuri și rochii de mătase, numai aur și briliante, numai blănuri, numai oameni subțiri și femei frumoase. Un tunet de aplauze izbucni, când ușile de onoare se dădură în lături și domnul Costică apăru, ca un astru. Muzica începu să cânte marșul triumfal, scris anume de

compozitorul orașului, pe versuri datorate marelui poet Hypolit Ionescu, premiat de Academie.

În sunetele orchestrei și-n aplauzele lumii, cu jobenul în mâna dreaptă, cu mâna stângă în șold și cu codița răsucită sub coada fracului, domnul Costică înaintă până în față, la loja de onoare, împodobită cu goblenuri, cu drapele și cu frunze de laur.

După ce se așeză, lumea făcu la fel și îndată se lăsă o liniște adâncă. Atunci, Primarul, care se urcase pe scenă, își începu discursul apologetic, cu o elocință strălucită, despre care s-a vorbit mulți ani și n-a fost uitat nici până astăzi:

— Dragi concetățeni, mort a fost și a înviat, pierdut a fost și s-a aflat. Să ne aplecăm fruntea în țărână și să mulțumim Domnului că-l avem iarăși printre noi, mai al nostru ca niciodată.

Apoi vorbitorul povesti cum a bolit domnul Costică, și cât a suferit, și cum numai printr-o minune a scăpat de o suferință venită doar de acolo că într-o vreme orașul nu s-a învrednicit să-l înțeleagă și să-l prețuiască la marea lui valoare, ce-i drept greu de a fi atinsă de oameni.

Vorbea cu atâta căință și mâhnire, încât oamenii începură să plângă. Pe măsură ce plângeau mai mulți și mai dureros, Primarul era mai emoționat, până se pomeni el însuși plângând cu șiroaie.

Atunci, cu toată hotărârea de a nu se lăsa în voia sentimentelor, domnul Costică nu mai putu să se abțină pentru că, în fundul sufletului, era o ființă simțitoare. Gata să izbucnească el însuși în lacrimi, strigă emoționat:

— Destul! Destul, nu mai plângeți, mi se sfâșie inima! Fiți liniștiți! V-am iertat pe toți de tot ce ați păcătuit în viață, nu doar față de mine.

Dar vorba lui supracreștinească dezlănțui un nou val de lacrimi.

— Nu merităm! Nu merităm! hohoti cineva de la galerie.

— Sântem niște netrebnici! strigau alții, din staluri, continuând să plângă cu sughițuri.

De astă dată nu se mai putu stăpâni nici domnul Costică, se pomeni plângând și el, plângea în hohote, zgâlțâit de suspine adânci, cum, de la întâlnirea cu Sfântul Ignat, nu-și amintea să mai fi plâns vreodată.

Dar ce deosebire între vremea de atunci și cea de astăzi! Atunci era un biet porc fugar, speriat și nenorocit, iar acum un boier, în frac, cu decorații, ridicat la rangul cel mai înalt din societate. Și cu toate acestea, plângea amarnic.

— Jurăm să nu mai mâncăm niciodată carne de porc! strigă Prefectul.

— Jurăm! răspunse într-un glas asistența.

Emoția încercată în acest moment îl făcu pe domnul Costică să hohotească mai tare.

— Trăiască Liga! strigă Episcopul.

— Jos măcelarii! strigă Rectorul.

— Jos măcelarii! urlă mulțimea. Jos! E vreunul măcelar pe aici? Să se arate, dacă-i dă mâna!

Dar măcelarii care se aflau în sală, veniți să spioneze, nu îndrăzniră să se arate. Tremurau de frică și se udau la ochi cu degetele muiate în gură, ca să simuleze că plâng ca toată lumea.

Șeful muzicii se apropie de marginea scenei și-i șopti Primarului:

— Dacă mai ține mult așa, întârziem serbarea și n-o să mai avem când face retragerea cu torțe.

-— Adevărat! aprobă Primarul, înăbușindu-și tristețea și remușcările, ca să se poată adresa publicului cu o figură zâmbitoare: Dar acum, iubiți concetățeni, timpul lacrimilor a trecut. Ce a fost trist trebuie lăsat la o parte. El este iarăși printre noi, și credem că pentru totdeauna, îmi iau îngăduința de a întări jurământul făcut adineauri de dumneavoastră, în toiul lacrimilor. Prea onorate sărbătorit, te asigurăm că de azi înainte vom ști să respectăm hotărârile Ligii. De mâine dimineață voi începe personal sigilarea tuturor cocinelor din oraș, de la centru până la mahalale!

Publicul izbucni în aplauze:

— Bravo! Frumoasă măsură!

Măcelarii, ascunși prin colțuri, se îngălbeniră. „Nu-i a bună! Nu-i a bună!” își șopteau unii altora.

Iar Primarul continua:

— Îndată, afară se vor încinge mari serbări populare. Vreau ca în această zi, când El își primește decorațiile și recunoștința noastră, toată lumea să petreacă!

Izbucniră iar aplauze și strigăte de bucurie, floarea poporului, adunată acolo, era în culmea entuziasmului. Parcă nici nu se mai vedeau pe jos urmele lacrimilor care curgeau gârlă ceva mai înainte.

Domnul Costică fu proclamat cetățean de onoare al orașului, în sunetele muzicii care cânta „Mulți ani trăiască și înflorească!”

„E prea mult!” își zicea sărbătoritul, văzându-se ridicat pe culmea gloriei. Și, în timp ce bucuria mulțimii continua să crească, el se gândea că trebuise să se nască porc, ca să aibă un noroc atât de mare ...

Dar cu tot norocul lui cel mare, cu toate onorurile, cu toate decorațiile, în curând domnul Costică avea să dorească mai mult decât atâta. Căci, dacă nu și-ar fi dorit, povestea se termina aici, iar eroul n-ar fi avut cum dovedi, după numeroase avataruri, că tot în ograda lui Nea Grigore Inimă-Acră îi fusese mai bine decât între oameni; ceea ce îi este dat să afle oricui se leapădă de semenii săi și de sine însuși.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL XII
Apare un personaj nou, invizibil oamenilor

Într-o zi, o gânganie mică, o aia cât o muscă, o drăcovenie nedescrisă prin cărți, de n-ai fi știut nici cum o cheamă, nici din ce se trage, zbură pe deasupra orașului, atât de sfioasă că nu i se auzea nici măcar bâzâitul.

După ce zbură pretutindeni, cercetând curioasă clădirile mai mari, parcurile și monumentele, gângania coborî deasupra hotelului, îi dădu vreo două ocoluri, apoi se duse glonț, drept la fereastra domnului Costică, unde se așeză pe pervaz, privind cuminte înăuntru.

Era cam după prânz, în zi de vară și, ca mai toată lumea, domnul Costică dormea pe canapea, cu fața în sus, cu capul sub gazeta desfăcută. Câteva muște se luptau din zbor să tragă la o parte această apărătoare, ca să-și poată face mendrele, dar nu izbuteau, fiind prea firave.

Gângania privi ce privi, pe urmă își deschise aripioarele și, de pe fereastră, zbură drept pe gazetă, unde se apucă să-și lingă lăbuțele, cu multă răbdare.

— Iacă așa! zise.

Muștele așteptară o bucată de vreme, zburând în jur furioase, apoi, văzând că musafirul nepoftit nu pleacă, ieșiră pe fereastră și se duseră în alte camere.

Atunci gângania scoase de sub aripă un instrument muzical, un fel de alăută cu o singură coardă, pe care o ciupi numai o dată, încetișor, făcând să se răspândească în încăpere o vibrație slabă și subțire, dar pătrunzătoare.

Domnul Costică tresări. Gângania își puse alăuta la loc, sub subțioară, apoi, foarte încet, se apropie de urechea lui, abia atingând ziarul cu vârful picioarușelor.

— Primarul are cinci case pe strada principală și o mulțime de milioane la bănci! îi șopti, ademenitoare.

— Ha? strigă domnul Costică, sărind din somn cu o bătaie de inimă, dar gângania se făcuse nevăzută.

Omul se întoarse pe o parte, își puse la loc gazeta pe cap, și ațipi iarăși.

„Iu-iu-iuuuuu-u-u!” se auzi sunetul alăutei în odaie.

Ca un pui de drac, gângania era la urechea domnului Costică:

— Toate morile din județ sânt ale Prefectului!

— Piei, drace!

Nu apucase să adoarmă bine; nu știa dacă visase, sau îi vorbise cineva aievea. Cine să-i vorbească? În odaie, nimeni.

Domnul Costică se scărpină în cap, căscă, se uită la ceas, apoi sună și porunci să i se aducă o dulceață cu apă rece.

„Oare cinci case să aibă Primarul?” se gândea fără voie.

— Cinci case! Cinci case! suna alăuta în ureche.

— Treaba lui! zise tare, apărându-se de ispită.

Lacheul tocmai intrase cu dulceața.

— Vorbeați cu cineva?

— Eu! Ași! Cu ... cu cine să fi ... fi vorbit?

Dar după plecarea lacheului, domnul Costică se simți foarte anapoda.

— O să mă fac de râs, pentru niște gânduri afurisite. Ia, lasă-i în plata lor, și pe Primar, și pe Prefect și pe ceilalți.

Așa s-ar fi întâmplat, dacă gângania aceea mică, zburătoare, n-ar fi venit în fiecare după-amiază să-i țiuie cu alăuta la ureche:

— Iuuuu-uuu-u-u ... Episcopul are șapte vii la Valea însorită.

Asta odată. Iar altădată:

— Iuuuu-uuu-u-u ... Rectorul Universității e putred de bogat, pe lângă altele are un sac cu cocoșei de aur, greu că nu-l poate duce!

Domnul Costică sărea din somn, în luptă cu gândurile tot mai sâcâitoare.

— Treaba lor! zicea cu tărie, împotrivindu-se ispitelor.

În altă zi:

— Iuuuu-uuu-u-u-u ... Tu ce-ai agonisit, păgubosule?

— Decorațiile!

— Hiu-hiu-hiu! râdea gângania, cu un glas țiuitor, ca sunetul micei alăute. Decorații?! Ce sânt decorațiile? Niște tinichele! Dintre toți, ești singurul care n-ai făcut avere!

La avere, ce-i drept, nu se gândise niciodată, onorurile îi fuseseră deajuns, nu dorea altceva.

— Iuuuu-uuu-u-u-u ... Onorurile!? Deșertăciuni! într-o zi au să te uite, și-ai să rămâi muritor de foame ... Pune ceva deoparte, nu mai pierde vremea!

— Fugi de-aici, ispită!

Tocmai atunci sună telefonul.

— Alo! Iar au venit domnii aceia care vor să vă vorbească.

— În ce chestiune? mormăi domnul Costică, abia trezit din somn și din lupta lui cu gândurile.

— În chestiunea fabricii.

Până acum respinsese orice convorbire de afaceri, și veneau numeroși oameni, cu fel de fel de propuneri. Refuza să se amestece în asemenea treburi, voia să rămână un erou, veșnic în admirația mulțimii.

— Spune-le să intre! zise de astă dată, dar cu oarecare îndoială, căci încă mai lupta cu ispita.

Nu după mult timp, se auzi ciocănind la ușă și se iviră trei inși, ducând tustrei câte un ghiozdan mare.

— Vă salutăm cu plecăciune!

— Luați loc! îi pofti gazda, așezându-se în spatele biroului.

Cei trei se așezară pe trei scaune, la rând, și își lăsară ghiozdanele pe genunchi.

— Cu ce v-aș putea fi de folos?

— Prea stimate domnule, vorbi omul din mijloc, am venit să vă rugăm ...

— Pe dumneata parcă te-aș cunoaște!

— E greu să mă mai recunoașteți. Eram mai gras pe vremea aceea ...

Abia acum îi văzu domnul Costică dinții rari, de metal, care se îmbucau unii în alții. Cu un strigăt de spaimă, dădu să apese pe sonerie.

— Ești Șeful măcelarilor!

— O, domnule, nu vă temeți că am venit să vă facem vreun rău! Uitați-vă bine la mine. Ce deosebire între omul care a fost, și cel de astăzi! Am rămas ca o umbră ... Ia uitați-vă si la ăsta! Îl mai recunoașteți?

— Nu.

— E Ghiță Bivolaru, care v-a răpit. Adică umbra lui Ghiță Bivolaru; numai piele și oase.

De la spaimă, domnul Costică trecu la înduioșare:

— Dar de ce-ați slăbit așa?

Cei trei oftară toți deodată:

— Din cauza vremurilor grele! Nu mai merg afacerile! zise Șeful măcelarilor.

— Ne mor copilașii de foame! adăugă Ghiță Bivolaru.

— Oh! Bieții oameni!

— O să vină iarna și n-avem un lemn în curte! vorbi al treilea.
— Pe dumneata nu te-am cunoscut?
— Ba da. Eu am avut cinstea să vă însoțesc atunci, în automobil.
— Era cu mine, lămuri Ghiță Bivolaru.
— Băieți buni, amândoi! încheie Șeful măcelarilor.
— Da, da! aprobă, gânditor, domnul Costică. Și-acum, spuneți-mi, ce-aș putea face pentru dumneavoastră?
— Dați-ne o mână de ajutor, să nu murim de foame!
— Gândiți-vă la copiii noștri!
— S-au închis toate măcelăriile!
— Abatorul nu lucrează de ani de zile. A început să se dărâme.
— Știu ce urmăriți, dar îmi pare rău! Chiar dacă aș vrea să vă ajut nu mi-ar sta în putință. Oamenii de aici s-au jurat să nu mai mănânce niciodată carne.
Șeful măcelarilor se ridică și scoase niște hârtii din geantă.
— Nu-i vorba de locuitorii orașului. Treaba lor! Noi ne-am hotărât să facem o fabrică de conserve și o societate pentru exportul lor.
— Ce fel de conserve? De legume?
— Nu.
— De fructe?
— Nu ... să vedeți ... Conserve de ... carne!
— Atunci nu se poate!
— Dar oamenii de aici nici măcar n-au să le vadă!
— Ce-are a face? E vorba numai de ei?
Șeful măcelarilor deschise larg ghiozdanul, din care se revărsară pe birou o mulțime de pachete cu hârtii de bancă.
— Vă rugăm să fiți Președintele societății și să primiți acum o parte din drepturile dumneavoastră.
— Spuneați că sânteți săraci.
— Săraci lipiți pământului! Ăștia nu sânt banii noștri, ci ai societății.
— Societate pe acțiuni! zise și Ghiță Bivolaru.
— Nu pot să primesc!
Ghiță Bivolaru se apropie de birou, deschise ghiozdanul și lăsă și el să curgă pachetele cu bani dinăuntru.
„Iiiuuuu-uuu-u-u” se auzi alăuta, prin încăpere. Iar gângania, la ureche: „Primarul are ...”

— Și... ce fel de carne vreți să puneți în conserve? întrebă domnul Costică, stând în cumpănă.

— De care o fi! săriră măcelarii. De porc, de vită ... O să mai punem și de cal, dar asta să rămână între noi.

— Aș primi, dacă v-ați lipsi de porci. Carnea de porc e cea mai indigestă, și în statutele Ligii ...

— Coane, dă-o naibii! îl întrerupse Ghiță Bivolaru, devenind dintr-o dată liber la vorbă, ca la el acasă. Tocmai carnea de porc e mai bună în conserve.

Domnul Costică simți un fior trecându-l pe spinare, din ceafă până în vârful codiței, și nu-și putu ascunde tremurul. Șeful măcelarilor sări să închidă fereastra.

— V-a luat un curent! Trebuie să vă păziți sănătatea.

— Mulțumesc. O să am grijă.

— Ei, coane, ce zici, facem treaba? stărui Ghiță Bivolaru, care, văzându-l că stă la îndoială, făcu un semn cu ochiul celui de-al treilea.

Acesta se apropie de birou cu geanta deschisă.

— Iacă și partea mea! zise, răsturnând banii.

„Iiuuu-u-u-u!” țiui alăuta.

Domnul Costică răsuflă greu; văzând atât bănet îi venea amețeală.

— Renunțați la porci, zise, și batem palma.

Măcelarii se priviră cu coada ochiului, își făcură un semn, după care, toți trei într-un pas, înaintară și își luară banii de pe masă.

— Așa n-am făcut nimic, coane!

„Iiuuu-uuu-u-u-u!” se auzi alăuta.

Gazda rămase cu ochii holbați la mâinile mari ale măcelarilor, care greblau hârtiile de bancă.

— Stați! Ce faceți?

Oamenii se opriră, dar rămaseră cu mâinile deasupra banilor, gata să-i grebleze mai departe.

— Nu se poate să vă lipsiți de porci? gâfâi domnul Costică.

— Nu se poate! Haidem!

— Stați, stați! Nici așa, măcar ... pe jumătate?

— Cum adică?

— Adică, să puneți în cutii mai multă vită și mai puțin porc.

— De, știm noi?!

— Domnilor, vă rog din suflet! Mai puțin porc! Cât mai puțin porc!

Începură tocmeala: la zece vaci, un porc! spunea domnul Costică. Fie chiar un porc mare.

— Nu se poate! Ce vorbești dumneata? Păi ce gust au să aibă conservele?

— Doi porci!

— Cincizeci!

— Câți ați spus? Ia plecați de aici, cu tot cu banii!

— Bine! Rămâi sănătos, coane!

„Iiuuu-iuuu-u-u-u!” făcea alăuta prin aer. Iar gângania, la urechea domnului Costică: „Episcopul are ...”

— Stați, zece porci! E bine?

— Patruzeci!

— Hai la jumătate: douăzeci!

— Imposibil. Cinci, am mai lăsa, dar mai mult, nici unul.

— Haide cu treizeci, măi oameni buni!

— Treizeci și cinci!

Domnul Costică oftă adânc, apoi întinse mâinile și trase în sertar toată grămada de bani de pe masă.

— Fie! zise, sufocându-se. Treizeci și cinci de porci. Dar numai atât! Acum ce trebuie să fac?

— Să semnăm hârtiile.

Slavă Domnului că între timp învățase să se iscălească! Era de altfel prima oară când se ivea ocazia să-și folosească știința de carte. Cu atâta emoție puse mâna pe condei, încât nici nu se mai gândi să întrebe ce scria în acte. Pentru el, important acum era să nu-și greșească semnătura.

Cu limba în colțul gurii, cu codița îmbârligată, cu capul aplecat pe un umăr, domnul Costică iscăli, mare, silabisindu-și numele. Linia de la urmă o răsuci de două ori în sus, ca pe propria-i codiță, după care lăsă condeiul și, răsuflând din adânc, își privi vesel asociații:

— Ați văzut ce iscălitură?!

— Al nostru ești, coane, să ne trăiești! Și acum să pornim la treabă!

Șeful măcelarilor trecu la birou, alături de domnul Costică, așezându-se fără să mai ceară voie. Ceilalți doi se așezară, ca la ei acasă, de o parte și de alta.

— Acum, mai întâi și mai întâi, coane, ai să te duci la Primar, să-i ceri aprobarea pentru fabrică. Pe urmă, ai să te duci la administratorul financiar, să ne scutească de taxe; pe urmă ai să te duci...

Dar domnul Costică era prea fericit, ca să-i asculte. Aplecat cu pieptul peste birou, cu teancurile de bani în sertar, nu se gândea la altceva decât la îmbogățire.

Iar gângania afurisită îi țiuia, încântată, la ureche: „Văzuși? Ce adică, numai alții să aibă? Parcă sânt ei mai deștepți ca tine?”

CAPITOLUL XIII
Primele mustrări de conștiință

Așa încât, domnul Costică ajunse și om de afaceri, situație care îi schimba complet felul de viață. Rămase tot la hotel, dar se mută într-un apartament luxos și spațios (de fapt rezervat pentru marile personalități venite în vizită oficială), cu dormitor, birou cu antecameră, sufragerie și salon de recepție. Pe urmă își luă secretar și îl instală în antecameră, să primească vizitatorii și să răspundă la telefon, având datoria să-l scutească de convorbirile inoportune; de pildă:

— Alo! Da, aici e casa domnului. . . (numele și prenumele). Ați vrea să vorbiți cu domnul? În ce chestiune? Da, e neapărat nevoie să-mi spuneți mie; eu sânt secretarul, altfel nu vă putem primi... Nu vă supărați, domnule, dar lucrez după instrucțiunile primite. Dacă vreți puteți să-mi lăsați numele dumneavoastră și numărul de telefon. Am să-l întreb pe domnul, apoi vă chem eu.

Bineînțeles că secretarul nu se ținea de cuvânt, trebuia să simtă de ce soi sânt solicitanții și să nu-l deranjeze pe domnul Costică aducându-i pe cap fel de fel de încurcă lume. Fiindcă domnul Costică nu mai avea timp de pierdut, ca înainte. Se scula foarte de dimineață, își lua cafeaua cu lapte în pat, pe urmă cobora și, în mijlocul dormitorului, făcea câteva mișcări de gimnastică, pentru a-și păstra vigoarea.

Judecind după vârsta omenească, avea acum peste patruzeci și cinci de ani, deci era timpul să-și îngrijească sănătatea. Atât vârsta, cât și traiul bun făcuseră să prindă cam prea multă grăsime. Dacă l-ar fi transformat cineva iarăși în porc, nu știu câte zile ar fi putut să rămână viu pe lângă casa omului.

Țin minte o vorbă, de la un prieten foarte deștept, care a murit, săracul, poate de prea multă deșteptăciune. Două lucruri spunea el că nu-i plac pe

lume: omul prost și porcul slab! Mai târziu, această vorbă înțeleaptă s-a mai îmbogățit cu un caz, dar nu-i timpul să-l spun astăzi.

Domnul Costică, nemaifiind porc, n-avea voie să crească prea mult în greutate.

— Ar fi bine să chemăm un maseur! își dădu părerea secretarul, într-o dimineață când îi ținea blana.

Blana, larg croită, abia toamna trecută, mai-mai să nu-l încapă.

— Bine! Să vină maseurul!

Apoi, deodată, domnul Costică își aduse aminte de ceva și se făcu roșu; din roșu se făcu alb ca laptele.

— Ia să mă lași în pace cu mofturile astea! Nu-mi trebuie maseur, n-am nevoie!

Poate v-ați închipuit de ce nu vroia dânsul să aibă de-a face cu maseurul. Dacă nu, mai gândiți-vă!

Dar, cum începusem să spun mai înainte, acum domnul Costică își schimbase obiceiurile, nu mai avea timp de pierdut. Își luase o geantă mare, din piele de ... din piele de vițel. O geantă cu trei despărțituri, fiecare îndesată cu acte și hârtii, burduf. La ușa hotelului îl aștepta un automobil de cel mai nou model, proprietatea fabricii, lung cât o casă de om sărac și lucios ca o oglindă de boier. Înăuntru, dacă te tolăneai pe perne, intrai în puf până la subțiori. Și domnul Costică știa să se tolănească, parcă neam de neamul lui trăise numai pe moale!

Îndată ce se urca în automobil, acesta pornea lin și îl ducea la Primar, la Prefect, la administratorul financiar, pe unde îl trimiteau asociații săi. În acest timp, fabrica lucra cu spor. Se punea ciment, cărămidă, fier, lemn și zidurile creșteau. Dar încă nu era gata, nu începuse să scoată conserve. Nu, s-o fi văzut în funcțiune, n-ar mai fi fost domnul Costică chiar atât de fericit.

După ce-și termina treburile pe la autorități, unde era mereu bine primit, se ducea pe șantier, ca să vadă ce se mai construise. Când automobilul se oprea în drum, șeful arhitecților striga:

— Drepți!

Lucrătorii înlemneau, cu uneltele în mâini, în poziție „pentru onor”, în timp ce domnul Costică se dădea jos, gâfâind de plăcere și de prea multă grăsime.

Apoi începea plimbarea printre lucrările noi.

— Aici sânt birourile, îi explica arhitectul. Camera aceasta, cea mai frumoasă dintre toate, e rezervată pentru dumneavoastră, domnule Președinte.

— Foarte bine. Așa și trebuie.

— Aici are să stea secretarul, aici directorul, acolo subdirectorul, în camerele următoare contabilitatea ...

Și așa mai departe.

— Vreți să vedeți și restul?

— Care rest?

— Restul fabricii.

— Nu! Nu! se opunea repede domnul Costică, speriat ca dracul de tămâie.

Nu vroia să știe cum are să fie fabrica, pe unde au să intre vitele vii, mugind, și pe unde au să iasă moarte, în cutii de tablă. I se încrețea pielea de pe acum.

— Dar unde sânt asociații mei? întrebă într-o zi, nevăzând pe nici unul dintre ei.

— Sânt după marfă, în județ.

— După cărămidă?

— Nuu! Cu cărămida am terminat.

— Aha! După cherestea?

— Nu. O avem.

— Atunci după țiglă?

— Nu, sânt plecați după vaci și porci.

Domnul Costică își duse mâna la inimă.

Într-o zi, când fabrica era gata, asociații se întoarseră. Dar nu singuri.

Șeful măcelarilor aducea boi, Ghiță Bivolaru vaci. Iar al treilea — mai bine nu s-ar fi întors! — aducea porci.

Era într-o sâmbătă de dimineață, când cei trei asociați, cu marfa lor, intrară în curtea fabricii, pe cele trei porți mari, unul pe poarta de la răsărit, altul pe cea de la apus, altul pe la miazăzi. Pe poarta de la miazănoapte, cea dinspre oraș, tocmai intra și domnul Costică, în automobil.

— Mu-mu? se întrebau boii, privind mirați zidurile fabricii.

— Muu! răspundeau vacile, mai istețe. Ce vă mirați așa, mă, boilor?

— Guiț-guiț! făceau porcii, fără să se mire și fără să întrebe, căci, abia intrați în curte, ei se și repeziseră cu râturile prin țărână, să scurme.

— Bine te-am găsit! strigă Șeful măcelarilor, apropiindu-se de domnul Costică, vesel și gălăgios. Ei, cum merge treaba?

Domnul Costică se uita bietul de el la porci, cum râmau, și de ce se uita mai mult, mai mult creștea jalea în el.

— O să-i tăiați pe toți? întrebă după un timp, cu glasul strangulat.

— Cum ne-a fost înțelegerea! Treizeci și cinci de porci la șaizeci și cinci de boi și de vaci.

— Vai, sărmanii de ei! Și până atunci unde o să-i țineți?

— Unde? Ei asta-i! Doar avem magazii! Îmi închipui că sânt gata până azi, d-aia te-am lăsat pe dumneata aici!

Domnul Costică era tare amărât.

„Cum de nu m-am gândit până acum la niște cocine? se întreba în gând. În magazii n-o să le placă, e aer prea mult, nu se mai simte mirosul baligii. Ar fi trebuit să am grijă, măcar atât să fac pentru ei, bieții porci!”

După ce vitele fură îndreptate spre locurile lor, se duse la birou și dictă mai multe dispoziții, între care: pe cheltuiala sa personală, porcilor să li se dea, dimineața, la prânz și seara, supă de sfeclă cu uruială de porumb și grâu, cât or vrea, pe săturate. Celor mai plăpânzi să li se adauge lături, legume și fructe mucegăite ...

Ar fi vrut să facă mai multe, dar îi era teamă să nu-l ia la ochi asociații. Se gândea la niște cocine, să aibă pe scândura pereților desene frumoase, în culori, reprezentând smârcuri, bălți, troace cu nămol, câmpuri de cartofi, bune de râmat, precum și alte peisagii care i-ar fi distrat pe porci, ca să n-aibă timp pentru gânduri, să nu ghicească soarta ce li se pregătește.

Ar fi vrut, dar îi lipsea curajul.

„Sânt un trădător! Merit să fiu pârlit de viu!” își spuse, când fu acasă, între patru pereți, singur cu conștiința lui.

„Iiuuuu-iiuuuu-u-u!” țiui în clipa aceea, alăuta. Iar gângania drăcească îi șopti, la ureche: „Nu fi prost! Ce-ți pasă ție de soarta a o mie de porci? În războaie, mor oameni de sute de mii de ori mai mulți. Și cine-i trimite la moarte, oare? Nu tot unii de-ai lor, adică tot oameni?”

„Iiuuu-iuuu-u-u-u ...”

Ce muzică liniștitoare, sunetul alăutei ciudate! Domnul Costică se întinse pe canapea, cu jurnalul pe obraz, să se odihnească.

Din birou se auzea glasul secretarului:

— Alo! da! Cu domnul ... Scuzați, dar domnul Președinte nu vă poate primi astăzi.

CAPITOLUL XIV
Doi purcei amărâți își povestesc necazurile

Peste câteva zile, fabrica își începu activitatea. Cu acest prilej se făcu o sfeștanie, la care luară parte, pe lângă autorități, mai toți oamenii însemnați din oraș. Slujba fu oficiată chiar de Episcop, care vroia să-și arate, în felul acesta, stima pe care i-o purta domnului Costică. După slujbă ținu o predică, făcând o foarte iscusită legătură între conserve și iubirea de Dumnezeu. După Episcop vorbi Primarul, după el Prefectul și apoi Rectorul Universității. Toți arătară marile merite ale Președintelui, datorită strădaniei căruia orașul avea să se îmbogățească. După discursuri, trecură cu toții să asiste la punerea fabricii în funcțiune.

— Putem începe! strigă Șeful măcelarilor.

Atunci Ghiță Bivolaru făcu un semn din ușă, spre hala mașinilor, și mecanicul trase de țignal, vestind pe lucrători să-și ocupe fiecare locul.

— Domnul Președinte să dea prima lovitură! Propuse apoi Șeful măcelarilor, apropiindu-se cu un satâr de argint.

Satârul fusese comandat anume pentru această festivitate și avea să fie păstrat ca amintire în biroul fabricii, la loc de onoare.

— Adevărat! aplaudară oaspeții. Domnul Președinte să dea prima lovitură de satâr! Este cinstea care i se cuvine.

Dar domnul Costică o luase la goană numai cum văzuse satârul. Așa trecu glonț pe lângă birouri, ieși pe poartă și fugi, fugi, așa, în neștire, cu mâinile la urechi, să nu audă mugetele și guițăturile care se ridicau în urmă.

Fabrica începuse să lucreze și numai el era de vină! „Acum știu ce-mi rămâne de făcut!” își zise.

Conștiința îl râcâia atât de tare, încât nu mai auzea țiuitul alăutei și glasul gângăniei care zbura pe lângă el, să-i alunge gândurile negre.

Așa merse domnul Costică, depărtându-se de oraș, până ce ajunse pe malul unui râu, lângă niște arbori tocmai buni pentru spânzurătoare.

„Sânt un mare porc!” își spuse, căutând cu ochii copacul cel mai nimerit, de care să-și lege cureaua pantalonilor ca să și-o pună de gât, să termine cu

o viață atât de rău murdărită.

„Dumnezeu să mă judece! se gândi. Și Sfântul Ignat să răspundă de păcatele pe care le-am făcut!”

Aici ar fi de așteptat ca Sfântul Ignat să apară, cum apar sfinții, ca din pământ, cum apăruse atunci, la abator, și mai demult, în pădure. Dar Sfântul Ignat nu se ivi, minuni nu se fac în toate zilele. Iar domnul Costică, tot cu ochii pe sus, își trecu cureaua pe după gât. Totul era gata, numai o cracă nimerită mai trebuia.

„Guiț-guiț”, auzi atunci, de dincolo de râu.

Dincolo de râu era un cătun, acoperit de copaci. Doi porci veneau dintr-acolo, prin bălării, plimbându-se abătuți și vorbind încetișor: „Guiț-guiț-guiț ...”

Domnul Costică se opri și ascultă.

— Oamenii au început să-și facă de cap! vorbea unul dintre ei.

— He! De când vă spun eu!

— Au început să ne taie, așa, netam, nesam, în mijlocul verii ...

— He!

— Înainte, știam! Ignatul era Ignat, n-aveam nimic de zis. Dar așa? Să nu mai fii sigur pe viața ta măcar un an?

— Care va să zică, e adevărat că la Grigore Stan s-a tăiat ieri?

— E adevărat, cum mă vezi și cum te văd!

— Pe care l-au tăiat?

— Pe Ghițișor; ăl mai mic.

— Vai de mine, săracul! Tocmai pe el? Și era cel mai grăsuț!

— Da; cel mai grăsuț și cel mai deștept dintre toți.

— Acum, de! Dumnezeu să-l ierte!

— Dumnezeu să-l ierte, că mult a suferit!

— A suferit? De ce?

Domnul Costică își slăbi cureaua din jurul gâtului și ascultă, din ce în ce mai mâhnit.

— Păi dacă ologul ăla de stăpână-su nu l-a nimerit cum trebuie!

— Ce vorbești? L-a împuns de mai multe ori?

— De cinci ori la rând!

— Bietul Ghițișor!

Porcii o luară la stânga, pe lângă râu; deși locul era prielnic, nu le ardea de râmat; mergeau cu capul în pământ, abătuți, ca după dric.

— O viață întreagă m-am rugat lui Dumnezeu, zicea unul, să mor la cocina mea. Acolo m-am născut, acolo am trăit, acolo am suferit. Dar acum, ce să-ți spun, mai bine să mori la oraș!

— O fi!

— Nu o fi! Că este! Acolo, încaltea te omoară cum trebuie, la abator. Nu te chinuiești, nici nu apuci să simți.

Și cei doi porci amărâți se duseră pe malul apei în jos, tot vorbind. în curând, ultimele cuvinte li se stinseră, după copaci.

Domnul Costică își pipăi cureaua de la gât, se uită la craca de sus, se uită la cer, care era frumos acum, spre amurg.

„Poate că n-am făcut un rău! se gândi. Că dacă ei tot trebuie să moară, barem să moară de mâna cuiva priceput. Păi nu zău, bine zicea fârtatele ăsta care trecea pe aici! ...”

Cât despre conștiința lui, prea îl râcâise mult până acum, era obosită și cu ghearele tocite, nu mai avea putere să facă nimic. Încât domnul Costică se întoarse la oraș, porunci să i se pregătească baia, se spălă, își schimbă hainele și, proaspăt bărbierit, avu timp să sosească fără întârziere la restaurantul vegetarian, unde Șeful măcelarilor organizase renumitul banchet, cu ocazia punerii fabricii în funcțiune ...

Ce repede uităm! Ce amărâți erau porcii de pe malul râului!

Și ce frumos arăta domnul Costică, în frac, cu decorațiile pe piept! ...

CAPITOLUL XV
Domnul Costică iscălește maldăre de hârtii

Acum lucrurile mergeau iarăși bine; domnul Costică găsise mijlocul să nu mai aibă mustrări de conștiință: nu mai mergea niciodată la fabrică. De ce să se ducă? Era-nevoie de el? Acolo conduceau treburile cei trei măcelari asociați, iar el, ca Președinte al Consiliului de Administrație, semna hârtiile la domiciliu, și atât!

Începuseră iarăși zilele cele bune!

— Semnează și aici, coane! zicea Șeful măcelarilor, întinzându-i teancul de hârtii.

Iar el semna bucuros, doar de aceea învățase să semneze. Nu mai stătea să facă socoteala câți porci urmau să moară cu fiecare semnătură, din

moment ce el nu punea mâna pe cuțit, ci doar pe condei.

— Semnează și p-asta, coane! îi cerea Ghiță Bivolaru.

— Și iată încă una! cerea al treilea asociat.

Dacă termina cu hârtiile, domnul Costică nu mai avea nimic de făcut. La fiecare zi întâi, măcelarii îi aduceau cinstit partea cuvenită, fiecare câte o geantă de bani. Președintele Consiliului îi strângea sub coate și semna de primire.

— Trebuie să mărim fabrica! zise Șeful măcelarilor într-o zi.

— S-o mărim! Adă încoa hârtia, că o iscălesc.

— Stai, nu merge așa repede. Întâi să tipărim acțiuni noi, să le vindem și p-ormă să începem lucrul. Că nu avem atât de mulți bani.

— Foarte bine. Hai la tipograf.

Acțiunile se tipăriră și se vândură ca pâinea caldă. Fabrica mergea bine, și fiecare vroia să fie, măcar puțintel, asociat. Primarul, Episcopul și Rectorul Universității cumpărară cea mai mare parte. Abia dacă mai rămaseră vreo câteva, pentru Președintele tribunalului, pentru directorul liceului, pentru medicul șef și pentru încă doi-trei cetățeni.

— Trebuie să mai tragem! zise Bivolaru.

— Să tragem! Dă încoace să iscălesc!

De data asta se traseră atât de multe, încât toți oamenii din oraș izbutiră să cumpere. Tot ce fusese bani puși de o parte, pentru vreo zestre, pentru vreo bătrânețe, pentru vreo nevoie de mai târziu, intrase la fabrica de conserve.

— Va fi cea mai mare din Europa! se spunea la cafenea.

— Halal de noi! O să ne îmbogățim!

Care nu cumpărase destule acțiuni, acum se căia.

— Să mai tragem un rând! ziseră măcelarii.

Domnul Costică puse mâna pe condei.

— Să tragem! De ce nu, dacă e vorba să le facem oamenilor un bine? Iacă, semnez!

Oamenii așteptau nerăbdători să vadă fabrica mărindu-se.

— Oare în ce parte s-o mări? se întrebau. Spre apus, sau spre răsărit? Ori poate înspre miazăzi.

— Ia auzi întrebare?! Are să se mărească în toate părțile. Căci doar bani sânt destui, s-au tipărit atâtea acțiuni!

Domnul Costică era prea ocupat cu iscăliturile, ca să se mai gândească la porci.

„Treaba lor! își zicea. Parcă îi taie fiindcă vreau eu?”

Acum, dacă-l sâcâia ceva, nu-l mai sâcâiau gândurile negre, ci acelea albe. Își făcea planuri, cum să-și folosească banii mai bine, și nu era ușor. Se gândea când la o moșie, când la niște case cu apartamente de închiriat, când la o Bancă. Pe toate i-ar fi plăcut să le facă, dar cum nu se putea, trebuia să se hotărască într-un fel. Și tare-i venea greu! Mai bine să fii sărac!

— Ia semneaz-o și pe asta, coane! zicea Șeful măcelarilor, băgându-i hârtiile sub nas.

Așa merse treaba, până spre toamnă, când se întâmplă marele necaz.

Într-o dimineață. Șeful măcelarilor nu veni cu hârtiile la semnat; nu veni nici Ghiță Bivolaru, nici măcelarul celălalt.

„Lasă că vin ei mâine!” își zise domnul Costică.

Și se apucă să-și facă iarăși socoteli.

Dar nici a doua zi nu se iviră măcelarii. În schimb, aproape de prânz, secretarul se pomeni cu trei inși necunoscuți.

— Domnul (numele și prenumele)? întrebă cel din mijloc, înaintând.

Ceilalți doi rămaseră în ușă, parcă păzind-o cu umerii lor lați.

Secretarul își începu discursul obișnuit:

— Scuzați, vă rog, dar domnul Președinte este foarte ocupat. Aveți bunătatea să-mi spuneți numele dumneavoastră, și am să-i comunic că l-ați căutat.

Omul nu venise însă pentru asemenea discursuri. Ocoli biroul și-l apucă pe secretar de nasturele hainei!

— Ascultă, mă, linge talere, du-mă la stăpână-tu că n-am timp de pierdut!

Domnul Costică auzise zgomotul, de dincolo. Deschise ușa, furios, să-l dea afară în brânci pe necioplitul care vorbea așa în casa lui.

— Cum îți permiți dumneata, domnule ...? începu, spumegând.

Celălalt înaintă un pas, fără să se sinchisească de furia lui.

— Domnul (cutare)? întrebă, scurt.

— Da! Ce dorești?

— În numele legii, ești arestat!

CAPITOLUL XVI
Pătimirile

Dar pentru ce? Oricine știa că doar domnul Costică era un om cinstit! Dovada cea mai bună, el însuși nu știa pentru ce fusese arestat.

— Este o greșeală, domnule! îi spunea pe drum detectivului, care îl ținea de cot. Să nu uiți că Prefectul Poliției mi-e foarte devotat. Să știi de pe acum că s-ar putea să ai neplăceri.

— Bine, bine! O să vedem noi.

— Încotro mergem?

— Ai răbdare și ai să afli!

Arestatul nu putea să-și dea seama de drumul făcut, fiindcă duba în care-l băgaseră n-avea nici un geam. Stăteau orbește, pe întuneric, el cu detectivul pe o banchetă, cei doi agenți pe cealaltă.

„Lasă, mai bine așa! se gândea domnul Costică, în dubă nu mă vede nimeni.”

Nu după mult timp, intrară într-o curte unde se opriră. Ușa se deschise.

— Hai, mișcă-te! mârâi detectivul.

Arestatul recunoscu palatul Prefecturii de Poliție.

— Ah, ce bine, exclamă, coborând. Cred că am sosit la timp să-l mai găsesc pe amicul meu. Dar de ce ați intrat pe poarta de din dos?

Tot vorbind, dădu s-o ia pe scări în sus, spre cabinetul Prefectului.

— Hei. hei, încotro?

Detectivul îl apucă zdravăn de umeri și-l îmbrânci în jos, pe scări. Domnul Costică se duse de-a rostogolul în beci, unde, la lumina turbure a unui bec afumat, se mai vedeau vreo douăzeci de inși.

— Iacă și un boier! strigă unul dintre ei, amestecând o pereche de zaruri în pumn.

Ceilalți îl înconjurară pe noul venit. Unul îi pipăi pardesiul.

— Pun prinsoare că-i nevinovat! zise altul, făcând cu ochiul.

Tot beciul izbucni în râs.

— Păi să știți că sânt nevinovat!

— Gura, frumosule! i-o reteză cel cu zarurile, de care părea că ascultă toți.

Domnul Costică îi privi, neliniștit.

— Dumneavoastră sânteți... sânteți ... hoți?
— Da!
— Vai de mine! Ce să mă fac? Am ceva bani la mine!
— Nu te-a percheziționat sus?
— Nu.
— Ai avut noroc. Dă repede portofelul, să ți-l păstrez eu. Hai, până nu vin să ți-l ia.
— Poftim, păstrează-l! Și-ți mulțumesc foarte mult. Care este numele dumitale?
— Mandache.
— Domnule Mandache, am încredere în dumneata.
Ceilalți hoți izbucniră încă o dată în râs. Mandache le făcu cu ochiul, apoi se prefăcu mânios:
— De ce râdeți, mă?
Domnul Costică umblă cu ochii după un scaun, să stea jos; dar nu găsi nici unul. Dacă văzu că n-are încotro, dădu să se așeze pe marginea priciului, patul comun, de scândură goală.
— Șefule, saltă de-acolo! E patul nostru! mârâi unul dintre hoți.
— Scuzați-mă, n-am știut.
— Dacă vrei să stai, taxa e un pol.
— Cu plăcere; domnule Mandache, fiți bun și plătiți-i dumneavoastră.
— Da' ce, tu ești frate cu mine, să plătesc eu?
— Am vrut să spun, din banii mei, domnule Mandache, nu vă supărați!
— Care bani, mă, belaliule? se răsti hoțul, venind spre el, amenințător.
— Portofelul meu ...
— Ce portofel? Pesemne ai visat. Ia auziți, mă! Mi-a dat mie vreun portofel?
— Nu! strigară hoții, într-un glas.
— Hai, șefule, întrebă hoțul de adineaori, dai polul, sau ce faci?
— Păi toți banii mei au fost în portofel.
— Ia caută-te, vezi, poate găsești ceva.
— N-am.
— Și cum îndrăznești să vii la închisoare fără bani?
Domnul Costică simți că-și pierde judecata, nu mai înțelegea nimic. Își împreună mâinile pe piept și zise, disperat:

— Domnilor hoți, aveți milă de mine. N-am făcut nimic rău ... Așteptați puțin și au să mă scoată de aici. Sânt bun prieten cu Prefectul Poliției. Am să vorbesc și pentru dumneavoastră.

— Ha, ha, ha! Ești prieten cu Prefectul? Ha, ha, ha! Mai bun prieten sânt eu! zise, prăpădindu-se de râs, unul dintre hoți.

— Zău că nu vă mint, domnilor! O să vedeți. O să-l rog pe paznic să-l cheme pe domnul Prefect. Are să vină numaidecât și are să fie nenorocit de cele ce s-au întâmplat.

— Ei nu, zău? Ia hai să vedem!

Domnul Costică se duse la ușă și începu să ciocănească.

— Ce vrei? strigă paznicul, printr-o ferestruică.

— Domnule paznic, eu sânt cel mai bun prieten al domnului Prefect. Mă numesc domnul Costică, știe el. Fii bun și anunță-l că din greșeală am fost dus în beci și închis.

— Pentru asta m-ai chemat? urlă paznicul. Ascultă, mă, dacă nu te liniștești, viu la tine cu vâna de bou!

— Dar, domnule paznic, nu te supăra, se face noapte și trebuie să mă duceți acasă. Unde am să dorm?

— Ha, ha, ha! râseră hoții.

Domnul Costică rămase în fața ușii, prostit.

— Cu o sută de lei îți dau locul meu în pat, zise Mandache, mărind prețul fără rușine. Hai, aruncă suta și culcă-te. Poate ești obosit.

— Fiți bun, domnule hoț, și luați-o din portofel.

— Mă, tu n-auzi că n-ai avut portofel?

— Atunci de unde să vă dau?

— Ceas ai?

— Am! făcu domnul Costică.

— Îl primesc în locul sutei. Dă-l încoa, și culcă-te! Uite, locul dinspre geam e al meu.

Noul arestat își puse pardesiul sub cap și se culcă pe scândura goală a patului de închisoare. Nu era chiar rău, îi amintea anii de cocină, ceea ce îl înduioșa.

„Numai o mână de paie dacă ar fi, și n-aș mai dori nimic!” își zicea, furat de somn.

Apoi ațipi.

— Hei, șefule, scoală!

Cu aceste cuvinte în urechi, se trezi după un timp, buimac.

— A venit Prefectul? întrebă, frecându-se la ochi.

— Prefectul? A fost, dar te-a văzut dormind și n-a vrut să-ți strice somnul.

— Foarte frumos din partea lui!

— Hai, acum dă-te jos!

— S-a făcut ziuă?

— Nu; e miezul nopții. Dar mă culc eu.

— Păi cum? V-am plătit!

— Și dacă mi-ai plătit crezi că ai toată viața dreptul la pat? Hai, dă-te jos!

— Dar, fie-vă milă, domnule hoț! Sânt foarte obosit.

— Mai dă o sută de lei.

— Știți că nu am.

— Atunci, ce să-ți fac?

Domnul Costică oftă.

— Am un inel; nu vă trebuie?

— Ce fel de inel?

— De aur.

— Și piatra?

— Diamant.

— Bine. Culcă-te! Dar să nu-ți închipui că ți-am lăsat patul pe veci!

Domnul Costică dădu să-și pună capul jos; numai că se izbi în scândură tare; pardesiul nu mai era la căpătâi.

— Domnule, n-ați văzut pardesiul meu? întrebă rugător.

Mandache întoarse capul și-l privi plictisit.

— Se vede că nu ești în toate mințile, mă zărghitule! Ce, ai venit cu pardesiu pă tine?

CAPITOLUL XVII
Ura populară

A doua zi veniră să-l ia pe domnul Costică la Judecător.

— În sfârșit, îmi dă drumul! le spuse hoților, bucuros; Vă mulțumesc că m-ați găzduit.

În fața arestului aștepta duba.

— Urcă! porunci detectivul.
— Puteați să chemați automobilul meu. Dar dacă v-ați deranjat și ați venit cu al dumneavoastră, vă mulțumesc!
În fața dubei, așteptau cei doi agenți.
— Foarte frumos din partea dumneavoastră că mă conduceți! le spuse domnul Costică, politicos.
Apoi se urcară, și duba porni.
— Îmi pare rău că n-am poruncit la hotel să-mi pregătească baia. Dar nu-i nimic; o să aștept. Poate urcați și dumneavoastră cu mine, la un păhăruț cu lichior. Mi-ar plăcea să fiți oaspeții mei.
— Ia mai tacă-ți gura! îl repezi detectivul, plictisit.
— O! Scuzați!
Și domnul Costică nu mai zise nimic.
Pe urmă, ceea ce urmă fu de neînțeles. În locul hotelului, când coborî, văzu Palatul de Justiție. Pe scări, aștepta o mare mulțime de oameni.
— Mai este vreo formalitate de făcut? întrebă domnul Costică.
Apoi, fiindcă nu primi nici un răspuns, se gândi: „Președintele tribunalului ține probabil să-mi ceară scuze. Foarte frumos din partea lui, dar n-ar fi trebuit neapărat.”
În clipa când puse piciorul pe prima treaptă a scării, mulțimea izbucni în strigăte:
— Uite-l! Uite tâlharul care ne-a sărăcit! La pușcărie cu el! Hoțule! Huo!
— Huo! La spânzurătoare! strigau alții, mai furioși.
— M-ai lăsat pe drumuri, tâlharule! răcni un bătrân, repezindu-se la el.
Cu greu izbutiră agenții să-l dea înapoi. Domnul Costică nu înțelegea nimic. „Pesemne că visez”, se gândi.
— La spânzurătoare, banditul! Huo! strigau oamenii, ridicând pumnii.
— De mine e vorba? îl întrebă domnul Costică pe detectiv.
Acesta îl smuci de braț, pe scări în sus, fără să-i răspundă.
— Am să-ți scot ochii, banditule! îl amenință o bătrână doamnă, cu fața udă de lacrimi. Mi-ai mâncat zestrea fetiței.
— N-am ... n-am mâncat nimic, stimată doamnă ...
— Hai, mișcă! îl smuci detectivul.
Cei doi agenți mergeau înainte, ca să deschidă drumul. Văzând că nu pot ajunge la vinovat, oamenii începură să arunce în el cu mere stricate, cu cartofi și cu bulgări de pământ.

— Nemernicule! Uite-l cum s-a îngrășat, sugându-ne pe noi! urla mulțimea.

Domnul Costică se uită cu jind după cartofii și merele stricate de pe jos. I-ar fi plăcut să poată aduna câteva în buzunare, merele stricate îi plăcuseră de când era mic. Și oamenii aruncau mereu; era de mirare cum putuseră găsi atâtea.

— Banditule! Tâlharule! Netrebnicule! Ai să plătești tot ce-ai făcut!

Ce ciudat i se părea totul! Acum câțiva ani, tot oamenii aceștia aruncau cu flori și-l aclamau! „Păcat de mere!” se gândi. Ar fi putut să i le arunce rândul trecut, în loc de flori. I-ar fi făcut mai multă plăcere.

— La spânzurătoare! urla mulțimea.

Domnul Costică urcă scările, cu codița între picioare, speriat, tremurând, de parcă l-ar fi dus la tăiere. Când să intre pe ușă, sus, câțiva inși mai furioși trecură peste agenți și îi scăpară niște pumni în spinare.

— Oameni buni, de ce dați? Ce v-am făcut? îi întrebă, buimăcit, gata să izbucnească în plâns.

Fără să știe cum, tras într-o parte, smucit în alta, îmbrâncit, stâlcit, se pomeni la Judecătorul de instrucție. Judecătorul fusese într-o vreme vicepreședintele Ligii. „Slavă Domnului! își zise domnul Costică. Am dat, în sfârșit, peste un prieten!” Și înaintă spre birou, cu mâna întinsă, zâmbind:

— Dragul meu, ce întâmplare neplăcută! Bine că te-am întâlnit!

Dar ameți, năuc și țeapăn. Judecătorul îi aruncă o privire în stare să-l străpungă, întocmai ca un cuțit bine ascuțit.

— Scuzați ... începu să se bâlbâie. Nu știu ce s-a întâmplat. Cred că e vorba de o greșeală. Nu știu pentru ce am fost adus aici.

— Vorba! strigă, tăios, Judecătorul. O să afli numaidecât. Cunoști asta?

Și-i arătă o hârtie din dosar.

— O cunosc! zise domnul Costică, îmbârligându-și codița. E semnătura mea.

— Dar asta?

— Tot a mea!

— Si asta?

— Și!

— Recunoști toate aceste semnături?

— Cum să nu!

— Nu mai am nimic de întrebat. Luați-l de aici!

— Dar n-am aflat nimic, onorate domnule Judecător!
— Nici nu e nevoie. O să afli la proces.
Și iarăși îl scoaseră printre oameni. Și iarăși îl îmbrânciră, îl înghiontiră, îl bătură cu mere stricate. Și iarăși strigară:
— Uite nemernicul care ne-a nenorocit! La spânzurătoare cu el!
Acum, fiindcă se aflase de venirea lui, se strânsese mai multă lume, era acolo poate peste jumătate din oraș, adică mai toți care cumpăraseră acțiuni.
Cu multă greutate îl urcară agenții în dubă. Automobilul pușcăriei porni în goană, pe străzi, ca să nu mai stârnească huiduieli. Însă oamenii care veneau la tribunal, recunoscând duba de departe, se opreau în stradă și aruncau după ea cu mere stricate și cu cartofi.
Tabla răsuna înăuntru de parcă ar fi tras cu tunul. Domnul Costică își ținea mâinile la urechi, dar degeaba, tot auzea strigătele oamenilor furioși:
— La spânzurătoare, banditul! Nu-l lăsați să scape!
„Lasă c-o să vină procesul! își zicea, ca să se liniștească. La proces o să aflu ce am făcut!”

CAPITOLUL XVIII
La Curtea cu Jurați

Hoții din arestul Prefecturii erau zece, cu Mandache cu tot, deși acesta făcea el singur cât o sută de hoți. În fiecare seară, domnul Costică trebuia să curețe douăzeci de pantofi, să perie zece pantaloni și zece haine, să cârpească toate rupturile care se iveau în coate, să coasă la loc nasturii pe care ziua hoții și-i rupeau ca să-i joace la noroc. Pe deasupra trebuia să mături arestul, să aducă apă, să care gunoiul, să facă, într-un cuvânt, toate corvezile.
— Costică, vino aici!... Costică, du-te dincolo!... Costică, fă asta!... Costică, fă p-ailaltă!...
Toată ziua nu auzea altceva. După masa de prânz, când hoții se odihneau, trebuia să-i apere de muște, iar seara îl scărpina pe Mandache la tălpi, până ce șeful hoților adormea.
Atunci avea voie și el să se culce, însă nu în pat, ci într-un colț, pe ciment. „Numai de-aș ajunge odată la proces ...” Nimeni nu-i spunea cum o să fie procesul și când.

Într-o zi, intră pe ușă un tinerel, îmbrăcat foarte sclivisit. Părul, la ceafă, îl purta retezat drept, ca un breton, care de felul lui se face pe frunte, nu la spate, și li se potrivește doar fetelor. Cămașa se termina cu un guler înalt, ieșind vreo patru degete din haină, ca un bandaj ghipsat, pus să-i țină capul pe umeri, nu care cumva să-l piardă. Un curmei de cravată, o cârpă îngustă, ca un limbric, cu un nodișor cât bobul de porumb, se scurgea de sub guler între reverele hainei, iar acestea se prelungeau în jos până spre poale, care și ele erau atât de lungi, că ajungeau la două palme de genunchi. Ce loc rămânea în jos, pentru pantaloni, nu era mare lucru, căci aceștia se terminau mai sus de glezne, lăsând să se vadă ciorapii albi, vârâți în pantofii cu patru rânduri de talpă.

— Aoliu! făcu Mandache, văzându-l. Mâncate-ar neica de malagambist!

Domnul Costică nu înțelese vorba, dar nici nu avu timp să se gândească la ea.

— Cine-i escrocul? întrebă tânărul, dându-și ifose.

Răspunsul veni de la Mandache: „Uite-l!” învinuitul n-avea cum înțelege că era vorba de el, nu cunoștea cuvântul „escroc”, după cum nu-și cunoștea nici vina.

— Va să zică, tu ești! Vino aici să stăm de vorbă. Sânt avocatul tău.

Domnul Costică se bucură.

— Ghiță Bivolaru te-a trimis?

— Întâi vorbește cu mine cum se cuvine, se rățoi tânărul avocat, că n-am păzit porcii împreună! Pe urmă, află că nu m-a trimis Ghiță Bivolaru, ci Tribunalul, fiindcă n-ai alt apărător. Nimeni din oraș n-a vrut să fie avocatul tău! Ai înțeles? A căzut beleaua pe mine!

— Am să vă plătesc, onorate domnule avocat. Am bani.

Hoții ciuliră urechile.

— Am la hotel două geamantane pline cu bani.

— Banii de la hotel s-au ridicat, o dată cu hârtiile tale. Două geamantane, cât spui, și n-ajung să despăgubească măcar un sfert din cei escrocați.

— Dar asociații mei trebuie să aibă destul, fiindcă abia au încasat banii pe acțiuni.

— Nu cumva știi tu unde pot fi găsiți?!

— Cum să nu?! Adresele lor sânt la birou.

Tânărul avocat își pierdu răbdarea:

— Ascultă, mă, vrei să faci pe prostul?

— Vai de mine?!
— Atunci trebuie să-ți spun că asociații tăi au fugit.
— Unde?
— Asta poate știi tu.
— Eu? Zău că nu!
— O fi și-așa! Până una-alta, ai rămas singur să dai socoteală de faptele voastre.
— Păi eu n-am nici o vină!
— Ai iscălit.
— Asta da! Îmi place să iscălesc! se bucură domnul Costică.
— Atunci ai să plătești.

Și iată-l pe domnul Costică la Curtea cu Juri, într-o zi, la începutul lui ianuarie.
— Să intre acuzatul! auzi un glas, aspru, răzbind din sala cea mare a Palatului de Justiție.
Jandarmii îl împinseră de la spate și el se pomeni în boxa (el i-ar fi spus țarc) în boxa acuzaților, în fața unei mulțimi uriașă, care-l primi huiduind:
— La ocnă, tâlharul! Huo! ...
Președintele sună din clopoțel, să se facă liniște.
— Ședința e deschisă!
Un om în haine negre, sărăcăcioase, se ridică în picioare și începu să citească dintr-un dosar. Domnul Costică nu înțelegea nimic, își plimba nevinovat ochii prin sală, căutându-și cunoscuții. În țarcul unde stăteau Jurații, la rând, drept în fața lui, îl zări pe Rectorul Universității.
— Salutare, salutare, prietene! Ce mai faci? îl strigă, vesel, făcându-i semn cu mâna.
Rectorul se încruntă.
— Liniște! strigă mânios Președintele, sunând din clopoțel.
În stânga Rectorului stătea Primarul, iar în dreapta lui, Prefectul. Episcopul stătea în rândul al doilea, la mijloc.
„Ia uite ce de prieteni s-au adunat la un loc! Apăi dacă e să mă judece ăștia, la sigur am scăpat! ...”
După ce omul în haine negre termină de citit, începură să-l întrebe pe acuzat: cum îl cheamă, de câți ani e, ce carte a învățat, ce meserie are.
Pe urmă, Președintele ridică niște hârtii în sus și i le arătă:

— Cunoști iscăliturile astea?
— Cum să nu! Eu cu mâna mea am iscălit.
— Prin urmare, recunoști?
— I-auzi vorbă!
— Domnilor Jurați, sări avocatul tinerel, sinceritatea acuzatului trebuie să vă dea de gândit! Un om vinovat nu vorbește așa.
Procurorul sări din partea cealaltă:
— Nici dumneata nu crezi ce spui. Mărturisește!
— E adevărat! Domnilor Jurați, am fost numit să apăr pe acest criminal, și am datoria să-l apăr, ceea ce vedeți că am încercat să fac. Trebuie să vă mărturisesc însă că sânt îngrozit de faptele lui! ...
După aceste vorbe atât de bine simțite, ședința se întrerupse o jumătate de oră, pentru ca Jurații să bea o cafea și să se înțeleagă între dânșii dacă acuzatul este sau nu vinovat. Când se înapoiară în sală, lumea începu să strige:
— La ocnă cu nelegiuitul! Să nu fiți miloși!
Președintele sună din clopoțel, apoi întrebă:
— Domnii Jurați ce au de spus?
Aceștia se ridicară în picioare și, la semnul Episcopului, vorbiră toți într-un glas:
— Îl socotim vinovat!
Președintele își băgă nasul în niște cărți mari, cu legi, apoi, după câteva clipe, puse mâna pe clopoțel.
— Având în vedere părerea Juraților, începu, și în conformitate cu legile, acuzatul este condamnat la douăzeci de ani ocnă!
O parte din oamenii aflați în sală începură să aplaude:
— Bravo! La ocnă, nemernicul!
Alții însă nu erau mulțumiți:
— Ce-i aia douăzeci de ani? Pe viață, pe viață! La sare! Să simtă ocna, ticălosul!
Președintele sună din clopoțel.
— Acuzat, mai ai ceva de spus?
— Eu? Nimic, dom’ Judecător. Aș vrea numai să-mi spună cineva de ce-am fost adus aici ...
— Face pe prostul! La ocnă, nelegiuitule! striga mulțimea.
— Lasă că știi tu de ce!

— Când ai să tai sare, o să-ți aduci aminte tot ce ai uitat!

„Cum adică să tai sare? se mira domnul Costică, în timp ce-l împingeau spre dubă. Că eu am văzut sarea bulgări, în ieslea vacilor, nu era tăiată deloc!”

CAPITOLUL XIX
Viața la ocnă

Dacă n-ar fi avut lanțuri la mâini și la picioare, domnul Costică ar fi fost tare bucuros de drumul început. Mai întâi, mersul cu trenul! Era foarte bine să se uite pe fereastră, odihnit, nesupărat de nimeni, să vadă câmpii, dealuri și munți, sate, orașe, fabrici. Nici nu visase vreodată că o să ajungă prin atâtea locuri! Mai erau sute de gări, de poduri peste ape albastre, de cantoane. În depărtare se vedeau alte sate, cu acoperișurile vesele, roșii, printre pomii în floare. Căci tocmai venise primăvara, cu aerul ei călduț și molatec.

Frumoase zile!

Domnul Costică ar fi vrut să nu se termine drumul niciodată. Câmpiile erau pline de semănători; îi cunoștea, fiindcă trăise printre ei. Și-i era dor! Pe alocuri, zărea, din depărtare, porcii ieșiți la râmat pe marginea satelor.

„Ce rău de ei că nu merg cu trenul!” se gândea.

Pe urmă mai era mândru și de hainele noi pe care i le dăduseră, niște haine cum nu mai văzuse la nimeni în oraș: cenușii, cu dungi albe, late. În cap avea un fel de scufie, vărgată ca hainele.

„Ia te uită, ce modă frumoasă!” se minuna, încântat de noua lui îmbrăcăminte, atât de originală.

Trenul merse zile întregi, apoi, într-un revărsat de zori, la sfârșitul săptămânii, se opri într-o gară mai răsărită, la poalele munților.

— Ocnele-Adânci, zece minute oprire! strigă conductorul.

Ușile vagonului se deschiseră:

— Hai, jos, mișcă!

Domnul Costică se mișca anevoie, cu atâtea fiare pe el.

-— Săracul! îl căinară niște femei.

Una îi întinse o bucată de pâine și câte va ouă fierte.

Domnul Costică le luă, deși nu-i era foame.

— Automobilul n-a venit? se miră, când ajunseră în spatele gării.

Paznicul îl luă în râs:

— Da' pe jos nu poți să mergi? Mă, mare boier trebuie că ești tu!

Nu că era boier, dar de când cu închisoarea, nu avusese prilejul să umble pe jos; tot cu duba îl duceau, cu duba îl întorceau ...

Aici însă, nefiind dubă, străbătură orașul cu piciorul. Lumea se oprea pe trotuare și-l privea cu milă, cum își târa lanțurile.

— Vai de capul lui! ziceau oamenii, în neputință să-l ajute.

Pe la ferestre se vedea câte o femeie, ștergându-se la ochi.

„Aici e lumea mai bună!" se gândi domnul Costică, emoționat de această primire binevoitoare.

La urma-urmei, se putea spune că prea trăise zgomotos până acum, găsise un prilej binevenit să se odihnească; orașul acesta mic era tocmai nimerit pentru vacanță.

Nu știa ce-l așteaptă!

Abia ajuns la închisoare, îl puseră în viteză, tuns, bărbierit, îmbăiat, uns cu gaz de sus până jos.

— Gata? Duceți-l!

Curtea închisorii era mare, dar nu se vedeau nicăieri ocnașii.

„Poate le-o fi dat vacanță de Paști!" se gândi domnul Costică. E drept, Paștele bătea la ușă.

În mijlocul curții se vedeau niște magazii, de unde se auzea zgomot de motor. Acolo îl duseră.

— Ține astea, și ai grijă cum le păstrezi! îl întâmpină un gardian, întinzându-i o lopată și un târnăcop.

În peretele magaziei era un fel de dulap mare.

— Hai, intră! îi poruncиră.

Domnul Costică se supuse, fără să înțeleagă. Paznicii închiseră ușile cu gratii ale dulapului, apoi făcură semn omului de la motor. Îndată, dulapul porni în jos, cu mare viteză, spre fundul pământului.

„Am înțeles! se gândi noul ocnaș. Vor să mă ducă în iad. Nu-i nimic! Cu sfinții am avut de-a face! Să-l văd acum și pe Scaraoschi!"

După câteva clipe, în puțul pe care cobora ascensorul se făcu întuneric și frig. Un miros umed, sărat, pătrundea în dulapul mișcător.

„Ori poate vor să mă facă saramură!"

Drumul în jos ținu mult timp. Într-un târziu, dulapul își încetini mersul, apoi, izbindu-se de ceva, se opri în fața unei deschideri luminată nelimpede de făclii. Un paznic deschise ușa.

— Numărul 5005? Bravo! Bine ai venit! zise, aplecându-se să vadă cifrele scrise la piept, pe haina vărgată.

— Bine te-am găsit! se grăbi să răspundă vesel domnul Costică, întinzându-i mâna.

Paznicul se încruntă:

— Așa vorbești cu mine, mă? Vrei să te bag la gherlă din prima zi? Mâna pe târnăcop! Marș la lucru!

Domnul Costică învățase să nu se mai mire de nimic, înșfăcă târnăcopul din ascensor și porni să-și ia lucrul în primire.

Ocna era o hrubă nemărginită, cu pereții suri, brăzdați de linii vinete, care arătau așezarea diferitelor straturi de sare. Deasupra, bolta nu se vedea, fiindcă lumina făcliilor nu ajungea așa de sus; numai din când în când, câte un colț de sare sticlea, ca o stea, și atunci îți venea să te crezi nu în ocnă, ci sub cerul deschis al lui Dumnezeu.

Undeva mai în fund, se auzeau târnăcoapele lovind sarea; din când în când se mai auzea, și câte un paznic, strigând. Ocnașii nu aveau voie să vorbească, ci numai să gâfâie, dar nu prea mult.

— Bună ziua, domnule paznic! salută domnul Costică. Bine te-am găsit sănătos! Merge treaba, merge?

— Mă, cine te-a învățat să vorbești așa? Ia uite-te la el! se minună paznicul.

Apoi, deodată, se încruntă.

— Bagă târnăcopul în sare, tâlharule, și să nu mai scoți un cuvânt, că te snopesc! Mie să-mi spui: „Să trăiți, Măria Ta!”, nu cum mi-ai spus tu!

— Am înțeles, Măria Ta! Să trăiți!

Omul se îmbună:

— Ei bravo! Așa vezi! Acum pune mâna pe târnăcop!

Domnul Costică se uită întâi să vadă ce făceau ceilalți. Ocnașii, goi până la brâu, așezați pe un rând, spărgeau sarea în bulgări mari, pe care îi strângeau grămezi. Alții o urcau în vagonete, iar alții împingeau vagonetele până la un ascensor mare din fundul ocnei.

— Hai, pune mâna, pune mâna! strigă paznicul.

Noul ocnaș se apucă să sape cu sârg. Curând, nădușeala îl acoperi de sus până jos, dar el nu se lăsă. Lovi înainte, gâfâind, gemând, icnind, desprinzând bulgări mari din stâncă ...

Seara, când se sună sfârșitul lucrului, era frânt de oboseală, dar spărsese mai multă sare decât toți.

Paznicul îl lăudă:

— Bravo! Ai să ajungi un ocnaș bun!

— Mulțumesc! zise domnul Costică, modest.

Apoi fură scoși sus, unde li se dădu de mâncare, dintr-un cazan uriaș.

— Ciorba asta este o porcărie! mormăi unul. Miroase a lături!

— Dă-mi-o mie, dacă nu-ți place! se repezi domnul Costică.

Nu mirosea chiar a lături, dar avea, oricum, ceva asemănător. Cum muncise de zor și era foarte flămând, mâncă vreo cinci-șase castroane, de la toți vecinii săi care strâmbau din nas.

„A trebuit să viu la ocnă, se gândea, ca să găsesc și eu o mâncare mai ca lumea!”

După masă, ocnașii fură lăsați să se plimbe o jumătate de oră prin curte, apoi merseră la culcare, în niște dormitoare mari. Odată ajunși înăuntru, în jurul domnului Costică se strânseră mai mulți.

— Ascultă, mă, grozavule! mârâi unul. Să nu mai faci pe viteazul la lucru, că naiba te ia!

— Da’ de ce?

— Fiindcă dacă tu sapi mai mult, o să ne pună și pe noi să facem la fel!

— Așa are să fie bine! O să scoatem sare pentru toată lumea. La noi în sat nu se găsea destulă. Nea Grigore Inimă-Acră se plângea mereu că-i scumpă!

— Și-ai s-o ieftinești tu?

— Sigur!

— Mai bine bagă-ți mințile în cap!

După aceste cuvinte se culcară și în curând începură cu toții să sforăie.

Domnul Costică dormi neîntors, de frânt ce era, și nu se trezi până ce nu veniră la el paznicii, cu răcnete.

„Ce bine că nu mai trebuie să te îmbăiezi!”

Îndată coborâră în curte, unde li se dădu cafeaua, de orz prăjit. Bău pe puțin vreo zece castroane, fiindcă foarte mulți ocnași n-o puteau suferi, pretinzând, ca și despre ciorbă, că miroase a lături.

„Parcă știu ei ce-i bun!”

Apoi ascensorul îi coborî în ocnă, unde lucrul reîncepu ca în ajun.

— Bravo, 5005! făcea paznicul, din când în când, văzându-l cu câtă tragere de inimă lucra.

Duminică dimineața, după ce se făcu slujba religioasă, directorul ocnei îl lăudă pe domnul Costică pentru sârguință. Domnul Costică era foarte fericit, nu credea că la ocnă o să fie așa de frumos.

— Drept răsplată pentru purtarea ta, spuse directorul, la sfârșit, o să-ți dăm mâncare separată, din cratiță.

Noul ocnaș se îngălbeni.

— Domnule director, vă rog cu respect, nu vă supărați, dar lăsați-mă să mănânc mai departe, de la cazan.

Toate capetele se întoarseră mirate spre el.

— Și de ce? Nu te bucuri de hatârul pe care ți-l fac?

— Ba da, să trăiți! Vă sânt recunoscător. Dar ... dar ...

— Hai, spune!

Deodată, chipul domnului Costică se lumină:

— Nu vreau să trăiesc mai bine decât ceilalți ocnași. Ca să ispășesc greșelile!

— Bravo! Pentru acest răspuns, am să-ți dau din mâncarea mea!

Domnul Costică era nenorocit, în timp ce toți ocnașii, ba chiar și paznicii, îl pizmuiau. Curând însă îi trecu prin gând că ar putea schimba mâncarea cu ceilalți, pe ascuns, căpătând în locul ei fiertură de la cazan. Ceea ce și făcu. Din ziua aceea, ocnașii începură să țină la el.

-— Ești un camarad bun! spuneau.

Și nu se mai supărau dacă-l vedeau că muncește prea mult. Ba, dimpotrivă, se luau după el. În câteva săptămâni, ocna începu să scoată de două ori mai multă sare ca până atunci.

Toată lumea, începând cu directorul și terminând cu ultimul ocnaș, era foarte fericită. Iar domnul Costică mai mult decât toți.

CAPITOLUL XX
Banda Câinelui-Roșu

Erau între ocnași câțiva, unul poreclit Câinele-Roșu, altul Cantalup, altul Cuțit-Ascuțit, alții în fel și chip, care de la un timp se adunau prin colțuri și vorbeau pe furiș. Când vedeau venind paznicii, se prefăceau că spun povești:

— Și așa, băiatul babei și al moșneagului merse prin pădure, merse, merse, până ce întâlni ...

După ce paznicii treceau, reîncepeau să șușotească.

Într-o noapte, domnul Costică nu putea dormi, îi bătea luna în fereastră. Se zice de câini că latră la lună. Lui îi venea să guițe, măcar o dată, prelung, cu alean, să-și mai audă glasul de porc.

Cum spun, în noaptea aceea nu putea dormi, când auzi pe ocnașii cu pricina, strânși toți sub un pat, făcând planuri.

— Mâine, în timpul prânzului, când paznicii își fumează țigările! ... zicea unul.

— Atunci, nu mai amânăm încă o dată!

— Nu! De data asta, e hotărât!

După o pauză, cel ce vorbise primul începu să împartă rolurile:

— Tu, Cantalup, stingi făcliile, ca să se facă întuneric în toată ocna!

— Bine!

— Tu, Cuțit-Ascuțit, răstorni vagonetul, să nu ne poată urmări. Ceilalți, o luați la goană prin galeria părăsită.

— S-a înțeles.

De frică, domnul Costică nu mai putu să doarmă toată noaptea. Înțelesese că ocnașii aveau de gând să evadeze și nu știa ce trebuie să facă: să-și țină gura, sau să-i dea de gol?

Și într-un fel, și în altul, i se părea urât.

În zorii zilei, când goarnele sunau deșteptarea, avea un plan bine ticluit ...

În timpul lucrului, cătă să fie lângă Câinele-Roșu. Cuțit-Ascuțit și Cantalup nu erau însă nici ei prea departe.

— Ce mai faceți, domnule Câine-Roșu? Sănătos, voinic? întrebă politicos.

— Mulțumesc, bine! Dumneavoastră?

— Ei, și eu, ceac-pac! Ce pot face?

— Vă priește sarea, domnule Costică?

— Mulțumesc dumneavoastră, domnule Câine-Roșu, n-aș putea să mă plâng!

— Atunci îmi pare bine!
După acest schimb de vorbe politicoase, își văzură fiecare de târnăcopul lui, un timp.
— Credeți în vise, domnule Câine-Roșu? întrebă domnul Costică, mai târziu.
— Ași! n-am crezut niciodată. Fleacuri! Numai proștii pot să creadă.
— Foarte adevărat. Și eu sânt de aceeași părere. Dacă ar fi să mă iau după ce am visat astă-noapte, în clipa asta ar trebui să mor de frică.
— Dar ce ați visat astă-noapte? se amestecă în vorbă ocnașul Cantalup.
— Oh! Mai bine să nu-mi aduc aminte! Am visat că, pe când săpam la sare, s-a surpat galeria părăsită. Noi sântem destul de departe, dar oricum ...
— Galeria părăsită? făcu Câinele-Roșu, speriat. Ați visat că se prăbușea?
— Da. Se făcea că eram cu toții în repausul de la prânz, când deodată, nu știu de ce, făcliile s-au stins.
— Vai de mine! murmură Cuțit-Ascuțit.
— Și, și, pe urmă? Pe urmă? întrebă Cantalup, tremurând.
— Pe urmă s-a auzit un bubuit înspăimântător și am văzut cu ochii mei cum bolta a crăpat și galeria s-a prăbușit.
— Cum ați văzut, dacă era întuneric? se amestecă, bănuitor, Cantalup.
— Ce-ați spus? Că era întuneric? Firește! Dar în clipa aceea s-a făcut o lumină mare. Nu vă aduceți aminte că și în Noul Testament spune ce lumină a fost când s-a frânt catapeteasma?
— Spune așa în Noul Testament? întrebă, mai puțin bănuitor, și mai înfricoșat, Cantalup.
— Firește că da! Duminică, dacă vă duceți la bibliotecă, puteți să cereți cartea și să vedeți.
— Asta este o carte sfântă, nu-i așa?
— Foarte sfântă!
— Atunci nu poate minți!!
— Nici un cuvânt!
Cantalup și cu ceilalți rămaseră împietriți.
— Și mai departe ce-ați visat? întrebă Cuțit-Ascuțit, după un timp.
— N-am mai visat nimic, că de groază m-am trezit. Dar tremură carnea pe mine și acum, numai când îmi amintesc.
În clipa aceea, primul paznic începu să bată cu ciocanul în toaca de fier, vestind repausul de prânz.

Domnul Costică se așeză pe un bulgăre de sare, urmărindu-i cu ochii pe cei trei; toți stăteau pleoștiți. Alți câțiva ocnași le dădeau târcoale, așteptând, fără îndoială, ordinele Câinelui-Roșu.

Paznicii se adunaseră într-o margine a ocnei, după obiceiul lor, și fumau tutun.

— Ce facem, nene Câine-Roșu? întrebă un ocnaș, rotindu-se pe lângă cei trei. Haide, nu începem? Acuma e momentul cel mai bun!

-— Nu facem nimic! Sânt semne proaste. Duceți-vă la locul vostru!

„Am nimerit-o! Am izbutit! se gândi domnul Costică, bucuros. Trebuie să-i mulțumesc lui Dumnezeu că mi-a ajutat ...”

Dar se opri, speriat. Pământul începuse să-i tremure sub picioare. Dinspre fundul ocnei țâșni un curent de aer, ca o vijelie, și făcliile se stinseră. În întunericul de iad care urmă, izbucniră strigătele speriate ale ocnașilor, ca și ale paznicilor. Dar totul nu dură decât frânturi de secundă. Apoi, trosnind, peretele de sare, în fundul ocnei, se prăbuși. Bolta, deasupra, crăpă, și prin crăpătură pătrunse lumina zilei. Tot atunci, zgomotul se liniști. Nu mai rămase în aer decât praful de sare, plutind ca un norișor.

Încetul cu încetul, ocnașii se dezmeticeau. Paznicii se dezmeticeau mai greu, fiindcă spaima lor fusese mai mare decât a celorlalți. Nu-i greu de înțeles, un ocnaș se poate lipsi de viață mai ușor!

— Sfinte Doamne! Ce minune! Ce minune, Sfinte Doamne! se cruceau Câinele-Roșu, Cantalup și Cuțit-Ascuțit.

După ce se cruceau, se loveau cu fruntea de pământ.

— Sfinte Doamne, Sfinte Doamne! ...

Și iar se cruceau, și iar se dădeau cu fruntea de pământ.

Însă cel mai nedumerit, mai speriat și mai năuc era domnul Costică. Dintre toți, el singur nu putea să-și dea seama ce se petrecuse. Fiindcă întâmplarea se amesteca în capul lui cu scornelile de la început. Nu mai știa ce-i minciună și ce-i adevărat. Nu mai știa dacă nu cumva visase aievea ceea ce prevestise în ajun sau dacă nu abia acum visa.

După câteva clipe, cei trei ocnași, revenindu-și din spaimă, se ridicară, tremurând. Atunci îl văzură, nu departe, pe domnul Costică, rătăcit. Se repeziră spre el, căzură în genunchi, îi luară mâinile și începură să i le sărute, bâiguind:

— Ești salvatorul nostru! Ne-ai scăpat de la moarte. Toată viața o să-ți fim recunoscători! Orice dorință vei avea, ți-o vom îndeplini!

Din ziua aceea, domnul Costică deveni cel mai mare om printre ocnași. Era mai puțin decât fusese în trecut, când un oraș întreg îl venera, dar el nu făcea nici o diferență și se simțea fericit!

CAPITOLUL XXI
Întoarcerea în oraș

La ziua Regelui, directorul ocnei îl chemă pe domnul Costică și-i spuse:

— În urma bunelor tale purtări, Regele ți-a redus pedeapsa la jumătate. Dacă scădem anul pe care l-ai făcut, mai rămân numai nouă. Ai grijă să te porți și de aici înainte la fel, ca să scapi mai curând.

Domnul Costică n-avea de ce să se grăbească; nu-l aștepta nimeni afară, iar aici n-o ducea rău. Dar nu era un motiv să nu asculte îndemnurile directorului, încât își văzu de lucru, cu mai mult sârg.

Acum fusese numit șef de echipă. Câinele-Roșu, Cantalup și Cuțit-Ascuțit ceruseră cu stăruință să lucreze sub ordinele lui, și-l ascultau ca pe un Dumnezeu. Ceea ce spunea domnul Costică era sfânt. Iar treaba în ocnă mergea ca pe roate.

Așa trecură zilele, săptămânile, anii. Când se împliniră cinci, Directorul îl chemă în biroul lui.

— Am o veste mare pentru tine! îi spuse, zâmbitor. Ești cel mai bun dintre ocnașii care au trecut vreodată pe aici. Am făcut o cerere, și Regele te-a grațiat.

— Și acum trebuie să plec? întrebă domnul Costică, dezamăgit.

— Da! Nu te bucuri?

— Păi mie-mi plăcea aici!

— Ce-are a face? Aici e locul celor nelegiuiți. Când își ispășesc greșelile, noi sântem bucuroși să-i vedem că se întorc la treburile lor.

În sfârșit, ce să mai înșir aici tot ce-a spus directorul? A spus și el ce trebuie să spună directorii de închisori.

Când a ieșit de acolo și s-a dus să-și adune lucrurile, domnul Costică era foarte amărât.

— Pleci? îl întrebă Câinele-Roșu.

— Da. Îmi pare rău!

— Și mie.

— Și mie! spuse Cuțit-Ascuțit.
— Mie îmi vine să plâng, adăugă Cantalup.
Domnul Costică îi împăcă pe cât putu:
— Lasă că o să ieșiți și voi!
— Când o să fim bătrâni!
— Eu am vrut să vă aștept, dar directorul nu m-a lăsat.
— A făcut foarte bine! Nu trebuie să-ți strici viața pentru noi!
— Vă mulțumesc! Sunteți niște ocnași foarte cumsecade!
După o pauză, Cantalup întrebă:
— Acum, dacă ieși, îi jugănești?
— Ce înseamnă acest cuvânt?
— Le faci de petrecanie?
— Nici asta nu știu.
— Vreau să spun, îi lichidezi?
— Nu înțeleg.
— Ei, Doamne! Cum să-ți mai spun? Îi cureți? Adică le pui cuțitul în coaste?
— Cui?
— Ălor care te-au vârât aici? Pentru ce ai fost condamnat?
— Nu știu. Zice, fiindcă am iscălit niște hârtii.
— Și cu hârtiile ce ai făcut?
— Eu? Nimic! Că le-au luat Ghiță Bivolaru și ceilalți.
— Ăștia cine sânt?
— Asociații mei.
— Ei n-au intrat la gros?
— La ce?
— La închisoare.
— N-au intrat.
— Atunci de ce nu te-au scăpat?
— Păi cum să mă scape?
— Avocați ți-au pus?
— Nu.
— Dar de spus, ce au spus Ia proces? Nu i-a întrebat unde sânt hârtiile?
— Nu i-a întrebat, că ei n-au fost.
— Nuuu? Dar unde erau?
— Nu știu. Că nu i-a găsit nimeni.

— Atunci, au fugit.
— Da.
— Aha! Am înțeles.
— Ce-ai înțeles?
— Că trebuie să le pui lațul de gât!
— De ce?
— Fiindcă ai făcut ocnă pentru ei.
— Păi aici n-a fost rău. Mai ales că v-am cunoscut pe voi! ...

Domnul Costică părăsi ocna într-o joi la prânz. Era primăvară, întocmai ca la venire, și munții, dealurile, cerul deasupra păreau că n-au îmbătrânit deloc în acești ani.

Ocnașii se adunară în curte, la prânz, și, în fața tuturor, directorul ridică în slavă pe cel ce se elibera. Mulți plângeau, atât de mișcătoare era cuvântarea. Cât despre domnul Costică, el se simțea foarte amărât. Mai întâi că-i luaseră hainele frumoase, în dungi, ca să i le dea înapoi pe ale lui. Acum abia se vedea că, oricât o dusese de bine la ocnă, bietul de el slăbise tare mult! Unde erau umerii lui semeți? Și gâtul grăsuț, și pântecele rotund? Umerii începuseră să i se cocârjeze, gâtul i se subțiase, iar pântecele peste putință să-l mai ghicești sub îmbrăcăminte. Începuse să îmbătrânească, săracul! Pe la tâmple îi apăruseră multe fire albe, iar în jurul ochilor făcuse încrețituri.

— Acum îți dorim drum bun în lume! îi ură directorul, încheindu-și cuvântarea. Să te porți acolo așa cum te-ai purtat aici, ca să contribui la mărirea renumelui acestei închisori!

Ce să spun, la aceste cuvinte ocnașii izbucniră în lacrimi, atât era momentul de impresionant! Apoi domnul Costică trecu printre rândurile lor și le strânse mâna la toți. Cu cei trei, Câinele-Roșu, Cantalup și Cuțit-Ascuțit, se îmbrățișă. Toți trei plângeau așa de tare încât li se udaseră hainele, de nu se mai deosebeau dungile albe de cele cenușii.

Apoi domnul Costică fu chemat la casierie, unde i se dete o mână de bani, cât i se cuvenea pe munca lui de cinci ani. Avea, cum s-ar zice, destul ca să înceapă o viață cinstită. De la închisoare, se duse drept la gară, întrebă de tren și cumpără bilet. Apoi zile întregi călători prin locurile pe unde venise ca ocnaș, printre munți și dealuri, pe câmpii, peste ape, prin gări. Văzu iarăși satele înverzite și porcii râmând pe lângă garduri. Îi venea să

sară jos din tren, să râme alături de ei. Tare îi era dor să mai simtă mirosul reavăn al pământului, după ce cinci ani nu mirosise nimic decât sarea.

Tocmai la începutul săptămânii următoare, sosi domnul Costică în orașul său. Înainte de a coborî din tren, scoase din geamantan câteva decorații, pe cele mai mari, și le agăță pe piept. Pe urmă își potrivi cravata în oglindă, își puse pălăria pe o sprânceană și coborî cu bastonul sub brațul stâng.

În gară nu văzu nici un obraz cunoscut. Bineînțeles că, dacă s-ar fi știut, vechii lui admiratori l-ar fi întâmpinat cu flori. Poate ar fi adus chiar muzica militară și școlile cu drapele.

„Nu-i nimic, mai bine așa! Prea eram obosit!” se gândi, împăcat.

Apoi ieși în dosul gării și se urcă într-o trăsură, cu care porni spre hotel. În cinci ani orașul se schimbase. Pe strada Gării se ridicaseră niște case mari, ca niște cutii, drepte, fără înflorituri, cu multe etaje. Ferestrele erau așa de multe și de dese, încât casele semănau cu niște faguri de albine.

Apăruseră, de asemenea, o sumedenie de prăvălii, toate pline până peste cap de cumpărători. Treburile orașului mergeau bine, după câte se vedea.

„E rost de zile bune!” se gândi domnul Costică, frecându-și mâinile, ca negustorii.

După câte putea să-și dea seama, oamenii nu-l recunoșteau. În forfota de pe strada Gării, nimeni nu urmărea cu ochii trăsura care aducea un călător nou. E adevărat că și călătorul se schimbase tare mult. Altfel, poate l-ar fi recunoscut cineva, și dacă l-ar fi recunoscut ... Mai bine să nu vorbim!

Numai la hotel nu se schimbase nimic. Era același portar, care salută, înclinându-se până la pământ. Înăuntru, același funcționar în haine negre împărțea odăile.

— Mai este liber apartamentul meu? întrebă domnul Costică.

— Ați avut un apartament la noi?

— Firește, numărul unu, la etajul întâi.

Funcționarul rămase cu gura căscată.

— Dumneata ești, ești ... se bâlbâi.

— Eu sânt domnul Costică.

— Îmi pare rău, dar nu avem nimic pentru dumneata. Portar, ia geamantanul domnului și du-l la trăsură!

„Nu-i nimic, tot nu-mi plăcea la hotel! se gândi domnul Costică. O să mă duc la Primar. Cred că o să mă găzduiască foarte bucuros.”

Primarul tocmai își stropea florile din grădină.

— Pe cine căutați? întrebă.
— Pe dumneata, domnule Primar. Nu mă recunoști?
— Nu.
— Eu sânt domnul Costică.
Primarul scăpă furtunul din mâini.
— Ai evadat?
— Doamne ferește! Mi-au dat drumul. Am hârtiile în buzunar.
— Și ce vrei acum?
— M-am gândit că ți-ar face plăcere să mă găzduiești la dumneata. N-am găsit cameră la hotel.
— Peste putință! Grigore, du geamantanul domnului la trăsură!
În timp ce trăsura pornea, călătorul își spuse:
„O fi având mulți musafiri. Ei, dar nu-i nimic. O să găsim noi.”
Și porunci:
— Du-mă la Prefect!
Prefectul nu stătea departe. Întâmplarea făcu să-l întâlnească în poartă, tocmai când cobora din automobilul cel nou al Prefecturii, întorcându-se din inspecție.
— Bună ziua, bună ziua, domnule Prefect! Ce mai faci? Nu mă recunoști? Eu sânt domnul Costică. Domnul Costică, frate! Ce, m-ai uitat?
— Ce cauți aici?
— Mă, mă, mă! Dar încruntat mai ești! Am venit să te văd.
— N-am timp pentru dumneata! Bună ziua!
Domnul Costică se urcă în trăsură.
„Du-mă la Rectorul Universității!”
Rectorul se așezase la masă, în chioșcul din grădină, când se deschise poarta și călătorul, cu geamantanul în mână, năvăli peste el.
— Salutare, domnule Rector! Așa-i că nu te așteptai să mă vezi?
— Dar cine ești dumneata?
— Ia ghici!
— N-am timp de ghicit. Spune, că mi se răcește supa!
— Ei, atunci să-ți spun! Eu sânt domnul Costică.
— Cine?
— Domnul Costică! Ai uitat?
— Ieși afară, ieși!

„Ce au astăzi, frate, toți, de sânt așa de necăjiți?!” se mira domnul Costică, în timp ce trăsura îl ducea, spre Episcop.

Am pomenit de atâtea ori despre Sfinția Sa, dar niciodată n-am spus ce fel de om era și cum arăta. Era un om înalt, slab, cu trupul subțire și uscat, ca de pustnic. Nu fiindcă s-ar fi hrănit cu rădăcini, ca Daniil Sihastru, ci fiindcă suferea de vreo șase-șapte boli, toate la stomac sau primprejur. Oamenii care suferă de stomac sânt recunoscuți ca haini. Acum, să zicem că legătura zilnică cu Dumnezeu, pe care o are un Episcop, îl va îndulci puțin.

— Prea Sfinte, mă cunoști?

— Mi se pare că da, fiule!

— Eu sânt domnul Costică.

— Atunci nu te cunosc!

— Prea Sfinte, m-au alungat de peste tot. De ce oare?

— Nu știu, fiul meu. Dar ai face bine să pleci și de aici!

— Prea Sfinte, la ocnă, într-o duminică, mi-a citit cineva o întâmplare, dintr-o carte groasă, uite așa. Era în carte un ocnaș.

— Știu! Nu-l chema Jean Valjean?

— Întocmai, Sfințite Episcop! Și dacă i-au dat drumul lui Jean Valjean din ocnă, el a nimerit la unul care avea aceeași meserie cu Sfinția Ta.

— Și ocnașul, peste noapte, l-a prădat! îl întrerupse Episcopul. Recunoaște că-i așa!

— E foarte adevărat. Pe urmă l-au prins jandarmii pe ocnaș cu sfeșnicele Episcopului în desagi, și l-au adus legat. Păgubașul însă a spus: „Lăsați-l liber, fiii mei! Eu i le-am dat. Ba i-am dat toată argintăria din casă; numai că a uitat s-o ia!”

— Ce vrei să spui cu asta? se încruntă Episcopul.

— Nimic, Prea Sfinte!

— Ei bine, atunci cară-te! Eu n-am argintărie de dat. Și nu te mai lua după ce scrie în cărți!

Unde să se mai ducă bietul domnul Costică, dacă la hotel și la cei mai buni prieteni ai săi nu-l primeau? Desigur că trebuia să înceapă o viață nouă, în alt oraș. Se îndreptă deci spre gară, își cumpără bilet, se urcă în tren și așteptă ora plecării. Pe linia a doua se vedea un tren de marfă: inima călătorului nostru se strânse. Era unul din trenurile acelea cunoscute de el, care duceau vite la abator.

Deși vederea animalelor închise după gratii îi făcea rău, se aplecă pe fereastra vagonului, să-și dea seama cât era convoiul de lung. Atunci rămase cu ochii mari, holbați, la adresa care era scrisă cu creta pe vagonul din fața lui. Căci uitasem să vă spun, la ocnă învățase să citească binișor.

— Asociații mei! strigă, beat de bucurie. Acum știu unde să mă duc!

Și coborî repede ca să-și cumpere supliment de bilet, fiindcă el voise să meargă undeva mai aproape, iar orașul asociaților săi era tocmai în cealaltă parte a țării.

„Dar de ce Dumnezeu s-or fi dus așa de departe?” se întrebă domnul Costică, gândindu-se că va trebui să călătorească zile și nopți întregi.

CAPITOLUL XXII
Purtarea celor trei asociați

Abia la începutul săptămânii următoare ajunse în orașul căutat. Acolo era mai în sud, încât primăvara apucase să se arate din plin.

„Ah! Ce parfum! Ce parfum de zambile și de tei!” făcea domnul Costică, îmbătat, umblând cu nasul pe sus, în timp ce trăsura îl ducea pe bulevardul larg, spre oraș.

Acum, dacă se găsesc printre cititori unii care urmăresc cu atenție tot ce se scrie într-o carte, doar-doar l-or prinde pe autor cu vreo minciună, apoi să le spun că o minciună s-a strecurat mai sus, chit că ei, pesemne, n-au văzut-o. Să știe, deci, de la mine că teii înfloresc totdeauna mult mai târziu decât zambilele, și că, îndeobște, parfumurile lor nu se întâlnesc niciodată în același timp și în același loc, afară doar de cazul când sânt strânse în sticluțe și se vând cu gramul la parfumerii.

Ei bine, ce-are a face? În orașul acela s-a întâmplat ca, în primăvara sosirii domnului Costică, zambilele să înflorească mai târziu, iar teii mai devreme. Și s-a mai întâmplat ca, tocmai atunci, noul venit să dorească mirosul florilor, în loc de al lăturilor și gunoaielor.

— Ah, ce parfum! Ce parfum! exclama el, respirând adânc.

Nici nu-și dădu seama cum făcuse drumul, străbătând orașul până la cap, unde era noua fabrică a celor trei asociați.

Șeful măcelarilor, Ghiță Bivolaru și celălalt, tocmai se aflau în curte, cântărind din ochi o namilă de porc, dată jos din vagon, când porțile se

deschiseră ...

— Cum intră ăsta ca la el acasă? se mânie Bivolaru. Hei, portar, portar! Ce păzești?

Domnul Costică sări din trăsură și alergă spre ei, cu brațele larg deschise.

— Iată-mă c-am sosit! Tare trebuie că m-ați așteptat!

— Cine-i ăsta? se întrebară cei trei.

— Parcă l-aș cunoaște!

— Bine, fraților, dar eu sânt domnul Costică!

Măcelarii se îngălbeniră.

— Cum ai spus? se bâlbâi Ghiță Bivolaru.

— Hai în birou! scrâșni printre dinți Șeful măcelarilor, aruncând priviri bănuitoare în jur.

Când ajunseră, închiseră ușa cu grijă, cercetară dacă nu ascultă nimeni pe la ferestre, apoi îl încercuiră, furioși:

— De ce ai venit?

— Ce întrebare e asta: de ce am venit? Păi nu suntem asociați?

— Noi n-avem asociați ocnași. Ia spune mai întâi, cum de-ai scăpat?

— Mi-au dat drumul!

— Păi aveai douăzeci de ani.

— Și încă îți dăduseră puțin!

Domnul Costică își lăsă ochii în jos:

— Nu vă supărați. Mi-au dat cât au crezut ei. Eu nu i-am rugat să-mi dea atât de puțin.

— Acum, de ce spui că te-au eliberat?

— Zice, fiindcă m-am purtat frumos!

— Foarte prost. Nu puteai să te porți urât?

— N-am știut.

— Trebuia să dai cu pumnul în paznici!

— Vai de mine!

— Și să-l înjuri pe directorul închisorii.

— N-aș fi îndrăznit! Era un om tare cumsecade!

— Rău! Și dacă ți-au dat drumul, ce vrei cu noi?

Domnul Costică făcu ochii mari, mirându-se cu nevinovăție:

— Nu vreau nimic, fraților! Am venit să-mi iau postul în primire.

— Care post?

— Păi, nu sânt Președinte?

Cu toată supărarea, cei trei izbucniră în râs:

— Ha, ha, ha! Și încă vrea să fie Președinte, nu mai puțin! Ascultă, mă ocnașule, umbli să ne faci firma de râs?

Domnul Costică se simți însuflețit deodată de un neașteptat curaj. Nu știa cum să explice lucrurile, dar își amintea convorbirea cu prietenii săi de la ocnă.

— Din cauza voastră am fost condamnat! scrâșni. Acum ar trebui să vă jugănesc!

— Cum?

— Să vă fac de petrecanie!

— Ce-ai spus?

— Da. Să vă lichidez. Să vă curăț. Ați înțeles?

În timp ce domnul Costică vorbea așa, pentru prima oară în viața lui furios, Ghiță Bivolaru fugise în biroul alăturat și chemase Poliția la telefon:

— Alo, veniți repede! Un ocnaș evadat. Foarte periculos. Ne ține sub teroare. Alo, ce-ați spus? Mitraliere? Nu, mitraliere nu, da are două revolvere mari! Veniți repede!

Peste câteva clipe, automobilele Poliției se auziră venind, vijelios, speriind orașul cu sirenele lor. Porțile se dădură în lături; un grup de gardieni, cu pistoalele în mâini, se repeziră spre birouri, în timp ce alții se postau de-a lungul zidului, ca să nu poată scăpa nimeni.

— Mâinile sus! Mâinile sus! striga comisarul, făcându-și curaj.

Domnului Costică nu-i era de altceva, decât că, dacă au să-l ducă din nou la ocnă, directorul are să fie tare mâhnit.

— Trebuie să scap, fie ce-o fi!

Dintr-o săritură, fu la ușă, o smuci și, ieșind pe coridor, o încuie de două ori, după care ascunse cheia în buzunar. Înăuntru, cei trei măcelari începură să urle. Comisarul, cu gardienii după el, urcau scările în fugă.

— Aici, dom’ comisar! Săriți! Aici! strigă domnul Costică, arătându-le ușa. Ocnașul este înăuntru. Se baricadează!

Polițiștii se îngrămădiră în ușă, încercând s-o scoată din balamale. Fiind însă prea mulți, nu izbuteau decât să se stâlcească unii pe alții.

Fugarul ieși în curte și începu să strige:

— Aici, toată lumea, ajutor! Săriți, că l-a prins pe dom’ comisar!

Polițiștii de la poartă și ceilalți se repeziră spre birou.

Domnul Costică răsuflă adânc, își netezi hainele mototolite și ieși pe poartă, nestingherit, în timp ce dincolo, polițiștii, din ce în ce mai mulți, își spărgeau capetele între ei, încercând să scoată ușa din țâțâni.

CAPITOLUL XXIII
A doua întâlnire cu Sfântul Ignat

Dar acum domnul Costică nu mai avea curajul să treacă prin oraș. Știa că în curând păcăleala se va afla, și atunci se vor lua după el; de aceea apucă în partea cealaltă, peste câmp.

Așa merse el toată ziua, ocolind satele și cătunele, ascunzându-se prin tufișuri la vederea vreunui trecător. Numai după ce se înnoptă, o cârmi la dreapta, pe unde își închipuia că trece calea ferată. Adevărat, nu trebui să meargă mult timp, ca să ajungă într-o gară mică, neluminată, de unde tocmai pleca un tren. Își luă la repezeală bilet până la orașul cel mai îndepărtat și se urcă repede în primul vagon.

Așa merse fugarul nostru, iarăși, zile și nopți întregi, până ce ajunse acolo unde vroia. Acolo, Poliția nu mai putea să dea peste el. Dar, abia puse piciorul pe peron, când rămase cu ochii holbați la un afiș lipit pe perete. Era chiar chipul lui, nu-i venea să creadă, chipul lui, cu ochi și cu sprâncene și cu guler de lutru la gât, tipărit pe hârtie și lipit în văzul lumii, pe zid. Deasupra scria „Premiu un milion” ... Dedesubt mai scria și altele, dar domnul Costică nu se opri să privească.

Își strânse codița între picioare și ieși tiptil din gară, ocolind pe toți gardienii întâlniți. Numai că afișul fusese lipit peste tot: pe garduri, pe ziduri, pe stâlpi.

„Trebuie să fug!” se gândi.

Firește, în oraș n-avea ce căuta. O zi, două, trei poate s-ar fi strecurat, dar a patra zi, dacă i-ar fi venit poftă să meargă la frizer, să se bărbierească, să se ferchezuiască nițel, dacă și-ar fi netezit hainele boțite pe drum, n-ar mai fi avut scăpare, ar fi semănat prea bine cu chipul de pe zid! ...

De aici începu nefericitul nostru erou drumul său rătăcitor. Încotro? Undeva unde nu sânt jandarmi și polițiști! Dar unde nu sânt?

Drum greu și lung! Și mai ales, drum fără sfârșit. Fiindcă domnul Costică nu știa unde trebuie să ajungă, iar dacă ar fi ajuns undeva, nu știa ce-ar fi

căutat acolo.

Mergea și nu știa pentru ce, mergea, sărmanul, de la apus până în zori, pe întuneric, ca liliecii și, cum albea la orizont, își căuta un tufiș, unde stătea ascuns ziua întreagă, până la asfințit.

Erau nopți frumoase, când mersul pe câmpul răcoros îl desfăta, făcându-l să uite de trecut. Dar erau nopți de furtună, cu cerul întunecat, cu nori mânați de vânt. Pe urmă începea să fulgere: la lumina albă, care se răspândea orbitoare peste tot, câmpul se vedea nemărginit și pustiu; iar domnul Costică, tremurând lângă drum, părea un trunchi de copac trăsnit. Pe urmă veneau tunetele ... Doamne, câtă groază răspândeau pe pământ!

Fugarul se trântea în șanțul drumului, cu capul înfipt în pământ și cu mâinile peste cap, căutând să nu vadă, să nu audă nimic. Dar tunetele se auzeau mereu, zgâlțâindu-i de groază trupul chinuit.

Pe urmă venea ploaia. Erau ploi de vară, repezi, bogate, care în câteva clipe îl înmuiau ca pe un broscoi. La început îi părea bine, că nu mai fulgera și nu mai tuna. Dar mai târziu începea să-i fie frig...

Bietul fugar! Închipuiți-vă cât de multe asemenea nopți sânt într-o lună! Dar în două, dar în trei? Trecuse primăvara, vara era în toi și el mergea!

Vara! Ah, zilele de arșiță cumplită! Pitulat în vreun tufiș, departe de drum, domnul Costică aștepta să treacă ziua mai curând. Dar soarele se mișca încet pe cer și parcă toată greutatea lui fierbinte se sprijinea în capul bietului fugar!

Apoi foamea! Și setea! Uneori găsea pe câmp câte un cartof putred, rămas de anul trecut; atunci se repezea asupra lui. Nimic din recolta nouă nu era încă împlinit prin aceste părți, unde oamenii cultivau cereale și legume tomnatece! Să fi fost niște tarlale de porumb! ... Domnul Costică înghițea în sec și, cu spinarea încovrigată, cu burta suptă, pornea iar la drum. Nici o pădure la orizont. Să fi zis că ar fi dat peste un pâlc de stejari! Atunci ar fi mâncat sămânța copacului, ghinda căzută pe jos, și s-ar mai fi întremat.

Așa treceau săptămânile ... Cu cât mergea mai departe domnul Costică, cu atât slăbea. Pielea și oasele aveau să rămână de el, în curând! Apoi veni toamna. Ce bine! Acum, domnul Costică va găsi hrană pe câmp, din belșug. Ei, nu! ...

Când nenorocul urmărește pe cineva, îl urmărește până la sfârșit. Fiindcă în părțile acestea, unde ajunsese fugarul acum, oamenii cultivau cereale și

legume văratice, care fuseseră strânse de pe câmp de mult.

Suferința lui nu se sfârșise, avea să țină iarăși săptămâni și săptămâni, luni. Până ce domnul Costică simți că începe să-l strângă frigul la subțiori. Se sfârșise și toamna, fără să-și dea seama cum.

Urmară zilele ploioase pe care le știți; câmpul se prefăcu în mocirlă și, ca să meargă un pas înainte, bietul fugar trebuia să facă zece în lături și zece înapoi. În curând rămase fără ghete, cu piciorul gol în glodul rece și dușmănos. Hainele, ude și murdare, atârnau în zdrențe; nu mai păstra nimic din ceea ce fusese el în trecut. Numai cu numele mai putea fi socotit om sau porc viu.

Apoi veniră zilele de brumă și ger. Cu picioarele înghețate, domnul Costică se târa din hotar în hotar, ocolind drumurile și satele, pitulându-se pe după desișuri. Într-un revărsat de zori ajunse pe marginea unei păduri de stejar. Pe jos, sub frunzele uscate, era ghindă, dar nu mai avea putere să mestece nimic.

„Acum totul se va sfârși! se gândi. Urât a trebuit să mor, Doamne, și nu știu de ce!”

— Cum nu știi de ce? auzi atunci o voce blândă, lângă el.

Nici nu deschise ochii, nici nu se miră.

— Dumneata ești, Sfinte Ignat? șopti.

— Eu. Ai umblat mult?

— Mult, Sfinte Ignate, mult!

— Ești obosit?

— Tare obosit!

Sfântul Ignat întinse mâna spre el.

— Să-ți mai dau puțină putere de la mine! zise, făcând asupra lui un semn.

Domnul Costică se simți îndată mai întremat, în ceea ce privea trupul. Sufletul, însă, parcă îl durea mai rău.

— De ce oftezi?

— Fiindcă nu știu ce am avut de ispășit.

— Ai ispășit pe ale altora. Se întâmplă uneori! Însă Dumnezeu îți va răsplăti înmiit!

— Sfinte Ignate, să nu te superi, dar, dar, mă tem că ... oamenii sânt niște porci!

Sfântul îi duse repede mâna la gură.

— Ssst! făcu. Asta să rămână între noi!

De sus începu pe negândite să ningă ușor.

Era tocmai ca în ziua când fugise de acasă. Domnul Costică se frecă la ochi. Și locurile parcă semănau, pădurea, câmpul din față care începea să se albească, ninsoarea ...

Tresări.

— Sfinte Ignat, ce zi e azi?

— E ziua mea. Credeam că ți-ai închipuit.

— Aici nu-i cumva locul unde ...

— Ba da! Aici ne-am întâlnit noi, atunci demult.

— Și acum, acum, ce trebuie să fac?

— N-ai nimic să-mi ceri? Poate vrei să-ți dau haine noi și bani — și o trăsură frumoasă, ca atunci, să te reîntorci la oraș. Ai mai vrea?

— Aș mai vrea, și parcă nu! Sânt obosit. N-aș mai putea s-o iau încă o dată de la început.

Un timp tăcură amândoi. Apoi, domnul Costică urmă:

— Uite ce este, Sfinte Ignate. M-am născut porc, mă îndeamnă ceva să mor tot porc. Nu vrei să mă faci ce-am fost?

— Ba da! Dar mai așteaptă măcar până mâine. Să treacă ziua asta, de Ignat.

— Mi-e totuna! Ori azi, ori peste un an, de soartă n-am să scap.

— Atunci, facă-se voia ta!

În clipa următoare, domnul Costică simți locul rotindu-se și ameți, întocmai ca rândul trecut. Când își reveni, deschizând ochii, văzu pământul mai sus în fața lui. Stătea în patru labe, de aceea avea altă privire asupra câmpului înzăpezit. Sfântul Ignat nu mai era alături.

„Iată-mă iar porc!” se gândi domnul Costică, împăcat cu soarta lui.

Nu-i părea rău după nimic ce avusese cât fusese om, plătise prea mult fiecare zi și fiecare lucru.

„Și acum?” se întrebă, rămas singur în fața câmpului gol.

În depărtare, abia zărindu-se în lumina zorilor care veneau încet, era satul ...

Ce dor i se făcuse! Niciodată nu-și închipuise că va dori atât de mult să se vadă la Grigore Inimă-Acră, în ograda copilăriei lui.

Răscoli zăpada cu râtul, apucă o gură de ghindă de jos, ca să-și amăgească foamea puțin, și-o luă întins la drum.

CAPITOLUL XXIV
Mutulică a vorbit

Nu se luminase bine când ajunse în sat. Ce ciudat că, după ce lipsise atât, recunoștea fiecare loc! De altminteri, nici nu se schimbaseră prea multe. În margine, la Lisandru Văcaru, rămăsese același gard de nuiele, scund; doar dacă mai intrase nițel în pământ. Într-un loc știa de o deschizătură, pe unde putea tăia drumul. O căută și o găsi.

„Leneși oameni, se gândi. După atâția ani, să nu repare o fărâmă de gard!”

Când să treacă mai departe, auzi dinspre cocină glas de godac. Porcii lui Lisandru Văcaru se sculau totdeauna primii în sat. Își amintea, fiindcă prin celelalte cocini se făcea totdeauna mult haz pe seama lor.

— Guiț-guiț! se auzea dinăuntru un glas, vorbind domol.

Domnul Costică nu se putu împotrivi ispitei de a trage cu urechea nițel. Se apropie tiptil și aruncă o privire printr-o crăpătură a peretelui. Un porc mare, bătrân, care dacă ar fi fost om ar fi purtat barbă mare, albă, de Moș Crăciun, stătea în mijloc, pe paie, așezat pe picioarele de dindărăt și povestea. În jurul lui, întinși pe jos, care într-o rână, care ghemuit cu râtul în burtă, care cu bărbia sprijinită în pumni, vreo zece godaci ascultau cuminți.

— ... și voi să fiți mândri, vorbea bătrânul, fiindcă în satul nostru s-a născut porcul cel mai de seamă pe care l-am avut noi.

— Domnul Costică, domnul Costică, nu-i așa? săriră câțiva din cei mici, ca să-și arate cunoștințele.

— Adevărat, Costică îl chema. El a ajuns om mare la oraș și a luptat o viață întreagă să facă bine neamului său!

Domnul Costică simți că îi vin lacrimi în ochi, gâtul i se strânse de emoție. Cu greu se stăpâni să nu izbucnească in plâns! Făcea să suferi cât suferise el, că să auzi asemenea cuvinte, de la un porc bătrân și înțelept!

— Acum, vorbea în cocină porcul cel bătrân, fiindcă presimt că astăzi o să mă despart pentru totdeauna de voi...

Cei mici se prefăcură neștiutori și mâhniți:

— De ce, unchiule Niță? Unde vrei să te duci, nu ți-e bine aici? Noi eram așa de fericiți cu dumneata!

Se prefăceau, fiindcă nu mai era un secret pentru nimeni ceea ce i se pregătea bătrânului. În ajun, Lisandru Văcaru venise cu vreo doi oameni și îi dăduseră târcoale, privindu-l când dintr-o parte, când din alta, îi pipăiseră osânza din spinare, apoi se apucaseră de ascuțit cuțitele. Iar, în sufletul lor, cei mici de-abia așteptau să-l vadă plecat, ca să nu-i mai bată nimeni Ia cap cu istorisiri morale, care pe ei nu-i interesau.

— Lăsați, lăsați, copii! îi mângâie bătrânul. Nu trebuie să vă gândiți unde mă duc eu; trebuie să mă uitați. Dar amintirea domnului Costică s-o purtați totdeauna cu voi! ...

Domnul Costică se întoarse în loc și porni repede, cu un nod cât pumnul în gât. Se strecură prin garduri, trecu prin curți, luând satul în lung, spre casa lui. La o altă cocină, unde auzi glas de porc, se opri o clipă și ascultă, întinsă pe paie, o scroafă bătrână povestea nepoților ei:

— ... „Plecați, fugiți, dați paznicii peste cap și umpleți câmpul, să nu vă mai poată prinde!” ne-a strigat, de pe capra trăsurii. Numai așa am scăpat de la moarte ...

— Mamă-mare, întrebă un godac, e adevărat că erai chiar acolo?

— Bineînțeles, dragii mei nepoței! Eram în prima linie și l-am văzut, cum mă vedeți și cum vă văd. Niciodată nu mi-am închipuit că o ființă a lui Dumnezeu poate avea atâta curaj. Închipuiți-vă și voi, un porc, fie el îmbrăcat chiar om, să înfrunte puzderie de măcelari și de porcari, plus soldații cu pușcă.

— E de necrezut! E minunat! guițară cei mici.

— De aceea, sfatul bătrânilor a hotărât atunci ca domnul Costică să fie trecut în istoria neamului porcesc drept cel mai mare erou.

Domnul Costică o luă la fugă spre casă, înecat de emoție. Puțin îi pasa ce are să i se întâmple! Puteau să-l înjunghie, puteau să-l afume, să-l facă slănină, costiță, jambon, sarmale și orice altceva, el avea să rămână nemuritor! ...

Trecu iarăși pe sub garduri, prin curți, pe lângă cocini. Pretutindeni auzea glasuri de porci bătrâni, povestindu-le celor mici isprăvile lui.

— ... Și voi să nu aveți alt scop în viață, scumpii mei fii, decât să nu-i faceți amintirea de râs!

Se luminase de-a binelea și ninsoarea se mai potolise puțin. Pe la unele case se auzeau uși scârțâind. Oamenii începeau să se trezească. Domnul Costică se grăbi să nu-l prindă vreunul în curtea lui.

În sfârșit, ajunse și la gardul lui Inimă-Acră. Inima-i stătu. Câte o lacrimă îi atârna din fiecare ochi. De aici plecase! Da, totul rămăsese ca atunci! Nici cocina nu era nouă! Baba Floarea mințise, iar el fusese prost s-o creadă; era doară știut că baba mințea de se prefăcea supa în piftie la vorbele ei!

Înăuntrul cocinei, un porc le vorbea celor mici:

— Iacă, aici e locul unde dormea el! Să nu uitați și să fiți mândri că v-ați născut și ați crescut în cocina lui!

Domnul Costică își făcu loc pe sub gard. Dinspre casă auzi în clipa aceea sunetul cunoscut al cuțitului la ascuțit. Altădată îl îngrozise acest sunet; acum însă nici măcar nu-l tulbura, îl lăsa cu desăvârșire nepăsător.

„Da! se gândi, liniștit, împăcat, poate chiar fericit. Acum sânt mai presus de toate care m-au zbuciumat în trecut!

Eu, unul, ce să spun!? Merită să te sbuciumi o viață întreagă, ca să ajungi la seninătatea aceasta de patriarh! Iată, nu mi-e rușine de eroul meu. Mă temusem la un moment dat că până la sfârșit ar fi putut să mă facă de râs.

„Hârșt-hârșt!” se auzea cuțitul frecat pe piatră.

Și cine îl ascuțea? Mutulică! Același Mutulică pe care îl știți. Îmbătrânise un pic? Poate, dar nu se vedea. Firește, nu observăm ce semne pune viața pe chipurile celor ce îmbătrânesc o dată cu noi.

Domnul Costică porni întins spre el. Nu știu cum, dar parcă pe buze avea un zâmbet prietenesc.

Întâi, când îl văzu, Mutulică nu înțelese ce se întâmplă, rotițele îi mergeau greu în cap, încât mai dădu cuțitul pe piatră, de vreo două ori. Porcul se așeză în fața lui, în zăpadă, pe picioarele de dinapoi, și-i zâmbi. Îi zâmbi, pe cuvântul meu! Așa cum ar fi zâmbit un om!

Deodată, Mutulică făcu ochii mari, cuțitul îi scăpă din mâini. Cine înțelege greu, înțelege mai vârtos.

Domnul Costică îi zâmbea înainte, liniștit, împăcat, cu gâtul întins spre el, și numai că nu-i spunea:

— Haide, măi Mutulică! Ia cuțitul de jos și proptește-l colea. Uite, unde ți-arăt eu! ... Hai, fă și tu o ispravă în viața ta!

Ușa tindei scârțâi și Inimă-Acră ieși din casă, cu Mână-Lungă după el.

— Ei, ce făcuși, băiete? L-ascuțiși?

Mutulică se întoarse spre ei, zgâlțâit de friguri. În gâtul lui înțepenit, începu să se miște repede ceva, ca o rotiță care scotea un gâjâit lung, și, deodată, de spaimă și de mirare, Mutulică vorbi:

— Ta-tată! Ăsta e dom-dom’ Co-Costică, ă-ăl dă s-s-s-a pierdut. Ui-uite-l că s-s-s-a întors!

Taică-su făcu ochii mari, uitându-se la fiu-su, nu la porc.

— Nevastă, strigă, vino repede! Mutulică a vorbit!

— Ce spui, omule? Ai căpiat? se auzi femeia strigând din casă.

Dar nu striga numai ea: striga și fii-sa, adică nevasta lui Mână-Lungă, se minunau și dădeau să se repeadă afară, unii peste alții.

— Unde ești, Mutulică, dragul mamei? striga femeia, ieșind, plângând de bucurie și de mirare. Ia mai vorbește o dată, să te aud și eu!

Mutulică se încordă să spună ceva, dar în afară de ce spusese la început, nu era încă în stare, îi trebuia exercițiu.

— Ma-mamă ... dom’ Co-Costică a ve-venit î-î-îna-poi ...

— Uliu! că frumos vorbește, dragul de el!

Auzind hărmălaia, pe la garduri se iviră vecinii, curioși, fiecare cu cuțitul în mână, căci toți se pregăteau pentru aceeași treabă.

— Da’ ce-i, măi, nea Grigore? Ce v-a apucat? întrebau.

— Mutulică a vorbit!

— Nu mai spune?! Asta e adevărată minune!

Femeia lui Inimă-Acră se aruncă spre poartă, ieși în drum și începu să strige:

— Oameni buni, oameeni buni! Mutulică a vorbit!

Apoi o luă la fugă prin sat, oprindu-se pe la răspântii, pe la puțuri, unde erau oameni adunați, și strigând:

— Mutulică a vorbit!

Vorba se ducea din gură în gură, mai departe, din ogradă în ogradă, de la o casă la alta.

— Măi, vere, Mutulică a vorbit!

— Nu mă-nebuni!

Oamenii își luau fuga mintenele în spinare, femeile își puneau scurteicile pe umeri și cu toții porneau spre casa lui Inimă-Acră, să vadă minunea. Nimănui nu-i mai ardea de tăiat porcul.

— Haideți, mă, strigau, să-l vedem pe Mutulică!

— Da’ de ce?

— Cică a vorbit!

Prin cocini, porcii începeau să se mire:

— Ce naiba s-o fi întâmplat de întârzie atât?

Fiindcă, într-adevăr, cât era satul de mare, nu se auzea de nicăieri, nici măcar un singur guițat. Toți oamenii erau strânși la Inimă-Acră în ogradă.

— Ia vorbește, Mutulică, să te auzim și noi! zicea fiecare nou venit.

Mutulică se opintea din gât și repeta mereu:

— U-uite! Do-dom' Co-Costică s-s-a î-î-întors!

Iar domnul Costică, în mijlocul mulțimii, așezat pe picioarele de dindărăt, se uita când la unii, când la alții, zâmbindu-le împăcat tuturor.

CAPITOLUL XXV
Happy end

Trecuseră mulți ani de atunci. .. Într-o după-amiază limpede, de toamnă, domnul Costică stătea la locul lui obișnuit, pe grămada de paie din mijlocul ogrăzii ...

Cum, după atâția ani? Nu l-au tăiat?

Iată că nu! Și nici măcar nu l-au certat pentru fuga lui de demult, acum uitată.

Dar cum așa?

Uite cum: de când se întorsese el, toate îi mergeau în plin lui Inimă-Acră. Domnul Costică venise cu noroc. (De atunci a rămas, de altminteri, și credința pe care o știți).

Mai întâi, că Mutulică începuse să vorbească. Câte nu făcuseră bieții oameni până atunci? La câți doctori nu se căraseră cu el, câți bani nu risipiseră pe doctorii și, la ce folos?

Iar acum, mutul vorbea! Ba încă mult! Ziua întreagă, numai glasul lui se auzea.

— Măi Mutulică, nu te doare gura? Mai taci și tu un pic!

— Nu, că s-s-sânt ho-hodinit! răspundea el, opintindu-se din gât.

Se mai bâlbâia câte puțin, dar decât nimic ...

În afară de întâmplarea cu Mutulică, se brodiseră și alte minuni, de când venise domnul Costică. Găinile lui Inimă-Acră ouau de două sau de trei ori mai mult ca până atunci. În loc de un hârdău pe zi, ca de obicei, vacile dădeau acum două hârdaie cu lapte. Și, să ne înțelegem: lapte atât de gras, că dacă la două hârdaie mai puneai unul cu apă, nici nu se simțea. Boii se îngrășau, din te miri ce, de la o zi la alta erau mai frumoși. Copacii din

livadă rodeau, ca niciodată în trecut, iar bucatele de pe câmp, de multe ce se făceau, nu mai aveau loc în hambare, deși cea mai mare parte o cumpărau pe loc negustorii de la oraș, pe preț bun.

Cu însuși stăpânul casei se întâmpla ceva, nu-și mai simțea inima acră, ca până atunci. Se împlinise omul la față, obrazul i se făcuse mai alb... Nu mai căta mereu în pământ, ci învățase să meargă cu capul sus, privind la cer, zâmbind voios și cântând.

— Ce facem, socrule? întreba Mână-Lungă, în fiecare an, când se apropiau de Ignat. Îl tăiem, ori îl mai lăsăm?

Mutulică sărea ars:

— P-p-pă d-dom’ Co-Costică n-n-n-ul taie nimeni! E p-p-porcul meu!

Inimă-Acră era de aceeași părere:

— Las’ să nu-l tăiem! Că ne-a adus noroc!

Dar nu doar lui Inimă-Acră îi mergea bine de când se întorsese fugarul, ci și vecinilor; ba chiar satului întreg. De la venirea lui nu se mai pomenise nici secetă, nici grindină; nici molimi, nici lăcuste, nici sărăcie. Drept urmare, pe domnul Costică îl iubeau toți. Care cum avea Ia casa lui o lătură mai bună, dădea fuga să i-o ducă.

— Na, coci-coci-coci! Na, Costică! ... îl alintau mângâindu-l pe spinare, în timp ce porcul își clătea râtul în ceaun.

Că învățase să facă nazuri, prea îl răsfăța multă lume! Femeile, când amestecau mălai cu urzici, pentru rațe, își aduceau aminte și de el.

— Na, Costică, na, mofturosule! îl îmbiau, dând fuga cu strachina mare.

În sfârșit, ce atâta vorbă, nu era om în sat care să nu-i poarte de grijă.

Așa încât, cu toată bătrânețea, domnul Costică prinsese iarăși carne. Nu mai semăna nici pe departe cu umbra care era când se întorsese. Ba, de bine ce-i mergea, luase și fel de fel de tabieturi: se scula târziu, ultimul în toată ograda, ieșea în ușa cocinei, se uita pe cer, căsca, se întindea, pe urmă se ducea alene la troacă, unde își clătea cu încetineală râtul somnoros. Odată toaleta de dimineață sfârșită, se îndrepta tacticos spre bucătărie.

— Guiț, guiț! adică: Bună dimineața! zicea, băgându-și capul pe ușă.

— Ai venit, Costică? Mânca-te-ar mama să te mănânce! se bucura stăpână-sa, grăbindu-se să-i pregătească gustarea de dimineață.

În timp ce el mesteca, Mutulică îl scărpina pe sub fălci sau pe după ureche. Apoi, sătul, domnul Costică dădea un ocol prin ogradă. Mergea agale ca un om nezorit de nimeni, care se plimbă cu mâinile la spate. Își

vâra capul pe la coteţe, pe la grajduri, pe la magazii, de parcă ar fi vrut să vadă dacă toate sânt la locul lor. După ce termina aici, o lua către poartă, o deschidea cu râtul şi pornea în plimbare pe uliţă.

— Na, coci-coci-coci! Na, Costică! îl îmbiau gospodinele, ieşindu-i înainte cu străchinile pline.

Domnul Costică mirosea, îşi înmuia râtul, sorbea de două-trei ori, pe urmă pleca mai departe, fără să mulţumească. Asta, dacă-i plăcea mâncarea. Dacă nu, nu se oprea nici măcar s-o miroasă, lăsându-le pe bietele femei în drum, de batjocura vecinilor.

Aşa mergea, tot lungul uliţei; pe ici, pe colo, mai intra în câte-o ogradă, în inspecţie pe la cocine, mai certa porcii dacă nu-i găsea cum trebuie. De la capul satului o lua pe la moară, unde căpăta întotdeauna un căuş cu uruială proaspătă de ovăz, măcinat anume pentru el. Când îşi termina porţia, cobora dealul, la iaz, unde făcea o baie. După aceea, vreo oră stătea întins pe mal, să-l usuce soarele, pe o parte şi pe alta. Pe urmă, o apuca spre casă, tot atât de domol cum venise.

După una din aceste plimbări, tocmai când se întorcea mulţumit, răscolind praful uliţei, dădu peste un convoi de ocnaşi care se oprise la puţ, în mijlocul satului.

Am stat mult la îndoială dacă să mai povestesc această întâlnire, sau s-o fac uitată. Apoi m-am gândit că, oricât ar fi de nepotrivit să răscolesc amintiri triste, nu am dreptul să ascund nici una din întâmplările adevărate.

La vederea ocnaşilor, inima domnului Costică începu să bată altfel. Se opri să privească. Şi primii pe care îi văzu, în haine vărgate, cu lanţuri la picioare, erau Şeful măcelarilor, Ghiţă Bivolaru şi celălalt! Nu-i o născocire, erau chiar cei trei asociaţi, în carne şi oase. Iar paznicii convoiului se nimeriseră să fie ... da, ei înşişi: Câinele-Roşu, Cuţit-Ascuţit şi Cantalup, vechile cunoştinţe. Însemna că se purtaseră bine ...

Domnul Costică se aşeză pe picioarele de dindărăt, în mijlocul uliţei, să i se potolească bătăile inimii. Stătu aşa, nevenindu-i a crede, privindu-i când pe cei trei duşmani, când pe cei trei prieteni. „Oare m-or fi recunoscând?" Cum erau să-l recunoască?!

E drept că Ghiţă Bivolaru îi arunca o privire iscoditoare, dar nu că ar fi bănuit ceva, ci fiindcă nu-şi uitase meseria.

— Drepţi! se auzi deodată.

Câinele-Roșu, cu mâna pe revolver, dăduse semnalul de plecare. Hoții se așezară în rânduri și porniră, zornăind din lanțuri.

Domnul Costică urmări convoiul cu privirea, până ce se pierdu în zări, pe drumul care ducea la orașul îndepărtat unde erau ocnele...

Câteva zile, sufletul îi fu tulburat de această întâlnire; apoi, încetul cu încetul, începu să uite. Își reluă unul câte unul vechile tabieturi: sculatul târziu, plimbarea prin sat, vizita la moară, baia, și așa mai departe. Tocmai la prânz se întorcea acasă, răscolind praful prin mijlocul drumului.

Acasă își găsea stăpânii pregătindu-i prânzul. Fiecare dintre cei ai curții făcea ceva pentru el, domnul Costică primea totul de-a gata. După ce se ospăta boierește, luând bucatele numai pe alese, se retrăgea în fundul cocinei, unde, până pe la ceasurile patru, își făcea siesta. Apoi primea vizita porcilor din sat. Aceștia îl așteptau strânși în cerc, în mijlocul ogrăzii. Trecea printre ei, cu pașii rari, cu ochii în pământ, ca un gânditor. Nici una din mișcările lui nu erau pripite, nimic nu făcea înainte de a se gândi îndelung dacă e sau nu potrivit cu situația lui în sat.

Odată așezat pe paie, între musafiri, își rotea domol capul de la o margine la alta a adunării, privind pe fiecare ins în parte. Numai după aceea le făcea semn să stea jos ...

Aici l-am găsit, după ani și ani, în după-amiaza aceea limpede de toamnă, cu care am început acest ultim capitol.

Adunarea tocmai aplauda pe un mic purcel care recitase o odă dedicată domnului Costică. După ce entuziasmul primului moment trecu, porcii întoarseră capul spre bătrân, așteptând să audă părerea lui.

— Hâm, hâm! tuși domnul Costică. Mda, ce să spun! N-ar fi rău! Rima este bună ... Ritmul lasă de dorit, pe ici, pe colea, însă asta se poate îndrepta. Iar simțămintele exprimate sânt destul de fierbinți. Tânărul promite să ajungă ceva! Cine sânt părinții lui?

Un porc mare, roșu de emoție până în vârful urechilor, făcu un pas înainte.

— Tu ești tatăl poetului?

— Da!

— Și maică-sa?

Porcul lăsă râtul în jos.

— Micuțul e orfan de mamă! șopti cineva.

— Oh! Îmi pare rău! Condoleanțele mele! De când?

— Acum un an, la Ignat! răspunse cu întristare văduvul.

— Nu-i nimic! Asta-i soarta, n-ai cum să i te împotrivești. Să ai grijă de micuț! Cred că e talentat, s-ar putea să iasă din el un bun poet!

— Dacă până atunci nu l-or băga la cuptor! ... făcu părintele purcelului, fără curaj.

— Ei, nu așa, nu așa! Dacă am gândi toți la fel, ar însemna să ne punem doliu la cocini și să nu mai așteptăm altceva decât moartea! Fiți mai optimiști, ce Dumnezeu!

— Vorbește ca un înțelept! își șopteau porcii, între ei.

O tânără purcică înaintă doi pași, făcu o reverență timidă în fața domnului Costică și, dându-și ochii peste cap, începu să cânte o romanță ieșită de curând, foarte la modă, un șlagăr:

De când te-ai duus,
Cocina-mi pare pust-ie
Nimic nu-mi priește, vai mi-ie!
Șorici și oase-am ajuu-uns ...

— Cântecul e prea de duzină! își dădu părerea domnul Costică la sfârșit. Sentimentele sânt exprimate prea pe deasupra, vreau să spun că le lipsește adâncimea, nu au ceva durabil și convingător. Din nenorocire, n-avem ce face, asta este muzica dorită astăzi de tineret. Fetița însă are un glas plăcut. Cu multă școală și cu multă muncă, ar putea să ajungă o cântăreață de seamă.

— Vă mulțumim! Sânteți foarte bun! îngânară emoționați părinții, apropiindu-se să-și îmbrățișeze odrasla ...

Iată așa își petrecea domnul Costică după-amiezele, și poate că le-o mai fi petrecând și azi, dacă n-o fi murit, că au trecut încă mulți ani de atunci.

Soarele cobora încet spre apus. Pe drum începea să se audă scârțâitul carelor care se întorceau de la câmp.

— Mi se pare că este timpul să ne retragem! Zicea unul dintre porci, încercând să se ridice, dar neîndurându-se. Astăzi v-am deranjat cam mult.

— Nicidecum, nicidecum. Puteți să mai stați!

— Vă mulțumim!

Un purceluș îndrăzneț, cu glasul subțire, ieșea în față:

— Mai povestiți-ne o dată, dacă nu vă supărați, cum v-ați luptat cu bandiții!

Adunarea aplauda:

— Oh! Da! Povestiți-ne! Vă rugăm frumos!

Domnul Costică se înroșea de plăcere.

— Dacă țineți chiar așa de mult, iacă, am să vă povestesc. Dar ultima dată. Să nu mai insistați! ...

Și începea iarăși povestea pe care toți porcii o știau pe de rost ...

— Tată, ia întreabă-l tu! șoptea un purcel, pe undeva prin spatele adunării. E adevărat că a fost și la ocnă?

Părintele îl apuca de ureche.

— Ssst! Ține-ți gura! îl certa, printre dinți. Nu ți-am spus că despre asta nu trebuie să vorbești?

Purcelul pedepsit scâncea încetișor ...

Așezat pe picioarele de dindărăt, în vârful paielor, ca pe un tron, domnul Costică povestea:

— ... atunci bandiții au rupt-o la fugă, lăsând toate armele jos!

— Ah! Ce minunat! Ce minunat! exclamau porcii, înfiorați.

Și seara ... și serile cădeau încet peste sat.

Noiembrie, 1945

Note

[1]↑ cunoscut în epocă

[2]↑ De aici înainte, cuvintele puse în patanteze sânt numai în gândul domnului Costică, el se oprește la timp și nu le pronunță (n.a.)